

Riksdagens protokoll

2005/06:102

Onsdagen den 5 april

Kl. 9.00 – 21.00

Protokoll
2005/06:102

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 mars.

2 § Val av ny riksrevisor

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse inkommit:

Till riksdagen

Konstitutionsutskottet har den 30 mars 2006 enhälligt beslutat att till ny riksrevisor efter Kjell Larsson från och med den 1 augusti 2006 föreslå nuvarande generaldirektören Karin Lindell.

Stockholm den 31 mars 2006

På konstitutionsutskottets vägnar

Göran Lennmarker

Ordförande

Konstitutionsutskottet hade enhälligt föreslagit att riksdagen för tiden från den 1 augusti 2006 till dess nytt val genomförts under sjunde året därefter skulle välja Karin Lindell till ny riksrevisor.

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och valde därmed *för tiden 1 augusti 2006 till dess nytt val genomförts under sjunde året därefter till*

riksrevisor

Karin Lindell

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2005/06:319

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:319 av Per Landgren (kd)

Resurstilldelning till högskolor

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 8 maj 2006.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa utomlands.

Svarstidpunkten har bestämts i samråd med riksdagen.

Stockholm den 3 april 2006

Utbildnings- och kulturdepartementet

Leif Pagrotsky

Enligt uppdrag

Charlotte Abrahamsson

Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2005/06:FPM67 Förslag till EG-förordning om skadeståndsansvar vid passagerarbefordran till sjöss *KOM(2005)592* till lagutskottet

2005/06:FPM68 Beslut om papperslöst tullförfarande till skatteutskottet

2005/06:FPM69 Vitbok om EU:s kommunikationspolicy *KOM(2006)35* till konstitutionsutskottet

2005/06:FPM70 Förordning om moderniserad tullkodex till skatteutskottet

2005/06:FPM71 Effektivisering av EU:s utvecklingssamarbete *KOM(2006)85, KOM(2006)87, KOM(2006)88* till utrikesutskottet

5 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motion

2005/06:Sf24 till socialförsäkringsutskottet

Föredrogs och bordlades åter

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 2005/06:AU5 och AU7
Konstitutionsutskottets betänkanden 2005/06:KU28 och KU29
Skatteutskottets betänkanden 2005/06:SkU20, SkU24 och SkU25
Kulturutskottets betänkanden 2005/06:KrU10, KrU11, KrU23 och KrU26

7 § Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik

*Vissa aspekter på
svensk säkerhetspolitik*

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU18

Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik.

Anf. 1 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! I Sverige råder god samstämmighet kring svensk säkerhetspolitik, i alla fall så som det kommer till uttryck i det här betänkandet. Denna samstämmighet mellan regeringspartiet och den borgerliga alliansen manifesteras huvudsakligen, tycker jag, i en god uppslutning kring vår säkerhetspolitiska doktrin från år 2002 som klargör att vårt lands framtida säkerhet bygger på gemenskap och samarbete med andra länder. Jag tror också att den här samstämmigheten har sin grund i omvärldsförändringar sedan Berlinmurens fall. Fem av sju riksdagspartier drar samma slutsats kring vad både EU och Nato har betytt för utvecklingen och säkerheten i vårt närområde och för vårt land.

Men det handlar också om att Sverige nu är med i EU. EU:s säkerhetsstrategi fastställer grundläggande principer för europeisk säkerhetspolitik. En bärande del i denna är att länderna förbinder sig att stärka förmågan till krishanteringsoperationer. Här ser alliansen med oro på de nedskärningar inom svenskt försvar som kan skada vår långsiktiga trovärdighet inom säkerhetspolitiken och som en del i EU:s ambitioner.

Det saknas inte utmaningar. Det finns en stor efterfrågan på krishanteringsförmåga, både civil och militär, och på fredsbevarande insatser från FN, EU och Nato. Det pågår för närvarande 70 väpnade konflikter i världen, många av dem i Afrika, präglade av interna konflikter, inte konflikter mellan stater. Ursprunget är olika, men många gånger handlar det om till exempel kamp om resurser, maktmissbruk eller etniska motsättningar. Det som kännetecknar dessa konflikter är att det främst är civila som drabbas, inte minst kvinnor och barn, som dödas, skändas och lem-lästas, och de överlevande får leva i omfattande misär och djup fattigdom.

Vi från alliansen anser att Sverige måste ta sin del av ansvaret för att lindra och förhindra den här typen av konflikter. Det viktiga är då regelverket, inom FN, EU och OSSE, som är oerhört angeläget, men det är också det förebyggande arbetet där arbete för ökad demokratisering och rättsstatsbyggande är en viktig del. Det är viktigt att vi får länder som präglas av öppenhet och där vi använder verktyg som diplomati men också frihandel för att öka sambanden i världen.

Men när det brister, när det förebyggande inte har fungerat, när det begås övergrepp och våld mot människor, är det viktigt att vi har en förmåga att bistå med internationella operationer. För Sveriges del är det kanske först och främst en moralisk fråga, men det handlar också om fred och säkerhet i vårt närområde och nuförtiden också i andra delar av världen. Genom att öka säkerheten i världen ökar vi vår egen säkerhet. Vi kan inte lämna gamla och bortglömda konflikter åt sitt öde. I en global värld är det oerhört viktigt att vi har förmåga att ingripa och agera långt utanför vårt eget lands gränser och att vi tillsammans med andra kan bidra för att öka säkerheten.

Vi har en långt högre ambitionsnivå än de i dag drygt 700 som bidrar i fredsbevarande och internationella operationer från svensk sida. Alliansen har som målsättning att det ska vara minst 2 000 män och kvinnor som har en förmåga att bistå. Det motsvarar de förväntningar som finns på Sverige, och det motsvarar den tradition vi har haft på området. Men det är också viktigt att vi vet vad vi vill göra med dessa insatser.

Vi har därför krävt att Sverige, i bred enighet helst, skulle ta fram en strategi för internationella operationer, så att vi hade en mer genomarbetad plan för hur det här ska gå till. Vi har sagt att utgångspunkter som bör ingå i en sådan strategi är

- att tydliggöra de prioriteringar där Sverige ska bidra med trupp
- att svensk trupp snabbt måste kunna vara på plats vid internationella krishärdar och att man ska kunna visa uthållighet
- att förstärkningar snabbt måste kunna komma på plats om så krävs, delvis för de enskilda soldaternas säkerhet men också för att kunna stävja konflikter som riskerar att eskalera
- att svensk trupp har rätt utbildning och rätt utrustning för de allt farligare uppdrag som väntar utomlands
- att personalförsörjningssystemen måste reformeras för att säkerställa att Försvarsmakten kan rekrytera kvalificerad personal till olika insatser.

Kring en sådan här strategi har vi diskuterat större delen av mandatperioden, men det är betecknande att det har funnits en slapphänthet i den här frågan. Man har inte velat ta upp den här goda tanken från regeringspartiets sida. Därför känns det lite *ad hoc*-mässigt beträffande var Sverige bidrar. Men det jag också tror är viktigt med en sådan här strategi är att visa att det inte bara handlar om militära uppgifter utan att det civila och det militära måste gå hand i hand, precis som man säger: utan säkerhet ingen utveckling – utan utveckling ingen säkerhet.

Om våra ambitiösa biståndssatsningar från svensk sida ska kunna samverka med säkerhetsbyggande för att kunna nå varaktig stabilitet i ett konfliktområde så måste andra grundläggande förutsättningar också vara på plats, såsom elektricitet, vatten, poliser och administration, för att nämna några exempel. Här är ju Sverige väldigt duktigt. Vi har god erfarenhet, och efterfrågan, som jag sade, fru talman, på vår delaktighet är omfattande.

Jag tänkte också ta upp några andra aspekter. Som jag sade är betänkandet präglad av rätt stor enighet. Men det finns några punkter där jag tycker att det finns en otydlighet kring socialdemokratins ambitioner och prioriteringar och några frågor som vi från alliansen vill lyfta, och det vill jag också göra från Moderaternas sida. Jag tycker att det är ett gott tillfälle att göra det i dag – att diskutera inte minst massförstörelsevapen, nedrustning och icke-spridning, en klassiker i svensk säkerhetspolitik, och att koppla detta till det vi nu ser av internationell systemhotande brottslighet och terrorism.

Hoten kring massförstörelsevapen har väl sällan varit så aktuella som i dag. De är också mycket svårare att hantera. Det är mer svårkontrollerbart. Det är andra aktörer som riskerar att komma i besittning av massförstörelsevapen. Det är en oerhört oroande utveckling vi kan se.

Vad har vi för motmedel? Ett av de viktigaste tror jag är att bidra till demokratisering, att fler länder präglas av öppenhet och att vi kan lita på varandra i det internationella systemet. Tyvärr finns det alldeles för lite maktmedel att ta till. Jag tycker mig se detta i fallet Iran, som är brännande. Det är oerhört viktigt att det internationella samfundet nu kan agera gemensamt i denna fråga och inte är undfallande. Det är oerhört viktigt att hålla ihop kring detta. Det handlar dels om säkerhetsläget i en redan mycket ansträngd region där den iranska regimen tydligt uttalar hot mot staten Israels existens, vilket är fullkomligt oacceptabelt, dels om den bredare aspekten att vi måste se till att färre länder förfogar över kärnvapenteologi, inte fler. Därför är frågan om Iran så oerhört viktig.

Vi moderater har inför denna motionsbehandling motionerat om att man inom FN borde hitta system för att ännu mer kunna ha sanktioner mot dem som bryter mot befintliga avtal och hitta fler verktyg för att i tid kunna agera. Jag tror att det finns anledning för utskottet att återkomma till detta, för det har varit en inte alltför omfattande hantering av detta motionsyrkande.

Det leder mig också in på FN-reformer, där vi kan se att väldigt mycket återstår. Det finns goda förhoppningar kring 60-årsfirande Förenta nationerna, men vi måste fråga oss: Hur ser det ut med den fredsbyggande kommission som nu är på plats? Hur kommer den att fungera? Kommer det att levereras in kapacitet så att den kan leva upp till sina fina ambitioner? Hur kommer rådet för mänskliga rättigheter att se ut i verkligheten? Kvardröjande svåra frågor som nu måste få sin lösning är bland annat hur man ska definiera terrorism och hur man ska kunna göra reformer av beslutsfattandet, inte minst i säkerhetsrådet.

Men vi kommer också tillbaka till frågan: Hur kan vi få en bättre efterlevnad av exempelvis NPT? Hur kan vi medverka till icke-spridning? Ett sätt är att Sverige också agerar, att vi har en ökad närvaro i olika forum där detta spelar roll. Det finns ett amerikanskt initiativ som heter Proliferation Security Initiative som syftar till att ha god kontroll och bättre översikt över eventuella transporter av massförstörelsevapen. Här är det bara tragiskt att konstatera att Sverige inte tillhör den inre kärna av länder som vill medverka till icke-spridning. Det tycker jag är synd. Sverige har en väldigt fin tradition på detta område men lyckas nuförtiden inte hålla uppe de här frågorna.

Detsamma gäller Natomissionen Active Endeavour i Medelhavet, som väldigt mycket har till syfte att kunna borda fartyg vid tecken på

terroristaktiviteter men också för att hitta massförstörelsevapen. Också här står Sverige vid sidan av. Jag tycker att det är ett trendbrott mot den aktiva utrikespolitik som man tidigare har sagt sig ha från Socialdemokraternas sida. Vi står vid sidan av. Vi använder alla de fina orden, men när det finns arrangemang som vi kan delta i är vi inte med. Då tycker jag också att vi tappar en del av trovärdigheten.

Det skulle osökt kunna leda mig in på Natofrågan. Få andra bokstavskombinationer väcker väl så mycket känslor. Problemet är att vi inte diskuterar innehållet i och utvecklingen av organisationen utan bara sätter upp olika stridslinjer, här i kammaren och i Sverige, kring en väldigt viktig organisation som Sverige *är* en stor del av. Vi är ett partnerland i Nato, vi deltar i väldigt många av Natos operationer, vår materiel har Natostandard och vi är väldigt mycket engagerade i Natos utveckling.

Det är bara att konstatera: Nato är den militära säkerhetsryggraden i Europa. Men det är också en organisation som förändras, där insatserna nu är väldigt mycket mer *out of area*. Alliansen välkomnar denna utveckling och ser också att det är bra att vi får ett närmare samarbete mellan Nato och EU. Men jag skulle också vilja se att Sverige som ett partnerland till Nato vore mer delaktigt i den här processen.

Här återkommer jag till att vi inte riktigt vet hur socialdemokratin och regeringen hanterar en del frågor. I höst är det ett stort toppmöte i Natos regi i Riga. Då kommer man bland annat att diskutera något som heter Global Partnership. Det är ett initiativ från Natos sida som syftar till att vara än mer multilateralt och knyta ihop olika samarbeten, dels för att visa att man kan ha olika sätt att vara med i Nato, dels för att hylla till exempel en del partnerländer. Sverige är ju ett aktivt partnerland och medverkar inte minst i Afghanistan i en stor multiinsats tillsammans med andra för att underlätta övergången till demokrati och rättsstat i det landet. Vi är med och återuppbygger, gagnar säkerheten och samverkar nära med bland annat Svenska Afghanistankommittén.

Hur ser då dessa arrangemang inom Nato ut framöver? Vilka relationer ska partnerskapsländer ha till varandra? Är det bra eller dåligt om Sverige samverkar mer med exempelvis Australien? Dessa saker tycker jag att vi borde diskutera mycket mer.

Jag tror att det som behövs för att vi ska komma bort från bokstavsångesten kring n-a-t-o är just en uppriktighet kring säkerhetspolitiken. Det har alliansen efterlyst. Vilka är prioriteringarna? Hur är inriktningen? Om vi har en dålig förankring av den svenska säkerhetspolitiken kommer vi nämligen inte att få den acceptans bland medborgarna som jag tror är nödvändig för att göra alla de insatser som vi faktiskt gör. Jag tror att det är avgörande för en effektiv och väl fungerande säkerhetspolitik att den blir mer uppriktig och bättre förankrad.

Jag tänkte ta tillfället i akt att nämna några saker till, även om jag vet att jag kanske har anmält något för lite talartid. Det handlar om att utrikespolitiken måste ha förmåga till god analys men också kapacitet och kraft att engagera sig. Den måste ha kraft att sätta makt bakom det engagemang man säger sig uppvisa men också förmåga att agera om det blir kris.

I alliansens slutdokument säger vi att det måste finnas en kapacitet att tänka nytt och blicka framåt för att aktivt bidra till att lösa internationella problem. Detta skulle jag vilja ställa i bjärt kontrast till hur jag nu uppfat-

tar att den socialdemokratiska regeringen hanterar frågan om energisäkerhet.

Ointresset har varit stort kring att lyfta upp detta som en internationell säkerhetspolitisk fråga och en fråga som vi på EU-nivå kanske borde fundera mer på. Hela den diskussionen har till min förvåning mötts av en väldigt ljum inställning. För mig är det uppenbart att det finns mycket grogrunder i kampen om resurser. Snabbväxande ekonomier har behov av naturtillgångar och resurser. Det finns en tilltagande aggressivitet från vissa länder för att tillgodose sina egna intressen och behov, något som redan i dag yttrar sig till exempel i Afrika.

Men vi har också fått påminnelse om detta i vårt närområde. Vi har sett vad som skedde i Vitryssland och Ukraina. Vi har sett att gasledningar och gaspriser är effektiva påtryckningsmedel för att påverka länders egna val säkerhetspolitiskt. Det behövs inte så mycket fantasi för att inse vad man kan åstadkomma med detta. Därmed tycker jag att man borde ha en större öppenhet för att diskutera till exempel energisäkerhet som en ny viktig del i en aktiv svensk säkerhetspolitik.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag komma in på vårt närområde. Jag nämnde energisäkerheten. Vi är alla väldigt aktiva och engagerade när det gäller Vitryssland som alldeles nyss genomlevde ett odemokratiskt presidentval med många hot mot de uppstickare och motståndare som fanns till diktatorn Lukasjenko. Vi har också sett ett parlamentsval i Ukraina som visade att demokratin och debatten har etablerats på ett helt annat sätt än tidigare. Det är dock oerhört viktigt att vi stöttar de reformkrafter i Ukraina som vill se ett närmande till våra västliga europeiska strukturer. Jag tror att det är oerhört viktigt för vår egen säkerhet. Det handlar inte om att vi ska blanda oss i Ukrainas egna vägval, men att hålla dörren för ett EU-medlemskap öppen är den absolut viktigaste frågan i den delen. Vi ska också bejaka Ukrainas strävan efter att bli Natomedlem, bejaka utbytet.

Jag vill sluta med några frågor kring vårt närområde: Har vi vad gäller svensk säkerhetspolitik och engagemanget för länderna i vårt närområde gjort tillräckligt? Har vi bildat allianser och drivit på i EU? Har vi använt tillräckligt effektiva verktyg? Har vi bidragit till att stärka det civila samhället och utbytet? Och om vi har gjort det, hur kommer det sig då att vårt land, som vill se ett ökat utbyte mellan människor, i värsta fall medverkar till att drastiskt höja viseringsavgifterna för studenter och ungdomar som vill resa ut ur till exempel Ukraina eller Vitryssland för att komma in på europeisk mark? Varför har Sverige inte gjort mer på det området?

Den stora frågan, som vi förmodligen får anledning att återkomma till också, är om Sverige har gjort tillräckligt tydligt för Ryssland hur vi ser på de maktanspråk och den roll som landet spelar i vårt närområde.

Anf. 2 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! Vi ska här diskutera vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik. Vi kan konstatera att Sverige är säkrare än på väldigt länge. Sedan muren föll i Europa och kommunismen dog ut har vi fått en mycket säkrare världsdal, mycket tack vare att fler av de före detta kommunistiska länderna har blivit demokratier, gått med i EU och även blivit med-

lemmar i Nato. Vi har ett säkrare Sverige tack vare EU:s och Natos utvidgningar.

Men det finns nya hot. Vi har terrorismen till exempel, den islamistiska extremismen som är ett hot mot västerlandet, om än litet. Men det finns en risk att det växer sig starkare, och det är något som vi också i Sverige måste ta på allvar. Vi vet att två svenska soldater omkom tragiskt i Afghanistan i november, antagligen på grund av talibaner. Vi har också en påstådd al-Qaida-cell som kastat en brandbomb mot en irakisk vallokal i Kista i december. Även vi i Sverige måste ta oss an detta växande hot från terrorismen och inte tro att vi lever i något skyddat litet hörn i norra Europa.

Vi har andra nya hot som vi ser i form av fågelinfluensan som nu också har drabbat Sverige. Det kom rapporter från kust efter kust, Blekinge, Kalmar och så vidare. Fågelinfluensan sprider sig. Det är väl inte många experter som tror att fågelinfluensan kommer att bli den pandemi som riskerar att döda många människor. Men någon gång snart, om 10, 20 eller kanske 30 år kommer vi att ha en pandemi.

Både pandemi och terrorism, liksom alla de nya hot som vi står inför, måste vi möta i gemenskap med andra. Vi är för små i Sverige för att klara de här hoten själva. En global värld har globala problem och kräver globala lösningar. Därför är Sverige väldigt aktivt. Vi behöver vara aktiva i EU, FN, OSSE, WHO och så vidare. Vi är i alliansen helt klart eniga om att vi från svensk sida behöver ha ett aktivt internationellt samarbete.

Folkpartiet vill ta något steg längre än alliansen. Det gäller Natomedlemskapet, där vi klart och tydligt säger att när vi nu bejakar samarbetet i så många organisationer, varför inte också i Nato? Jag vill yrka bifall till vår reservation nr 4.

Jag vill här ta upp tre argument som gör att vi från Folkpartiets sida tycker att det är angeläget att vi går med i Nato.

Det första argumentet handlar om inflytandet. Vi ska få inflytande över beslut som berör oss. Det sägs i den utrikespolitiska deklARATIONEN, och därom är vi alla överens, att den transatlantiska länken är viktig. Det är något slags kodord, transatlantisk länk. Det handlar om att ha en öppen telefonlinje mellan Sverige och USA. Den telefonlinjen fungerar ju bäst om vi är medlemmar i Nato. Då behöver vi inte bara ringa varandra utan vi kan sitta vid samma sammanträdesbord och diskutera och påverka den supermakt vi har i världen i dag.

Vi behöver också inflytande därför att vi är så aktiva i Nato. Svenska soldater ingår i en Natoinnsats i Afghanistan och i Kosovo – fredsuppdrag, vilket faktiskt är Natos främsta uppgift nuförtiden. De besluten behöver vi vara med och påverka också.

Ett annat argument till att vi behöver gå med i Nato är ju att alliansfriheten i praktiken är överspelad. Vi samarbetar oerhört tätt med Nato. Vi har sagt att vi inte kommer att vara neutrala vid ett angrepp på ett annat EU-land. Vi håller på att omdana hela vårt försvar för att vi ska kunna vara med i EU:s snabbinsatsstyrka. Det är lite svårt att se att det går ihop med vår alliansfrihet.

Ett tredje argument för Natomedlemskap är förstås att bejaka samarbete med andra länder. 26 länder är i dag medlemmar i Nato. Om vi tänker på Europas karta, ser kontinenten framför oss, ser Sveriges och

Norges halvö som kommer ut från det ryska fastlandet och tänker på vilka som är Natomedlemmar inser vi att det är de flesta länderna runt omkring oss. Det är Norge, vars utrikesutskott kommer för att besöka oss i dag. Det är Danmark. Det är Polen och alla de tre baltiska länderna. Finland har en utredning som har tittat närmare på frågan. De flesta av de länder som vi brukar samarbeta med är medlemmar i Nato.

Det är de tre argumenten: att vi ska få inflytande, att vi ska måla om vår flagnande neutralitetsfasad så att den bättre överensstämmer med den verklighet vi faktiskt deltar i och att vi ska agera solidariskt med våra grannländer. Det är skälen för att gå med i Nato, som vi ser det från Folkpartiets sida.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om en annan reservation som vi har gemensamt med allianspartierna. Det gäller behovet av en internationell strategi för Sveriges internationella fredsinsatser.

För tio år sedan ungefär hade vi 1 500 soldater som kunde vara med ute i olika uppdrag och se till att hjälpa länder gå från konflikt till fred. Men i dag är det bara ungefär 700, hälften så många soldater som vi har ute i fält. Det beror mycket på för stora neddragningar inom försvaret men också på att vi inte använder de resurser vi har på ett effektivt sätt.

Vi har varit i Kongo. Vi har åkt hem från Kongo. Vi har åkt till Liberia. Och vi kommer att åka hem från Liberia. Och nu åker vi till Kongo igen. Det är en del hattande med vårt utsändande av personal, och vi finns i ett tiotal länder.

Det är väldigt dyrt att etablera och avetablera förband i olika länder. Om vi ska kunna hjälpa så många människor som möjligt måste vi hålla och effektivisera mer med våra resurser. Då behöver vi en strategi som ser över och prioriterar våra insatser. Det handlar om att hjälpa så många som möjligt, så många kvinnor som möjligt, så många barn som möjligt och så många män som möjligt. Den strategin saknar vi från regeringens sida. Vi har efterfrågat den i flera år, och vi får ofta till svar att vi ska ställa upp där FN vill att vi ska ställa upp.

Problemet är att vi inte bara kan göra som FN säger, därför att FN har omätliga behov. De ville att vi skulle vara i Liberia samtidigt som vi var i Kongo och gärna i många andra länder också. Vi i Sverige måste själva ta ansvar för våra prioriteringar så att vår militär används på bästa sätt för att hjälpa så många som möjligt och ställa upp för FN, för EU-insatser och för Natoinsatser.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag också nämna några ord om Vitryssland och Ukraina, som Gunilla Carlsson också gjorde i sin avslutning. Vi ser diktaturen stärka sitt grepp i Vitryssland. Vi ser Ukraina gå mot en mer demokratisk framtid. Men mycket kan hända båda de här två länderna. Spelet är inte avgjort på något sätt.

Jag sade ju i min inledning att EU:s utvidgning och Natos utvidgning har spelat en oerhört stor roll för att vi har fått en säkrare kontinent. Självklart får vi en ännu säkrare kontinent om vi i framtiden får säkrat att Ukraina blir en demokrati och att Vitryssland blir en demokrati, att de blir handelsekonomier och att de respekterar de mänskliga rättigheterna. Vi måste jobba på för att stärka de demokratiska krafterna, stödja de människor i de länderna som vill säkra dessa länders väg mot demokrati och fred.

Då gäller det att vi jobbar gemensamt från svensk sida för att övertyga andra europeiska länder om att vi måste stötta. Här kan Sverige inte heller agera självt. Vi måste jobba med andra europeiska länder och framför allt hålla EU-dörren öppen. Dörren får inte stängas. Europeiska unionen måste fortsatt vara öppen för alla länder i Europa som vill delta på samma demokratiska villkor som vi andra.

Anf. 3 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 2 och 3.

Fru talman! I detta betänkande behandlar vi bara *några* viktiga säkerhetspolitiska frågor utan att på något sätt beröra *alla* viktiga säkerhetsfrågor. I ett mer generellt perspektiv är vi över flera partigränser överens om att vi i det säkerhetspolitiska arbetet vill se Sveriges internationella agerande ske under FN-beslut och i samverkan med övriga medlemsländer inom EU. Många EU-länder har organiserat sitt säkerhetsarbete inom Nato. Detta arbetssätt gäller redan i dag för Sverige. Sverige är militärt alliansfritt, men vi bör ta ett långtgående ansvar för fred och säkerhet varhelst det behövs – i vår del av världen men också på andra kontinenter.

Fru talman! Kampen mot den internationella terrorismen följer samma samarbetsformer men med den skillnaden att det saknas en tydligt definierad problemkälla eller aktör på andra sidan. Den kampen handlar huvudsakligen om civilt polissamarbete över nationsgränserna för att upptäcka och för att stoppa terrorhandlingar. Ytterligare ett samarbete är EU:s solidaritetsklausul till stöd för större naturkatastrofer med mera. Det är mycket samarbete.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att begreppet säkerhet måste vidgas till att också omfatta epidemier av olika slag, inte minst hiv/aids. Vi tar upp detta i en särskild reservation, nr 2.

I fattiga länder skapar dessa epidemier omfattande instabilitet ekonomiskt och därmed också försörjningsmässigt. Bristen på resurser leder till konflikter, och alltför länder klarar varken den inre säkerheten eller att delta i omvärldens arbete för fred och stabilitet.

Fru talman! Folkpartiet konstaterar i sin reservation, precis som vi övriga i Allians för Sverige, att svensk säkerhet byggs bäst i gemenskap med vår omvärld. Sedan drar man, tycker jag, alltför snabbt slutsatsen att Sverige ska ansluta sig till Nato. Man anser att ett motiv är att markera samhörigheten med USA via den transatlantiska länken i Nato.

Att bygga säkerhetspolitiken i gemenskap med EU och Nato är vad vi har gjort under många år och därmed också vidareutvecklat detta samarbete. Jag har inget emot att markera samhörigheten med Nato och med det amerikanska folket, men jag kan också se situationer där Sverige skulle kunna spela en fredsroll just därför att Sverige är militärt alliansfritt som nation. Det skulle faktiskt underlätta samarbetet om Folkpartiet inte satsar alla sina politiska kort på enbart tydlighet utan också sparar några till en mer utvecklad smarthet i sammanhanget.

Fru talman! Jag måste också få kommentera det verkliga klavertrampet i de föreliggande reservationerna från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Först radar man upp allt man inte vill göra tillsammans med EU, men då vi ska bekämpa det internationella hotet från massförstörelsevapen begär

man ”att regeringen i EU skall verka för nedrustning”. Ni behöver EU, men ni vill inte ha EU. Det är en mycket märklig politik. Är det inte hög tid att Vänsterpartiet och Miljöpartiet inser och också erkänner Sveriges behov av EU för att åstadkomma en starkare påverkan på omvärlden för fred och säkerhet?

Prot. 2005/06:102
5 april

*Vissa aspekter på
svensk säkerhetspolitik*

Anf. 4 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Holger Gustafsson avslutade sitt anförande med att det är hög tid för Vänsterpartiet att tänka om i EU-frågan. Jag har motionerat till Vänsterpartiets kongress om just precis detta. Motionen blev tyvärr avslagen. Jag kommer att under nästa debatt på kammarens dagordning där KU ska diskutera EU-frågor närmare motivera varför jag har denna syn i EU-frågan.

Det är inte alldeles ologiskt såsom partiet gör. Samtidigt som partiet vill utträda ur EU ser man också att när vi är med i EU förs Sveriges utrikespolitik till stora delar inom unionen, och då är det inom unionen man ställer krav för ett gemensamt agerande. Jag vill ändå säga det, trots att jag personligen har en annan uppfattning än partiets majoritet i den frågan.

Fru talman! Det finns mycket i det här betänkandet som det råder betydande enighet om. Det känns angeläget att slå fast. Det ligger i oppositionens roll att markera och få fram kritik och skiljelinjer.

Att Sverige för en säkerhetspolitik som syftar till att bevara freden, bidra till stabilitet och säkerhet i vårt närområde och stärka internationell säkerhet är mycket bra utgångspunkter, likaså att Sverige är militärt alliansfritt. Jag skulle vilja betona en nyans i frågan om alliansfriheten, nämligen att den inte bara, som utskottet säger, har tjänat oss väl utan att den nog kan vara till nytta i det fredsskapande och medlande arbete som EU vill bedriva. Ett Europa med olika säkerhetspolitiska lösningar gentemot Nato är en för kontinenten nyttig tvåstämmighet. Det är som i musik ibland som i politik, nämligen att tvåstämmighet inte behöver vara dissonans utan också kan vara konsonans. Alliansens reservationsskrivning, framför allt Folkpartiets reservation som ensidigt hyllar närmandet mellan EU och Nato, bortser från detta positiva värde. Det är glädjande att Holger Gustafsson ändå i sitt anförande betonar just det positiva värdet av vår alliansfrihet.

Förutsättningarna för säkerhetspolitiken har förändrats. Det kalla kriget har upphört. Hotbilden i vår del av världen tycks för närvarande inte gälla mellanstatliga konflikter. Hoten i världen tycks totalt sett egentligen ha avtagit. Sanningen är faktiskt att till skillnad från ett tjugotal år tillbaka är det färre konflikter i världen och färre människor inbegripna i krigshandlingar mellan stater. Fortfarande finns motsättningar och oroshärdar som kräver all uppmärksamhet och alla insatser för att åstadkomma fred, men detta tycks vara fallet.

Vi lever i en tryggare värld. Det gör att omstruktureringen av det svenska försvaret förefaller logiskt och korrekt handlat. Det finns ett fortsatt värde ändå i vår alliansfria hållning för att lösa de konflikthärdar som finns.

Det är också bra att vi i svensk säkerhetspolitik betonar – jag tror utskottet är helt enigt i detta – mänskliga rättigheter och insatser för global ekonomisk utjämning. Dit hör uppmärksamheten av den utsatta situat-

ionen för kvinnor och barn i konfliktområden och konfliktzoner. Det är verkligen angeläget att kvinnor finns med och ges en viktig roll i arbetet för fred och säkerhet i konfliktområdena. Inte minst kan det ha betydelse för kvinnor som utsätts för olika övergrepp, och det är bra att detta understryks i betänkandet. Det är också bra att utskottet uttalar att demokrati, god samhällsstyrning och jämställdhet mellan kvinnor och män är delar av säkerhetspolitisk hållning.

Däremot är det väl mindre bra, fru talman, att utskottet utan att prestera ett enda argument avstyrker Vänsterpartiets motion U311 från i år. Vi påpekar där att det är väl dokumenterat att Israel utvecklat och innehar kärnvapen och att staten vägrar att underteckna icke-spridningsavtalet. Israel är regionens enda kärnvapenmakt, och med sin ockupationspolitik över palestinska områden bär de en tung del av ansvaret för instabiliteten i denna region och försvårar nog också för sin egen säkerhet.

Vi menar att riksdagen bör göra en meningsyttring till regeringen om att Israel bör uppmanas att avveckla sina kärnvapen och därefter underteckna icke-spridningsavtalet. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 5.

När det gäller avtalet om begränsning och nedrustning av kärnvapen, som ratificerats av alla stater utom Indien, Israel, Nordkorea och Pakistan, ingår i detta att länderna ska avrapportera sin utveckling vart femte år. Tyvärr har, som påpekats i Miljöpartiets motion U386, i princip inga nedrustningsansträngningar gjorts sedan man sist avstämde avtalet.

För fem år sedan hade de officiella kärnvapenmakterna åtagit sig att inom ramen för NPT förstöra vapen, men de har inget gjort för att leva upp till sitt åtagande. Sverige borde inom EU:s ram agera för att kärnvapenmakterna, även de som är medlemmar i EU, följer sina åtaganden enligt avtalet. Det borde givetvis ges regeringen till känna och att verka för det inom ramen för EU. Utskottsmajoriteten delar dessvärre inte denna uppfattning, men vi står bakom reservationen.

Vi har också en helt gemensam syn med Miljöpartiet vad gäller förbud mot klusterbomber och ett totalt moratorium för användande av vapen med utarmat uran. Vi står alltså fortsättningsvis helt bakom innehållet i reservationerna 7 och 8.

Fru talman! Med det här anförda ber jag att få yrka bifall till reservation nr 5.

Anf. 5 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det har hänt mycket i världen och Europa de senaste 10–15 åren som har påverkat svensk säkerhetspolitik. För drygt 15 år sedan föll muren. Människorna i Öst- och Centraleuropa lämnade kommunismens förtryck och har successivt blivit demokratier. De fick den frihet de kämpat för under lång tid. De fick den frihet och den demokrati som vi var vana vid. Det förändrade i ett slag också vår situation. Vi kunde öppna dialogen med miljontals människor på ett sätt som under lång tid tidigare inte varit möjligt.

Ungefär samtidigt startade Balkankriget, och en etnisk rensning vidtog. Det som hände på Balkan, med FN och EU handlingsförlamade vid tillfället, rymmer fortfarande diskussioner om vilka lösningar som är de bästa. Det som hände på Balkan var ett folkmord. Det är viktigt att lösningar nu diskuteras som gör att detta inte upprepas på nytt. Det får inte

upprepas. Därför är det viktigt att länderna på Balkan har ett framtida medlemsperspektiv i EU som är nåbart. Det stärker inte enbart vår säkerhetspolitik utan främjar säkerhet och demokrati också på Balkan.

Svenskt medlemskap i EU, utvecklingen av en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik i EU, nya medlemsstater i EU och Nato – allt detta påverkar vår säkerhetspolitik i positiv riktning. Med ett vidgat internationellt samarbete blir världen säkrare. Internationellt samarbete som syftar till att lösa konflikter och hot i världen mellan länder och folk med hjälp av institutioner, med diplomati, förhandlingar och överenskommelser är den bästa vägen för fred och säkerhet. Motsatsen är konfliktlösning med våld. Det föder mer våld och mindre säkerhet och stärker inte det lilla landet eller den svage. Multilateralismen är viktig för svensk säkerhetspolitik.

Men när de gamla militära hoten eller invasionshoten försvinner tenderar nya att dyka upp: terrorhot, sjukdomar, svält, brist på vatten, data-samhällets sårbarhet och mycket annat. Därför behöver vi fortsätta vårt säkerhetspolitiska arbete för en tryggare och säkrare framtid. Massförstörelsevapen och icke-spridning har nämnts av flera här, ett hot som tyvärr snarare har tilltagit än avtagit under de senaste åren. En misslyckad över-synskonferens för ett år sedan och misslyckandena vid FN:s toppmöte i höstas att nå framgång med nedrustning på det här området gör att vi måste anstränga oss ytterligare.

Sveriges säkerhetspolitik ska syfta till att bevara fred och självständighet för vårt land. Det står också i betänkandet. Den ska också bidra till stabilitet och säkerhet i vårt närområde och dessutom stärka internationell fred och säkerhet. Det är ett vitt begrepp, men det är nödvändigt. Ju aktivare och framgångsrikare vi är i det breda perspektivet, desto bättre är det för vår egen säkerhet. Även om det säkerhetspolitiska perspektivet förändrats behöver vi en säkerhetspolitisk doktrin i botten att leva efter. Den säkerhetspolitiska doktrin som vi för närvarande har, som citeras i betänkandets inledning – alliansfriheten, möjligheten till neutralitet i en krigssituation och samverkan med andra länder – håller fortfarande. Den har Centerpartiets stöd, och den har ett brett stöd hos det svenska folket.

Det är i stora stycken en bred samsyn i det betänkande som nu diskuteras. Det har framhållits av flera här. Det finns naturligtvis ett stort värde i en bred politisk uppslutning bakom huvudlinjerna i svensk säkerhetspolitik. Säkerhetspolitiken ska dessutom vara brett förankrad hos medborgarna, indikera långsiktighet och stabilitet. Jag vill gärna tillägga det. Då kan Sverige agera med trovärdighet internationellt. Det ska vara självklart för omvärlden att Sverige står för en trygg säkerhetspolitik utan bindningar, står för utveckling och för mänskliga rättigheter. Det är utrikesministern och regeringen som i första hand ska personifiera detta efter att grunden har lagts här i riksdagen genom riksdagsbeslut.

Från Centerpartiets sida har vi två motionsförslag som har resulterat i avvikande meningar eller reservationer. Det gäller för det första det säkerhetspolitiska begreppet. Det vill vi, i likhet med Kristdemokraterna, vidga. Vi vill ha in ett miljöperspektiv i det säkerhetspolitiska tänkandet, på samma sätt som synen på fattigdom och svält finns med. Det finns i dag en rad företeelser som har att göra med miljön och hur vi hanterar den som kan påverka vår säkerhet för framtiden.

Totalt i världen konsumerar vi i dag 20 % mer av jordens förnybara tillgångar än vad de levande ekosystemen förmår återskapa. 90 % eller mer av energitillförseln kommer från kol, olja eller gas som leder till klimatförändringar och utsläpp.

Brist på rent vatten, krympande skogar och växande öknar är påtagligt. Över hela världen pågår konflikter rörande vatten. Den stora omläggningen av och dammbygget i floden Yangtsekiang i Kina är ett exempel. Turkiets utbyggnad av dammar i vattendrag kopplade till Eufrat och Tigris är ett annat. De senaste 50 åren har över 500 konfliktsituationer och över 20 fall av regelrätta strider uppstått mellan stater på grund av oenighet kopplad till vatten.

Det handlar också om eroderande jordar, stigande temperaturer, smältande isar och utfiskade vatten. Alla dessa saker påverkar människor och människors framtida liv och trygghet.

Framtida säkerhet kommer att kräva helt nytt fokus på internationellt samarbete där miljöfrågorna får en betydligt mer framträdande roll. Kampen om jordens resurser blir mer och mer påtaglig. Det riskerar att hota säkerheten. Vi bör ha med det i vårt säkerhetspolitiska tänkande. Samarbete för miljön måste på samma sätt bli ett verksamt medel i vår säkerhetspolitiska strategi. Vi har utvecklat det ytterligare i vår gemensamma fyrpartireservation nr 1 som jag ber att få yrka bifall till.

Fru talman! För att vår säkerhetspolitik ska bli trovärdig behöver vi en kapacitet inom försvaret som kan backa upp vår säkerhetsstrategi. Det krävs också internationella fredsinsatser för att behålla och utveckla fred. I reservation nr 3 tar vi tillsammans med de övriga allianspartierna upp kravet på en strategi för internationella operationer och att vi behöver öka numerären svenskar i internationella operationer. Jag ansluter mig självklart till den uppfattningen men nöjer mig, för tids vinnande, med att yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 6 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Miljöpartiet har tillsammans med Vänsterpartiet fyra viktiga reservationer. Eftersom jag vet att ni andra inte delar våra tankar på att stoppa klusterbomber eller utbränt uran kommer jag nu bara att yrka bifall till min reservation nr 6. Den handlar om att EU i fortsättningen inte ska tillåta andra unionsmedlemmar att bryta mot NPT och att översynen av kärnvapenedrustningen ska ske oftare än blott vart femte år. Det har nämligen kommit därefter att den allmänna opinionen hinner somna mellan varven och rustarna tar över.

Jag tycker inte att hoten har blivit mindre här i världen. Det som sker är de facto en upprustning av kärnvapen. Kina moderniserar. USA har många baser på europeisk botten. England skaffar nya stridsspetsar med EU:s goda minne.

En gång i tiden var Europa som kärnvapenfri zon ett allomfattat krav som många medborgare kände delaktighet i. I dag har vi endast ett blygt s-yrkande om det. Det följs inte upp i vare sig utskottstexten eller någon reservation. Om det hade gjorts hade Miljöpartiet självklart biträtt det.

Sten Tolgfors, Moderaterna, vill till och med att vi tittar efter en avslutning till något lämpligt missilförsvar. Världen går föga framåt just nu.

EU-studieinstitutet Sieps gör i en av sina många rapporter – nr 2 i år – en historisk tillbakablick över hur EU:s militära kapacitet stegvis har

vuxit fram sedan 1999. För mig personligen är det lätt att verifiera. Det sammanfaller precis med den tid som jag själv har varit verksam i rikspolitiken.

Nu är det alldeles korrekt att rekapitulera alla de små stegens tyranni som gör EU till en alltmer genuin militär stormakt, precis den beskrivning som Miljöpartiet har gjort sedan 1999 men som frenetiskt förnekats av i stort sett alla andra politiska partier.

Fritt översatt från rapporten står det så här: I enlighet med detta sätt att tänka är den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken och snabbinsatsstyrkorna de logiska första stegen i utvecklandet av en fullfjädrad EU-armé.

Det resonemanget utvecklas och modifieras sedan.

Miljöpartiets position i dag i den här utvecklingen är värd att förklaras. Jag ska läsa ur vårt särskilda yttrande i betänkandet. "Miljöpartiets beslut hösten 2004 att medverka till regeringens försvarsproposition" – när vi började skära ned 43 miljarder med blygsamma 3 – "var en kompromiss för att å ena sidan påbörja en neddragning av det traditionella militära invasionsförsvaret till förmån för internationellt verksamma snabbinsatsstyrkor som skall kunna agera i FN:s tjänst. Det som å andra sidan inte var Miljöpartiets genuina politik är att dessa trupper ingår i EU:s insatsstyrkor. Men eftersom de borgerliga partierna stöder sådan medverkan skulle Miljöpartiet ändå inte ha kunnat förhindra ett riksdagsbeslut till förmån för svenskt styrkebidrag till sådana insatsstyrkor. En annan bidragande orsak är att styrkan byggs upp i samarbete med bl.a. Norge, som inte är EU-medlem, och Finland, som är uttalat neutralt."

I det förslag till EU-konstitution som, som tur är, vilar på hyllan för närvarande föreslås att det ska finnas starka solidaritetsförklaringar mellan EU:s medlemsländer, till och med starkare än Natos berömda artikel 5, enligt EU:s högste militära befälhavare.

Denna solidaritet tillsammans med upprustning, inte minst genom skapandet av EDA – försvarsbyrån som ska ta fram nya vapen till EU – och en allt intimare Natokompatibilitet, banar gradvis vägen för ett svenskt Natointräde. Min bedömning är att det bara är en tidsfråga innan även Socialdemokraterna släpper masken och ansluter sig till det öppna Natoförespråkande som Folkpartiet fått med sig Moderaterna och kanske snart hela alliansen i.

Ändå släpper man inte den retoriska besvärjelsen att medlemskap i EU, PFF och Euroatlantiska partnerskapsrådet inte hotar vår alliansfrihet. Hur länge ska vi vänta på en Siepsrapport som lugnt konstaterar till exempel att åren 2003–2007 präglades av ett målmedvetet uppbyggande av faktiska kapaciteter och en mental förberedelse för inte bara associativ utan också institutionell samverkan med Nato och en tydlig integrering av EU:s strukturer i ett utvidgat Nato?

I dag hör vi på radio den nygamla nyheten att USA flyger över Europa med militära fångar utan att det är officiellt erkänt och utan att Sverige har protesterat. Våra militära flygledningarna, och därmed regeringen, vet självklart om detta. Allt annat är uteslutet. Kan det finnas några samband mellan detta och Natokramandet?

Avslutningsvis, och återigen, vill jag säga att säkerhet inte växer ur stridsvagnar, inte ur Excalibur, JAS, *battle groups*, tanks, kärnvapen eller kalasjnikov; den krymper. Ökad stabilitet runt Östersjön gynnas inte i

första hand av Natomedlemskapet utan av gemensamma intressen, handel, kulturella, civila, vänskapliga och turistiska utbyten och demokratiuppbyggnad. Säkerhet är verkligen mycket mer, snarast allt annat, än vapen och rustning. Det är frihet från svält, vattenbrist, miljöhot, kärnkraftshaverier, internationell brottslighet, människohandel, epidemier, terrorism, energimissbruk och tyranni.

Miljöpartiet säger: Folkomrösta om alla nya försök till konstitutions-skrivningar för EU! Behåll en verklig alliansfrihet! Stärk FN! Gör Europa till en kärnvapenfri zon! Stärk och förtäta NPT-processen! Stoppa kinesisk, iransk, amerikansk och brittisk kärnvapenupprustning! Stoppa ett israeliskt smyginnhav! Skriv en global vattenkonvention och en *arms trade treaty* mot spridningen av små och lätta vapen!

Det kan skapa en säkrare värld.

Anf. 7 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! För några år sedan hade vi besök av FN:s generalsekreterare Kofi Annan i Sverige. Jag deltog i en lunch på UD och råkade sitta mitt emot honom. Jag ställde frågan: Hur ser generalsekreteraren på EU:s roll för världens säkerhetspolitik? Han blev tyst en stund och funderade, ungefär som han brukar göra. Sedan kom svaret.

Han sade så här: Vi skulle behöva flera sådana organisationer runt om i världen som kan ta ansvar för sin egen säkerhet och också bidra till andras. FN kan aldrig spela den rollen.

Hur ser Lotta Hedström på detta?

Anf. 8 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Tack för att du vill debattera så att vi får lite fart på dagens övningar. Och tack för en väldigt bra fråga. Det är en mycket viktig och intressant fråga. Ja, det tål att funderas på. Detta är ett problem.

Jag och mitt parti menar att FN behöver styrkebidrag. Tyvärr är världen inte så god att det inte behövs en militär kraft för att stävja övervåld. Frågan är hur detta ska organiseras.

Det som sker i dag är att FN anropar de grupperingar, konstellationer och styrkor som de facto finns. Vad ska man annars göra? Man har inget annat val än att fråga EU, Nato och enskilda länder. Det som vi i Miljöpartiet önskar se är en ordning där den totala satsningen sker mer på civilt och förebyggande arbete, där de faktiska militära styrkebidragen och uppbyggnaderna inte är så stora och där fokuseringen och upprustningen inte är så enorm.

Vi behöver från svensk sida vara med och bidra. Därför har vi, som jag försökte förklara i mitt anförande, också bejakat den delen av svensk omställning av försvaret som tar sikte på att kunna hjälpa till internationellt. Jag tycker att de styrkebidrag som Sverige har gjort har varit behövliga, med ett växande frågetecken för Afghanistan. Men i stort sett gör svensk militär rätt saker på rätt ställen. Vi vill kunna vara med och fortsätta bidra till det. Om detta sedan ska ske under en Natohatt ställer vi oss väldigt frågande inför. Om det ska ske med ett gemensamt och sammanhållet EU-försvar tar vi avstånd från det.

Anf. 9 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller civila insatser och förebyggande arbete är vi helt överens. Men frågan gällde EU:s roll. Och i betänkandet finns en lång rad uppräknningar där Miljöpartiet beskriver varför man inte så att säga vill använda EU och bidra till ett starkare EU i detta sammanhang.

Vi kan också konstatera att det är i Afrika som de kanske största bekymren finns just nu säkerhetspolitiskt. Där försöker Afrikanska unionen, som är en begynnande verksamhet, att bemästra situationen. Men vem får betala? EU är den stora finansiären i sammanhanget.

Min fråga till Lotta Hedström är: Är det inte lite tokigt att inför svenska folket, bara för att stryka EU-motståndarna medhårs, inte vara med och bidra till en upplysningspolitik som världen behöver i dag, nämligen att EU har en viktig roll och spelar en viktig roll? Jag säger inte Nato, utan EU spelar en viktig roll säkerhetspolitiskt, civilt och militärt när det behövs. Skulle det inte vara rimligt om Miljöpartiet också bidrog till detta?

Anf. 10 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det som behövs är en närsynt granskning av hela EU-paketets alla beståndsdelar. Vi har accepterat och medverkat till uppbyggnaden av Battle Group, 1 av 13, därför att den sker i en kontext med andra krafter. Jag nämnde Finland, Norge och Estland. Den är acceptabel. Den komponenten är helt okej. Det är också okej för EU att hjälpa till och stärka AU. Det skulle till och med vara en prioriterad uppgift att få andra organisationer att fungera för att bättre kunna verka i sin egen kontext.

Men om du tittar på den europeiska försvarsbyrån, EDA, vad fyller den för funktion? Det är ju en upprustningsorganisation. Den vill jag inte ha med i detta paket. Jag är inte heller intresserad av en gemensam och sammanhållen försvars- och säkerhetspolitik som kommer att tvinga oss till ställningstaganden och kanske trupsändningar till Irak eller ställen där vi över huvud taget inte vill sätta vår fot. Jag vill inte vara med om en stärkt solidaritetsklausul. Du måste titta på varje enskild komponent och inte säga att allt som EU gör är bra. Vi måste titta på bit för bit.

Då är min slutsats: Ja till en internationell försvarsstyrka som den ser ut nu, nej till fortsatt rustning, nej till Natokompatibilitet fortsättningsvis i ledningsstrukturer och i materiel, och nej till en gemensam försvars- och säkerhetspolitik.

Anf. 11 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära replik på Lotta Hedström eftersom jag tycker att hennes beskrivning av svensk säkerhetspolitik och hur tätt vi numera samarbetar med Natoländer är korrekt. Och vi från Folkpartiet håller med Miljöpartiet om att vi inte har en uppriktig säkerhetspolitik. Vi har tyvärr en regering som inte gärna vill tala klarspråk om hur nära vi samarbetar med Nato. Och jag tycker att Miljöpartiets frågeställning är riktig: Är vi verkligen alliansfria? Kan vi verkligen vara neutrala i framtiden? Där behöver vi en mer tydlig uppriktighet, en ärlighet och en öppen diskussion. Jag vill också säga att skillnaden mellan Miljöpartiet och Folkpartiet förstås är att det som du tycker är jättehemskt tycker vi är positivt. Vi tycker att det är positivt att Sverige

som ett litet land i en globaliserad värld har gått med i EU och samarbetar med de övriga EU-länderna. Och vi tycker att det är positivt med internationellt samarbete och vill gärna se att Sverige också går med i den organisation där de flesta EU-länderna är med, nämligen Nato. Så det är skillnaden.

Men det som gjorde att jag reagerade var när du sade: Finns det möjligtvis någon koppling mellan CIA-flygen och Natokramandet? Jag vill bestämt säga att det inte finns någon koppling över huvud taget mellan dessa CIA-flyg och att krama Nato. Jag är Natoanhängare, men jag vill definitivt ta avstånd från dessa CIA-flyg. Vi måste värna de mänskliga rättigheterna och se till att de efterlevs av alla stater. Folkpartiets Cecilia Malmström deltar i Europaparlamentets granskning av dessa CIA-flyg. Och det finns definitivt ingen koppling mellan CIA-flyg och Natomedlemskap. Det vill jag bara betona.

Anf. 12 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Tack, Cecilia, det var väldigt skönt att höra det. Då ska jag notera det.

Nej, det saknas uppriktighet på många håll och kanter.

När vi nu ändå står här kan du gärna få berätta vilken uppriktighet du tycker att Folkpartiet har när det gäller Israels kärnvapeninnehav. Ni tar aldrig upp den frågan, och ni stöder aldrig reservationer om det. Ni ser och ni bekämpar helt med rätta alla andra kärnvapennationer men inte Israel. Berätta det för oss och protokollsläsarna!

Anf. 13 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Från Folkpartiets sida är vi väldigt tydliga med att vi vill att NPT – det nedrustningsavtal som tyvärr har gått i stå – ska gälla i världen. Vi vill att de stater som inte har anslutit sig till NPT ska göra det. Det är väldigt tydligt från vår sida.

Låt mig också passa på, när vi ändå står här som du säger, att också ta upp Europapolitiken. Jag håller inte riktigt med om din beskrivning av att EU är på väg mot ett europeiskt försvar. Det vill vi från Folkpartiets sida inte se. Vi vill inte se att Europa ska bygga upp en egen försvarsorganisation, utan det har vi Nato till.

Jag tror att det är väldigt viktigt att här ändå tänka på orden. Ett EU-försvar, det som byggs upp inom försvarspolitiken inom Europa i dag, ska agera som fredsmäklare i olika konflikthärddar. EU finns i Bosnien. EU kanske kommer att ta över i Kosovo efter Nato. Det handlar om fredsinsatser. Det är därför som vi har ett försvarspolitiskt samarbete inom Europa. Men det handlar inte om ett försvar av EU, utan det är ett EU-försvar för fredsinsatser.

Det skulle vara intressant att höra din syn på detta. Du säger att det är positivt med *battle groups*, snabbinsatsstyrkorna som EU nu ska bygga upp. Det tycker du är positivt, men du är emot EDA, krigsmaterielbyrån. Det låter ändå som att det kanske är på gång en omsvängning inom Miljöpartiet. Ni är med när det gäller snabbinsatsstyrkorna, och ni har varit positiva till EU:s utvidgning. Jag nämnde i mitt tal till exempel hur viktigt det är att EU nu fortsätter att hålla dörren öppen för till exempel Ukraina och Vitryssland. Och andra talare har tagit upp hur viktigt det är att EU har dörren öppen för Balkan och Turkiet just för att vi ska kunna

se till att hjälpa dessa länder till demokrati och för att vi ska få en fredlig kontinent. Hur går detta ihop egentligen för Miljöpartiet när ni vill gå ur EU? Ni vill ta Sverige ur EU, och ni säger blankt nej till någon ny konstitution. Och en ny konstitution behövs för att vi ska kunna ha ett reformerat beslutsfattande med fler medlemmar inom EU.

Prot. 2005/06:102
5 april

*Vissa aspekter på
svensk säkerhetspolitik*

Anf. 14 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Ja, vi är många som undrar hur argumentationen ska gå ihop. Hur kan man tala så mycket om fred och samtidigt konsekvent och i alla sammanhang vilja ha mer militär utrustning? Nato är en militär allians. Allt tal om fred och fredsinsatser sjunker som en sten, och man inser att det handlar om mer vapen. Det är inte det som bygger fred.

Problemet med både EU:s och Natos militära kapacitet är att den inte är särskilt effektiv för att skapa säkerhet och fred. Den grundsynen saknas i den här kammaren. Den saknas i svensk politik.

Man tror att vapen ger fred. Det är en grundsyn, och den slår fel. Därför måste hela tiden kravet på avrustning och demilitarisering vara i fokus. Sedan inser man att ibland behövs det. Det finns skurkar och banditer, och det finns tyranner som tar till vapen och överväld som ett legitimt våld precis som en polis i en stat måste kunna möta det.

Folkpartiet pratar fortsättningsvis och alltid om EU som ett samarbete, men det är en överstatlighet. Det är inte så att man därför att man är kritisk till EU är mot samarbete, Cecilia! Kan vi inte en gång för alla avskrivna detta? Samarbete – om det nu verkligen var samarbete överallt – skulle skapa en fredligare värld utan vapen.

Anf. 15 KENNETH G FORSLUND (s):

Fru talman! Svensk säkerhetspolitik syftar till att bevara fred och självständighet för vårt land, bidra till stabilitet och säkerhet i vårt närområde och stärka internationell fred och säkerhet. Sverige är militärt alliansfritt. Den här säkerhetspolitiska linjen, med möjlighet till neutralitet vid konflikter i vårt närområde, har tjänat oss väl.

För framtiden är det tydligare än någonsin att säkerhet är mer än avsaknad av militära konflikter. Hot mot freden och vår säkerhet kan bäst avvägras i gemenskap och i samverkan med andra länder. På det globala planet är det främsta uttrycket för detta vårt stöd till FN. Genom vårt medlemskap i EU deltar vi i en solidarisk gemenskap vars främsta syfte är att förhindra krig på den europeiska kontinenten.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen under de senaste åren har inte varit helt oproblematiske. Den påtvingade uppdelningen av Europa har upphört, och länderna i Central- och Östeuropa har återfått sin frihet. Men samtidigt har nya hot tillkommit. Den forna terrorbalansen har ersatts med en situation som är så komplex att inget enskilt land ensamt kan hantera situationen. Detta kräver bland annat militär förmåga att hantera kriser tillsammans med andra länder. Men det kräver också en vidgad uppsättning av åtgärder och instrument av annan natur än den militära.

Sverige är engagerat i både den europeiska säkerheten och den globala säkerheten. Sverige bidrar med poliser, övervakare, utbildare och militärer till olika internationella fredsbevarande och även fredsfram-

tvingande operationer. Det gäller till exempel Afghanistan, Liberia, Kosovo samt Bosnien och Hercegovina.

I framtiden kommer Sverige att bidra till EU:s krishanteringsförmåga genom att från och med år 2008 ha en snabbinsatsstyrka som vi har ansvaret för att leda och som vi bidrar till med ungefär 1 100 personer. Deltar gör också Norge och Finland med 150–200 personer per land. Estland bidrar med 50 personer. Det är ett unikt samarbete där vi också engagerar ett land som inte är medlem i EU i denna EU-snabbinsatsstyrka men ett land som naturligtvis har ett nära engagemang i EU och som också är starkt beroende av EU. Det är en styrka som på EU:s uppdrag och på FN-mandat ska kunna agera runtom i världen under svensk ledning. Det här är ett framtida väsentligt bidrag till den internationella säkerheten.

Nato har kommit upp i den här debatten. Både Folkpartiet och Moderaterna har redovisat att de vill gå med i Nato. Gunilla Carlsson berörde kanske framför allt den beröringsångest som hon upplever kring just bokstavskombinationen Nato, och Cecilia Wigström redovisade tre argument för ett Natomedlemskap för Sveriges del.

Jag tycker att det står varje land fritt att självt välja linje, exempelvis när det gäller medlemskap i Nato eller inte. Jag respekterar Estlands, Polens, Rumäniens med flera länders beslut att gå med i Nato – de har sina argument för det – och jag kan förstå hur de menar att det ökar respektive lands säkerhet. Däremot kan jag inte se hur ett svenskt Natomedlemskap skulle öka Sveriges säkerhet. Vi har en annan bakgrund, en annan historia och andra bevekelsegrunder.

Kärnan i Nato är artikel 5, den villkorlösa deklARATIONEN om att ett angrepp på ett Natoland är ett angrepp på alla länderna. Det är för mig det avgörande för att Sverige inte kan gå med i en organisation som har detta så bestämda krav.

Det är intressant att höra den debatt som här spelas upp mellan de olika partierna i alliansen. Detta blir lite grann av en inblick i högeralliansens interna Natodebatt, och det är ganska intressant. Jag är ivrigt nyfiken på den och också ivrigt nyfiken på hur ni i högeralliansen ska reda ut Natofrågan. Kommer ni att klara av att göra det?

Fru talman! Lotta Hedström undrar när Socialdemokraterna ska släppa masken och insinuerar att det finns en skillnad mellan ord och verklig åsikt inom Socialdemokraterna när det gäller frågan om Nato. Jag kan försäkra att det inte finns någon sådan skillnad. Det jag säger är ärligt och allvarligt menat. Det är de här argumenten vi har mot ett Natomedlemskap, och dem står vi för. Det finns ingen dold agenda.

Däremot tycker jag att det är oerhört viktigt att vi för en diskussion och en debatt i Sverige om Natomedlemskapet. Jag känner också stor ödmjukhet inför att vi lever i en värld som ständigt förändras. Nato förändras också. Vi vet inte hur vare sig världen eller Nato ser ut om några år.

Det skulle vara förödande om utvecklingen gick i en sådan riktning att det helt plötsligt kanske var så att Sverige av någon anledning trots allt gick med i Nato. Att inte ha haft en debatt och en diskussion om hur verkligheten förändras och plötsligt vakna upp och stå inför ett slags fullbordat faktum – nu är det rimligt att gå med – vore förödande. Därför

är det viktigt med den här Natodebatten. Jag hoppas, precis som Gunilla Carlsson, att vi kan ha den utan beröringsångest.

Till sist yrkar jag bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande UU18, *Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik*.

Anf. 16 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Fru talman! Kenneth G Forslund väljer den klassiskt digitala Nato-debatten. Men jag kan återigen påminna om att alliansen har skrivit ihop sig. Ni borde också berätta att det är tack vare alliansens stöd som den socialdemokratiska minoritetsregeringen så aktivt kan delta som en partner i Natosammanhang, till exempel i Afghanistan, men också i många andra sammanhang.

Vi hörde ingenting om de viktiga Natofrågor som vi nu har framför oss. Jag frågade bland annat om *global partnership*, vad det är för diskussion som förs av oss som partnerland och där socialdemokratin har ansvaret för de svenska relationerna med Nato.

Vi skulle också kunna ta frågan om Natos engagemang i Darfurprovinserna i Sudan där Nato nu vill avsätta kraft och kapacitet för att träda till utsatta människors hjälp. Jag skulle vilja fråga Socialdemokraterna om situationen i Darfur. Från alliansens sida är vi väldigt glada över att vi i betänkandet fick in detta med utsattheten – mer än 2 miljoner människor är på flykt, och mer än 100 000 människor är dödade – och över enighet om detta när vi också ser en utmaning för säkerhetspolitiken, för den här konflikten riskerar att sprida sig i regionen.

I mitt anförande sade jag också att vår säkerhet är beroende av andras säkerhet och utveckling. Ingen annanstans kan det vara tydligare än i Afrika. Därför har jag med tanke på den utveckling vi nu ser en fråga. FN:s sändebud Egeland har förvägrats tillträde, likaså vår nuvarande utrikesminister Jämtin. Samtidigt har vi framgångsrikt genom FN-systemet medverkat till att vi har fått fram beslut som handlar om en skyldighet att skydda. I utskottstexten är vi överens och skriver att utskottet förväntar sig att Sverige nu mer aktivt inom EU och FN driver frågan om en ökad internationell närvaro till skydd för den utsatta civilbefolkningen i Darfur.

Jag vill därför fråga Socialdemokraterna vad ni tänker göra när vi nu ser att den sudanesiska regeringen begär övergrepp på civilbefolkningen och förvägrar internationell närvaro.

Anf. 17 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag noterar att Gunilla Carlsson mycket snabbt river av punkten om Nato och enkelt konstaterar att alliansen har skrivit ihop sig i den här frågan. Den skrivningen låter kanske inte så hållbar när man lyssnar på debatten här mellan partierna i alliansen.

Du sade i ditt inledningsanförande att det är fem partier av sju som står bakom den svenska säkerhetspolitiska linjen. Men det är två partier som faller ifrån vad gäller framtiden för den säkerhetspolitiska linjen i fråga om Natomedlemskapet. Det kräver något lite mer reflexion och debatt än vad Gunilla Carlsson ägnade det alldeles nyss.

Situationen i Darfur upprörs vi alla över. Det är en fruktansvärd situation, och det är oerhört frustrerande att se att vi inte kan komma åt den på ett ordentligt sätt och bryta den händelseutveckling som finns där.

Det här är en svår fråga att hantera rent praktiskt. Jag tror att den närmaste tiden, förhoppningsvis, kommer att leda framåt i denna fråga och att man ifrån FN:s och det internationella samfundets sida kan agera mera konsekvent och handfast i Darfur.

Anf. 18 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Fru talman! Inom alliansen är det fyra olika partier som har lite olika takt i Natofrågan, men vi har skrivit ihop oss om att vi tycker att det bland annat är bra att Nato och EU utökar sitt samarbete. Vi har skrivit ett gemensamt dokument som vi kan regera på, men ni är helt beroende av två Natofientliga partier, partier som vill lämna EU. Jag sade i mitt anförande att det finns en uppslutning kring vår säkerhetspolitiska doktrin där slutsatsen i alliansrapporten ändå är att Folkpartiet medger detta men skulle vilja gå något längre. Det är helt annorlunda än vad ni kan visa på er så kallade regeringssida.

Men låt mig återgå till de viktiga och brännheta frågorna. Varför ska vi alltid fastna i en debatt om digitalt ja eller nej till Nato? Låt oss i stället titta på de säkerhetspolitiska utmaningarna i världen. Jag tog upp en konflikt, Darfur i Sudan. Det verkar som att ni bara har bekymmer med att hantera den rent praktiskt. Det är en konflikt som pågått i mer än två år och som lamslår hela världssamfundet. Socialdemokraterna har nu så småningom en nyinkommande utrikesminister med en lång erfarenhet av FN-systemet. Ska jag tolka ert svar som att ni över huvud taget inte har diskuterat situationen och att ni inte inser att det finns en uppslutning kring *responsibility to protect*? Är ni inte, när vi ser att ett folkmord pågår, beredda att på ett annat sätt än tidigare agera från socialdemokraternas och den svenska regeringens sida för att möjliggöra ett mandat från det internationella samfundet för att inte bara sända observatörer utan också aktörer för att skydda de utsatta människorna i Darfur och berätta för den sudanesiska regeringen att det här kan vi inte tolerera på 2000-talet?

Anf. 19 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Hörde jag rätt sade Gunilla Carlsson att man hade en gemensam syn inom alliansen på Nato men lite olika takt. Riktigt så har jag inte uppfattat situationen. Jag har uppfattat att Centerpartiet och Kristdemokraterna, i den mån vi ska diskutera det i termer av takt, i så fall står helt still. Där är takten noll. Det är i och för sig väldigt digitalt.

Darfurkonflikten är en konflikt som helt riktigt förlamar hela världssamfundet. Sverige är en del av det. Det är en oerhört frustrerande situation. Jag hoppas verkligen att vi kan komma framåt och komma till lösningar i den konflikten. Det finns vissa öppningar, men det går oerhört långsamt.

Visst är detta något som diskuteras både inom Socialdemokraterna och i Sverige. Inte minst i EU-nämnden bidrar Gunilla Carlsson själv till att ständigt lyfta fram frågan och även i andra sammanhang, exempelvis här. Visst finns det en diskussion. Det är inte så att vi sitter tysta och bara tittar.

Anf. 20 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Kenneth Forslund och jag är överens om de stora grunderna i säkerhetspolitiken. Det finns fyra partier som står bakom den säkerhetspolitiska doktrinen. Jag tror att man ska vara väldigt rädd om kärnan i den i framtiden. Jag tror att det är viktigt.

Men det finns två punkter där vi har skilda åsikter, i varje fall hade vi det när vi behandlade det här betänkandet.

Den första gäller de nya hot som tillkommer och som Kenneth Forslund beskrev, något som också jag tog upp i mitt anförande, och där enskilda länder inte själva kan klara dem. Vi behöver mera av insatser i krissituationer. I dag har vi ungefär 700 man ute i världen. Vi vill höja ambitionen och öka det till åtminstone 2 000 svenskar ute i världen för att bevara freden. Hur ser regeringen och Socialdemokraterna på det? Ni har ju avstyrkt vårt motionsyrkande från alliansen.

Den andra punkten gäller det vidgade säkerhetspolitiska begreppet. Vi måste ha med miljöfrågorna i framtiden. 20 % mer av jordens resurser än vad som är förnybart förbrukar vi i dag. Det är inte hållbart på sikt. 500 konflikter om vatten, däribland 20 direkta strider, finns dokumenterade. Det innebär naturligtvis att miljöhotet är också ett säkerhetspolitiskt hot. Precis på samma sätt som Socialdemokraterna ser att bistånd och utveckling är viktiga för säkerheten borde man se att miljön är viktig för säkerheten. Är vi överens om det?

Anf. 21 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Agne Hansson pekar på den ambition som han står bakom om att öka det svenska engagemanget i internationella uppdrag. Det är också det som kommer att ske i och med att vi sätter upp snabbinsatsstyrkan 2008. För att ha resurser till att klara det engagemanget planeras det nu för omfördelningar inom försvarsbudgeten för att möta den ökade uppgiften internationellt, bland annat genom neddragningar på Försvarshögskolan. Det är alltså omdisponeringar inom bland annat försvarsbudgeten.

Jag tror att Agne Hansson om några år kommer att kunna se att Sverige har ökat sin ambition och i vart fall väsentligt närmat sig det mål som Agne Hansson pekar på om 2 000 personer som deltar i olika internationella uppdrag. Samtidigt ska man komma ihåg det historiska perspektivet på detta. Det finns inget land som sänt så många, i relation till sin folkmängd, på internationella uppdrag som just Sverige. Det finns inget annat land som har en så hög andel av sin befolkning som har varit engagerad i internationella uppdrag. Vi har en stolt tradition på det här området, och den ska vi fortsätta med. Vi har gott hopp om att vi ska öka vår ambition. Jag tycker också att det är för lite med dagens 700.

Jag vill ta tillfället i akt när vi har Agne Hansson här och fråga: Hur ser Agne Hansson på den som jag upplever inbyggda konflikten i alliansen kring Nato och Natofrågan? Hur ska ni hantera den i en eventuell framtida borgerlig regering?

Anf. 22 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Miljön – glöm inte den, Kenneth Forslund. Det är ofta som Socialdemokraterna pratar vackert om miljön, men åtgärderna och handlingskraften är ringa. Jag vill gärna ha svar på min fråga.

Jag ska svara på Natofrågan. Jag ser som politiker ganska pragmatiskt på det. Ingen i våra fyra partier är så dum att man vill riskera vår säkerhetspolitiska kärna. Den tycker jag att Socialdemokraterna också ska värna. Precis som Gunilla Carlsson, som har varit ordförande i den arbetsgrupp där också jag varit med, sade har partierna något olika uppfattning om Natomedlemskapet. Och i ert parti har ni det.

Men så länge det finns en folklig bred förankring för ett Natomedlemskap kommer inte en ny, borgerlig regering att väcka den frågan. Det borde, tycker jag, vara tryggt för Socialdemokraterna att veta att ni då har lite av ett veto i den frågan. Det är klart att om ni provocerar fram någonting annat för mycket är ju inte den här kärnan hur säker som helst. Men den är viktig, och det är därför jag betonar den. Den bör vi alltså i framtiden kunna gå vidare med. Och när vi behöver utveckla säkerhetspolitiska doktriner ska vi göra det i samförstånd, som vi har gjort tidigare. Jag har själv varit med och förhandlat fram den nuvarande doktrinen.

Slutligen en kommentar till att jag om några år får se ett ökat engagemang på det internationella området. Jag ser naturligtvis fram emot det. Men jag tror att vi då har en annan regering. Då vet jag att det kommer, men jag hoppas att det kan komma ändå.

Men jag tror att Norge väl kan mäta sig med oss på det här området. Vi ska träffa norrmännen i eftermiddag.

Anf. 23 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag delar Agne Hanssons uppfattning att det är viktigt att vårda den säkerhetspolitiska doktrin som vi har. Jag hoppas att det även i framtiden kommer att finnas en bred uppslutning bakom den. Samtidigt inser jag den inbyggda konflikten i att ha ett samarbete som inkluderar partier som aktivt vill driva frågan om en Natoanslutning.

När det gäller miljöfrågan håller jag med om att det är en säkerhetspolitiskt oerhört central och viktig fråga nu och i framtiden. Tillgången till vatten exempelvis, som Lotta Hedström tidigare pratade om, och också avsaknad av miljöförstöringar är oerhört centralt. Vattenbrist och miljöförstöring är faktorer som skapar osäkerhet och konflikter och driver folk från sina normala bostadsplatser. Det är ett hot som det pratas alldeles för lite om och som kanske till och med är underskattat. Jag delar oron och åsikten att detta är någonting som vi måste arbeta med.

Sedan kanske vi ser lite olika vägar för hur det ska ske. Möjligen värderar vi det som redan görs lite olika och tycker att vi gör det vi klarar och det som är rimligt eller möjligen att vi borde göra ännu lite mer av det vi redan gör, som vi nog alla tycker är bra. Men jag delar Agne Hanssons engagemang för miljön och uppfattningen att miljön är en viktig säkerhetspolitisk dimension.

Anf. 24 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga till Kenneth G Forslund att det var en njutning – det kanske var att ta i – men det var faktiskt roligt att höra dig. Jag tycker att du har haft en väldigt nyanserad bild av Nato. I talarstolen öppnade du till och med för att man skulle ha en diskussion och debatt om Nato. Det är nästan första gången som jag hör en socialdemokrat vara så öppen i Natofrågan, och det tycker jag är väldigt positivt.

Du tog upp frågan om alliansen och ställningen i Natofrågan. Ja, vi kanske har några åsiktsskillnader inom alliansen i den här frågan, men vi har skrivit ihop oss. En sak är klar, och det är att vi aldrig har varit så samspelade inom alliansen som vi är nu. Vi går i samma riktning, om än vi i Folkpartiet kanske vill ta några steg ytterligare i närmandet till Nato. Men vi går i alla fall hand i hand, och vi går i samma riktning.

Däremot har du betydligt större problem på din kant. De två partier som du samarbetar med, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, lever ju på en helt annan planet än vad du och jag gör. Vi inser, både du och jag, Kenneth, hur viktigt det är med EU-medlemskapet och ett nära samarbete med Nato, medan Vänstern och Miljöpartiet faktiskt vill vända EU ryggen och vill vända Nato ryggen. Så på din kant färdas ni på två olika planeter som går direkt på kollisionskurs, skulle jag vilja säga.

Min fråga gäller egentligen den speciella relationen som Nato nu öppnar för. De vill ha en närmare relation med Sverige, Finland, Australien och Nya Zeeland efter det att de flesta partnerskapsländer, av vilka Sverige är ett, har blivit medlemmar i Nato. Därmed har partnerskapsländerna förlorat i vikt och fått en mindre roll. När vi nu är så aktiva med Nato i Afghanistan och Kosovo vill de ge oss en speciell relation. Det vore intressant att höra vad du anser om den möjligheten.

Anf. 25 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag får väl tacka för de värmande orden. Jag inser att jag kanske tar en risk genom att göra det, men ibland får man ta klivet ut i det okända.

Jag tycker att det är viktigt att ha Natodiskussionen, därför att även om jag är behårt emot ett Natomedlemskap tycker jag inte att den svenska offentliga debatten tjänar på tystnad och möjligheten att mytifiera och mystifiera vad svensk säkerhetspolitik är, borde vara och skulle kunna vara. Det är nämligen det som man öppnar för om man stänger dörren för debatten om Nato. Jag tycker att det är viktigt att ha den debatten. Jag inser också intellektuellt att vi lever i en ständigt föränderlig värld. Vi kan aldrig vara deterministiska. Det vore oerhört farligt, därför att om man har ett deterministiskt synsätt kan man inte hantera en ständigt löpande utveckling.

Gör bara inte misstaget – jag vill göra det tydligt för Cecilia Wigström – att tro att det skulle vara så som Lotta Hedström försöker insinuera, att det finns ord som säger en sak och en mask som döljer någonting annat. Det är inte det det handlar om.

När det gäller problemen med Vänstern och Miljöpartiet, som Cecilia Wigström målar upp, är det riktigt att vi inte har en gemensam uppfattning om försvarsfrågor och EU-frågor. Därför har vi också sagt att dessa inte ingår i samarbetet.

Det är också en väsentlig skillnad i hur vi bygger vårt samarbete och har byggt det under de senaste åren. Det är inte en trepartiregering. Jag har ändå uppfattat att högeralliansens avsikt är att bilda en fyrtiregering om ni vinner valet. Då har man tagit in konflikten i regeringen på ett annat sätt. Det blir svårare att hantera.

Anf. 26 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Vi har ingen konflikt inom alliansen. Vi är överens och har skrivit ihop oss om att Natomedlemskap inte är aktuellt så länge det inte finns en majoritet för det i riksdagen och bland svenska folket. Men det hindrar ju inte att jag som folkpartist kan tala om fördelarna för att påverka opinionen. Det är det som det handlar om.

Det problem som du ändå erkänner att du har på din kant med Väns-tern och Miljöpartiet, som vill vända EU och Nato ryggen, är ett problem som är aktuellt. Du har rätt i att de inte har ingått i regeringen nu på grund av de här problemen. Men ni vill ju ta in dem i regeringen framöver. Därför vore det klädsamt att få höra: Kommer vi då att gå ur EU? Kommer vi då att minska ned på vårt samarbete med Nato? Jag vet att du inte vill det, men kommer ni kanske att bli tvingade till det i nästa regering, om ni skulle vinna valet?

Den fråga som jag inte fick svar på var den om den speciella relationen som Nato nu har erbjudit oss, Sverige, Finland, Australien och Nya Zeeland. Ser du det som något positivt, något som Sverige ska bejaka?

Du sade att du förstår att Estland har kommit fram till, och gör nog rätt bedömning, att deras säkerhet ökar om de går med i Nato, men att det är upp till dem att bestämma. Självklart är det upp till dem att bestämma. Vi är alla eniga och skriver i betänkandet att svensk säkerhet har ökat därför att så många länder – Polen, Estland, Lettland, Litauen – har gått med i EU och i Nato. Varför skulle då inte vår säkerhet öka om vi också gick med i Nato? Deras säkerhet ökade när de gick med och vår säkerhet ökade när de gick med. Varför skulle inte vår säkerhet öka om vi gick med? På vilket sätt skulle Sveriges säkerhet försämrats om vi gick med i Nato? Det skulle jag gärna vilja ha ett besked om.

Vem ska vi vara neutrala mot i dag? Natoländerna omringar oss nu. Det är våra samarbetsländer som deltar där.

Anf. 27 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag hann helt enkelt inte med att besvara frågan om ett utvecklat samarbete med Nato.

Jag antar att Cecilia Wigström avser den diskussion som nu förs mellan å ena sidan Sverige och flera andra länder och å andra sidan Nato om möjligheten till ökat inflytande vad gäller gemensamma uppdrag som Sverige deltar i, Natoledda fredsskapande och fredsframtvigande operationer. Om det är det som avses är jag klart positiv.

I sitt inledningsanförande ställde Cecilia Wigström den något retoriska frågan vad det är för fel på att Sverige och Australien samarbetar, om det finns något fel i det. Jag kommer inte ihåg den exakta ordalydelsen, men ungefär så frågade hon. Nej, det finns inget generellt fel i att Sverige och exempelvis Australien samarbetar. Det avgörande är vad vi samarbetar om. Om det exempelvis hade varit fråga om att samarbeta om att sända trupp för en invasion av Irak för tre år sedan hade det varit fel. Däremot finns det säkert en lång rad andra uppgifter som vi på ett rimligt och hållbart sätt kan samarbeta om. Jag är alltså positiv till det som nu diskuteras om ett ökat svenskt inflytande över exempelvis de Natoledda operationer som Sverige deltar i.

Cecilia Wigström framhöll tidigare att de aldrig varit så samspelta som nu inom högeralliansen. Sätter man in det i ett historiskt perspektiv

kanske det säger mer om hur det varit än om hur det kommer att vara. Det återstår att se.

Skulle det öka säkerheten för Sverige att gå med i Nato? Nej, jag tror inte det. Jag tror, precis som Holger Gustafsson och Kristdemokraterna, att det tvärtom skulle försämra Sveriges möjligheter att aktivt bidra i exempelvis medlingsuppdrag i samband med internationella konflikter. Vi har en stark fördel genom vår alliansfrihet.

Anf. 28 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det är inte nådigt att vara representerad i regeringspartiet. När den säkerhetspolitiska doktrin som vi nu lever under ingicks var positionerna följande: Folkpartiet var för Natomedlemskap, och Socialdemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet ingick i överenskommelsen. Vänsterpartiet och Miljöpartiet var inte tillfrågade. De ansågs som icke rumsrena.

Jag tror på dig, Kenneth. Jag har ingen anledning att betvivla din ärlighet eller tro att du har en mask. Däremot är det, precis som du själv antyder, fråga om en process. Det handlar om flexibilitet, skott på rörligt mål. Det som sker just nu är att jag, väljarna och protokollsläsarna behöver veta precis var i processen socialdemokratin befinner sig. Jag ska läsa upp tre meningar ur vårt betänkande, och du ska få tillfälle att förklara hur dessa saker går ihop i dag, om det som jag läser upp inte sägs med kluven tunga eller är ett dubbelt budskap.

På s. 21 i betänkandet står: ”Det finns ingen motsättning, anser utskottet, mellan den militära alliansfriheten och den starka solidariteten mellan EU-länderna. — — Den sätter, bortsett från avtal om ömsesidigt stöd till försvar mot väpnat angrepp, inga hinder för ett svenskt allsidigt och aktivt deltagande i internationellt säkerhetssamarbete. Vi har i dag möjlighet att delta i alla former av internationellt samarbete i de delar som gäller ömsesidigt stöd till försvar mot väpnat angrepp.” Är inte det att både äta kakan och ha den kvar? Åt vilket håll är vi på väg, Kenneth?

Anf. 29 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Lotta Hedström för frågan och för att hon ger mig en ingång som jag knappt vågade hoppas på när jag hörde hennes anförande. När det gäller vart Sverige är på väg är just det som hon läser ur betänkandet belysande.

Om vi sätter in detta i ett historiskt perspektiv, vilket är viktigt, blir frågan hur Sverige skulle agera i dag jämfört med hur Sverige agerade 1940 när Norge och Danmark invaderades av Tyskland. Skulle vi i dag kunna säga, och moraliskt stå för, att vi inte kan komma Norge och Danmark till hjälp i en sådan situation? Jag anser inte det. Jag anser till och med att det var moraliskt tvivelaktigt att agera som vi gjorde 1940.

Det som är avgörande mellan det som står i betänkandet och att vara medlem i Nato är att vi där beskriver en ambition. Natos artikel 5 är fast, och den är låst till när och hur det hela ska gå till. Jag tycker att det som står där är bra eftersom det ger oss möjligheten att vid varje tillfälle besluta hur det ska gå till och i vilka fall det ska ske. Det är bra att vi förklarar vår solidaritet med andra länder i exempelvis EU, såsom vi har gjort, och att vi pekar på att vi har möjlighet att delta i alla former av

internationellt samarbete i de delar som gäller ömsesidigt stöd till försvar mot väpnat angrepp.

Tack, Lotta Hedström, för frågan!

Anf. 30 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Ja, man ska fortsättningsvis både äta kakan och ha den kvar. Även om EU:s högste befälhavare säger att den solidaritetsklausul som fanns i konstitutionsförslaget till och med är starkare än Natos artikel 5 – jag kan visa dig citatet om du vill – menar du alltså att vi fortfarande är alliansfria även om vi lovar att ställa upp. Jag får inte den logiken att gå ihop.

Det finns ytterligare en mening i betänkandet, som jag också tog upp i utskottet när vi gick igenom detta – inte för min skull utan för att tydliggöra för alla er som ställer upp på det dubbla budskapet – och den ger möjlighet att tolka ordet alliansfrihet precis som man vill. På samma sida står nämligen: ”Det är Sverige självt som definierar den närmare innebörden av den militära alliansfriheten.” Så bra! Orden har ingen betydelse längre. Det betyder, mina damer och herrar, att Sveriges förhållande till Nato är en ödesfråga. Dessa tolkningar, dessa glidningar, kommer att få mycket stor betydelse framöver.

Anf. 31 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Fru talman! Självfallet ska Sverige självt definiera vad som är dess militära alliansfrihet. Det ska inte någon annan göra. Det tror jag att även Lotta Hedström inser är det rimliga.

Sedan har vi olika syn på världen och säkerhetspolitiken. Det är sannolikt en av orsakerna till att jag och Lotta Hedström är medlemmar i två olika partier. Det är väl gott och riktigt så långt, och det är också därför vi kan ha en debatt om världen och säkerhetspolitiken. Jag tror att det bidrar till att föra frågan framåt och vidareutveckla den svenska säkerhetspolitiken.

Att göra detta till något slags pågående smyganslutning till Nato, eller att dra slutsatsen att det i själva verket skulle vara än mer bindande än artikel 5, den uppfattningen delar jag inte.

Anf. 32 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Först av allt vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag i betänkande UU18.

Jag har valt att endast ta upp en fråga i den säkerhetspolitiska debatten i dag. Det är en fråga som under den här mandatperioden inte alltför ofta debatterats i kammaren, nämligen den om massförstörelsevapen och kärnvapen.

Till begreppet massförstörelsevapen hör både biologiska vapen, kemiska vapen och kärnvapen. Gemensamt för alla dessa tre vapengrupper är att om de används skapar de stor förödelse och stort lidande för mänskligheten, vilket många fick uppleva i Hiroshima och Nagasaki 1945. En hel värld chockades då av de atombombningar som skedde i dessa städer.

Genèveprotokollet från 1925 förbjuder all användning av biologiska och kemiska vapen, men det förbjuder inte utveckling, produktion och lagring, och det saknar helt någon form av kontrollmekanism. Däremot

finns det en konvention från 1972, BTWC, som förbjuder användning, lagring och produktion av biologiska vapen. I den åläggs de stater som redan har biologiska vapen att förstöra dem. I dagsläget har 144 stater ratificerat konventionen.

Kemiska vapen är förbjudna enligt en annan konvention som trädde i kraft 1977. Den förbjuder användning, utveckling, produktion, innehav, överföring och att man hjälper eller uppmuntrar någon annan stat att skaffa kemiska vapen. Och den konventionen har ratificerats av 151 stater.

Innehav av kärnvapen, den tredje vapengruppen bland massförstörelsevapnen, regleras i icke-spridningsavtalet, som har varit uppe här i debatten, från 1970. Det avtalet initierades ju av Irland. När avtalet slöts fanns det fem stater som man visste hade kärnvapen: USA, Ryssland, Kina, Storbritannien och Frankrike. Enligt avtalet får de här staterna inte sprida kärnvapen till andra stater men inte heller kunskap och teknik i annat än fredligt syfte. Och andra stater får inte utveckla och anskaffa kärnvapen. I dag står Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea utanför avtalet.

Provstoppsavtalet från 1996 innebär ett fullständigt förbud mot kärnvapensprängningar och att delta i någon annan stats provsprängning. För att det avtalet ska gälla krävs det att 44 stater har undertecknat det och att lika många har ratificerat det. I dagsläget fattas det både underskrifter och ratifikationer.

Det är den lagstiftning som finns i världen.

Nu är ju sanningen den att ingen FN-konvention, ingen lagstiftning i världen kan ge oss en vapenfri värld. Till det krävs också andra insatser. Det krävs att vi politiker i alla länder i hela världen och alla andra som arbetar med att få en fredlig och säker värld driver frågan om nedrustning och icke-spridning av kärnvapen. Vi måste se till att stärka opinionen mot kärnvapen så att krig med kärnvapen förhindras.

Sverige bidrar med 13 miljoner kronor till den internationella kommissionen om massförstörelsevapen, och kommissionen bildades efter ett initiativ från Sverige. Den består av 14 kommissionärer och avslutar nu sitt arbete under våren. I maj, preliminärt, lägger man fram rapporten. Hans Blix är ordförande för kommissionen, och vi hoppas att rapporten ska innehålla många bra förslag på hur nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen och missiler ska ske.

Förekomsten av kärnvapen, kemiska vapen och biologiska vapen utgör ju ett allvarligt hot mot internationell fred och säkerhet, och det behövs nya initiativ i arbetet för nedrustning och icke-spridning. Jag hoppas att kommissionen ska blåsa nytt liv i det globala arbetet mot massförstörelsevapen och att slutrapporten innebär nya bra rekommendationer och förslag på området.

Men Sverige kan inte ensamt driva de här frågorna, nedrustningsfrågorna, och icke-spridningsarbetet. Alla stater måste hjälpas åt. Vad händer då ute i världen?

I Europa har en bred opinion i flera länder börjat ifrågasätta de ca 500 amerikanska kärnvapen som finns i Belgien, England, Holland, Tyskland och Turkiet. Och i det norska Stortinget har frågan väckts om att USA ska dra bort sina kärnvapen i Europa. De stater som för närvarande hyser amerikanska kärnvapen på sina territorier bör säga upp sina avtal med

USA. Den breda opinion som nu finns i Europa visar att detta borde vara möjligt.

Hur ser då arbetet ut i EU för en kärnvapenfri värld? Fredspriset till internationella atomenergiorganet IAEA satte faktiskt fart på arbetet. Den motivering som man gav för att ge IAEA fredspriset löd så här:

”I en tid då nedrustningsarbetet står och stampar, då det finns risk för spridning av atomvapen både till stater och terroristgrupper, och då kärnkraften på nytt ser ut att spela en allt viktigare roll, är IAEA:s insats av ovärderlig betydelse.”

IAEA inrättades 1957 för att utveckla fredlig användning av kärnkraft. Det är ett FN-organ, ligger i Wien och har 137 medlemsstater.

I höstas antog Europaparlamentet ett betänkande om icke-spridning av massförstörelsevapen. Betänkandet heter *Icke-spridning av massförstörelsevapen: En roll för Europaparlamentet*. Det betänkandet är mycket bra och innehållsrikt. Jag rekommenderar verkligen att ni läser det. I betänkandet uppmanar Europaparlamentet kärnvapenstaterna att enligt NPT – och i synnerhet Natomedlemmarna Förenade kungariket, Frankrike och Förenta staterna, som man anser bör stärka sin moraliska auktoritet och trovärdighet – vidta lämpliga, successiva och betydande åtgärder för att avskaffa sina kärnvapenarsenaler i enlighet med åtagandena i rättsligt bindande fördrag och avtal.

Europaparlamentet uppmanar vidare Israel, Indien och Pakistan att bli parter i NPT.

År 2002 sade Nordkorea upp NPT-avtalet och kastade ut IAEA ur landet och deklarerade att de hade kärnvapen, men förra året övergav man åter kärnvapenprogrammet efter förhandlingar med bland annat USA och Ryssland. Nu i år, den 1 januari 2006, bröt Iran förseglingen av kärnvapenläggningen i Natanz och återupptog sin kärnenergiforskning under mycket hård kritik från både Europa och USA.

Mycket händer ute i världen. Jag ser att min talartid är ute, fru talman. Men jag vill avsluta med att säga att kärnvapen är alltför farliga för en vanlig människa, som till exempel den amerikanske vicepresidenten. En vanlig människa kan inte klara av att hantera dem utan att det kommer en katastrof förr eller senare. Det här skriver Frida Sundberg i senaste numret av tidningen Läkare mot kärnvapen, och hon har rätt. Den mänskliga faktorn, som det heter, kan vara framme när som helst och orsaka en olycka. Låt oss därför alla, oavsett vilken partitillhörighet vi har, kämpa för en kärnvapenfri värld!

I detta anförande instämde Kenneth Kvist (v) samt Lotta Hedström och Gustav Fridolin (båda mp).

Anf. 33 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Fru talman! Jag ville bara ta tillfället i akt och tacka Birgitta Ahlqvist för att hon lyfter fram en livsavgörande fråga ur en säkerhetspolitisk aspekt.

Frågan om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen har ju, som jag också sade i mitt huvudanförande, sällan varit så aktuell som nu, men den är också svårgripbar. Risken är att tekniken blir tillgänglig inte bara för stater. Många stater som förfogar över teknik eller vill omfamna den är bräckliga, hotas av brottssyndikat och annat, men vi

ser också väldigt mycket utomstatliga organisationer som riskerar att kunna komma i förfogande av massförstörelsevapen.

Det är väldigt roligt att det är min tidigare kollega från Europaparlamentet som just lyfter fram frågan. Därför skulle jag bara vilja säga att jag tycker att det är synd att vi i detta parlament inte har kunnat ha en mer seriös hantering av Moderaternas yrkande. Det går ut på att Sverige bör vara pådrivande för att EU ska utarbeta en strategi för hur man inom ramen för FN ska agera när ett land som till exempel Iran eller Nordkorea bryter mot icke-spridningsavtalet.

Trovärdigheten i våra system och avtal som vi nu har måste upprätthållas. Även om vi ser nya hot måste vi se till att icke-spridningsavtalet fullföljs och att man kan agera gentemot Iran just nu för att ha trovärdigheten i den här frågan. Jag har inte svaren på hur man bör agera. Men jag hade önskat att vi skulle kunna diskutera lite mer i riksdagen.

Vad finns det för sanktionsmöjligheter? Hur ska vi kunna agera i tid innan det blir för sent och innan en fundamentalistisk regim i Iran får tillgång till den här typen av förfärliga vapen i en väldigt instabil region? Det hade jag önskat att vi hunnit diskutera mer i utskottet.

Anf. 34 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Det känns bra att egentligen alla partier i riksdagen är eniga om att det är en oerhört viktig fråga. Men trots detta har vi inte haft speciellt mycket debatt. Du säger också att vi kanske i utskottet skulle ha haft mer diskussion av den här arten när det gäller framför allt kärnvapen. Jag är i varje fall glad att nästan alla mer eller mindre har tagit upp frågan i dag i sina anföranden.

När det gäller EU finns det en bred enighet. Det kan man se i betänkandet. Nästan alla partier har röstat för. Det är bara fem personer som har röstat emot förslaget i betänkandet. Det finns en stor enighet om att man måste sätta ned foten och göra mer när det gäller massförstörelsevapen. Det visade också EU nu gentemot Iran. Men det är också viktigt att FN finns med i det arbetet.

Anf. 35 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 1. Jag glömde det förut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

8 § EU-frågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU23
EU-frågor.

Anf. 36 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Känner ni hur det vibrerar i luften? Känner ni hettan och engagemanget i den svenska EU-debatten? Nej, om vi ska vara riktigt

Prot. 2005/06:102
5 april

*Vissa aspekter på
svensk säkerhetspolitik*

EU-frågor

ärliga mot oss själva är väl det snällaste vi kan säga om den svenska EU-debatten just nu och under senaste tiden att den är ljum. Jag tror att det har sina naturliga orsaker.

Det handlar för det första om politiska prioriteringar. Alla politiska partier har naturligtvis sitt ansvar för att se till att det förs en engagerad, livlig och framåtinriktad Europadebatt. Men det största partiet, tillika regeringspartiet, Socialdemokraterna har ett särskilt ansvar.

Frågan är om Socialdemokraterna tar det ansvaret. Vi ser att ett antal ministrar i den socialdemokratiska regeringen deltar – om vi får uttrycka det lite försiktigt och lite snällt – relativt sparsamt i Europeiska unionens ministerrådsmöten.

Funderar vi på hur den svenske Europaministern Bosse Ringholm sköter sitt jobb är han relativt okänd ute i Europa. De allra flesta ministrar som jobbar med Europafrågor tror att det är Lars Danielsson som är Sveriges Europaminister.

Det är betecknande för hur den svenska socialdemokratiska Europapolitiken ser ut. Det är väldigt lite av visioner, väldigt lite av engagemang och väldigt lite av vilja att ta upp de svåra, viktiga och avgörande frågorna.

Det handlar för det andra om en vilja att våga vara visionär och att våga vara stridbar. Här har alla partier sitt ansvar. Men Socialdemokraterna har ett särskilt ansvar som största parti och som regeringsparti.

Det handlar om att våga inta tydliga och klara positioner. Det är först när de olika alternativen står i bjärt kontrast till varandra som det verkligen blir debatt. Det låter självklart.

Om alla framstår som att de är överens i den politiska debatten finns inget att debattera och ingenting att diskutera. Då får man heller inget engagemang bland de medborgare som man företräder. Då hjälper det inte att göra som den socialdemokratiska regeringen nu verkar vilja göra, att inrätta en ny myndighet för att ge bidrag till organisationer för att skapa EU-debatt bland medborgarna.

Medborgarna ställer sig naturligtvis den grundläggande och väldigt naturliga frågan: Om landets politiker, landets riksdagsledamöter och landets ledande företrädare inte debatterar EU-frågor, varför ska då vi debattera EU-frågor?

Fru talman! Här framför er står en passionerad europé. Jag är lika stolt europé som jag är stolt smålänning, svensk och världsmedborgare. Jag tror på ett Europa där vi tillsammans försöker lösa de gemensamma problem som finns framför oss som vi inte kan lösa på egen hand. Det handlar om de globala miljöproblemen, kampen mot den internationella brottligheten och många andra frågor.

Jag tror på ett Europa som bygger på decentralisering och mångfald. Jag tror på ett Europa där vi inte bestämmer mer på europeisk nivå än vad som är absolut nödvändigt, där de enskilda länderna försöker lösa problem som de enskilda länderna kan lösa.

Det handlar naturligtvis om välfärdspolitik, socialförsäkringar, kulturfrågor, forskningsfrågor och mycket annat. Där ska de enskilda länderna sköta politiken. Det ska man inte göra på Europeanivån.

Jag tror på ett Europa där medborgarna har makten och inte ett Europa där de stora viktiga frågorna görs upp av ministrar i slutna sammanträdesrum utan insyn.

Fru talman! Jag tvekar inte att kalla mig för federalist. För mig handlar federalism just om de tre sakerna. Vi ska möta de stora avgörande frågorna gemensamt, tillsammans, därför att vi inte klarar dem på egen hand. Vi ska se till att vi har en decentraliserad struktur och lägsta möjliga nivå för de beslut som behöver fattas. Medborgarna ska också ha det avgörande inflytandet och inte ministrar och indirekt valda politiker.

Min fråga är: Var finns Socialdemokraternas vision om det framtida Europa? Jag har redovisat min och Folkpartiets vision om framtidens Europa. Var finns Socialdemokraternas vision av framtidens Europa?

Fru talman! I betänkandet tar utskottet upp många olika frågor. Det tar upp de principiella frågor som jag har försökt att beröra. Det tar också upp ett antal frågor som vi har haft att behandla med anledning av den allmänna motionstid som varit.

Det handlar bland annat om skydd mot diskriminering i EU-samarbetet. Där finns en reservation från bland annat Folkpartiet och flera andra partier om att vi måste driva på för att stärka kampen mot diskriminering i Europasamarbetet.

Trots att arbetet har gått framåt under flera år finns det fortfarande regler och bestämmelser som är diskriminerande för homo- och bisexuella. Det måste vi rätta till. Här måste Sverige inta en aktivare roll än vad Sverige hittills har gjort.

Det gäller också frågan om hur den svenska EU-kommissionären ska utses. Våren 2005 hade vi en granskning i utskottet om hur den nomineringsprocessen hade gått till. Ett enigt utskott konstaterade att det inte fanns skäl att rikta kritik mot regeringen på formella grunder. Några formella fel hade inte begåtts när regeringen utsåg Margot Wallström till kommissionärsposten.

Samtidigt är det något egendomligt. Jag tror att det för de allra flesta svenskar framstår som ett något knepigt sätt att hantera en av de absolut viktigaste frågorna i EU-samarbetet. Det gäller vem som ska vara svensk EU-kommissionär och som har ett enormt stort inflytande över EU-kommissionen, som är det organ som tar initiativ till lagar och lagstiftning. När man ska utse kandidat till den posten krävs inget samråd med riksdagen och riksdagens EU-nämnd.

Det är något egendomligt att i många andra frågor som behandlas i EU-samarbetet tvingas regeringen att samråda med EU-nämnden och lyssna på vad den har att säga, men i just den här frågan måste inte regeringen göra det. Det är egendomligt att så inte är fallet i dag.

Jag och Folkpartiet menar att det är centralt att den här frågan faktiskt utreds och granskas. Kan vi göra så att vi får en formell reglering av hur den posten ska utses? Det råder vissa oklarheter huruvida den grundlagsutredning som i dag sitter verkligen får granska EU-frågorna och utreda hur de ska hanteras i förhållande till den nya svenska författningen. Jag och Folkpartiet menar att vi ska undanröja denna oklarhet genom att ge Grundlagsutredningen tilläggsdirektiv som går ut på att utredningen ska granska om det behövs en formell reglering av hur den svenska EU-kommissionären ska utses och hur den regleringen i så fall ska se ut. Det är ett högst rimligt krav mot bakgrund av den granskning som utskottet tidigare har gjort.

Avslutningsvis, fru talman, står jag naturligtvis bakom samtliga de reservationer till betänkandet som bär Folkpartiets namn. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 37 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Ordet passion nämndes i det föregående inlägget i förhållande till EU och att man ser sig som europé. Det kanske inte är just det ordet som jag skulle vilja använda i det här sammanhanget, utan mer tala om engagemang.

Om man går 20 år tillbaka i tiden och om någon då hade sagt till mig att jag under en stor del av mitt politiska liv kommer att arbeta med EU-frågor skulle jag ha skrattat åt vederbörande. Jag skulle ha sagt: Nej, jag är en typisk inrikespolitiker, och jag kommer inte att ägna mig åt detta. Men i dag vet vi alla att EU-frågorna är en del av vardagspolitiken. Vi träffar på dem i de olika utskotten och i hela det politiska arbetet. EU-medlemskapet som sedan 1995 är ett faktum påverkar oss hela tiden i det vardagspolitiska arbetet.

Diskussionen om hur man ska gå vidare med EU är intressant. Jag satt i likhet med Kenneth Kvist, som finns här, och Lennmarker, som icke är här, i konventet som arbetade fram underlaget för det nya fördraget som sedan något justerades av herrar regeringschefer. Det var kanske en och annan dam med också.

Det intressanta är att processen stoppades upp när vi fick problem med några medlemsstaters ratificering av detta. Då sade man att man skulle ägna sig åt en reflexionsperiod eller tankepaus. För mig framstår det i den svenska debatten som om det har blivit en paus i tänkandet. Tobias var ju också inne på detta. Det är inte bra.

Man kan inte bara kritisera regeringen för detta, utan vi måste nog vända blickarna mot oss som politiska partier över huvud taget. Vi visar alldeles för lite engagemang i EU-frågorna – möjligtvis med undantag för de så kallade nej-partierna, som ofta tar upp de här frågorna i tid och otid. Men ett nej är inte särskilt konstruktivt när det gäller framtiden.

Det är bekymmersamt att vi inte har utnyttjat tankepausen eller reflexionsperioden till att ta en ordentlig debatt om de här frågorna. Tobias kritiserade att man stimulerar EU-debatten med hjälp av statliga bidrag. Jag ser inget större fel i detta. Men samtidigt måste man säga att det verkligen behövs krafttag från partierna för att ta tag i detta.

Jag kan ifrågasätta om vi verkligen gjorde rätt som avstod från ratificeringsprocessen och lade hela det konstitutionella fördraget i frysboxen. Nu ser vi att Estland går vidare. Enligt information som jag fick för ett par veckor sedan förväntas även Finland ratificera fördraget oavsett hur man hanterar reflexionsperioden. Jag tror att vi skulle behöva fördjupa och bli mer engagerade i den här debatten. Detta är oerhört viktiga frågor.

Jag noterar att det finns några konstigheter i reservationerna. Det gäller dock inte vår reservation. Reservationen om skydd mot diskriminering är väldigt konstig. Man vill i ett tillkännagivande tala om för regeringen att den ska göra vad som redan står i regeringsformen att den ska göra. Det är verkligen ett stort slag i luften. Den stadga om mänskliga rättigheter som antogs som ett politiskt dokument i Nice innehåller ju också de antidiskrimineringsåtgärder som eftersträvas i reservationen.

Ett område som är intressant är frågan om hur man remissbehandlar rambesluten. Det gäller över huvud taget remisshanterandet av EU-frågorna. Det är en fråga som man bör fundera ytterligare på. Det säger ju också utskottet här. En sak som jag har funderat på är vad som händer när frågorna angår kommuner och landsting. I dag är det ett dåligt förankringsarbete. Där behöver det skapas nya strukturer för att få in synpunkter från kommuner och landsting – allt för att kunna hantera processen på ett bra sätt. I tidigare kontakter med representanter för det dåvarande Kommunförbundet – beredningarna var förresten gemensamma – kom det fram att de var oroliga för att det inte förekom ordentliga kontakter inför beslut som påverkar kommuner och landsting. Där finns ytterligare saker att fundera på för framtiden.

Det är intressant att Folkpartiet i ett motionsyrkande fångar upp en tanke som jag väckte under granskningsärendet om en svensk kommissionär. Nu räknar vi väl med att Grundlagsutredningen kommer att ta tag i frågorna om relationerna mellan riksdag och regering, inte minst när det gäller den här typen av frågor. Det är inte tillfredsställande att regeringen inte ens behöver informera riksdagen om nomineringen av en svensk kommissionär. Vi förutsätter att det tas upp, och det behövs därför inget särskilt tillkännagivande.

Fru talman! Vi har en reservation, men den är i så kallad förenklad ordning. Därför avstår jag för tids vinnande från att yrka bifall till den.

Anf. 38 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! I detta betänkande behandlas som sagt några EU-frågor som har hamnat hos, eller remitterats till, konstitutionsutskottet. Merparten av yrkandena är sådana som har framställts och behandlats tidigare. De behandlas därför i förenklad form. För Vänsterpartiets del står vi givetvis bakom dessa yrkanden även nu. De finns listade i reservation 7. Men för tids vinnande yrkar jag inte bifall till den reservationen.

Däremot yrkar jag bifall till reservation nr 2, bakom vilken jag och Gustav Fridolin står. I den tar vi upp tre frågor. Jag börjar med den andra, fortsätter med den tredje och avslutar sedan lite utförligare med den första.

I den andra punkten i vår reservation säger vi att regeringen måste respektera och konstatera att den tilltänkta EU-konstitutionen, eller det konstitutionella fördraget om man så vill, har fallit i enlighet med de regler som gäller. Den krävde samtliga medlemsländers ratificering. Två länder har valt att inte ratificera. Därmed har projektet upphört. Det bör regeringen deklarerat klart och tydligt.

Det tredje stycket i vår reservation innebär en uppmaning till regeringen att i EU ta initiativ till en diskussion om hur ett alleuropeiskt samarbete på en annan grund än dagens EU skulle kunna se ut.

Jag tycker att det är viktigt att understryka att Vänsterpartiets kritik mot EU – vårt motstånd mot medlemskapet – inte grundas på en underskattning av, och än mindre på ett motstånd mot, ett internationellt och europeiskt samarbete på många politiska områden. Tvärtom menar vi att EU är ett hinder för ett sådant samarbete på en demokratisk grund. Det är en av våra viktigaste punkter i vår kritik mot EU; EU försvarar och till och med förhindrar det viktiga samarbete som vi skulle vilja se i Europa och i världen.

Vänsterpartiet var, som känt är, motståndare till medlemskapet. Vi var aktiva i kampanjen inför folkomröstningen 1994 på nej-sidan. De argument som vi hade då är fortfarande giltiga och har snarast stärkts. De är, mycket kort: EU bygger murar mot omvärlden. EU-systemet som sådant fyller inte minimikraven på en demokrati. EU inskränker medlemsländernas suveränitet och därmed demokratin i medlemsländerna, vilket är det viktiga. EU är konstruerat för att implementera en nyliberalt inspirerad ekonomisk högerpolitik. EU innebär en kontinuerlig centralisering av politisk makt. I det här sammanhanget är naturligtvis ett nej en mycket konstruktiv politik.

Vi konstaterar att vi tyvärr fortfarande har rätt i den här kritiken. Därför har vi ingen anledning att ompröva vår principiella ståndpunkt i medlemsfrågan.

Däremot respekterar vi beslutet som fattades efter folkomröstningen. En majoritet av folket sade ja till ett medlemskap. Riksdagen beslutade om medlemskapet, och i den omröstningen röstade Vänsterpartiet ja till medlemskap av respekt för folkomröstningsresultatet. Det har aldrig rätt någon tvekan om detta. Därav följer också att om Sverige skulle gå ut ur EU eller väcka frågan om utträde kräver det en ny folkomröstning.

Vänsterpartiet har hittills inte självt drivit frågan om en ny folkomröstning. Vi har i stället inriktat oss på EMU-frågan där vi fick en folkomröstning och där nej-sidan, den konstruktiva sidan, vann. Det resultatet respekteras, såvitt jag förstår, av dem som stod på ja-sidan. Vi har inriktat oss på att få ett stopp för den tilltänkta EU-konstitutionen, och där fick vi hjälp av folkmajoriteten i Frankrike och Nederländerna.

Vi har dock aldrig uteslutit möjligheten att väcka frågan om en folkomröstning också om medlemskapet. Vi har, i likhet med till exempel LO, ifrågasatt medlemskapet om det skulle visa sig att EU undergräver eller raserar kollektivavtalssystemet och den så kallade svenska modellen.

Nu har frågan ändå lagts på bordet genom ett initiativ från Miljöpartiet. Då är det naturligtvis nödvändigt för Vänsterpartiet att förhålla sig till detta. Jag menar att utifrån vår principiella inställning till EU och EU-medlemskapet och utifrån vårt krav på ett annat mer demokratiskt alleuropeiskt samarbete kan vi givetvis inte rösta emot ett förslag om en ny folkomröstning eller ens lägga ned våra röster utan att allvarligt riskera att skapa förvirring om vad som är Vänsterpartiets ståndpunkt i EU-frågan. Därför är det också naturligt för oss att nu yrka bifall till reservation nr 2.

Det finns en hel del andra frågor som berörs i det här betänkandet, men jag har koncentrerat mig på denna mer grundläggande och principiella ståndpunkt. Sedan är det naturligtvis så att vi i Grundlagsutredningen, där jag ingår, kommer att ta upp – det kan vi inte undvika – många av de frågor som reses med anledning av det svenska medlemskapet och som också har bäring på den svenska regeringsformen. Jag förutsätter att Grundlagsutredningen kommer att göra ett gott arbete där.

Anf. 39 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! I den reservation som Mats Einarsson står bakom säger Mats Einarsson och Gustav Fridolin att Sverige bör lämna EU, och Mats Einarsson sade just från talarstolen att det är Vänsterpartiets principiella

ståndpunkt. Samtidigt säger Mats Einarsson i reservationen att Sverige ska ta initiativ till en förändring av det europeiska samarbetet. Min enkla fråga till Mats Einarsson är följande: Hur ska Sverige kunna ta initiativ till förändringar av Europasamarbetet om Sverige inte är med i EU?

Prot. 2005/06:102

5 april

EU-frågor

Anf. 40 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Den formulering vi använder i reservationen är denna: ”Vi uppmanar därför regeringen att i EU ta initiativ till en diskussion om hur ett alleuropeiskt samarbete på en helt annan grund än dagens EU skulle kunna se ut.”

Det bygger naturligtvis på det antagandet att det tar en viss tid innan Sverige har lämnat EU. Jag menar att den här frågan, och det är Vänsterpartiets ståndpunkt, inte i första hand handlar om det svenska medlemskapet eller icke-medlemskapet, utan den handlar om det europeiska samarbetet. Där vill vi se ett annat samarbete, en helt annan typ av samarbete, än det som EU utgör. I den processen, i kampen om ett annat alleuropeiskt samarbete, kan också ett svenskt utträde vara en del. Men det är inte det som är det prioriterade för Vänsterpartiet. Det är inte så att bara vi slipper vara med i EU får de andra göra vad de vill. Vi ser detta i ett europeiskt perspektiv. Vi tror att till exempel en folkomröstning om ett utträde skulle kunna vara ett led i en sådan demokratiseringsprocess av det europeiska samarbetet.

Anf. 41 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Nu blir jag något konfunderad. Både i reservationen och i det anförande som Mats Einarsson höll framhöll han med stor kraft och stor tydlighet att Vänsterpartiet inte har ändrat uppfattning i frågan om Sverige ska vara medlem av Europeiska unionen eller inte. Nu ägnar Mats Einarsson sin replik åt att tala om de förändringar som Vänsterpartiet vill genomföra inom ramen för dagens Europeiska union eller som ett slags utveckling av det europeiska samarbete som i dag finns. Vad är egentligen Vänsterpartiets uppfattning? Ska Sverige vara medlem i EU eller ska Sverige inte vara det? Om Sverige inte ska vara medlem i EU, hur ska då Sverige kunna påverka utvecklingen inom Europeiska unionen och det europeiska samarbetets framtid?

Anf. 42 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är lite olika saker som vi pratar om. Vi har det som kan göras inom ramen för det nuvarande medlemskapet och det nuvarande fördraget. Där är Vänsterpartiet mycket aktivt i EU-parlamentet och på andra håll för att göra vad som går att göra inom denna ram och se till att de beslut som nu fattas inom EU blir så bra som möjligt.

Det andra är diskussionen om hur EU-systemet kan förändras. Där har vi – det är helt riktigt – krav på förändringar som är så långtgående att om de realiserades kan man inte längre prata om att det är ett EU eller att det är en förändring inom EU-systemets ram.

Jag menar att det finns en principiell skillnad mellan ett alleuropeiskt samarbete baserat på suveräna länder och det överstatliga EU-systemet. Om vi lyckas, och en mycket kraftfull svensk regering tillsammans med andra regeringar som har kommit på bättre tankar genomför den här förändringen, innebär detta i praktiken att EU upphör att finnas i den

mening som vi nu menar med EU. Därmed faller naturligtvis också frågan om ett svenskt utträde, eftersom EU har upphört att finnas.

Anf. 43 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var väldigt fint och ödmjukt när Mats Einarsson sade att vi har rätt i analysen av EU. Den här reflexionsperioden har man inte använt alls, utan man säger bara nej. Hade jag kunnat sjunga skulle jag ha sjungit den här: Säg inte nej, säg kanske, kanske, kanske.

Nu säger Mats Einarsson att EU är ett hinder för samarbetet. Det var ett väldigt intressant konstaterande. I repliken till Tobias Krantz säger han också att han vill se en helt annan typ av samarbete. Det är ju att stiga rätt in i dimman. Kan Mats Einarsson utveckla detta med en helt annan typ av samarbete lite grann? Det är väldigt lätt sagt, men väldigt svårt att konstruera.

Sedan pekar han på detta med centralisering. Går man in i ett internationellt samarbete avhänder man sig beslutsbefogenheter. Det är ju vitsen med det internationella samarbetet. Hur ser han på den centralisering som innebär att vi är skyldiga att följa FN-stadgans regler?

Sedan skulle jag också vilja fråga hur Mats Einarsson ser på bristen på demokrati i EU. Om man tänker sig det typiskt demokratiska systemet, är det ett parlament som har faktisk beslutanderätt och som tillsätter en regering. Är det att parlamentet inte har tillräckligt inflytande och kan tillsätta något slags EU-regering som han avser när han säger att det är brist på demokrati i EU? Vad menar Mats Einarsson med bristen på demokrati?

Anf. 44 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! På två minuters repliktid klarar man inte allt. Jag får hänvisa till den motion som här finns behandlad där vi har försökt utveckla detta lite grann. Men jag ska säga något i alla fall.

Vad det gäller en helt annan typ av arbete tror jag att den grundläggande skillnaden i vår syn på samarbetet handlar om den nationella självständigheten, alltså möjligheten för det nationella parlamentet, i vårt fall riksdagen, att fatta de slutliga besluten. Jag förnekar inte att det finns behov av harmonisering av lagstiftning på europeisk nivå, ibland på vidare nivå än så. Det måste naturligtvis finnas, och det finns också processer för hur man utarbetar en sådan harmoniserad lagstiftning. Men jag menar att det sista beslutet ändå måste kunna fattas i de enskilda parlamenten. Jag är alltså motståndare till att man överlämnar överstatlig makt till en nivå som inte kan vara demokratisk.

Då kommer det federalistiska argumentet: Låt oss göra ett riktigt europeiskt parlament som är folkvalt och som utser en europeisk regering! Det är naturligtvis alldeles utmärkt på papperet. Jag har inga som helst svårigheter ur principiella utgångspunkter med en sådan modell, men problemet med den är att det är en pappersmodell. Europa ser inte ut så att detta skulle fungera. Det är, menar jag, en utopi. När man ändå försöker att gå i den riktningen går man de facto inte i riktning mot mer demokrati utan bara i riktning mot mer av överstatlighet utan att demokratin följer med. Det är vår grundläggande principiella kritik av EU-systemet i dag.

Anf. 45 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var väl inte mycket till svar egentligen på vad som menades med bristen på demokrati. Jag har inte talat för ett federalistiskt system i den mening som Mats Einarsson var inne på här. Jag bara undrade vad han själv menade med bristen på demokrati. Det tycker jag verkar något oklart. Jag för min del tror att den maktpolitiska hybrid som EU i dag är bör vara gällande även i framtiden.

Det är intressant med internationellt samarbete med bevarande av den nationella självständigheten. Det är en ganska intressant principiell frågeställning. Man vill både ha kakan och äta upp den. Man kan inte ha båda sakerna samtidigt.

Allt samarbete som fungerar innebär att någon uppger någon av sina befogenheter för att samarbetet ska existera. Det gäller inte bara på det internationella planet utan även på det nationella. Till exempel att Vänsterpartiet samarbetar med regeringen innebär att man på vissa punkter ger upp sin egen självständighet, just för att få ett samarbete till stånd. Man driver inte igenom sin politik helt och hållet. Man kan inte det, men man kan komma en bit på väg genom samarbetet. Det betyder inte att man har uppgivit sina målsättningar som politiskt parti. Det är ett väldigt diffust och märkligt sätt att resonera.

Det är egentligen detsamma som gäller vårt förhållande till FN. I och med att vi har accepterat FN-medlemskapet måste vi stå bakom FN-stadgan och följa konsekvenserna av den i vårt agerande. Då kan man inte börja tala om nationell självständighet och nationella befogenheter.

Anf. 46 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag trodde inte att det var kontroversiellt att påpeka att det finns ett så kallat demokratiskt underskott inom EU-systemet. Det brukar vara allmänt erkänt även av dem som försvarar den hybrid – som Ingvar Svensson uttrycker det – som EU förvisso är.

Internationellt samarbete utan överstatlighet finns det gott om exempel på, till exempel inom Europarådet. Hur långt kan det utvecklas och på vilka områden? Det kan naturligtvis diskuteras, men där finns fortfarande möjligheten kvar för det nationella parlamentet att ratificera eller inte ratificera, att gå in i ett samarbete eller att inte gå in i ett samarbete på de olika politiska områdena. Jag ser inga konstigheter med det.

Jämförelsen med Vänsterpartiets samarbete med regeringen och Miljöpartiet är något märklig. Denna morgon har Vänsterpartiets partistyrelse med röstsiffrorna tolv–tre beslutat att godkänna den framförhandlade vårproposition som nu föreläggs riksdagen i vår. Det beslutet fattades fullständigt självständigt av vår partistyrelse. Om vi ska jämföra med EU-systemet skulle väl det innebära att Socialdemokraternas partistyrelse och Miljöpartiets partistyrelse skulle kunna besluta för Vänsterpartiets räkning att vi ska stå bakom denna budget. Det är väl snarast så EU-systemet fungerar.

Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Det är ett kvartal kvar ungefär tills vi får höra statsministern stå här i riksdagens talarstol och återberätta vad som har förevarit på det möte i Europeiska rådet som ska göra någon form av avslut på den tankepaus som har varit. Mot den bakgrunden skulle man kunna tro att

det betänkande som vi nu ska diskutera, fru talman, vore omfångsrikt, kraftfullt och inspirerande för lite olika utvecklingstankar. Det här betänkandet är smalt men knappast vasst. Det är en restprodukt av diverse motioner som inte har behandlats i andra sammanhang under 2003, 2004 och 2005.

Från Centerpartiets sida vill vi se ett EU som är både smalt och vasst, ett EU som är demokratiskt, öppet för hela Europa, byggt underifrån på federalismens grundprinciper. För att möjliggöra det kan man välja lite olika vägar. Man kan välja krokiga vägar. Man kan ha smygvägar, man kan ha bakvägar eller ett öppet spår med tydliga strukturer.

Fru talman! Jag hoppas att vi ska få den sistnämnda modellen för att utveckla vårt fortsatta EU-samarbete, att vi ska slippa smygvägarna, bakvägarna och de krokiga vägarna som så mycket har präglat det hitillsvarande samarbetet. Då krävs det naturligtvis att vi vägar gå vidare med ett konstitutionellt fördrag.

Visst har vi haft en tankepaus. Regeringen säger sig ha tänkt, förmodar jag. Åtminstone kommer det att återrapporteras till kammaren på det sättet. Man tänkte så långt att man gav ett uppdrag till – föga förvånande, fru talman – en myndighet. Den skulle samla ihop det tänkande som finns och rapportera så att vi kan berätta vad Sverige tycker till de andra EU-länderna. Vi beklagar att vi inte har fått en bredare debatt än detta myndighetsspår, detta smala spår som blev regeringens väg.

Från Centerpartiets sida valde vi och föreslog kammaren en annan lösning. Vi talade om ett konvent som skulle kunna vara öppet och fånga upp också den här debatten. Det hänvisar jag till i ett särskilt yttrande i detta betänkande.

Jag vill beröra några andra punkter också. Skydd mot diskriminering i HBT-frågor för vi upp i en reservation. Det kan sägas att vi har frågorna i regeringsform och att det finns i olika EU-dokument, men det är att notera, fru talman, att det fortfarande förekommer regler som särbehandlar homo- och bisexuella negativt. Det gäller anhörigförhållanden och andra familjrelaterade bestämmelser som vi har kunnat se. Vi vet att det dessutom finns mycket runtomkring EU att göra på det här området. Därför anser vi att Sverige bör ta ett särskilt ansvar för de här frågorna, för lika-behandlingsfrågor och jobba med de frågorna i EU, globalt men också med EU:s röst i den globala miljön. Det är viktigt, och det pekar vi på i en reservation tillsammans med några andra partier i kammaren.

Jag vill säga något kort om rambeslut. Det ligger mycket i vad som anförs från Moderaterna. Dock kan man konstatera, tycker jag, att vi redan från konstitutionsutskottets sida har betonat att det traditionella remissförförandet alltjämt ska gälla som normaltillstånd. Det ska tillämpas precis som vid lagstiftningsärenden på olika godkännanden av rambeslut eller andra beslut i EU. Det är viktigt att den signalen finns från utskottet också i det här betänkandet. Det normala tillståndet ska vara en remissrunda. Andra varianter ska inte få gå in i dess ställe. Mot den bakgrunden har vi valt att inte stödja Moderaternas reservation. Vi tycker att den delvis slår in öppna dörrar.

Något liknande gäller beträffande EU-kommissionären. Jag delar i mångt och mycket åsikterna i Tobias Krantz tidigare inlägg om att det är viktigt att man fångar upp de här frågorna och gör det i Grundlagsutredningen. Att döma av de skrivingar som finns i utskottets betänkande på

den här punkten och de andra uttalanden som har gjorts finns det en bred samsyn om att också de här frågorna ska finnas med och kommer att finnas med i Grundlagsutredningen. Slutsatserna är inte därmed givna, men att frågorna kommer att beröras är nog alldeles klart. Mot den bakgrunden har vi valt att inte heller backa upp den reservationen.

Fru talman! Även om jag har ytterligare någon reservation som jag naturligtvis står bakom yrkar jag bara bifall till reservation 3 under punkt 2.

Anf. 48 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! En annan värld är möjlig, en värld där ingen människa behöver svälta, en värld där inga krig längre råder, en värld där mänskliga rättigheter är något mer än papperet de är skrivna på, en värld där kvinnor och män har jämställda förutsättningar, en värld där de ekonomiska klyftorna har utraderats, en värld där den du föds av eller det land du föds i inte avgör din framtid. En annan värld är möjlig, fru talman, men det förutsätter mycket.

Det förutsätter mycket av oss människor. Det förutsätter att vi samarbetar med varandra. Det förutsätter att vi träffas och möts. Det förutsätter att vi engagerar oss och bygger den här världen tillsammans. De stora demokratiska framsteg som gjorts under de gångna århundradena bygger just på människors organisering, samarbete och verksamhet. Det måste fortsätta också i vårt århundrade. Fackförbund måste samarbeta över nationsgränserna. Folkrörelser måste fortsätta byggas. Föreningsliv måste stärkas i lokalsamhället. Människor måste ges plats att bygga en framtid, och jag deltar gärna i alla debatter som handlar om hur detta ska ske, fru talman.

Fru talman! Låt mig ta ett citat. ”Denna storslagna kontinent, som i stort sett omfattar jordens skönaste nejder, där kulturen nått sin höjdpunkt, och som kan glädja sig åt ett tempererat och jämnt klimat, är hemvist för alla den västerländska världens stora ursprungliga folk. Det är den kristna trons och etikens vagga. Det är grogrunden för det mesta av såväl äldre tiders som våra dagars kultur, konst, filosofi och vetenskap.” Så lät det, fru talman, när Winston Churchill 1946 erbjöds att hålla ett anförande vid universitetet i Zürich om den kontinent som vid tiden låg i ruiner efter nazismens härjningar. Churchill höll sitt anförande i ett Europa i förändring. Det var inte bara det att kriget var över – kolonialismen var på väg att nå sitt slut, nationalismen var på tillbakagång, och några decennier senare skulle de sista europeiska fascistdiktaturena falla. Hans tal kom också att utgöra startskottet för en väldigt viktig organisation i kampen för de mänskliga rättigheterna, Europarådet.

Men vi kan nu fundera på om den brittiske statsmannen blickade framåt eller bakåt. Han hade förlorat sin premiärministerpost, och som oppositionspolitiker vände han sig till dem som ville bevara det stora imperiet och behålla de brittiska kolonierna. Att döma av sitt anförande hade han inte blivit ett med en värld där Europa var en av flera aktörer, där FN gavs globalt våldsmonopol och där krigets lärdomar fick jordens ledare att ansluta sig till de krav som vi nu uppfattar som självklara. Ännu var för honom Europa kulturernas höjdpunkt, etikens vagga och till och med grogrunden för all kultur. Dessutom hade vi ett gott klimat och den skönaste av alla nejder.

I den där schweiziska seminariesalen kan vi tänka oss att världens övriga delar framstod som rätt ointressanta. Asiens, Afrikas och Latinamerikas lott var att fungera som koloniala tjänare, Nordamerika var den europeiska civilisationens utpost i väster, Australien detsamma i öster. Att krutet uppfanns i Kina, alfabetet och siffersystemet kom från Mellanöstern och att muslimer och judar använde sig av kommersiell bokföring långt före de europeiska köpmännen – ja, på något sätt tror jag inte att Winston Churchill nämnde det, där i Zürich 1946. Han ville se sin världsdel lämna kriget bakom sig för att gå en ny, heroisk tid till mötes i linje med upptäcktsresandenas, härförarnas och de stora statsmännens bedrifter. Jag tror också att han glömde nämna att när Vasco da Gama en gång i tiden rundade Godahoppssudden så upprepade han bara vad perser, etiopier, javaneser, indier och kineser gjort före honom.

Storbritanniens förre ledare var fortfarande en del av den koloniala historieskrivning som omfattades av Europa under flera sekel. Den nationalistiska hyllningen till en kontinent sargad av krig går självklart inte att fördöma ett halvt sekel senare, och det ska heller inte göras. Kolonialism och nationalism var de drömmar som hade färgat och fångat européerna länge. Det var den verklighetsbeskrivning som hade rått och som rådde. Så här lät de flesta tal på den tiden.

Fru talman! När Carl Bildt 2003 skulle författa en argumentationsbok för EMU inledde han med det upplästa citatet av Winston Churchill. Det är inte en varning om nationalismens faror, även om Carl Bildt är en man som i mycket högre grad än de flesta av oss har sett dem. Det är inte heller ironi. Det är en bild av Europa som den främsta av världsdelar, en Euronationalism, om man så får uttrycka det, och det är en del av en trend.

Den polsk-brittiske sociologen Zygmunt Bauman är en av dem som följer samma trend, fast från vänster. I sin bok *Europa – ett oavslutat äventyr* utropar han att det är Europa som kan rädda världen från kapitalets makt att spela ut länder och människor mot varandra: ”Bara här finns den erfarenhet av konfliktlösning, mångfald och välfärdsbygge som kan ligga till grund för ett Alternativ”, säger han. Bara här. Bara i Europa – ingen annanstans finns lösningen för framtiden. Här är frälsningen, här är framtiden, ropas det.

Tillåt mig problematisera, fru talman. Om vi ser ut över Europa i dag så ser vi ett Warszawa där det gröna partiets lokal i lördags utrymdes sedan den blivit hemvist för landets HBT-rörelse och radikala konstnärer, ett Vilnius där Prideparaden i somras förbjöds, ett Lissabon där kvinnor som utför abort fortfarande kan fängslas, ett Malta där skilsmässor är förbjudna, ett Paris där den som fick näst flest röster i förra presidentvalet var en person som förnekar Förntelsen och ett Köpenhamn och ett Wien där högerpopulistiska partier har fått mängder av röster.

Jag tror att det är för mycket att säga att Europa är det enda alternativet för framtiden. Jag tror att vi européer behöver lära oss att ha ett visst mått av självkritik när vi formulerar vår världsbild. Vi måste lära oss det av kolonialismen och de andra farsoter som plågat vår världsdel.

Jag ser ett annat alternativ, fru talman. Det alternativet bygger på den grundläggande idén om att världen bara förändras när människor sluter upp tillsammans och när människor gör saker tillsammans, och att makten därför ska ligga på så låg nivå som över huvud taget är möjligt. När

jag i dag kämpar för ett miljöbättre samhälle vill inte jag att ett torskfiskestopp ska kunna stoppas av EG-domstolen. När jag i dag kämpar för att vi ska bygga upp ett samhälle där vi i Sverige är generösa mot den fattiga världen så vill inte jag att det ska stoppas av att EU skaffar sig en gemensam flyktingpolitik eller förbjuder länder att momsbefria rättvisemärkta varor. När jag i dag kämpar för en gemensam välfärdspolitik och för att bevara den skandinaviska modellen så vill inte jag vara rädd för att EG-domstolen hindrar det. Mitt alternativ bygger på det som i konventet så fint beskrevs med orden "förenade i mångfald", mångfalden i att människor sluter sig samman, gör saker tillsammans, jobbar tillsammans, driver folkrörelser och agerar tillsammans.

Denna lägsta möjliga nivån för beslutsfattande är sällan Europa, men ibland är den betydligt högre än nationalstaten.

Jag värnar FN. Jag tycker att det är lite tragiskt att vi i Europa är så väldigt fokuserade vid den europeiska utvecklingen och EU:s utveckling, samtidigt som reformarbetet i FN springer så snabbt. Vi kan glädja oss åt att äntligen ha fått en internationell brottmålsdomstol. Vi kan glädja oss åt att Sveriges nye utrikesminister leder ett reformarbete inom FN där till och med gamla heliga kor som vetorätten äntligen börjar ifrågasättas. Här har vi ett organ för att skydda de värden som måste slås fast för övernationell nivå – grundläggande mänskliga rättigheter och gränsöverskridande miljöproblem.

Fru talman! Konstitutionen föll. Ingen som respekterar de regler som det har fattats beslutat om enligt gällande regler kan hävda någonting annat när två länder i demokratiska folkomröstningar röstade nej. Konstitutionen, som arbetades fram av många duktiga personer varav vi har några här i kammaren, föll. Nu har vi en möjlighet att fundera på vilken typ av samarbete vi vill ha.

Det ska vi göra på europeisk nivå. Inom EU tycker jag att frågan bör ställas om det inte är dags för ett nytt konvent där man arbetar fram en kompetenskatalog som kraftigt begränsar EU:s uppgifter till bara de sant gränsöverskridande, kanske ett direktvalt sådant. Det vore nog rimligt om man vill vinna folkets förtroende för det.

På nationell nivå kan vi återigen ställa oss frågan vilken typ av förhållande vi vill ha till EU. Jag vill se en ny folkomröstning om EU-medlemskapet. Jag tycker att vi nu kan konstatera att det EU som svenskarna röstade om 1994 inte längre existerar. Till detta EU har nya fördrag som Nicefördraget och Amsterdamfördraget lagts till. Nya regler har arbetats fram. EU har fått mer makt. Svenskarna borde återigen få frågan om de vill vara med i detta EU.

I den folkomröstningen kommer jag att rösta ja. Jag kommer att rösta ja till ett svenskt utträde ur EU. Jag tror nämligen att Sverige utanför EU skulle kunna ha större makt att påverka världen – genom exemplet makt, genom att gå före på miljöområdet, genom att agera för rättvisa över världen, genom att återigen avskaffa de tullmurar som återinfördes när Sverige gick in i EU och genom en generös och human flyktingpolitik. Jag kommer att rösta ja därför att jag tror på internationellt samarbete och tror att världen är större än EU, inte tvärtom.

Anf. 49 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag noterar att Gustav Fridolin använde en stor del av sitt anförande till att angripa Winston Churchill. Det är ju en person som av naturliga skäl inte har möjlighet att ta replik i denna kammare.

Min fråga gällde dock huvudsakligen ett annat spår. Både Gustav Fridolin och jag vet att miljöfrågorna är en av vår tids stora utmaningar. Inom Europeiska unionen pågår i dag ett konkret och handfast samarbete för att komma till rätta med miljöproblemen. Vi kan vara kritiska mot att det inte går tillräckligt långt och att det ibland fattas dåliga beslut. På samma sätt kan jag rikta den kritiken mot en del beslut som fattas i Sverige i dag på olika punkter.

Miljöpartiet vill avveckla Europeiska unionen och därmed det konkreta och handfasta samarbete i miljöpolitiken som i dag finns. Min konkreta och enkla fråga till Gustav Fridolin är följande: Hur blir Europas miljö bättre av att Europeiska unionen avvecklas och att det konkreta och handfasta samarbete som i dag finns också avvecklas?

Anf. 50 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt till Winston Churchill om han känner sig orättvist behandlad i riksdagens kammare. Jag tyckte nog att man kunde ta upp och diskutera de stora statsmän som varit med och format den verklighet vi lever i och hur de uttryckte sig, även om de tyvärr inte längre är i livet.

Den danska miljörelsen är intressant. Det var en av de rörelser som en gång ville att Danmark skulle ansluta sig till EG, detta för att de ur ett snävt miljömässigt perspektiv såg att Danmark nog kunde få bättre miljöregler med ett medlemskap i dåvarande EG. Tilläggas bör att ganska många av dem har ändrat sig nu, men det hör inte hit. De kämpade för ett danskt EG-medlemskap.

Samma människor åkte när frågan kom upp i Sverige över sundet och kampanjade tillsammans med mig i Skåne mot ett svenskt EU-medlemskap. Varför det? kan man fråga sig. Jo, de sade att viktigare än små miljöstandarder, möjligen bättre eller sämre, är att något land kan gå före, att något land kan visa att miljöomställningen är möjlig, att det finns exempel att peka på: Titta där, det går att förbjuda antibiotika i djurfoder! Titta där, det går att momsbefria miljöriktiga varor! Titta där, det går att över tid stoppa torskfisket för att få upp torskbeståndet i våra hav igen! Titta, det går!

Inom EU är allt detta omöjligt. Inom EU existerar inte det som vissa har kallat för miljögaranti, rätten att gå före på miljöområdet. Inom EU hindras vi att vara exemplets makt. Jag tror att vi skulle ha större möjligheter att faktiskt agera internationellt för miljön om Sverige inte var medlem i den europeiska unionen.

Anf. 51 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att Gustav Fridolin på ett mycket egendomligt sätt försöker undvika den fråga som jag försöker ställa. Min fråga gällde följande. Vi har i dag stora miljöproblem i Europa. Vi har stora miljöproblem internationellt. Väldigt många miljöproblem är i dag internationella. Om svenska fabriker gör utsläpp i Sverige påverkar det inte bara den svenska miljön utan också miljön i Baltikum, Danmark och kanske

också andra länder. Om danska fabriker gör utsläpp i Danmark påverkar det på motsvarande sätt ytterst vår miljö. Därför behövs det ett internationellt samarbete, ett globalt samarbete.

Vi kan vara mycket kritiska mot punkter i det samarbete som i dag pågår inom Europeiska unionen, men det är det enda samarbete för att bekämpa internationella miljöproblem som finns som har någon kraft. Detta samarbete finns här och nu, i dag. Då säger Miljöpartiet: Vi vill avveckla Europeiska unionen. Det innebär att det konkreta och handfasta samarbete som i dag finns, som inte handlar om olika beslut som länder kan fatta enskilt utan om gemensamma beslut för att tvinga länder att skärpa sin miljöpolitik, vill Miljöpartiet avveckla.

Då är min enkla fråga till Gustav Fridolin, som jag ännu inte fått svar på men som jag hoppas att Gustav nu kan svara på i sin replik: Hur blir Europas miljö bättre av att Europeiska unionen avvecklas och därmed det konkreta och handfasta samarbete för att bekämpa miljöproblemen som finns?

Anf. 52 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag lämnade *ett* svar på hur Sverige internationellt kan driva på för en bättre miljöpolitik där jag sade att jag tror att vi har större möjligheter till detta utanför än innanför den europeiska unionen. Det andra svaret på Tobias Krantz fråga, eftersom han nu inte var nöjd med det första, är att vi också använder andra internationella organ, de mellanstatliga organ som finns på det internationella planet, för att jobba för miljöfrågor.

Jag nämnde i mitt anförande just dessa två olika delar – dels folkrörelsearbetet, det nationella arbetet, exemplet makt, dels det internationella samarbetet, det globala samarbetet. I sin replik kallade Tobias Krantz EU för globalt. Jag gissar att det var ett misstag. Det är ju trots allt bara 25 länder. Världen har ett antal fler länder och några fler världsdelar än Europa.

Detta globala samarbete byggs rimligen upp inom just det organ som flyttat fram positionerna på miljöområdet – FN. FN har trots motstånd från USA och en flat inställning från EU lagt fram ett Kyotoprotokoll som kraftigt kan begränsa växthusutsläppen i världen. FN är också det organ som byggt upp en internationell brottmålsdomstol som borde kompletteras med en miljödomstol med kraft att döma stater och multinationella företag som inte ställer upp på de miljöregler vi arbetar fram tillsammans.

Jag är inte principiell motståndare till överstatlighet. Jag är motståndare till när makt flyttas längre ifrån människor än nödvändigt, som den gör på många områden inom EU. Gränsöverskridande miljöproblem ska behandlas gränsöverskridande.

Just därför, fru talman, försöker vi så länge Sverige är med i EU också använda just detta organ för att trycka på för en bättre miljöpolitik. Vi gör vad vi kan inom EU-parlamentet. Vi har en representant; vi har haft fler tidigare. Vi jobbar ihop med andra progressiva krafter i den gröna gruppen, Europeiska fria alliansen, för att få en bättre miljöpolitik. Tyvärr är vi dock oftast inte lyckosamma. Den europeiska miljörelsen uppmanade som bekant de europeiska medborgarna att rösta nej till det konventsförslag som lades fram och som nu äntligen har fallit.

Anf. 53 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Gustav Fridolin kan vara ense med mig om att EU kommer att fortsätta även om Sverige skulle lämna EU. Det verkar ju, fru talman, som om väldigt många av Europas länder söker sig till EU. Vi blev för inte länge sedan ytterligare tio medlemmar i EU. Förhandlingar pågår för att öppna EU för hela Europa.

Den nya konstitutionen vill vissa använda som ett medel för att göra detta möjligt. Andra säger: Låt oss säga nej till den konstitutionen därför att då stoppar vi utvidgningen av EU. Varför vill Gustav Fridolin sälla sig till dem som vill stoppa möjligheten för hela Europa att vara med i EU?

Fru talman! När Gustav Fridolin och Miljöpartiet säger att man vill säga ja till utträde, vad är det utträde till? Vad är alternativet för Gustav Fridolin? Vad innebär det för Sverige?

Anf. 54 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Stoppa möjligheterna för de länder som vill ansluta sig till EU – det är ju befängt att påstå att jag vill något sådant, Kerstin Lundgren. Miljöpartiet har inte motionerat mot anslutning av nya länder till EU. Alla länder som i demokratisk ordning fattar beslut om att de vill vara med i den organisationen har givetvis den fulla rätten att vara det. Men jag förbehåller mig rätten att ha en åsikt såväl i Sverige som hos mina vänner i de gröna partierna i många av EU:s nya länder som gärna vill se en annan form av samarbete och med andra samarbetsorganisationer i andra länder.

EU kommer att fortsätta, säger Kerstin Lundgren. Det är väl troligt, även om det är en ganska intressant politisk linje. Så här ska det vara. Så kommer det att fortsätta att vara. Därför ska vi ha det så. Det innehåller liksom inget argument. Men om EU nu kommer att fortsätta, låt oss diskutera vilket EU vi vill ha i fortsättningen.

Jag tror att EU också skulle bli bättre om något land vågade säga: Om ni fortsätter på den inslagna vägen, om ni fortsätter flytta makt längre och längre bort, vill vi inte vara med längre. Jag tror att ett svenskt utträde eller något annat lands utträde hade varit en kraftig väckarklocka för makten i Bryssel – en väckarklocka som de så väl behöver, för de verkar inte vakna trots att folken i EU i folkomröstning efter folkomröstning underkänner EU:s utveckling, vare sig det handlar om EMU i Sverige, den nya konstitutionen i Frankrike och Nederländerna eller Nicefördraget på Irland.

Vad skulle det innebära med ett utträde? Vad går vi ut till? Vi går ut till självständiga möjligheter att forma vår politik, möjligheter till internationellt samarbete i Europarådet, genom avtal med EU och andra länder i FN. Vi har möjligheten att föra en självständig linje i FN på alla de internationella områden vi i dag är tysta med hänvisning till EU-linjen. Vi har möjlighet att kritisera Kinas övergrepp i Tibet, en fråga där vi varit tysta med hänvisning till Frankrikes handelsintressen. Vi har möjligheten att stoppa svensk vapenexport till länder som vi inte vill exportera vapen till. Vi har möjligheten att vara en aktiv och pådrivande kraft för miljö, mänskliga rättigheter och rättvisa över världen som tyvärr har försvagats genom EU-medlemskapet.

Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Det är spännande att lyssna till Gustav Fridolin, som säger: Låt oss säga till EU att om ni fortsätter ... Men, fru talman, är det inte oss det handlar om? Är det inte den här kammaren som bestämmer? Är det inte vi som har makten att dela med oss makt till EU, därför att vi på det sättet ger Sverige en starkare röst i utvecklingen för Europas framtid och för EU?

Vi vill inte stoppa något land som vill bli medlem i EU, säger Gustav Fridolin. Men just bristen på en ordnad struktur för detta, som öppnar vägen så som den nya konstitutionen skulle ha kunnat göra, innebär ju att man stoppar. Man vet att på det sättet kan man spjärna emot. Det är precis enligt den modellen som man har sett de nationalistiska rörelserna och andra grupperingar agera i andra länder. Man ser konstitutionen som ett hot mot det egna självbestämmandet på alla punkter, och man ser framför allt att man inte vill ha vissa länder med.

Fru talman! Gustav Fridolin talade om en annan värld som möjlig. Javisst, den är möjlig. Men då måste vi ha modet att våga samarbeta, våga ge upp beslutsrätt på vissa ställen för att vinna mer. Det är just det som EU handlar om, fru talman, och det är mot den bakgrunden märkligt att Gustav Fridolin inte vill vara med. Men det låter lite grann som om Miljöpartiets relation till EU är ungefär som Miljöpartiets relation till regeringsfrågan. Ska man bestämma allt själv och stå där ståtligt och visa sin fana, eller ska man kliva in och ta ansvar också för lite jobbigare beslut? I regeringsfrågan verkar Gustav Fridolin ha bestämt sig för att ta den andra vägen. Varför inte göra det också när det gäller EU, för Sveriges, Europas och för den delen för de globala möjligheternas skull?

Anf. 56 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Vi tar med oss den gröna fanan in på Rosenbad. Parallellen håller inte, Kerstin Lundgren. Det håller inte heller att avfärda all kritik mot EU-konstitutionen och EU:s utveckling som trångsynt och nationalistisk. Är franska Attac nationalistier? Är norska Senterpartiet nationalistier? Är den europeiska miljörörelsen med över en miljon medlemmar i vår världsdelen nationalistier? Är de nederländska väljarnas majoritet nationalistier? Är de franska väljarnas majoritet nationalistier? Är de svenska väljarnas majoritet i EMU-omröstningen nationalistier? Nej, det är människor som fattar kloka beslut, funderar, överväger och kommer fram till ett ställningstagande. Det finns säkert nationalistier bland dem, men de flesta är inte det. De flesta är nog globalister som tror på en annan värld än det EU som nu håller på att byggas upp.

Det finns en brittisk liberal, en intressant tänkare, Timothy Garton Ash. Han sade så här en gång: Det finns en bild av ett Europa som om det inte går framåt mot enandet är dömt att gå bakåt. Han kallade den teorin för trampcykelteorin. Europas ledare verkar tro att om man inte fortsatte trampa föll cykeln omkull. Men, sade han, Europa är ingen cykel. Och dessutom: Alla som kan cykla vet att det bara är att sätta ned foten. Och så förklarade han: Vi har alla möjligheter vi vill. Vi kan bygga det Europa vi vill. Vi kan välja olika samarbetsformer om vi vill. Vi kan välja att samarbeta med olika länder i olika frågor. Vi kan välja att riva murarna som EU har byggt upp. Vi kan välja att ha en annan handelspolitik om vi vill. Och det är just det valet jag vill göra. Jag tror att vi har

större möjlighet att göra det valet om vi inte har medlemskapet i EU. Så länge vi är medlemmar kämpar vi för att EU gemensamt ska göra det valet.

Anf. 57 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var intressanta punkter som Gustav Fridolin tog upp. Min första fråga är närmast retorisk. Hur verkningsfullt är ett lokalt nationellt torskförbud i Östersjön? Redan där torskade Gustav Fridolin.

Nu började Fridolin väldigt storstilat med Churchill och anknöt till Carl Bildt och så vidare. Men varken Churchill eller Storbritannien var ju initiativtagare till EU, så det var något märkligt att börja en EU-debatt på det sättet. Storbritannien har snarast släpats in i EU och är fortfarande väldigt kritiskt till exempel mot Europakonventionen, ett dokument som är juridiskt bindande för Europarådets arbete.

Nej, de som skapade EU, skapade idén, insåg att nationalismen var det som var hindret. Därför skapade de en organisation som innebar ett samarbete där man släpper en del av den nationella självständigheten för att få till stånd ett samarbete just i syfte att skapa fred i ett sargat Europa. Det var utgångspunkten och inte nationalismen, som Gustav Fridolin försöker säga, eller imperialismen.

Det intressanta är att Gustav Fridolin när han nu ska kritisera EU ger sig på och kritiserar olika delar i olika medlemsländer; problem där och problem där. Ja, Gustav Fridolin, är det inga problem i Sverige? Vi kan själva se att det är massor av problem i Sverige. En britt, en tysk eller en fransman skulle kunna hitta jättemånga problem i Sverige. Är det ett skäl emot ett samarbete?

Jag får återkomma i min andra replik till ännu en sak som jag skulle vilja ta upp.

Anf. 58 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Man kan när man lyssnar på ett anförande välja att försöka lyssna och förstå och komma med invändningar där man inte håller med. Eller också kan man välja att lyssna och missförstå och använda missförstånden till att angripa den som höll anförandet.

Torskförbudet kan vi diskutera i sak. Jag tyckte att det var bra. Men det intressanta i den här debatten är att en majoritet i den här kammaren var beredd att säga att under några år ska Sverige inte fiska upp torsken i Östersjön så att vi kan få ett ordentligt fiskbestånd och livet kan återkomma till Västerhavet, som det faktiskt var och inte Östersjön. Då säger EG-domstolen: Nej. Det får ni inte. Ni är skyldiga att fiska upp er kvot. Ska jurister i EG-domstolen, ett övernationellt organ, ha rätt att säga att vi inte får stoppa vårt torskfiske i Sverige? Jag tycker inte det.

Sedan angriper Ingvar Svensson att det var just Churchill jag citerade. Det intressanta var inte – och det sade jag, Ingvar – att Churchill sade det i en tid när alla talade ungefär så. Det intressanta var att detta var det som lyftes fram när Carl Bildt skulle argumentera för EMU i vår tid.

Jag tyckte att det var bra – och det är nog ingen som säger något annat nu – att Europa enades efter kriget. Kol- och stålunionen var ett bra initiativ. Samarbetet som följde därefter var ett bra initiativ. Men i dag håller ett annat EU på att växa fram. EU håller på att stöpa sig in i samma

nationalism som dåtidens ledare ville komma ifrån. Den nationalismen är tillbaka men nu i EU-tappning.

Vi har en euronationalism. Är den då berättigad? Är det berättigat att säga som Zygmunt Bauman, nämligen att bara här finns erfarenhet av konfliktlösning, mångfald och välfärdsbygge som kan ligga till grund för ett alternativ? Nej, menar jag, det är inte berättigat. Jag tog upp dessa exempel. Jag kunde också ha nämnt Stockholm, där Prideparader utsätts för hatbrott, klyftorna ökar och hemlösheten är ett svårt problem. Visst, vi har problem i Europa. Dem måste vi lösa gemensamt över världen, mellan folkrörelser och i våra länder.

Anf. 59 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det gäller att förstå. Det intressanta är att Carl Bildt blandas in i debatten. Han är inte här i kammaren och kan inte svara för sig. Det intressanta är utgångspunkterna för när EU och EG bildades. Vi måste gå på grunderna och inte bara vad en och annan politiker på vägen har debatterat och ansett.

Gustav Fridolin säger att det var bra med Kol- och stålunionen. Kanske var Romfördraget 1957 också bra. Något senare har det gått snett. Men var går gränsen för när det går snett? Det är ingen konst att peka på problem inom EU-organisationen eller EG. Det är fortfarande två fördrag att ta hänsyn till. Det finns massor med problem. Hur är det i politiken? Är vi inte i politiken för att lösa problemen? Eller vad ska vi syssla med? Klia varandra på ryggen, eller?

Vi kan diskutera EU:s konstruktion och så vidare. Men att den finns är väl ingen nackdel? Det är ett samarbete för att komma en bit på väg. Gustav Fridolin talade tidigare varmt om lägsta möjliga nivå. Det anknyter väl till subsidiaritetsprincipen. Men han betonade lägsta, inte möjliga! Man måste ha båda de leden med i bilden. Det handlar om ändamålsenligheten, det vill säga att vi ska fungera och lösa gemensamma problem tillsammans. Allt är inte bra i EU. Gustav Fridolin är inte motståndare till internationellt samarbete, men han ger inga som helst bilder av hur detta samarbete skulle kunna vara som ett alternativ till EU-konstruktionen.

Anf. 60 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! När jag berättar om FN:s reformering och det nya FN som växer fram visar jag alltså ingen bild av ett alternativ? Men, Ingvar, jag visar en bild av ett alternativ. Du kan tycka att det är ett dåligt alternativ eller att det inte är ett tillräckligt alternativ, men upprepa inte att det inte finns ett alternativ. Det är inte ärlig debatteknik.

Det är inte heller ärligt att angripa att man citerar böcker. Jag kommer ut med en bok i juli. Jag hoppas att den kommer att användas i riksdagsdebatterna även efter det att jag inte finns här. När man skriver en bok är det väl tänkt att den ska läsas även när man inte är närvarande, just för att kunna analysera och ta en debatt.

Var går gränsen när samarbetet inte längre är positivt och bra? Gränsen går nog när samarbetet utbyts till union, när det inte längre handlar om att jag och Barbro träffas för att lösa problem tillsammans utan jag och Barbro säger: Nu ska vi gå in i en union där Mats, Billy, Tobias och Ingvar kan bestämma över oss, där en majoritet kan köra över oss. Där tror jag att gränsen ofta går.

Gränsen går när makten flyttas i frågor som faktiskt kan avgöras på en lägre nivå. För mig är betoningen på det lägsta. Jag tror att besluten blir bäst när de ligger på lägsta möjliga nivå. Därför tycker jag att EU har tagit på sig för mycket makt i dag. Jag tycker att centraliseringen av beslutsbefogenheter inom Europa är en farlig utveckling som gör det svårare att förändra den politiska verkligheten, vare sig det handlar om flyktingfrågor, global rättvisa eller miljöpolitik. Jag skulle gärna se att makten decentraliserades, åternationaliserades, och flyttades också inom Sverige.

Jag tror att gränsen går när samarbetsorganet får ett värde i sig, när det inte längre är innehållet i samarbetet som är intressant utan själva strukturen, när man övergår från att vi måste lösa vissa problem tillsammans till att till och med bygga murar mot omvärlden på det sätt som EU gör i dag. Det är därför jag vill ta upp euronationalismen. Det är därför jag tycker att det är dags att börja diskutera hur man i dag försvarar Europa med ungefär samma argument som man förr försvarade sina nationalstater. Jag tror att vi klarar oss utan nationalism vare sig den är europeisk eller svensk. Jag tror på globalt samarbete, jag tror på samarbete mellan människor, och jag tror inte att EU i dagens tappning har en bra funktion.

Anf. 61 BILLY GUSTAFSSON (s):

Fru talman! Vi debatterar nu ett antal EU-frågor som har sin grund i motioner som har väckts. Jag ska lite senare göra några korta kommentarer till de reservationer som finns. Men innan dess tänkte jag delge några mer personliga reflexioner.

Det har länge stört mig att så fort vi har en diskussion eller debatt om EU blir den snabbt polariserad. Det blir antingen svart eller vitt. I min värld är det sällan så kristallklart att en fråga är antingen himmel eller helvete. Nästan alltid finns det både plus och minus. Ibland ställer jag mig frågan: Är det alldeles omöjligt att föra ett lugnt samtal om EU, och finns det förutsättningar att försöka se vad som är bra och vad som är mindre bra eller till och med dåligt?

Om vi skulle se både plusen och minusen borde vi kunna diskutera: Vad är det som överväger? Finns det hot och möjligheter som har större tyngd än andra? Det är nog inte så lätt att det bara är att räkna upp fördelar respektive nackdelar och sedan summera för att få fram vad som väger tyngst. I diskussionen om för- respektive nackdelar bör vi också försöka väga in vilka de realistiska alternativen är. Vi kan önska oss en värld, men den blir inte så intressant om vi inte försöker kapa till den till hur det faktiskt ser ut. Då måste vi diskutera vad som kan vara möjligt att göra.

Om jag skulle sätta en etikett på mig själv skulle jag beskriva mig själv som kritiskt positiv. Jag anser att jag kan vara för EU men samtidigt vara kritisk till vissa inslag och företeelser. Jag menar att man kan vara både-och, men man måste ta ställning för vilket som överväger.

Anledningen till att jag har en positiv grundsyn på EU är att jag tycker att det finns några grundläggande möjligheter som väger tyngre tillsammans än nackdelarna. För mig finns det åtminstone fyra grundläggande möjligheter som gör att jag tror att detta ändå är att föredra i förhållande till att vi skulle lämna unionen.

I en alltmer globaliserad värld ställs arbetare mot arbetare. Man utnyttjar en underbudskonkurrens. Ska löntagarnas ställning stärkas är det min övertygelse att vi måste ha möjlighet att fatta politiska beslut som går över nationsgränserna. Då utgör EU en möjlighet till det.

Den andra möjligheten är följande. Gustav beskrev situationen efter andra världskriget. Under förra århundradet drabbades Europa av två förödande världskrig. Det är lätt att bli överens om att det inte får hända en gång till. Då är det min övertygelse att länder som ingår i en frivillig gemenskap inte kommer att starta krig med varandra.

Den tredje grundläggande möjligheten handlar om den organiserade brottsligheten, som vi läser om varje dag, som vi kan ta del av i nyhets-sändningar, som hittar mer och mer sofistikerade sätt. Ska vi kunna möta det tror jag att vi måste ha ett motvapen, och det motvapnet kommer vi inte att kunna ha på ett bra sätt om vi är för oss själva. Vi måste hitta ett bra sätt, och där tror jag att EU kan vara en del.

Det fjärde handlar om miljöfrågor. Miljöförstöringen i luft och vatten gör inte halt vid våra nationsgränser. Det är min övertygelse att om vi ska kunna lämna över en värld till våra barn och barnbarn som vi kan ta ansvar för måste vi få ett bättre fungerande internationellt samarbete. Även här tror jag att EU har en roll att spela.

Detta bygger också på att jag i grunden har uppfattningen att vi möter framtiden bäst tillsammans. Och vägen tillsammans är inte att gå baklänges.

Fru talman! Jag ska sluta med att säga några korta ord om några av reservationerna.

Reservation 1 från Folkpartiet har jag två kommentarer till. Inledningsvis – där tror jag att Tobias Krantz är överens med mig – är den delvis överspelad. Man tar sikte på hur den så kallade tankepausperioden skulle användas, och den lider nu mot sitt slut. Ett uttalande i den delen är lite sent i tid.

I övrigt ser inte jag att vi har så våldsamt olika uppfattningar. Låt mig bara ta det här med en särskild myndighet för att fördela pengar, som Tobias nämnde i sitt anförande. I samband med att man behandlade förslaget från EU 2004-kommittén lade regeringen det åt sidan och har inte inrättat någon sådan myndighet.

Jag tror alltså att reservation 1 är delvis överspelad men att det inte är så våldsamt stor skillnad i sak.

Reservation 2 från Vänsterpartiet och Miljöpartiet är inte helt förvånande. Man kan konstatera att vi i grunden har olika uppfattningar om EU-medlemskapet. Det mest grundläggande är den första delen i reservationen. Mats delade in den i tre delar, men jag tycker att den första delen är den grundläggande. Den syftar till att Sverige ska lämna EU, och där har vi helt olika uppfattningar. Den frågan handlar om att vara eller inte vara. Mot den här bakgrunden är det en ganska logisk reservation, även om jag naturligtvis inte delar uppfattningen i sak.

Jag kan se de problem som Gustav Fridolin så retoriskt skickligt beskrev från olika städer i medlemsländerna. Jag tror att Gustav och jag också kan reagera på ungefär samma sätt. Däremot begriper inte jag på vilket sätt problemen undanröjs genom att vi går ur EU. Där skiljer sig våra uppfattningar.

Fru talman! Reservation 3 kommer från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centern och handlar om diskrimineringsfrågorna. Även här måste jag konstatera att vi i sak egentligen inte har särskilt olikartade uppfattningar. Skillnaden är möjligen att jag är trygg i förvisningen om att svenska företrädare i EU och andra internationella sammanhang för fram den uppfattning som det finns en bred uppslutning om i den svenska riksdagen och i det svenska samhället, i fråga om synen på diskrimineringsfrågorna. Vad har vi för anledning att misstänka att man skulle ha en uppfattning här och sedan inte föra fram den i EU-sammanhang? Det förstår inte jag.

Jag menar att den reservationen, om ett tillkännagivande, är att slå in öppna dörrar.

Jag ska sluta med reservation 5 från Folkpartiet som handlar om nominering av EU-kommissionär. Det blir möjligen lite tjatigt. Jag har ingen principiell invändning mot den, Tobias. Jag tror att det kan vara så att det finns ett värde i att se över och eventuellt också formalisera ett förfarande vid nominering av svensk EU-kommissionär. Jag ser att den typen av behov kanske finns.

Däremot skiljer vi oss i uppfattningen om det skulle krävas ett tillkännagivande. Jag tror att det var Kerstin Lundgren som var inne på – jag delar den uppfattningen – att det mot bakgrund av de uttalanden med mera som har gjorts finns all anledning att utgå från att Grundlagsutredningen på eget initiativ kan ta upp och diskutera den här frågan och att det ryms inom ramen för uppdraget, även om det inte framgår explicit.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 62 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Billy Gustafsson började med att slunga pragmatikerns universalargument tillbaka mot oss EU-kritiker: Det ni säger låter fint, men det är inte möjligt. Med anledning av detta skulle jag vilja citera Vänsterpartiets partiprogram. Jag vet inte vilken auktoritet det har i den här kammaren, men det är i alla fall tänkvärt.

”Politik är det möjligas konst men vänstern får aldrig kapitulera inför de existerande maktstrukturerna. – – – I sin kamp kan rörelser och partier förflytta samhällets ideologiska balanspunkt. Därmed flyttas gränsen mellan ’omöjligt’ och ’möjligt’. – – – Varje viktigt steg framåt i historien har tagits av människor som vägrat acceptera den dominerande uppfattningen om vad som är möjligt och tillåtet.”

Jag tänkte använda min replik till att exercera lite formallogik enligt denna modell: Om A och B, så C. Jag påstår att A och B är förhanden, och alltså C, enligt denna modell.

För att ett nytt konstitutionellt fördrag för EU ska bli giltigt krävs det att samtliga medlemsländer ratificerar det. Det är den första premissen.

Den andra premissen: Två av medlemsländerna, Frankrike och Nederländerna, har efter folkomröstning valt att inte ratificera.

Slutsats: Förslaget till nytt konstitutionellt fördrag har fallit.

Är, Billy Gustafsson, någon av premisserna felaktig? Eller är slutsatsen i någon mening logiskt ogiltig?

Anf. 63 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har nog inte den retoriska talangen att kunna dela upp det här i A, B, C och D eller hur du gjorde. Låt mig emellertid kommentera det ungefär på det här sättet.

Det är riktigt uppfattat att ingången var att för att det konstitutionella fördraget skulle bli gällande krävdes det ett ja-beslut av samtliga medlemsländer. Vem hade bestämt det? Som jag uppfattar det var det EU som hade bestämt det inför processen. Sedan fick man de här två nejen. Då sade man: Det gäller nu att hantera den här situationen. Man sade: Nu stannar vi upp med den här processen och genomför en dialog i de olika medlemsländerna, och sedan stämmer vi av det. Jag tror att det ska ske någon gång i juni detta år.

Jag antar att EU då kommer att diskutera hur vi ska hantera den här situationen. Nyckeln till det, om man ska gå vidare med det gamla fördraget, det fördrag som det röstades nej till i Frankrike och Nederländerna, är de två länderna. Jag vet inte vilken syn de har. De säger: Nu har vi haft en dialog där vi känner att vi i dag skulle kunna få ett ja till förslaget till nytt fördrag. Inte vet jag. Annars kommer man väl fram till att vi nu får börja om och ta fram förslag till ett nytt fördrag. Däri har jag inte någon insikt för ögonblicket.

Anf. 64 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är i någon mening riktigt att det var EU själv som hade bestämt att det krävdes ratificering av samtliga medlemsländer. Men det grundar sig i sin tur på internationell fördragsrätt och folkrätt, så jag tror inte att det ens teoretiskt hade varit möjligt att ha någon annan ordning där.

Om jag tolkar Billy Gustafsson rätt innebär det i princip att man vid lämplig tidpunkt ska fortsätta att fråga Frankrikes och Nederländernas befolkning: Var ni inte egentligen för detta? Man håller sedan på så tills man får ett ja. Då klappar man till och genomför detta.

Vilken demokratisyn speglar det? Om man tänker sig möjligheten att göra på det sättet, varför inte göra på motsvarande sätt i de länder där man sade ja till det konstitutionella fördraget som Spanien, Luxemburg och en del andra? Nu känner vi att opinionen har svängt så nu kör vi en ny folkomröstning. Var det inte så att ni egentligen var emot detta? Då kanske det blir nej i Luxemburg till exempel.

Så kan man ju inte hantera folkomröstningsinstrumentet. Vi fick tyvärr inte möjlighet att använda det i Sverige. Det är inte respekt för demokratin att tänka sig att man fortsätter att ställa frågan tills man får ”rätt” svar.

Anf. 65 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är helt överens med Mats Einarsson. Det ligger en oerhörd fara i att driva krav om folkomröstningar i samma fråga för att invänta rätt beslut.

Är det inte precis det ni begär i reservationen? Hur många gånger ska vi rösta om det svenska medlemskapet? Tills Mats Einarsson har fått rätt, antar jag, annars hade ni väl inte skrivit reservationen.

Det jag försökte säga – jag kanske var väldigt otydlig – var att medlemsstaterna själva äger hur man ska gå vidare i processen. Det var min poäng.

Anf. 66 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Inledningsvis vill jag tacka för det klargörande som Billy Gustafsson gjorde om den nya så kallade EU-myndigheten. Jag tycker att det är bra att Billy Gustafsson tar avstånd från tanken att det ska inrättas en ny myndighet för att stimulera EU-debatten. Det är jag, Billy Gustafsson och politiska debattörer i kontakt med medborgarna som ska stimulera EU-debatten, inte en myndighet.

Det var i de flesta stycken ett alldeles utmärkt anförande som Billy Gustafsson höll. Det var passionerat. Det var engagerat. Det tog upp de stora centrala framtidsfrågor som Europa står inför. Jag skulle önska att fler socialdemokrater, inklusive Billy Gustafssons partikamrater i regeringen, höll fler anföranden av den typ som Billy Gustafsson just höll. Det var dessutom alldeles utmärkt med betoningen av fredstanken. Mycket av den här debatten har ju ägt rum nästan utan att vi har reflekterat över att EU grundades därför att vi skulle undvika nya krig och konflikter på vår kontinent. Detta har glömts bort. Jag är glad att Billy Gustafsson har tagit upp det i debatten.

Det som Billy Gustafsson säger framstår som väldigt intressant när man tar del av de synpunkter som Gustav Fridolin och Mats Einarsson för fram i debatten. Det är uppfattningar som diametralt strider mot dem som Billy Gustafsson just har framfört. Det handlar ju om att gå ur EU, att svartmåla det europeiska samarbetet och att inte se det europeiska samarbetets möjligheter. Samtidigt pågår en diskussion om att Vänsterpartiet och Miljöpartiet ska ingå i en kommande regering, om Socialdemokraterna och dess samarbetspartier får makten efter valet.

Hur går det ihop? Hur ska ni kunna regera tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet med så diametralt skilda uppfattningar i en av Europas viktigaste framtidsfrågor, det vill säga det europeiska samarbetets existens?

Anf. 67 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan uppfatta det som att jag får stöd av Tobias Krantz för att det är viktigt att Socialdemokraterna gör ett mycket starkt och bra val. Det kommer ju att avgöra hur och på vilka villkor vi kan föra diskussionerna om ett framtida regeringssamarbete och vilken tyngdpunkt den framtida regeringens politik ska ha.

Ju starkare stöd vi socialdemokrater får, desto starkare kan vi hävda det som bland annat jag har hävdad, och som Tobias Krantz instämmer i.

Valrörelsen har börjat. Jag trodde aldrig att jag skulle få stöd av Tobias Krantz i mina strävanden att i bästa fall få en majoritet att rösta på Socialdemokraterna.

Min uppfattning i den fråga som vi exklusivt diskuterar här har jag oberoende av framtida diskussioner om ett regeringssamarbete med Gustavs parti, Miljöpartiet, och Mats vänsterparti.

Anf. 68 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Den socialdemokratiska valkampanjen får Billy Gustafsson bedriva helt på egen hand. Jag lovar att inte delta i den kampanjen. Jag tänker delta i en annan kampanj för att vi ska få en ny regering.

Den intressanta frågan ska inte Billy Gustafsson få smita ifrån så lätt. Socialdemokraterna har en uppfattning i EU-frågan som jag respekterar och tycker är utmärkt. Billy Gustafsson pläderar nu engagerat för att vi ska ha ett starkt europeiskt samarbete.

Vi vet inte något om valresultatet. Valet äger ju rum i september, och sedan får vi se hur det ser ut. Det är väl ändå ganska troligt att Miljöpartiet och Vänsterpartiet kommer att behövas för att stödja en eventuell kommande socialdemokratisk regering. Diskussionen förs just nu i medierna. Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet har tydligt talat om att de vill sitta med i en kommande regering. Såvitt jag har förstått har den nuvarande regeringschefen inte stängt dörren för den möjligheten.

Då uppkommer den fråga som många väljare nu vill ha svar på: Vilken EU-politik ska den nya regeringen föra? Ska det vara den Europapolitik som Billy Gustafsson förespråkar där man tror på det europeiska samarbetets möjligheter och Europaprojektet som ett fredsprojekt och som en möjlighet att bekämpa miljöförstöring och internationell brottslighet? Är det den Europapolitik som Gustav Fridolin och Mats Einarsson förespråkar där vi ska avveckla det europeiska samarbetet och inte samarbeta kring kampen mot den internationella brottsligheten eller kampen mot miljöförstöring?

Vilken Europapolitik kommer en sådan ny regering att föra? Den frågan måste Billy Gustafsson kunna svara på före valet. Det är Billy Gustafsson skyldig väljarna.

Anf. 69 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att det är ett skickligt retoriskt grepp. Tobias Krantz ställer en fråga till mig om hur en framtida regeringspolitik kommer att se ut byggd på förutsättningen att vi socialdemokrater bildar regering tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. När du ställer den frågan vet du att jag inte kommer att kunna föra en regeringsförhandling här om den politik som vi tre i så fall ska föra. Den måste jag diskutera med Mats och Gustav, inte med Tobias Krantz.

Jag redovisar vilken politik vi socialdemokrater vill föra. Det är den politiken vi går till val på. Det är den politiken jag vill få mandat för. Om vi, när valet väl är över, hamnar i den situationen att vi ska bilda koalitionsregering är det min förhoppning, övertygelse och vetskap att Göran Persson i den här kammaren, och förmodligen i den här talarstolen, kommer att läsa upp regeringsförklaringen. Då kommer du att ha på papper vilken Europapolitik den framtida socialdemokratiskt ledda regeringen kommer att föra.

Anf. 70 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Det var en intressant diskussion på slutet. Det måste vara roligt för Billy Gustafsson att få stöd av Tobias Krantz för sin EU-politik. Det är ju en stor grupp av hans egna väljare som inte ger honom och partiet stöd i EU-politiken. Till dem kan man säga att om man vill att det ska vara en grön tonvikt i den kommande rödgröna regeringen och om

man vill att regeringen ska driva en EU-politik som utvecklar ett alternativt samarbete i Europa kan man rösta på Miljöpartiet.

Billy Gustafssons inlägg började så bra. Det kändes så skönt att någon sade det självklara att det inför alla frågor finns plus och minus och att det aldrig är bara svart eller vitt. Det blir lätt så i alla frågor där man har en debatt som företräder olika linjer och slutsatser.

Billy började räkna upp plusen med EU. Det blev ett, två, tre och fyra. Sedan skulle han börja räkna minusen, men då tappade han nog papperen för det kom aldrig några minus.

Om du nu själv erkänner att det finns plus och minus med EU-samarbetet, vad är bristerna med EU-samarbetet? Vad är problemen med EU-samarbetet? Vad är problemen med det svenska EU-medlemskapet i EU?

Anf. 71 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att man skiljer på EU som ett verktyg och hur det verktyget används. Ibland blir det en sammanblandning.

Att det finns inslag i EU-politiken som jag inte tycker om beror ju på att det är fel politiska krafter som är för dominerande i EU. Jag kan inte därför döma ut EU som företeelse och institution. Det var därför jag räknade upp möjligheterna som det som överväger och är det viktiga för mig.

Men jag har inte så svårt att ge Gustav Fridolin några exempel där jag tycker att EU-politiken är fel. Exempelvis jordbrukspolitiken tycker jag är katastrofal. Jag tycker inte att det var särskilt listigt och genomtänkt att inrätta globaliseringsfonden som kom till stånd härförleden. Det finns inslag av protektionism i EU som jag inte tycker är bra. Och, Gustav, jag tycker att det finns ett demokratiskt underskott. Men jag drar inte slutsatsen att man då ska vända EU ryggen. Jag ser nämligen möjligheterna så att vi inte en gång till hamnar i ett förödande världskrig i Europa. Det överväger för mig.

Anf. 72 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Där tror man att Billy Gustafssons bästa retoriska motståndare är Billy Gustafsson. Först säger Billy Gustafsson att det finns fördelar och att det finns nackdelar med EU-medlemskapet och att man sunt ska utvärdera dem och väga plus och minus och komma till en slutsats. Och han förklarar sin slutsats som att plussidan överväger.

Sedan säger han i en replik till mig: Utan EU nya världskrig. Jag vill vara kvar i EU, annars riskerar unionen och Europa ett nytt världskrig.

Hade det varit så hade väl varenda europé velat vara kvar i EU, och då hade väl varenda svensk velat vara kvar i EU? Det är väl ingen som vill ha ett nytt världskrig. Jag vill inte ha det, Billy – det kan jag intyga. Men jag tror att vi kan ha andra samarbetsformer och andra möjligheter än just bara EU-medlemskapet som förhindrar den utvecklingen. Jag tror att vi växer så pass samman. Och jag ser tyvärr problem med just EU:s militarisering och EU:s arméuppbyggnad för den framtida fredspolitiken globalt också utanför vår världsdelen.

Det är spännande när man hör att det inte är några fel på verktyget utan bara på det politiska innehållet. Jag tror nämligen, fru talman, att verktyget och innehållet hänger ihop. Jag tror att när makten flyttar så

långt från medborgarna att medborgarna har svårt att nå den, greppa den eller ens delta i valen och inte när fram till dem som fattar besluten blir besluten sämre.

Jag tror att det fanns en anledning till att Sverige hade avskaffat sina tullmurar med en öppen och ordentlig debatt i Sverige men att EU fortfarande inte förmått göra det. Jag tror att det finns en anledning till att miljöpolitiken blir sämre i EU än i de enskilda medlemsländerna därför att makten ligger så långt bort och därför att möjligheterna att påverka är så beskurna. Det är därför som jag är decentralist.

Det är därför som jag tror att makten ska vara så nära människorna som möjligt. Och det är därför som jag kämpar för en ny folkomröstning om EU-medlemskapet, inte för att vi ska rösta tills jag har fått rätt, utan därför att EU i dag är någonting helt annat än vad EU var när svenskarna röstade 1994. EU i dag har lagt till två nya fördrag på varandra. EU i dag har mycket mer makt än vad EU hade 1994. Och många av de premisser som då gällde, att den svenska alkoholpolitiken inte skulle utmanas, att EU aldrig skulle militariseras och att EU aldrig skulle få en gemensam valuta, gäller inte längre.

Anf. 73 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag måste börja med att ärligt be om ursäkt, Gustav. Om jag sade att EU var enda garanten för att det aldrig skulle uppstå några världskrig ska jag modifiera mig lite grann. Jag hävdar fortfarande att EU är ett fredsprojekt, och det var det som jag lyfte fram. Det var viktigt för mig. För någon annan, för Gustav, kanske det inte är viktigt. Jag har aldrig påstått att du vill ha krig, Gustav, absolut inte. Jag ville bara lyfta fram denna dimension som jag menar är ganska överordnad andra dimensioner i EU-samarbetet, nämligen just att det är ett fredsprojekt.

Du sade att det var ett annorlunda EU nu än 1994 när omröstningen skedde. Jag är då rädd för att när det nu kommer krav på en ny folkomröstning om kärnkraften kommer Gustav Fridolin att kräva att vi ska ha det därför att det ser annorlunda ut i dag än 1980.

Hur troligt är det att ett annorlunda samarbete skulle kunna fungera? Först säger vi från Sverige att vi går ur EU, eftersom det är vad vi vill om vi följer Mats och Gustav. Men dagen efter att vi har gått ur EU antar jag att vi vill ha samarbete framför allt med de länder som ligger nära oss. Då ska vi gå till de 24 länder som är kvar och säga att vi har gått ur EU och nu vill diskutera något helt nytt.

Hur sannolikt är det då att de säger att de inte hade tänkt på det och att de då skapar något helt nytt nu när vi har gått ur? Hur sannolikt är det att det kommer att bli på det sättet? Jag betvivlar det.

Anf. 74 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Billy Gustafsson i fråga om hans tvivel om vad som skulle hända om vi lämnade EU såsom Miljöpartiet och Vänstern förordar. Jag kan också hålla med Billy Gustafsson om att EU är ett verktyg. Och frågan är hur det ska användas.

Beträffande fel politik tycker vi att det bedrivs fel politik även här i Sverige och skulle vilja ändra innehållet i den. Men det innebär inte att vi vill lämna Sverige eller säga upp Sverige. Det lät ett tag nästan som om det fanns de som tyckte det, dock icke Billy Gustafsson.

EU-frågor

Jag skulle vilja ställa två frågor till Billy Gustafsson. Den ena är: Om väljarna ger er möjlighet att bilda regering med Miljöpartiet och Vänstern, bedömer då Billy Gustafsson att Vänstern och Miljöpartiet får igenom sitt krav på en folkomröstning om EU, eller kommer de att få ge sig?

Den andra frågan gäller tankepausen. Billy Gustafsson har beskrivit att det nu är en tankepaus. Den upphör om ungefär två månader då det är europeiskt rådsmöte och ska klaras ut vad vi tycker. Det är inte så långt kvar i förhållande till hela historien som har varit. Jag skulle därför vilja fråga Billy Gustafsson: Har Socialdemokraterna tänkt åtminstone preliminärt färdigt under den här pausen? Och var står Socialdemokraterna i frågan om vad som ska hända med det konstitutionella fördraget?

Anf. 75 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att jag kan fatta mig ganska kort. Den första frågan om huruvida Miljöpartiet och Vänsterpartiet får igenom kravet på folkomröstning innehöll två hypotetiska förutsättningar, nämligen en hypotes om hur valet faller ut, och sedan skulle jag ha en uppfattning om den hypotetiska frågeställningen om man får igenom det. Jag vet inte ens om man i dessa sammanhang kommer att driva detta krav. Jag får nog avvakta med det beskedet. Jag kan inte göra bedömningen.

Sedan handlade det om tankepausen och vad socialdemokratin har för idéer. De kommer vi att redovisa bland annat i det samråd som kommer att vara mellan riksdagen och regeringen inför regeringskonferensen som är någon gång i mitten av juni.

Anf. 76 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag tror helt klart att Billy Gustafsson har förmågan att tänka och svara på hypotetiska frågor. Jag konstaterar att han inte vill. Måhända drar han slutsatsen att Miljöpartiet och Vänstern inte har någon möjlighet att få igenom sitt förslag utan att det bara är ett spel för gallerierna.

Men den andra frågan borde man kunna ge ett bättre svar på från Socialdemokraterna här i kammaren än att just hänvisa till det samråd som ska vara i EU-nämnden strax före Europeiska rådets möte. Om ni nu har haft den här breda debatten inom socialdemokratin och om ni nu har tänkt, borde man här i kammaren få del av någon liten bild av vad som kommer ut.

Anf. 77 BILLY GUSTAFSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig först slå fast vilka som är ansvariga för diskussionen, debatten och engagemanget visavi medborgarna. Det är kommissionen och respektive medlemsland. Kommissionen har gett ut en vitbok, och riksdagen fick häromdagen en faktapromemoria från regeringen. Det skisseras framför allt på processen. Och det återstår två månader av den. Och jag tycker att det vore att föregripa den processen att nu sätta ned ett antal fötter i sak. Även om Kerstin Lundgren tycker att jag borde göra det, kommer jag ändå att avstå.

Anf. 78 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Vänsterpartiet, som jag representerar, vill att Sverige ska lämna EU och har nu tillsammans med Miljöpartiet i en reservation uttryckt att man anser att en ny folkomröstning bör aktualiseras och anordnas om Sveriges fortsatta EU-medlemskap.

Jag vill deklarerar att jag i denna fråga inte längre alls delar Vänsterpartiets åsikter. Jag kommer därför inte att kunna stödja bifallet till reservation 2.

Jag vill göra följande förklaring.

EU är en historisk realitet. Det grundlades i en historisk situation då Europa var en politiskt delad kontinent. EU:s stater har med utvecklingen i världen och i Europa mödosamt och steg för steg förändrat och utvecklat sitt samarbete. Det är något av en illusion att tro att samma stater som byggt upp, anslutit sig till och vidareutvecklat sitt förbund skulle upplösa detta för att helt börja om från början.

Europas länder har många gemensamma problem som kräver gemensamma lösningar. Under arbetet som suppleant i konventet om Europas framtid kom jag där, från en negativ hållning till EU-samarbetet och med all den svåra inre brottnings som en omprövning innebär, fram till att samarbetet inte bara är nödvändigt utan också önskvärt – ja, en förutsättning för att vi på sikt ska kunna få till stånd positiva förändringar, hävda välfärdssamhället och utveckla en kraft med en globalt betydande styrka för mänskliga rättigheter, global utveckling och utjämning samt en god livsmiljö.

Ett nytt fördrag som den vilande konstitutionen som förtydligar EU-samarbetets regler och organisation var och är nödvändigt för att tydliggöra unionsarbetets funktion och syften och inte minst för att möjliggöra ett öppet EU som tar emot ännu fler av Europas stater.

En konstitution är med nödvändighet en kompromiss mellan olika intressen och mellan olika politiska riktningar därför att den fastlägger villkoren för det politiska arbetet – i detta fall ett arbete som också sker mellan stater. Det har ändå varit möjligt att inom ramen för arbetet med den här konstitutionen, som ännu är vilande, åstadkomma betydande landvinningar som om de kommer till genomförande är väsentliga för EU och internationellt samarbete över huvud taget.

Internationellt samarbete före EU har mest varit så kallat mellanstatligt arbete, det vill säga en affär för regeringar och deras diplomater. EU söker en ny form där demokratiska principer och öppenhet blir en del av samarbetet.

I förslaget till konstitution vill man därtill även öppna för och ta de första stegen mot en deltagande demokrati, det vill säga en direkt folkaktivitet i ett internationellt samarbete. Detta är en oerhörd landvinning och ett spännande projekt. Det gäller att finna nya former för internationellt samarbete med demokrati och öppenhet för att möta de företeelser som redan vuxit över nationsgränsernas horisont eller de internationella förhållanden som varje europeisk stat var för sig är för liten att möta.

Själva konventionsformen, fru talman, där ett stort internationellt avtal grundläggs genom arbete i full öppenhet är en historiskt banbrytande innovation.

Konstitutionen skulle om den genomförs göra det gemensamma lagstiftningsarbetet i ministerråden fullt öppet för insyn. Den skulle skapa

regler som möjliggör unionens utvidgning. Den skulle stärka det demokratiska momentet genom enklare beslutsregler och en tydligare roll för EU-parlamentet. Den skulle ge de nationella parlamenten en uttrycklig och mera aktiv roll utan att gå in i deras självständiga bestämmande över sitt eget arbete. Den skulle stärka de mänskliga rättigheternas position i Europa. Den skulle genom stadgarna om att jämställdhet och ett socialt ansvar ska känneteckna alla politikområden inom unionen kraftigt mildra de drag av nyliberalism som finns i nu, och ännu, gällande fördrag.

Nejen i Frankrike och Nederländerna har stoppat upp ratificeringsprocessen. Det ska utnyttjas till en reflexionspaus, och EU-kommissionen vill använda detta till en tid av dialog och diskussion. Detta är ett konstruktivt och ödmjukt sätt att möta kritik och missnöje. Historien bär på alltför många exempel på att styrande svarat på missnöje på ett annat sätt.

Vi har här ett ansvar att ta. Vi har att ta upp denna stafettpinne och att föra en dialog och ett aktivt brett politiskt samtal. Vad vill vi med vår kontinent? Vad vill vi med Europa? Hur ska vi, Europas folk, tillsammans kunna bevara och utveckla sysselsättning och välfärd och spela en ännu starkare roll för demokrati, mänskliga rättigheter, global rättvisa och en god livsmiljö för människorna?

Vi kan inte låtsas som att varje land i Europa kan börja gå sin egen väg igen med allt vad det kan innebära och åter öppna för motsättningar och konflikter. Därtill är våra öden numera alltför sammanlänkade – detta genom faktorer som till stor del verkar helt oavsett den politiska viljan.

Hur ska vi då finna former för att demokratin ska återta makten över de företeelser som nu verkar oavsett nationsgränser? Hur ska vi gemensamt staka ut vägen för ett jämlikt, jämställt, demokratiskt och fredligt Europa som spelar en roll för en fredligare och rättvisare värld?

Däri ligger utmaningen, inte i det nationalistiskt snöda nej-sägeriet. Därför ställer jag mig bakom utskottsmajoritetens yttrande men vill samtidigt uttala viss sympati för de formuleringar i den folkpartistiska reservationen som uppfordrar till aktiv diskussion.

Anf. 79 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Kenneth Kvist för ett mycket inspirerande och engagerande anförande som mynnar ut i en ståndpunkt som jag tycker är mycket klok – en ståndpunkt som för en vänsterpartist i den svenska debatten är relativt unik men som i ett europeiskt perspektiv inte är så unik utan i stort sett är gängse i den europeiska debatten.

Det är ju så i den europeiska debatten att från höger till vänster ser de allra flesta politiskt engagerade Europaprojektet som ett sätt att skapa en ny politisk arena för att hantera frågor som inte längre kan hanteras av nationalstaterna, de enskilda länderna, själva. Det är inte så att politikererna från höger till vänster är överens om det politiska innehållet. Men man är överens om att man behöver den här arenan för att kunna hantera olika former av europeiska problem. Inte minst har den europeiska vänstern varit mycket pådrivande i detta arbete just genom att se att den här nya politiska arenan skapar nya politiska möjligheter.

Jag skulle vilja fråga Kenneth Kvist hur det kommer sig att skillnaden i sättet att se på det europeiska samarbetets möjligheter är så stor mellan det svenska Vänsterpartiet och den samlade europeiska vänstern.

EU-frågor

Anf. 80 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Det var en komplicerad fråga, som det tar längre tid än två minuter att svara på.

Jag tror att en faktor som faktiskt har spelat roll är att Vänsterpartiet i sin tradition tidigt började slå in på vad som då kallades för en eurokommunistisk ståndpunkt och började betona att man ville gå den nationellt suveräna vägen framåt mot ett socialistiskt samhälle. Man ville därmed så att säga markera sin nationella suveränitet oerhört starkt.

I fråga om detta fanns det från början i Vänsterpartiet liksom i arbetarrörelsen över huvud taget en tveksamhet till EU. Denna väldigt starka koncentration på den nationella självbestämmanderätten och den egna nationella vägen mot progressiva förändringar tror jag har spelat en stark ideologisk roll för att partiet avviker till exempel från partier söderut i Europa.

Anf. 81 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en väldigt spännande och intressant analys Kenneth Kvist redovisar här. I den finns ingredienser som jag i mångt och mycket kan hålla med om.

Då skulle jag vilja fullfölja resonemanget. I svensk debatt är de kraftigaste motståndarna till det europeiska samarbetet i sin helhet och till den eventuella utvidgningen av detta samarbete just vänsterpartister och kanske också miljöpartister, medan de största pådrivarna för det europeiska samarbetet i den europeiska debatten ofta är vänsterpartister, ibland miljöpartister och liberala krafter. Är det inte lite egendomligt att det ser helt annorlunda ut i den svenska debatten?

*Ändringar i
läkemedels-
lagstiftningen m.m.*

Anf. 82 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Jag försökte ge en del av förklaringen till att det ser ut som det gör. Det är inte bara egendomligt – jag för min del tycker att det är sorgligt. Jag var också själv väldigt fångad av den uppfattningen ända tills jag nu börjat inse att EU-samarbete är ett verktyg. Sedan är det kraftförhållandena mellan olika politiska riktningar som avgör hur detta verktyg används.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Ändringar i läkemedelslagstiftningen m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU15
Ändringar i läkemedelslagstiftningen m.m. (prop. 2005/06:70).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast en bordläggning.

Anf. 83 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Moderaterna har ett antal reservationer i betänkandet, och vi står naturligtvis bakom dem alla, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Många i vårt land använder olika alternativmedicinska behandlingar. Det betyder att det är än viktigare än förr att sjukvårdspersonal får ökad kunskap om det alternativmedicinska området för att kunna ge sina patienter riktiga råd. Det finns en del läkemedel inom skolmedicinen som påverkas om de används i samband med naturläkemedel. De kan ge allvarliga biverkningar om de kombineras. Från moderat sida menar vi att om användningen av traditionella växtbaserade läkemedel kommer att öka som en följd av implementeringen av det nya EG-direktivet, förstärker det ytterligare behovet av ökad kompetens inom hälso- och sjukvården om alternativmedicinsk behandling.

Herr talman! Vi moderater anser att frågor om naturläkemedel, kosttillskott och liknande frågor inte ska regleras på EU-nivå. Vi anser också att det är en nationell angelägenhet, ingenting annat. Därför menar vi att Sverige inom ramen för EU-samarbetet ska arbeta för att beslut om dessa produkter – kosttillskott, naturläkemedel och motsvarande – ska betraktas som nationella angelägenheter.

Betänkandet handlar också om antroposofiska läkemedel som förskrivs av legitimerade läkare. Dessa läkare har också ansvar för effekten av de antroposofiska läkemedlen. Men det är ingenting som regleras i den nuvarande läkemedelslagstiftningen. Den nuvarande lösningen på det problemet är att meddela dispenser ungefär en gång om året. Detta är klart otillfredsställande. Vi tar upp i en reservation att regleringen av de antroposofiska läkemedlen måste få en långsiktig lösning. Det är viktigt att de patienter som nyttjar läkemedlen och utövarna av antroposofisk medicin får besked om vad det är för villkor som ska gälla för behandling och för läkemedel.

Herr talman! Vi moderater anser också att dagens ordning med ett statligt apoteksmonopol ska brytas upp. Vi menar att det i stället bör vara så att licensierade butiker och apotek får möjlighet att sälja receptfria respektive receptbelagda läkemedel.

Det finns erfarenheter från andra länder som visar att en ökad mångfald har lett till fler butiker, bättre tillgänglighet och service både på landsbygd och i glesbygd. En sådan detaljhandel med receptbelagda läkemedel ska vara förbehållet butiker och apotek som har en farmaceutiskt utbildad personal tillgänglig under hela öppethållandet och som får tillstånd för sådan handel av Läkemedelsverket.

En annan fråga som gäller läkemedel är att läkemedel under senare tid alltmer uppmärksammas som ett betydande miljöproblem. Det finns rester i sjöar och vattendrag från läkemedel. För att människor ska återlämna gamla och oförbrukade läkemedel måste det finnas lättanvända system för kassation av läkemedel. Apoteken tar emot överblivna läkemedel, men i dag kan man inte lämna in sådana till apoteksombud. För att ändra på det bör det skrivas in i verksamhetsavtalet mellan staten och Apoteket AB att också apoteksombud ska ta emot kasserade läkemedel.

För den som har tio eller tolv mil till närmaste apotek blir det förmodligen inte så att man återlämnar de överblivna burkarna, utan de blir i stället ett miljöproblem. Det borde vi allihop kunna vara överens om.

Slutligen, herr talman, vill jag beröra det faktum att patienter kan vara patienter hos flera olika läkare utan att det upptäcks. Det kan vara så att olika läkare helt ovetande om varandras bedömningar förskriver samma medicin en gång till eller olika mediciner som till och med kan motverka varandra. Okontrollerad läkemedelsanvändning är ett problem både för samhället och för individen. Vi menar att det krävs en översyn för att ta reda på hur en samordnad medicinering kan gå till.

Från moderat sida är vi positiva till den läkemedelsförteckning som införts, där de läkemedel som enskilda patienter hämtar ut på apotek registreras. Men vi tycker av olika skäl att det är olämpligt att låta Apoteket AB vara registerförare. Vi anser att det är sjukvården som bör äga ett sådant register.

Anf. 84 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp):

Herr talman! De lagändringar som föreslås i betänkandet gäller ett EG-direktiv, och implementeringen är tvingande i Sverige. Från Folkpartiet är vi i huvudsak positiva till förslagen, som syftar till att förbättra möjligheterna till utökad fri och säker rörlighet för humanläkemedel och för veterinärmedicinska läkemedel.

Från Folkpartiet har vi ett flertal gånger lyft fram behovet av en bättre dokumentation och säkerhet, speciellt när det gäller äldre människors läkemedelsanvändning. Därför är det bra att det blir en lagstiftning som ger läkemedelsindustrin incitament för att ta fram saknad information om de läkemedel som är aktuella att användas på barn. De goda resultaten från det tycker vi borde inspirera till att gå vidare på detta område. Det finns fler som man behöver titta på – de äldres och även mäns och kvinnors läkemedel.

Herr talman! Vad beträffar de traditionella växtbaserade läkemedel som inte uppfyller kraven på godkännande som läkemedel eller för att registreras som homeopatika finns det ett problem. Det skiljer sig också väldigt mycket åt i olika länder hur man ser på dem och hur man förskriver dem. I till exempel Tyskland är det inte alls ovanligt att allmänpraktiserande eller legitimerade läkare skriver ut homeopatiska mediciner eller andra växtbaserade mediciner, medan vi i Sverige har en helt annan ordning och inte alls använder dem på det viset.

Om det nu är så att de växtbaserade medicinerna eller läkemedlen, vad man nu ska kalla dem, kommer in i större utsträckning på marknaden i Sverige, är det oerhört viktigt att all sjukvårdspersonal får ökad kunskap, för kunskaperna kring dessa är väldigt dåliga här i Sverige. Det måste man alltså ta tag i just ur patientsäkerhetssynpunkt. Man måste veta hur de växtbaserade läkemedlen fungerar tillsammans med de traditionella läkemedlen, för växtbaserade läkemedel är ingenting som är helt ofarligt, utan de kan ge biverkningar och kan också försämra eller förstärka verkan av andra läkemedel. Därför har vi en reservation, reservation nr 1, som tar upp just kompetensfrågan, och jag yrkar bifall till den.

Herr talman! I propositionen förändras 4 § första stycket om handel med läkemedel, men det föreslås inga förändringar i sak gällande grän-

serna för detaljhandelsmonopolet. Regeringen anser att frågan ska behandlas i särskild ordning.

Folkpartiet och de övriga borgerliga partierna har tidigare skrivit en flerpartimotion med anledning av EG-domstolens dom om att Apoteksbolaget som det nu är utformat strider mot gemenskapsrätten. Vi föreslår att under förutsättning att det finns tillstånd från Läkemedelsverket, att det finns farmaceutiskt utbildad personal och att alla regler följs som måste följas i dag på apoteken ska det vara möjligt att få driva fristående apotek också i Sverige. Vi vill alltså avskaffa apoteksmonopolet. Det framförde vi då, och vi står kvar vid den uppfattningen.

I dag är det stor osäkerhet när det gäller de antroposofiska läkemedlen både för patienterna och för dem som arbetar med de här medlen. Det finns inga klara linjer för hur det här ska fungera och om man kommer att få fortsatt tillgång till läkemedlen. Vi har också med i en reservation, som jag inte yrkar bifall till, att det måste bli klarhet här så att både patienter som nyttjar läkemedlen och utövarna av antroposofisk medicin får besked, och det ganska snart, om villkoren för läkemedlen.

Vi har tidigare fört fram frågan om läkemedelsregistrering, uppföljningen av förskrivning av läkemedel. Det kom ju fram ytterligare i IT-propositionen hur de här sakerna ska hanteras. Vi tycker att det är viktigt att det finns ett register, att man kan följa upp sin läkemedelsanvändning. Men vi tycker att det är fel att Apoteket AB är de som ska föra registret. Vi anser att det är sjukvårdshuvudmännen som ska ha ansvaret. Vi tror att det blir en bättre och säkrare hantering om registreringen ligger hos sjukvårdshuvudmännen än om den ligger hos Apoteket AB.

Anf. 85 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation nr 6. Självklart står Kristdemokraterna bakom de reservationer vi har lämnat in, men för tids vinnande är det reservation nr 6 som jag yrkar bifall till.

När man säger ordet läkemedel kan det kännas som att det är någon stor organisation, någon stor kunskap och vetenskap om olika behandlingspreparat, och det är det också. Men när jag ser ordet läkemedel ser jag individer som behöver läkemedel varje dag för att kunna känna att de har någorlunda livskvalitet. Det kan vara kroniskt sjuka som behöver värkställande medicin, för att ta ett exempel.

För dessa människor är läkemedel en fråga om livet, en fråga om livskvalitet, en fråga om ifall man över huvud taget kan fortsätta jobba, gå på promenad och kanske till och med sköta sig själv. Då blir läkemedlet för varje patient som innehar ett läkemedel så viktigt och får en annan dimension. Därför tycker jag att läkemedelsfrågan ska ses utifrån detta perspektiv. Samtidigt måste vi se frågan om läkemedel som en oerhört ansvarsfull uppgift.

I betänkandet finns det, förutom en skrivelse från regeringen, ett 30-tal motioner från allmänna motionstiden, där bland annat jag har tagit upp hur förskrivningssituationen ser ut i dag.

Vi får rapporter om att många äldre, inte minst de som bor på särskilda boenden, har oerhört många mediciner – 13, 20, 30 mediciner – och det är inte någon som har någon direkt kunskap om vilken effekten blir av dessa läkemedel tillsammans. Det är viktigt att vi löser den här frågan, att vi får ett säkert system som inte är integritetskränkande, men

där man naturligt ser vilka mediciner som går och vilka som inte går att ta tillsammans. Tusentals människor kommer in på sjukhus varje år på grund av att de har fått en felaktig medicinkombination, och det är inte rimligt. Det är viktigt att vi tar upp den här frågan.

Herr talman! Regeringens skrivelse handlar om att förtydliga kraven för godkännande och försäljning av läkemedel. Den är byggd på ett EG-direktiv. Jag tycker att det är väldigt bra att vi har en samsyn i Europa i de här frågorna.

Definitionen läkemedel ändras faktiskt. Det innebär bland annat att homeopatiska läkemedel också kommer att omfattas av begreppet läkemedel. Jag tycker att det känns bra att utvecklingen har gått mot att även homeopatiska läkemedel kommer in i den vanliga läkemedelskarusellen.

Vi har inte all kunskap nu, men det är trösterikt att allteftersom forskning och utveckling går framåt kommer vi att kunna få se flera läkemedel inom olika områden omfattas av definitionen läkemedel, där vetenskap och beprövad erfarenhet är grundpelare. Vi kristdemokrater tycker med anledning av detta att det var en bra proposition och en bra skrivelse som lades fram.

Ett ord bara om monopolet i reservation 6, som jag har yrkat bifall till. Jag tycker att det är nästan självklart år 2006 att vi bör, som nästan alla andra världens länder, ta bort monopolet på läkemedelsområdet. Vad jag vet är det Kuba och något mer land som har det kvar. I övrigt är det borta. Det är alltid förenligt med bättre kvalitet, större tillgänglighet och en snabbare utveckling att inte ha ett monopol. Det viktigaste för oss är att de personer som ansvarar för läkemedelshandlingen har god kvalitet och en hög professionell utbildning.

Jag hoppas och tror att vi med hjälp av domstolen ska kunna få se många fler blommor blomma, många fler idéer växa fram i landet som kommer den enskilda medborgaren till del. Det känns oerhört viktigt att få säga det, därför att det är hela tiden för den enskilda medborgaren som vi måste stärka kvaliteten, tillgängligheten och möjligheterna.

Anf. 86 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Vänsterpartiet står bakom propositionen om ändringar av läkemedelslagstiftningen. Syftet är att genomföra EU:s direktiv, som kort kan sammanfattas med att de ska förenkla och förtydliga kraven om godkännande av läkemedel för försäljning samt förbud mot marknadsföring av receptbelagda läkemedel för försäljning till allmänheten. Läkemedelsverket ska ha tillsyn över marknadsföringen, även över den som förekommer i tv och i dag övervakas av Konsumentombudsmannen.

I betänkandet har vi ett par reservationer. Den ena handlar om producentoberoende information. Läkemedel är inte vilken vara som helst och kan inte jämföras med och omfattas av samma regler som dagligvaruhandel eller annan handel. Över hela världen är handeln med läkemedel, och vilka varor som betecknas som läkemedel, reglerad på ett eller annat sätt. Det finns även regler för vilka läkemedel som ska förskrivas av särskilt utbildade personer och vilka som är behöriga att hantera läkemedel. Dessutom finns det reglerat i lag vilka som får tillverka läkemedel och vilken forskning som ska ha genomförts för att få sälja ett läkemedel på marknaden.

Vi menar att den producentoberoende forskningen, tillsynen och informationen till allmänheten ska stärkas för att få en mer objektiv information om läkemedel, om deras användning och biverkningar. Det svenska apoteksmonopolet spelar en viktig roll för att läkemedelshanteringen och försäljningen ska ske under säkra och producentoberoende villkor. Detta kan förstärkas genom att andra organisationer fungerar som motvikt mot de starka företagsintressen som finns hos läkemedelsföretagen. Det är viktigt för såväl patientorganisationer som övriga läkemedelskonsumenter.

Herr talman! Sverige har en hög kompetens inom läkemedelsforskningen samt inom bioteknik- och medicinteknikforskningen. Det just framtagna branschprogrammet på området visar tydligt hur staten och branschen, tillsammans med landstingen och näringen, kan säkra forskning och utveckling av nya produkter för framtiden. De deltagande parterna har utöver forskning och utveckling identifierat ett antal områden för att säkerställa kompetensförsörjningen och kvaliteten i vården samt främja kommersialiseringen av forskningsresultaten. Vänsterpartiet anser att branschprogrammet är mycket bra men att man ska gå ett steg vidare och utveckla och starta företag inom läkemedelsbranschen, i första hand för att tillverka generika, men även för att i framtiden kunna tillverka nya viktiga läkemedel.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 3.

Anf. 87 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Att investera i hälsa är nödvändigt och lönsamt för såväl den enskilda människan som samhället. En bättre och tillgängligare vård är viktig, och att göra människor mer engagerade i deras egen hälsa är också viktigt. Lika viktigt som det är att säkra finansiering och kompetensförsörjning av hälso- och sjukvården är det att långsiktigt klara läkemedelsområdet. De hör ihop. Läkemedel är en viktig och nödvändig del av vård och behandling.

Läkemedel ska självfallet användas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt där patienten måste sättas i centrum. Behovet är oerhört angeläget, liksom tillgängligheten och patientsäkerheten. En fullgod service, oavsett var i landet vi bor, är det som jag och Centerpartiet arbetar för. Som borgerlig politiker tror jag på marknadsekonomi. Jag tror på valfrihet. Jag tror på mångfald. Jag tror på långsiktiga regler och på att konkurrens är viktigt. Den leder till ökad tillgänglighet och på sikt även till lägre priser för konsumenterna.

Mot den bakgrunden tycker Centerpartiet att det är naturligt att avreglera apoteksmonopolet. Licensierade butiker och apotek, sådana som får Läkemedelsverkets tillstånd, bör ges möjlighet att sälja receptfria respektive receptbelagda läkemedel. Detta framgår av reservation nr 6. Vi menar att det ska ske på ett lugnt och sansat sätt så att vi verkligen skapar ökad mångfald och ökad tillgänglighet samt uppnår målet om att ytterligare sänka läkemedelskostnaderna. Kompetens och säkerhet är viktigt, liksom tillsyn och tillstånd från Läkemedelsverkets sida.

Sammanfattningsvis finns det, utöver de EG-rättsliga skälen, många andra skäl att avmonopolisera läkemedelsdistributionen. Varför ska vi neka de farmaceuter som vill driva apotek i Sverige att göra det? Varför ska vi utbilda farmaceuter i Sverige för att därefter ge dem yrkesförbud

mot att driva eget och i stället tvinga dem att flytta till Norge och Storbritannien, som fallet är i dag? Jag svarar själv: Jag tycker inte att vi ska neka dem det; i stället ska vi ge dem möjligheter. Det är ett feltänk, som den nya alliansregeringen har planer på att ändra.

Reservation nr 1 beskriver alternativmedicinska behandlingar. Jag tror att de kommer att öka. Det finns hos sjukvårdspersonalen ett behov av ökad kunskap för att kunna ge korrekt information om nyttan, om hur preparat reagerar tillsammans, om eventuella biverkningar etcetera. Vi pekar i reservation nr 2 på att frågor som rör naturläkemedel och kosttillskott huvudsakligen är nationella frågor. "Smalare men vassare" är Centerpartiets EU-paroll.

Vi vill, slutligen, att frågan om antroposofiska läkemedel och hur de ska regleras utreds så att vi får klarhet om detta, vilket även tidigare talare framhållit. Det har vi utvecklat i reservation nr 5.

Herr talman! Jag står självfallet bakom samtliga reservationer där Centerpartiet förekommer men nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 6.

Anf. 88 CONNY ÖHMAN (s):

Herr talman! Efter en lång EU-debatt, där både för- och nackdelar med EU ventilerades, kommer vi snart att, såvitt jag förstår, i full enighet anta tre EU-direktiv. Därmed tas ytterligare ett steg mot att harmonisera läkemedelslagstiftningen inom EU. Det gäller både humanläkemedel, veterinärmedicinska läkemedel och traditionella, växtbaserade läkemedel.

Läkemedel ska vara en hårt kontrollerad produkt. Regleringen handlar om godkännande och registrering av läkemedel, men den handlar också, vilket vi ibland glömmer, om kontroll av tillverkningen av läkemedel samt om regler för marknadsföring, tillsyn och säkerhetsövervakning av dessa produkter. Jag är glad att vi i Sverige och övriga EU nu är överens om ett gemensamt regelverk på det här området.

Samtidigt vore det önskvärt att det internationella samarbetet var mer effektivt i fråga om de nya hot som finns på läkemedelsområdet. Jag tänker på den växande Internethandeln med läkemedel, där läkemedel säljs utan ordination, och på den illegala tillverkningen av läkemedel, som ju också finns. Enskilda individers hälsa hotas av denna utveckling, och piller utan verksam substans säljs och köps i dag via nätet. Nationerna och deras myndigheter måste, som jag ser det, ägna ökad uppmärksamhet åt dessa frågor.

Det ärende vi i dag behandlar innebär att generiska läkemedel definieras i lag, och därmed underlättas tillträdet för generiska läkemedel till den europeiska marknaden. Det är positivt.

Propositionen innehåller också förslag till mer detaljerade regler om marknadsföring av läkemedel. Ett förbud mot marknadsföring av receptbelagda läkemedel till allmänheten införs. När det gäller traditionella växtbaserade läkemedel ställs krav på ökad och relevant information vid marknadsföringen. Jag är också i dessa dagar glad över att läkemedelsbranschen här i Sverige håller på att göra överenskommelser med brukarorganisationerna om hur det samarbetet ska se ut i framtiden. Det hör nämligen också till det här området, som jag ser det.

Miljöriskerna i samband med användning av läkemedel har uppmärksammas först under senare tid, och även den aspekten av läkemedel beaktas i den nya lagstiftningen. Krav på en bedömning av ett läkemedels eventuella miljörisker har förts in och förtydligats i det här regelverket. På miljöområdet har ju vårt svenska läkemedelsverk gjort en pionjärinsats genom den mycket stora genomgång av de här frågorna som redovisades förra året.

Allt det här är positiva förstärkningar inom läkemedelspolitiken som utskottet välkomnar. Dessutom är jag övertygad om att ett ökat underlättat informationsutbyte mellan medlemsländerna rörande biverkningar av läkemedel kommer att öka våra möjligheter att göra korrekta bedömningar av nytta, risker och kostnadseffektivitet vid läkemedelsbehandling.

Jag vill yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på de reservationer som finns här. Och jag ska avsluta med några kommentarer om de anföranden som vi tidigare har lyssnat till.

Kassation av läkemedel är självfallet en oerhört viktig fråga ur miljösynpunkt. En utredning har nu tillsatts av regeringen för att titta på ett antal frågor på läkemedelsområdet. Det finns ett direkt uppdrag till utredningsmannen att titta på apoteksombudens roll i samband med kassation av läkemedel, så där har ett arbete inletts.

Kerstin Heinemann tog upp läkemedelsbehandling för barn och äldre. Det är ju riktigt som sades, att det på barnområdet finns en aktivitet för att titta på detta. Men jag instämmer gärna i att det är en fråga som behöver belysas ytterligare även när det gäller äldres läkemedelsanvändning. Det får vi gemensamt försöka att jobba för på olika sätt och vis.

Producentobunden information är självfallet jätte viktig. Det finns avsatta medel för detta arbete som Läkemedelsverket har till sitt förfogande, för små medel kan vi alla tycka, men det är ändå en utveckling på gång där det icke bara handlar om läkemedelsföretagens information utan även mer och mer om producentobunden information.

Apoteket AB:s ställning är en fråga som alltid återkommer i de här debatterna, men eftersom vi hade en debatt för inte så länge sedan som till stora delar handlade om apoteksmonopolet ska jag i dag avstå från kommentarer kring den frågan. Det är mycket väl känt vad vi socialdemokrater tycker i den frågan.

Sedan gäller det alternativmedicinsk kompetens. Självfallet är det oerhört viktigt med kompetens i den frågan, men å andra sidan kan vi ju inte kräva av sjukvårdspersonal att de rakt av ska klara av allting i sina utbildningar. Vi måste nog se till att en hel del av detta inte bara blir en utbildningsfråga utan också en fortbildningsfråga, eftersom det händer så oerhört mycket på det här området. Dessutom kommer det fortsättningsvis även att finnas produkter på marknaden som sjukvårdspersonal inte kommer att, per definition, befatta sig med. Då handlar ju frågan om kompetensen och kunnandet när det gäller detta. Jag tycker kanske ibland att vi skulle kunna ställa lite ökade krav även på alternativmedicinutövare när det gäller att informera om saker och ting. Det kanske glöms bort för mycket i den här debatten, tycker jag.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 89 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var väldigt bra att Conny Öhman tog upp frågan om Internethandeln. Det berörs ju inte i det här betänkandet, men det är bra varje gång det lyfts upp.

Jag hade en interpellationsdebatt kring den här frågan med statsrådet Ylva Johansson någon gång förra våren. Vi diskuterade, och vi såg lika allvarligt på frågan båda två.

Det har inte hänt speciellt mycket. Men vi som får en massa spam vet att vi kan köpa alla möjliga medel. Vi har ju dessa varje dag i vår låda. Jag tror att vi kanske är medvetna om de stora risker som det innebär att köpa de här medlen. Vi vet inte vad de innehåller. Vi kanske över huvud taget inte ska ha dem. Dessutom gäller inte de försäkringar man har här i Sverige för dessa läkemedel, så det är oerhörda risker man utsätter sig för om man köper läkemedel via Internet.

Jag tycker att det var så bra att Conny Öhman tog upp det här. Ylva Johansson lovade mig att hon skulle titta närmare på frågan. Jag sade att vi kanske behöver ha en informationskampanj här i Sverige för att människor ska veta vilka risker de tar när de köper. Därför skulle jag vilja fråga Conny Öhman om han är beredd att hjälpa mig och trycka på ännu mera så att vi kan se till att människor får veta riskerna med handel med läkemedel via Internet.

Anf. 90 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Herr talman! Mycket gärna! Samtidigt skulle jag vilja säga så här: Jag tror att det allra effektivaste skulle vara om de länder som, så att säga, är källan till den här Internethandeln vore mera aktiva med att faktiskt se till att spåra upp varifrån dessa erbjudanden kommer. Världssamfundet vet i stor utsträckning vilka länder det handlar om. Det är väl kanske polisiära och andra rättsliga insatser i de länderna som skulle vara direkt effektiva i det här sammanhanget. Men jag ser gärna mer information till den svenska befolkningen.

För min del efterlyser jag också åtgärder och efterforskningar kring den illegala läkemedelstillverkning som faktiskt finns – den lär finnas också inom ramen för EU:s medlemsländer. Där fordras också polisiära och rättsliga insatser för att man faktiskt ska komma till rätta med det här problemet. En del av den här handeln utgår ju från den typen av illegala fabriker. Och en del poliser man pratar med säger så här: Det är så höga straffvärden på narkotikahandel, så man tjänar lika mycket pengar eller kanske till och med mer pengar på att syssla med den här verksamheten i stället. Då måste samhället vidta åtgärder för att sätta stopp för en sådan här sak som direkt kan skada människors hälsa.

Jag ställer gärna upp på att tillsammans med Kerstin Heinemann försöka trycka på så att vi kan ge information till svenska medborgare om riskerna med sådan här handel.

Anf. 91 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar för det. Vi stoppar naturligtvis inte det här bara genom en informationskampanj om riskerna. Jag håller naturligtvis helt med om att det måste till mycket mer. Vi måste alltså stoppa den här försäljningen och tillverkningen.

Jag har läst rapporter. Jag har pratat med Läkemedelsverket tidigare. Jag tror inte att man har hittat några falska läkemedel i Sverige än, men det förekommer i andra europeiska länder att det finns falska läkemedel till och med på apoteken. Man har kopior som man säljer och människor får med sig falska läkemedel, och det här är väldigt allvarligt. Vi behöver nog ta till många olika åtgärder för att få ett stopp på den här rent kriminella, som jag vill kalla den, handeln med läkemedel, som det handlar om.

Jag är helt överens med Conny Öhman om att man också i de här länderna måste sätta stopp för det, och vi måste betrakta de illegala läkemedelsfabrikerna precis på samma vis som vi betraktar dem som illegalt tillverkar narkotika. Jag tackar för uppbackningen och hoppas att vi kan se till att det händer någonting snart på det här området.

Anf. 92 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Herr talman! Ja, det lär vara så. I alla fall har jag lyssnat till dem som påstår att det säljs läkemedel under falsk varubeteckning i några EU-medlemsländer som icke är annat än sockerpiller. Förutom att man utsätter människor för risk för hälsofarlig utveckling lurar man också av dessa människor stora pengar. Det finns därför faktiskt dubbel orsak att försöka påverka EU att också ta upp den här frågan på agendan, tycker jag, om att stoppa illegal tillverkning, stoppa olaglig Internethandel. Det skulle bespara människor mycket elände. Det är jag ganska övertygad om.

Anf. 93 JOHAN ANDERSSON (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlas min motion So240. Den handlar om kundens integritet på apoteken. Min inriktning i motionen beskriver framför allt den situation då kunden hämtar ut sina recept. Det är ofta en ganska känslig situation eftersom som ens besvär är av personlig natur.

För att synliggöra problemet vill jag gärna ge ett exempel på en situation som kan kännas känslig. Exemplet är om man skulle behöva hämta medicin för till exempel en könssjukdom. Är man dessutom ung är det ännu känsligare. Om en ung persons jämnåriga därutöver får reda på det kan personen råka ut för mobbning med mera. Detta tycker inte jag är bra.

Straffrättsliga frågor

Sedan jag skrev denna motion har jag kommit i kontakt med flera personer som har reagerat liknande på hur de upplever integriteten på landets apotek.

Jag har läst utskottets ställningstagande. Jag tycker att det är bra att apoteket arbetar med frågor som läkemedelsprofiler och att detta sker i enskildhet. Men jag tycker ändå att utskottet har missat avsikten med motionen. Det gäller den situation som uppkommer vid utlämnandet av medicinen.

För att få en inblick i verkligheten räcker det med att besöka apoteket här i Gamla stan, eller man kan åka till min hemkommun Eslöv. Där har jag flera gånger hört delar av samtalet mellan personal och kunder när man lämnar ut medicinen. Detta är ingen bra integritet för den enskilde. Den bör förbättras.

Herr talman! Jag har inte något särskilt yrkande i dag, men jag kommer att fortsätta att följa frågan noga.

10 § Straffrättsliga frågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU22
Straffrättsliga frågor.

Anf. 94 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Inom området straffrätt har det skrivits 245 olika motioner som var och en innehåller en mängd olika förslag. Det finns 56 reservationer, det vill säga motförslag till vad socialdemokraterna tycker i utskottet. Förslagsställare och motionärer finns från riksdagens samtliga partier. Men ändå väljer socialdemokraterna att avstyrka alla förslag, varav flertalet är mycket angelägna och välmotiverade.

För att vinna tid vid voteringen väljer jag att endast yrka bifall till reservation nr 11. Men vi moderater står bakom alla våra 24 reservationer.

Reservation 11 handlar om människohandelsbrottet. Det är ett avskyvärt brott som riksdagen lagstiftade mot för första gången redan år 2002. Människohandel är vår tids slavhandel. Människor utnyttjas och luras oftast för sexuella ändamål men även för slavarbete på annat sätt. Straffet för detta brott är fängelse i mellan ett till tio år.

Det har visat sig att domstolarna har problem med lagens rekvisit. Den nuvarande lagtexten med krav på någonting som kallas otillbörliga medel har varit svår att hantera och leda i bevis för åklagarna. Därför har flera gärningsmän inte kunnat dömas till människohandelsbrott utan till de lindrigare brotten koppleri och olaga tvång. Så var det inte tänkt när riksdagen stiftade lagen. Därför menar vi moderater och övriga i alliansen tillsammans med Miljöpartiet att lagen måste ändras.

Nu har det visat sig att vid 24 polisanmälda människohandelsbrott år 2004 blev två personer åtalade men senare frikända. Däremot fälldes 20 av personerna för koppleri och olaga frihetsberövande. Det har visat sig svårt att bevisa vad som är otillbörliga medel eftersom brottet ofta påbörjats redan i kvinnans hemland. Det kan till exempel vara Ryssland, Lettland eller något annat land en bit ifrån Sverige. Därför måste lagen ändras.

Herr talman! En annan viktig och angelägen fråga diskuteras bland allmänheten och i medierna. Det är en diskussion om de straff som våra domstolar utdömer och de brottsrubriceringar som görs. Påföljderna för de flesta brotten anses av allmänheten vara alldeles för milda och straffen för korta, och fängelsestraffens längd måste därför ändras.

Inte sällan är mannen på gatan kritisk mot de korta fängelsestraffen. Han eller hon vet inte ens att den dömda regelmässigt också blir villkorligt frigiven efter två tredjedelar av strafftiden. Med den vetenskapen skulle diskussionens vågor ha gått ännu högre!

En intensiv debatt har också förts i medierna om brottet våldtäkt och vilka som blir dömda respektive inte dömda för våldtäkt. Vi tror att en viktig orsak till att just rubriceringen våldtäkt blivit så viktig är att man

vet väldigt tydligt vad detta brott innebär och att brottet har ett kraftigt straffvärde. För våldtäkt är det stadgat fängelse i mellan två till sex år. För grov våldtäkt kan man teoretiskt sett bli dömd till ända upp till tio års fängelse. Dessutom ska en person misstänkt för våldtäkt i princip alltid häktas. Det betyder att den personen hålls inlåst under den tid polisutredningen pågår och fram till dess att domstolsförhandlingen sker. Därefter får han, för det är oftast en han, genast påbörja avtjänandet av fängelsestraffet.

Vi moderater menar att det borde vara så för betydligt fler brott, det vill säga att man kunde frihetsberöva de misstänkta gärningsmännen. Därför vill vi se över straffskalorna för en del brott så att man i större utsträckning ska kunna frihetsberöva misstänkta personer. Men vi är faktiskt nöjda med de flesta straffskalor som finns för olika brott. Straffskalorna är ganska rimliga och väl avvägda, om de användes, förstås!

Hur man ser på den enskilda gärningen och brottets straffvärde har genom åren utvecklats genom domstolspraxis. Domstolarna måste utgå från botten av straffskalorna. Det säger lagens förarbeten. Det är regeringen som ansvarar för förarbetena i propositionstexterna. Där framgår det tydligt att den övre delen av straffskalan är avsedd för de exceptionella fallen, de fall som i praktiken sällan inträffar. Det betyder att straffskalorna som finns i dag inte går att använda för domstolarna. Det innebär att de utdömda straffen inte bara framstår som väldigt milda och korta utan de facto också är det.

Låt mig ta några exempel. Brottet grov misshandel innebär kortfattat att en gärningsman tillfogar en annan person svår kroppsskada, allvarlig sjukdom eller kraftig smärta eller försätter någon i vanmakt och där gärningsmannen visar särskild hänsynslöshet eller råhet eller om gärningen medför livsfara. Brottet grov misshandel kan med dagens straffskalor ge mellan ett till tio års fängelse. Det tycker vi är rimligt för ett sådant allvarligt brott.

Men med de regler som domstolarna i dag har att hålla sig till blir det genomsnittliga fängelsestraffet endast 17,8 månader, alltså nära straffminimum. Snittet är 17,8 månader. Med frigivning efter två tredjedelar har gärningsmannen totalt oftast bara fått sitta i fängelse i ett år för det allvarliga brottet grov misshandel.

För brottet grov kvinnofridskränkning kan man bli dömd till fängelse i mellan sex månader och sex år. Där är den genomsnittliga strafftiden bara tio och en halv månad. Det betyder i praktiken att en gärningsman som är dömd för grov kvinnofridskränkning kommer ut efter mindre än åtta månader i fängelse.

Listan kan göras mycket längre. Vi moderater är inte nöjda med det här systemet. Den hänsyn som domstolarna tvingas ta bottnar i den socialdemokratiska kriminalpolitiken som fått råda i decennier. Vi anser från Moderaternas sida att det allmänna rättsmedvetandet inte speglas i de straff som döms ut i dag. Därför är vårt förslag att man ska ändra brottsbalkens regler i kap. 29 och införa en föreskrift om att straffskalorna ska utnyttjas i större utsträckning.

Det kan som exempel innebära att den person som döms för grovt rattfylleri och har en och en halv promille alkohol i blodet med vårt förslag skulle bli dömd till mellan tre till sex månaders fängelse mot dagens en månad i snitt.

Det finns faktiskt personer som har så mycket som 4 % alkohol i blodet, vilket vi andra inte skulle överleva med. Den personen skulle hamna nära straffmaximum på cirka två års fängelse. Det tycker vi skulle vara rimligt.

Straffskalans längsta påföljd bör fortsättningsvis vara förbehållen de allra grävsta brotten och återfallsförbrytarna.

Om denna påföljdsreform skulle införas skulle den ha effekt på de flesta brotten, men kanske inte på narkotikabrotten. Redan i dag straffas de på ett ganska effektivt sätt, där man använder straffskalorna på det sätt som de är tänkta.

Vi menar alltså att ett brott av normalgraden bör ligga i mitten av straffskalan. Vi är övertygade om att denna reform skulle inverka positivt i ett brottsförebyggande syfte eftersom dagens gärningsmän faktiskt kalkylerar med risken för upptäckt och vad konsekvenserna blir för gärningsmannen om han blir upptäckt.

I våra förslag om påföljder vill vi även att det ska vara domstolarna som bestämmer om en person ska få avtjäna straff med fotboja, alltså elektronisk övervakning eller inte. Vi tycker att det är domstolen som har den kompetensen och som bör avgöra detta.

Vi menar också att domstolarna ska ha två olika påföljder att välja mellan när de utdömer straff. Det ska vara fängelse eller böter. Om domstolen väljer fängelse ska det kunna finnas ett villkorligt fängelse. Det betyder att man bestämmer att ett brott ska ha ett visst straffvärde och en viss fängelsestid. Men man ska kunna få avtjäna det i frihet utanför fängelsemurarna genom till exempel kontraktsvård, samhällstjänst, skyddstillsyn och böter. Men det ska fastställas redan i domen vilket straffvärde ett visst brott har.

Den som får ett förtroende att avtjäna sitt villkorliga fängelsestraff i frihet får en tydlig markering på vad brottet har för straffvärde. Han får reda på att han har fått en påföljd, och om han inte sköter sin kontraktsvård, sin samhällstjänst eller sin skyddstillsyn så ska han avtjäna straffet i fängelse. Det ska finnas tydliga konsekvenser som uppmuntrar skötsamhet, alltså morötter. Först då kan påföljderna få en verklig effekt.

Då blir det också en likhet inför lagen där liknande gärningar kommer att bedömas mer likartat än i dag. Alla människor blir då lika inför lagen. Däremot kan påföljderna variera. Men jag vill understryka att vi ställer oss bakom att man ska kunna avtjäna ett straff i frihet, som samhällstjänst eller kontraktsvård. Det är vi inte emot. Det kan ju vara lämpligare för en missbrukare att få en bra vård och behandling för sin narkomani till exempel än att bli inlåst utan behandling.

Vi menar att dagens system för brottspåföljder har färgats av Socialdemokraternas gärningsmannaperspektiv som har fått råda under alldeles för lång tid. Det har lett till att den grova brottsligheten och våldsbrotten har ökat i samhället i dag.

Utöver dessa viktiga förändringar och förbättringar vill jag ta fram vår reservation nr 56 om förverkande. Vi menar tillsammans med allianspartierna att de förslag som lades fram av Förverkandeutredningen redan 1999 nu måste bli verklighet.

Nu har det gått sju år sedan utredningen blev klar, och regeringen bereder förslagen fortfarande. I sju års tid har man suttit på departementet och berett en färdig utredning! Vi anser att det behövs regler om utvid-

gade möjligheter att förverka, alltså att komma åt, pengar och andra tillgångar – lyxbåtar och lyxbilar – när de har kommit till genom brottslig gärning. Polisen måste få rätt att jaga rätt på pengarna som brottslingarna har fått tag i. Det gäller att slå mot själva kärnan i den kriminella verksamheten, alltså vinningen. Vi menar att de reglerna behövs nu.

Det skulle betyda att den person som är dömd för ett grovt brott och som inte kan förklara varför han åker runt i en Maserati utan att ha haft ett hederligt jobb, utan att ha fått lån eller utan att ha fått ett arv ska riskera att staten konfiskerar den dyrbara lyxbilen eftersom den troligtvis har kommit till genom brottslig verksamhet eller som vinning av brottet. Det skulle spegla vanligt folks rättsmedvetande. I dag har man svårt att begripa hur de personerna utan inkomster, utan arv och utan lån kan ha sådana dyrbara egendomar. Det är en viktig brottsbekämpande åtgärd som alltså föreslogs för mer än sju år sedan.

Om justitieminister Thomas Bodström hade menat allvar med sitt utspel här i veckan om en satsning mot den grova organiserade brottsligheten så borde det här ha varit ett av de förslag som han skulle ha nämnt i stället för att tala om att han har anställt en ny polis på rikskriminalen. Det, herr talman, är inte lösningen på den grova brottsligheten.

Anf. 95 PETER ALTHIN (kd):

Herr talman! Kolleger, närvarande och frånvarande, och alla åhörare! Jag hade som vanligt gärna hälsat också justitieministern välkommen. Honom träffar jag numera oftast i debatter i tv och inte här i kammaren, vilket man kan ha synpunkter på.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 31 och reservation 41.

Betänkandet berör 245 motioner och 56 reservationer. Av dessa reservationer står Kristdemokraterna bakom 27 stycken, om jag räknar rätt. Det är alltså ungefär hälften av alla reservationer. Det handlar om brott, om preskriptioner när det gäller brott, påföljder för brott, likhet inför lagen, civilkurage och så vidare. Utan att jag känner mig särskilt överraskad har majoriteten föreslagit att riksdagen ska avslå samtliga dessa yrkanden.

Jag kan lugna talmannen och övriga med att jag inte kommer att gå igenom alla våra reservationer. Jag kommer att stoppa upp vid några stycken utan att egentligen prioritera specifikt. Men det är några reservationer som ligger mig varmt om hjärtat.

Jag ska börja med Kristdemokraternas reservation nr 41 om underlåtenhet att bistå nödställd, eller det som vi kallar för civilkuragelagen. Jag tror att de flesta kommer ihåg att man bara för någon dag sedan kunde läsa i tidningarna om en ung, tolvårig, flicka på väg till skolan som blev våldtagen inför ett antal andra ungdomar i samma ålder. Flera av dem var dessutom äldre – enligt medierna mellan 15 och 18 år. De är alltså straffmyndiga. Ingen gjorde någonting. Ingen försökte ingripa. Ingen försökte bistå den tolvåriga skolflickan. Om vi nu hade haft en civilkuragelag så hade gärningsmannen kunnat straffas. Det gäller även dem som underlät att ingripa. I den mån de var straffmyndiga kunde de då också ha lagförts.

Det är skrämmande och märkligt att vi i Sverige i dag inte har den här lagen om underlåtenhet att bistå nödställd. Jag tycker att det hade gett vinkar och pekpinningar om hur vi vill ha samhället med en högre etik och

en högre moral – inte för att själva lagen kan hjälpa till enbart, men den kan ge en fingervisning om hur vi vill ha det. Den kan visa på vad som är rätt och vad som är fel i samhället. Det är märkligt att även flickor, som i det här fallet, står bredvid och tittar på när en flicka blir utsatt för ett övergrepp.

Jag påstår att det är hög tid att ingripa och att göra någonting. Som det är just nu finns det ingen skyldighet i svensk rätt, herr talman, att bistå personer som befinner sig i nöd eller i livsfara. Jag anser att det är oacceptabelt. Det finns i andra länder. Frankrike har det och Norge har det. Där straffbeläggs ett beteende där man inte tar hand om varandra.

När det gäller utskottet så har det här behandlats tidigare. Man säger vid det här tillfället ungefär som man har gjort tidigare – att nackdelarna med att införa ett generellt straffrättsligt ansvar för underlåtenhet att bistå en nödställd väger tyngre än de fördelar som kan finnas med att införa detta. Det tycker jag är skamligt. Det är fullständigt obegripligt att man inte tar tag i det här och gör någonting åt den situation som vi kan läsa om rätt ofta i dag i tidningarna.

I Kristdemokraternas Sverige tar vi hand om oss själva och försöker också ta hand om varandra. Detta är en reservation som jag med varmt hjärta vill överlämna till alla som ska votera lite senare.

Herr talman! En annan reservation är reservation nr 9. Den handlar om stalkning. Den innebär en reglering som förhindrar att vi blir utsatta för systematisk förföljelse. Det finns också i andra länder men inte i Sverige. Det finns i flera anglosaxiska länder. Där kan en systematisk förföljelse lagföras. Det här har utretts. Remissinstanserna har kommit med synpunkter. Brå har lämnat en rapport. Jag menar att det är färdigt nu. Man behöver inte avvakta någonting ytterligare utan genast se till att få detta i sjön. Majoriteten i utskottet säger att det pågår ett arbete, och det gör det ju ofta. Hur långt det har kommit och var man hamnar där får vi väl höra när representanten för regeringen lyfter fram den här frågan, vilket jag hoppas att hon gör. Från oss som har varit utsatta för stalkning kan jag säga att det är mycket plågsamt, mycket kränkande och det tär på livskvaliteten.

Herr talman! Vi har väldigt många andra reservationer. Vi har reservationer när det gäller barnpornografi. Det handlar om barnpornografibrottets åldersrekvisit, barnpornografi på Internet, preskription för barnpornografibrott, skadestånd vid spridning av barnpornografi och brottsofferfond avseende barnpornografibrott. Jag hoppas att åtminstone några av dessa kommer att vinna gehör vid voteringen så småningom. Det är viktiga frågor, och vi kristdemokrater står naturligtvis bakom dessa.

Vi har också andra reservationer när det gäller preskriptionstider. Frågan är om man ska ta bort preskriptionstiden helt och hållet när det gäller mord. Bör preskriptionstiden för grova brott förlängas? Ska man förlänga preskriptionstiden för sexualbrott eller möjligen helt ta bort den när det gäller övergrepp mot barn?

Herr talman! Alla de här frågorna är viktiga. Vi slåss för dem. Vi vill att de ska sjösättas. Man ska inte avvakta ytterligare en tid.

Slutligen ska jag ta upp reservation nr 55. Vad är ett rättssamhälle om det inte existerar likhet inför lagen och om inte alla behandlas lika? Vad är det för rättssamhälle vi har då? Det är ju en retorisk fråga. Alla förstår ju att det är ett dåligt rättssamhälle om inte alla behandlas lika. Enligt

min uppfattning är det nödvändigt att medborgarna har förtroende för domstolarna. Så länge det finns en debatt om att personer med utländsk bakgrund behandlas annorlunda och döms hårdare än infödda svenskar räcker det med blotta misstanken att det är på det sättet för att förtroendet för rättsväsendet ska minska.

Det här är en viktig fråga som vi lyfter fram. Vi vill åtminstone ha en utredning som jämför rättstillämpningen. Man skrattar här nu för att vi vill ha en utredning. Vad vill majoriteten, herr talman? Jo, de har inte ens kommit så långt. De planerar en utredning. Så skrattar bäst som skrattar sist. Vi har i varje fall kommit fram till att vi ska ha en utredning. På s. 67 i betänkandet kan man se att ni möjligen planerar en. Det brådskar att få fram en utredning så att vi får klarhet i om personer med utländsk bakgrund döms hårdare, oftare och annorlunda än infödda svenskar.

Herr talman! Detta var några av de reservationer som jag tyckte det var viktigt att lyfta fram. Jag vet också att vi kommer att gå på pumpen när det gäller de flesta av de här reservationerna. Majoriteten kommer att rösta på ett sådant sätt att vi inte får igenom dem. Det känns naturligtvis oerhört frustrerande, men det är samtidigt lite hoppfullt att det inte är så många månader kvar till den 17 september. Om vi nu inte har majoriteten här i riksdagen med oss så hoppas och utgår vi ifrån att vi har folket med oss i valet den 17 september. Det ger oss möjlighet att sätta i sjön de idéer och de förslag som vi har framfört här under hela den här mandatperioden. Jag ser fram emot det. Jag tror att det blir på det sättet. Det är bra för de flesta och det är bra för Sverige att vi får en ändring så att vi får igenom våra förslag.

Anf. 96 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Den viktigaste och mest grundläggande rättspolitiska frågan är de många människornas förtroende för och tilltro till rättsväsendet, till poliser, åklagare, domstolar och så vidare. Viktiga faktorer utgörs av demokratisk kontroll och insyn i rättsväsendet. Det utgör en grund i de många människornas egna upplevelser av om det råder en verkligt rättvis rättvisa och en acceptabel likhet inför lagen. När överträdelser sker ska påföljderna upplevas som förutsägbara, proportionella och välgrundade.

Härvidlag kommer en kontinuerlig samhällsutveckling att leda till att det alltid finns mer att göra på de här områdena. Det finns alltid brister att rätta till, oklarheter att utreda och utvärderingar att fullfölja. I några av reservationerna och de särskilda yttranden som Vänsterpartiet fogat till betänkandet finns synpunkter som knyter an till just sådana åtgärder.

Som jag var inne på är det av oerhörd vikt att rättsväsendet åtnjuter förtroende hos alla människor. Sedan länge finns det en levande debatt om att personer med invandrarbakgrund döms hårdare och till längre straff än etniska svenskar vid jämförbara brott. Flera olika undersökningar har pekat på att det kan finnas en grund för sådana farhågor. Vänsterpartiet har en längre tid vid ett flertal tillfällen här i kammaren och på annat sätt föreslagit att det ska göras en offentlig jämförande studie av om rättstillämpningen skiljer sig åt när det gäller personer med invandrarbakgrund i förhållande till etniska svenskar, men vi har fram till nu inte fått gehör för det förslaget.

I nu föreliggande betänkande finns en redogörelse för att också Diskrimineringsutredningen tolkar resultaten av en del rapporter som tecken på strukturell diskriminering. Vi har nu äntligen erfårit, och kan också läsa i betänkandet, att det ska göras en ordentlig studie om förekomsten av strukturell diskriminering inom rättsväsendet. Vi har uppfattat att det är Brå som har fått uppdraget. Vänsterpartiet kommer att följa det arbetet mycket noga.

Herr talman! Under rubriken Ett reformerat straffsystem finns ett flertal reservationer och Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande. Det är lätt att konstatera att antalet intagna på våra kriminalvårdsanstalter har ökat kraftigt under senare år utan att man på allvar kan hävda att detta beror på en motsvarande generell ökning av brottsligheten. Vänsterpartiet anser att en betydande del av ökningen beror på en utveckling där olika faktorer bidrar till en allmän förlängning av strafftiderna. Det är en mycket negativ trend som Vänsterpartiet anser måste brytas. Det är inte inlåsning med allt längre och längre tider som framgångsrikt rehabiliterar människor till ett liv utan brott och droger.

Nu initieras i Regeringskansliet ett arbete med en allmän översyn av påföljdssystemet. Det är mycket viktigt. Därför reserverar jag mig inte. Det är relativt poänglöst att ställa krav på att det ska göras en utredning när en utredning de facto påbörjas. Jag utgår från att Vänsterpartiets synpunkter i det särskilda yttrandet övervägs när arbetet med den allmänna översynen börjar. Jag följer noga utvecklingen och återkommer.

Herr talman! I reservation 1 föreslår Vänsterpartiet förstärkningar av skyddet mot diskriminering av HBT-personer på en rad områden. Särskilt transpersoner saknar det skydd som olika bestämmelser ger andra utsatta grupper, trots att transpersoner ofta tydligt skiljer sig från den normativa könsrollen och därmed är särskilt utsatta. Vi anser att bestämmelserna i de olika regelverk som omnämns i reservationen måste utökas från att omfatta sexuell läggning till att också omfatta sexuell identitet. Det är ett principiellt ställningstagande som Vänsterpartiet menar kan göras nu.

På samma sätt efterlyser vi i reservation 3 en vidgning av åklagares möjlighet att väcka åtal för förolämpning. I dag kan det ske när någon anspelar på homosexuell läggning, men bestämmelsen bör vidgas till att omfatta också annan sexuell läggning och könsidentitet.

I en helt annan reservation, nämligen nr 37, återkommer Vänsterpartiet till ett mångårigt krav att de ålderdomliga bestämmelserna rörande upplopp och våldsamt upplopp måste ses över. Vi har sedan flera år tillbaka ett ställningstagande från justitieministern, upprepat vid flera tillfällen, att lagen ska ses över. Utskottet har också i ett tidigare betänkande medgivit att lagstiftningen inte är modern. Utskottet utgick från att en översyn kommer att ske. Nu har det enligt betänkandet åter inhämtats från regeringen att en översyn ska ske. Vi har hört att detta inhämtats några gånger tidigare nu under ett antal år, men något mer substantiellt har ännu inte kommit ut. Jag kan konstatera att dådkraften när det gäller att se över lagstiftningen på området kring upplopp inte är tillnärmelsevis lika stor som när det gäller en del andra, till exempel nya tvångsmedel.

Herr talman! Vänsterpartiet står givetvis bakom alla sina reservationer och särskilda yttranden. För tids vinnande nöjer jag mig med att endast yrka bifall till reservation 1.

Anf. 97 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! När det gäller Vänsterpartiets åsikter i det här betänkandet finns det ganska många särskilda yttranden. Jag har noterat att det finns fem sådana. Det slår mig att det finns en hel del reservationer på de här punkterna. Vänsterpartiet väljer ändå att bara göra ett särskilt yttrande.

Framför allt är det en fråga som jag är lite bekymrad över. Det gäller våldtäkt och den nya våldtäktslagstiftning som vi fick förra året. Moderaterna och några övriga partier menar att man ska låta utreda frågan om samtyckesreglering i den lagstiftningen. Det tycker även Rolf Olsson, om man läser i hans särskilda yttranden. Men det står att Rolf Olsson utgår från att regeringen i den kommande översynen av sexualbrottslagstiftningen ska titta på det här. Det är ju ingen sådan översyn på gång inom överskådlig tid. Tvärtom står det i betänkandet att först efter ett par år när lagen varit i kraft kan det komma att bli en översyn av sexualbrottslagstiftningen.

Då infinner sig förstås frågan varför inte Rolf Olsson väljer att stödja reservationen så att vi kan få en sådan utredning till stånd inom överskådlig tid så att fler fall av våldtäkt kan bli lagförda och fler kan anmäla våldtäkter. Jag förstår inte resonemanget. Det finns ju ingen som helst garanti för att det blir en översyn och att den kommer att ha den här innebörden.

Anf. 98 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag noterar också att Moderaterna och en del andra borgerliga partier har en oerhörd massa reservationer på områden där det pågår eller har beslutats om att man ska utföra utredningar. En del ironiska kommentarer har också lämnats om att det görs utredningar. Jag är övertygad om att om olyckan skulle vara framme och vi får en borgerlig regering kommer också det att vara den borgerliga regeringens sätt att arbeta, nämligen att låta utreda en fråga innan man stiftar lag, att man bereder och remitterar ärendena. Det är inget ovanligt. I mina särskilda yttranden har jag övervägt detta. I flera fall handlar det om utredningar som är ganska nyligen tillsatta.

När det gäller frågan om bristande samtycke som grund för våldtäkt är det riktigt att vi bland annat genom beslut på den senaste kongressen har slagit fast att vi på sikt eftersträvar en samtyckesreglering. Men det är förenat med svårigheter. Det vet vi, och det framgår också av det här betänkandet. Det kan, om det inte är noga förberett, innebära att kvinnorna blir utpekade på ett sätt som inte är acceptabelt. Därför måste lagstiftningen vara noga utredd.

Därför tycker vi att vi ska avvakta den utvärdering som ska göras. Vi var väldigt aktiva i arbetet med den lagreglering som trädde i kraft den 1 april 2005. Just punkten utvärdering var vi med och drev igenom. Vi förutsätter självklart att samtyckesregleringen kommer med i den värderingen.

Anf. 99 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! När det gäller utredningar ska självklart lagförslag vara utredda. I mitt anförande tidigare hade jag synpunkter på att man utreder

en viktig lagändring i sju års tid utan att det kommer förslag. Det är väl en rimligt kritik att det inte får ta sju år.

I det här fallet är vi överens om att man bör låta utreda frågan om samtyckesreglering eftersom den är komplicerad, men den är också viktig. Vänsterpartiet tycks dessutom ha kongressbeslut på den saken. Det är då väldigt märkligt att man inte stöder den reservationen så att just den frågan kan plockas ut ur sitt sammanhang och man kan låta utreda om det går att genomföra en sådan reglering i lagstiftningen, i stället för att vänta på en utredning som vi inte ser skymten av inom överskådlig tid. Det kommer att dröja ett antal år, står det i betänkandet, innan utredningen kommer att komma till stånd. Man kan tänka sig att det behövs ytterligare fem år med lagstiftningen innan hela lagstiftningen ska ses över.

Vore det inte då ganska lämpligt, om man nu tycker att det är angeläget, att i alla fall titta på bristande samtycke och se över den lilla delen? Vi vet inte heller hur regeringen resonerar om fyra fem år och vad man lägger in i de utredningsdirektiven då. Under den tiden kommer det tyvärr att ha skett ett antal våldtäkter. Ett antal unga flickor och kvinnor kommer att ha blivit drabbade av det mycket allvarliga brottet. Är inte deras trygghet och rättssäkerhet viktigare än att avvakta en utredning som kanske aldrig sker?

Anf. 100 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tycker naturligtvis också att sju års väntetid på någon form av regeringsinitiativ är väldigt lång tid. Det håller jag med om. Det var inte den typen av tider jag hänsyftade på. Vårt kongressbeslut, som jag naturligtvis gärna utvecklar här i kammaren, innebar att man på sikt skulle försöka få fram en lagstiftning med samtycke som grund men med respekt för svårigheterna. Det kan inte ske omgående. Den här lagstiftningen har verkat i precis ett år. Den 1 april 2005 trädde den i kraft. Det är kort tid för en lagstiftning. Jag tycker att det är rimligt att lagstiftningen ska få verka i kanske ytterligare något år innan utvärderingen sker för att man ska ha en rejäl grund att stå på när man tittar på den och att man naturligtvis tar med frågan om samtycket i en sådan utvärdering. Jag utgår från att det ska göras.

Hillevi Engström insinuerar att det inte ska ske någon utvärdering. Det förstår jag inte alls. Det ingick i beslutet att det ska ske en utvärdering. Det måste komma till stånd.

Anf. 101 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! I dag är det straffrättsliga frågor som vi debatterar. Vi tar hand om motioner från de senaste två årens motionsperioder. Det innebär en väldigt stor mängd motioner och reservationer.

Från Centerpartiets sida är vi med på 25 reservationer. Av dessa väljer jag att yrka bifall till reservation 33 under punkt 37 om preskriptionstid för barnpornografibrott.

Detta mastodontbetänkande innehåller fyra stycken skarpa reservationer. Jag tycker att det är mycket glädjande att det nu finns en majoritet i riksdagen som inser att justitieministern och den socialdemokratiska regeringen behöver en och annan spark i baken på det här området så en del problem kan få sina nödvändiga lösningar.

De frågor som vi i dag förhoppningsvis kommer att ge ett tillkännagivande till regeringen om handlar om otillbörliga medel vid människohandelsbrott, översyn av sexköpslagen, barnpornografibrottets åldersrekvisit och preskriptionstid för barnpornografibrott. Jag tänkte säga något lite om de här fyra.

Först handlar det om otillbörliga medel vid människohandel. Detta är egentligen bara en påminnelse om vad riksdagen tycker. Redan vid behandlingen av propositionen om ett utvidgat straffansvar för människohandel för nästan två år sedan gjordes ett likadant tillkännagivande. Nu har regeringen äntligen fått tummen ur och tillsatt en utredning i enlighet med riksdagens krav, men det tog ett och ett halvt år, och det tycker vi givetvis inte är acceptabelt.

Det finns många goda argument för att ta bort kraven på otillbörliga medel, även för dem som är över 18 år. Det är redan så i dag att om det handlar om ett offer som är under 18 år så krävs det inga otillbörliga medel. För mig är det starkaste argumentet att det är underordnat vad kvinnan haft för motiv för att komma hit. Det viktiga är ju egentligen vad gärningsmannen har gjort. Regeringen och utskottsmajoriteten hävdar att det är komplicerat att ta bort rekvisitet otillbörliga medel, men samtidigt: Finns det en fungerande lagstiftning för dem som är under 18 år så borde ju samma lagstiftning rimligtvis kunna fungera även för dem som är över 18 år. Det handlar helt enkelt om viljan att förändra.

Statistiken visar också att dagens lagstiftning inte fungerar så bra. Det finns inte riktigt några siffror för 2005 ännu, men under 2004 polisanmäldes 29 människohandelsbrott. Endast två gick till åtal, och det blev frikännande domar i båda fallen.

Nästa skarpa fråga gäller en översyn av sexköpslagen. Vi har haft sexköpslagen i sju år nu, sedan 1999. Det är nog en av de allra mest omdebatterade och internationellt uppmärksammade lagar som vi har, och ändå har det inte gjorts någon ordentlig översyn av vad lagen har haft för effekter. Jag uppfattar det så att vi i riksdagen är överens om att det behövs en översyn. Skillnaden är att vi i alliansen och Miljöpartiet vill berätta för regeringen vad vi tycker medan Socialdemokraterna och Vänsterpartiet inte vill ha några åsikter i frågan.

Den tredje frågan som förhoppningsvis ska få majoritet i eftermiddag handlar om barnpornografibrottets åldersrekvisit. Ett domstolsavgörande där barn under 18 år inte omfattas av barnpornografireglerna på grund av att de ser äldre ut än 18 år har av alldeles naturliga skäl uppmärksammats och gett arga reaktioner. Jag menar att även om man är under 18 år men ser äldre ut så måste man anses vara ett barn. Det anses man ju vara i alla andra fall! Det ska inte gå att skylla ifrån sig och säga att man trodde att någon var över 18 år och därför slippa undan. Den som vill framställa pornografi ska helt enkelt ha ett ansvar att ta reda på om personen är över 18 år.

Den fjärde frågan handlar om preskriptionstiden för barnpornografibrott. Vi antog en ny sexualbrottslag för ungefär ett år sedan. Då ändrades preskriptionsreglerna när det gäller sexualbrott mot barn så att de börjar gälla först när barnet fyllt 18 år, men motsvarande gjordes inte när det handlar om barnpornografibrott. Nu är det glädjande att det finns en majoritet i riksdagen för att förändra även detta, så att preskriptionstiden startar först när barnet fyllt 18 år.

Herr talman! Utöver de här fyra skarpa frågorna skulle jag vilja lyfta upp ytterligare några frågor i den här debatten, som framför allt handlar om sexualbrott.

Som sagt antog vi en ny sexualbrottslag som började gälla för nästan exakt ett år sedan, som även Rolf Olsson sade. Det var många och långa debatter i den här kammaren men även ute i samhället i stort kring den här nya lagstiftningen. De flesta var nog överens om att det är ett steg i rätt riktning. Jag tycker fortfarande att den lagstiftningen var ett steg i rätt riktning. Den här är bättre än vad den tidigare sexualbrottslagstiftningen är. Men fortfarande finns det brister i lagstiftningen, och jag tycker framför allt att verkligheten har visat på de här bristerna.

Först och främst gäller det samtyckeskrevet. Justitieminister Thomas Bodström har varit och är en hårdnackad motståndare till att införa samtyckeskrav i sexualbrottslagstiftningen. Jag tycker fortfarande att argumenten kring Europadomstolens så kallade Bulgariendom är ett starkt argument, men framför allt vill jag framhålla det principiellt felaktiga att någon ska kunna utgå från att det är okej med en sexuell handling tills man har fått ett nej. Det borde ju snarare vara tvärtom, att man ska få ett ja innan det är okej. Men framför allt är som sagt verkligheten ett bra argument.

Det har ju kommit ett antal fall sedan den nya sexualbrottslagstiftningen trädde i kraft. Ett av de fallen handlar om en kvinna som satt på en trappa. Hon hade gått ut från krogen tillsammans med en okänd man, och när hon gäspade stoppade den här mannen in sin penis i hennes mun. Hon hade inte hunnit säga nej och hon hade inte hunnit göra något motstånd, men hon har nog ändå svårt att förstå att mannen som gjorde detta inte kan dömas för våldtäkt eftersom det inte fanns något motstånd och inget nej i förväg.

Jag och Centerpartiet vidhåller att sexualbrottslagen ska bygga på samtyckeskrav.

Nästa exempel som visar att verkligheten åtminstone delvis redan har sprungit ifrån den nya sexualbrottslagstiftningen är ett fall där två män utnyttjade en flicka som precis innan hade blivit våldtagen. Hon gjorde inget motstånd, och enligt domstolen var hon inte heller i ett hjälplöst tillstånd.

Vid vår behandling av sexualbrottslagstiftningen för ett år sedan fanns det ett antal yrkanden på att särskilt utsatt situation också skulle vara ett ytterligare rekvisit vid sidan av hjälplöst tillstånd. Detta hade också Lagrådet och Sexualbrottsutredningen föreslagit.

Det är uppenbart att den här flickan, som precis blivit våldtagen och sedan blir utnyttjad av ytterligare två män, befann sig i en uppenbart utsatt situation. Hade den lagstiftningen blivit verklighet så hade även de andra två männen, åtminstone med stor sannolikhet, kunnat dömas för våldtäkt.

Även om jag ser att en röd lampa lyser till tecken på att min talartid är slut skulle jag till sist vilja ta upp frågan om smygfilmning. Det är fortfarande inte förbjudet att filma någon, till exempel i duschen, och sprida de här bilderna. Det finns ett rättsfall där hyresvärden hade tagit sig in i en tjejs lägenhet, satt upp en kamera i luftventilen och sedan filmat när hon rörde sig i badrummet. Han kunde endast dömas för hemfridsbrott, alltså att han tagit sig in i lägenheten, men inte för att han

filmat henne. Det är helt enkelt inte olagligt att filma eller fotografera någon som solar topless på stranden eller badar naken i en sommarsjö – inte ens någon som tar en dusch i hemmet. Det är integritetskränkande i sig, och sedan kan vi multiplicera med tusental eller miljontal när dessa bilder sprids på Internet. Regeringen bör snarast återkomma med förslag – annars ska vi i alliansen nog se till att ordna det efter valet.

Anf. 102 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Vi behandlar straffrättsliga frågor. Vi har flera olika principiella infallsvinklar. Jag tycker att vi har gjort ett bra arbete. Det har blivit en stor mängd reservationer och många särskilda yttranden. Miljöpartiet står för 14 reservationer och fyra särskilda yttranden.

Många detaljer har tagits upp härifrån talarstolen, och jag tänker inte ge några bilder från brott och hur brott genomförts, utan jag tänker försöka lyfta upp de frågor som inte lyfts upp av andra ledamöter. Men jag vill börja med att tala om människosyn, kränkning av människor och den förändring som dessvärre har lett till det sämre i många fall. Samtidigt ser jag tecken till en förbättring inom samhället. Jag ska förklara detta.

Vi har förändrat vårt synsätt, och vi har ökat toleransen mellan olika människogrupper i det här samhället. Vi har accepterat att människor kan ha en annan sexuell läggning än heterosexuell. Men hela samhället har ännu inte klarat av det. Därför har vi vid flera tillfällen lyft upp frågan om homofobiska brott, kränkningar och, för att använda ett modernt ord, mobbning av människor med olika läggning. Vi ser att det här finns en samsyn på många punkter, och jag tycker att vi strävar åt rätt håll. Det tycker jag känns mycket bra.

Vi har också sett att vi har fått förvärrade händelser i samhället. Jag vet inte om människohandel är en helt ny företeelse, men den är i alla fall observerad nu, och den har fått en tydlig stämpel. Människohandel sker ofta, det har vi sett exempel på, för sexuella ändamål. Här tycker jag också att vi har lyckats nå en samsyn när vi börjat se att det faktiskt inte alltid är så att offren ger sitt samtycke även om de inte vågar hävda något annat. Därför menar vi i en av våra reservationer att samtycke inte kan förekomma när det gäller handel med människor för sexuella ändamål.

Sexualitet tycks vara ett av våra favoritämnen. Vi har stiftat en mängd lagar om människans beteende. En av dem är sexköpslagen, som jag tycker var bra. Precis som Johan Linander säger är det också en mycket uppmärksammas lagstiftning som nu även har rönt ett visst intresse i samband med vissa idrottsevenemang i andra delar av Europa.

Jag tycker att det finns skäl att titta på denna sju år gamla lag och se vilken effekt den har. Kanske har vi här en uppfattning om det, men jag är övertygad om att det finns många andra lagstiftare i andra delar av Europa som är intresserade av att se vilka resultat detta har fört med sig.

Vi har också tagit upp frågan om barnpornografi. Vi har pratat och kommit överens om att åldersrekvisitet när det gäller barnpornografibrottet behöver ses över. Vi har från Miljöpartiet i en reservation tagit upp det vi kallar för anspelningspornografi. Det här är spännande: Är det just åldern, precis den månad och det datum någon är född, som avgör huruvida detta är en laglig eller olaglig handling? Jag ser mycket hellre till attityderna. Här låter man kvinnor över 18 år, och för all del kanske även män, anspela på att de är små skolflickor för att bygga upp snuskiga

fantasier med pedofil karaktär hos en del människor som eftertraktar sådant. Jag tycker givetvis att vi inte ska acceptera detta. Så kallad anspelningspornografi är alltså också någonting som vi bör titta vidare på.

Nu har vi en del andra reservationer som inte rör i första hand sexuell begrepp men väl straffrättsliga påföljder. Vi har skrivit en reservation som handlar om påföljder efter upplopp. Här menar vi att det finns skäl att se över hur påföljderna har varierat. Det tycks nämligen finnas ett väldigt brett tolkningsutrymme för den saken.

Som miljöpartister har vi också försökt värna och lyfta upp de andra levande medvarelserna på denna jord. Vi har en reservation som behandlar djurplågeri. Vad är påföljden för ett djurplågeribrott? I värsta fall kan det för djurägaren handla om att han får förbud att hålla djur. Därmed förlorar han den möjligheten, och det innebär förmodligen en ekonomisk förlust för honom. Däremot har vi ännu inte infört som begrepp att djur faktiskt kan betraktas som en form av brottsoffer. De har faktiskt en form av lidande. För att kunna förbättra denna situation och få en ökad varsamhet om våra medlevande vänner på jorden vill vi införa en fond till vilken en djurplågare kan dömas att betala en viss summa. Denna ska kunna användas för att förbättra situationen för dessa våra vänner som annars är ställda helt utanför lagen.

Den reservationen, reservation 39 under punkt 45, ber jag att få yrka bifall till. Vi står givetvis bakom alla våra reservationer och särskilda yttranden, men vi kommer att få sitta länge nog med voteringen.

En annan fråga som känns väldigt viktig utifrån miljöpartistisk synvinkel är det vi kallar för ekologiskt nödvärn. Människor kan, av arbetsgivare eller av andra krafter, tvingas att genomföra saker eller uppmärksamma att det sker intrång som stör och förstör stora naturvärden. Då tycker vi från Miljöpartiets sida att det är självklart att människor ska kunna ha det civila kuraget att gå in och försöka stoppa det. Detta ska man kunna göra utan att behöva dömas till någon särskild påföljd, givetvis så länge man inte skadar någons egendom eller någon annan person.

Vi menar att man med fredliga medel ska kunna kedja fast sig vid ett träd för att stoppa en skogsavverkning. Jag minns så väl min mamma, som tyvärr inte längre finns ibland oss. Hon var en av de damer som gick ned och kramade almar i Kungsträdgården. Varje gång jag går förbi och ser dessa almar fortfarande växa där tycker jag att min mamma var en härlig rebell.

Anf. 103 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Miljöpartiet har en hel del mycket kloka och bra förslag och ställningstaganden i detta betänkande, vilket jag är tacksam för. Däremot har jag väldigt svårt att se hur man kan betrakta djur som brottsoffer och vilja inrätta en brottsofferfond för dessa djur. Man undrar i sitt stilla sinne hur djuren ska bli kompenserade efteråt när skadestånd har betalats in till fonden, om de ska få extra gott foder eller om de ska vårdas på något speciellt sätt för dessa medel. Det skulle i så fall också innebära att en gris eller vad det kan vara inte skulle kunna slaktas och ätas om den var ett brottsoffer. Jag begriper inte detta.

Jag tänkte dock hålla mig till frågan om ekologiskt nödvärn. Där är jag lite bekymrad. Säg att en kommun eller en annan församling fattar ett demokratiskt beslut om att genomföra en vägdragning över en mark.

Sedan bestämmer sig någon person för att kedja fast sig där, sätta upp tält eller förhindra detta på annat vis. Detta menar Leif Björnlod skulle vara helt i sin ordning. Det skulle i så fall innebära att enskilda människor kunde sätta sig över ett demokratiskt fattat beslut utifrån att de personligen tycker att det är olämpligt och skulle kunna skada en naturmiljö.

Det står i motionen att man skulle kunna förhindra anläggning av en gruva genom att hindra arbetets utförande. Man skulle kunna slå upp ett tält framför maskiner. Man skulle kunna kedja fast sig i träd. Jag ställer mig frågan: Skulle då polisen, som har skyldighet att verkställa de beslut som fattas i demokratiska församlingar, kunna stå där och bevaka området i månader och år, eller hur är denna nödvärnsrätt tänkt?

Anf. 104 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Tack för den frågan, Hillevi Engström.

Jag ska jättekort nämna detta med djurfonden. Det är helt enkelt så att det är förenat med väldigt stora kostnader och svårigheter att ta hand om djur som blivit plågade. Vi har den enkla metoden att de avlivas. I många fall är det dessvärre nödvändigt, men i en del fall kan man faktiskt använda tid och möjligheter till att låta djuren återhämta sig. Det kan vara djur med avelsvärde eller andra värden som gör att detta kan förenas med kostnader. Om man då har möjligheter – för att vara lite rolig och använda mina osynliga citattecken – tycker jag att man skulle kunna få placera dessa djur i ”fosterhem”. Jag hoppas att ni alla ser citattecknen. Men djuren kan alltså behöva vård hos någon annan, en lantbrukare eller liknande. Det är ett sådant exempel.

Nu ska vi komma in på nödvärnsrätten. Jag vill ge dig ett litet kort exempel ur verkligheten. Här på Helgeandsholmen och vidare in mot Gamla stan fanns på den tid då jag gick i skolan en väldig slum. Vi fick samla ihop kläder från våra garderober, vi barn som gick på Östermalm, och så skulle det skänkas till de fattiga barnen i Gamla stan. Från socialdemokratiskt håll beslöt man då: Vi river Gamla stan och bygger om den. Glas och betong ska det vara. Då fanns en stor grupp kvinnor från just Östermalm som gick hit ned och gjorde klart och tydligt motstånd mot de arbeten som hade påbörjats just där Ledamotshuset numera står. De gick in och agerade hastigt och, får jag säga, lyckades genom sin aktion skapa en debatt som förändrade det demokratiska beslutet.

Jag tror inte att en fastkedjad yngling vid en tall i en gammal skog kan förhindra avverkningen men väl göra nödvärn så att det väcker debatt. Det var precis det dessa kvinnor gjorde.

Anf. 105 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant att debattera med Leif Björnlod, för man lär sig olika saker om historien, och det är intressant och viktigt.

Det är också viktigt att man faktiskt protesterar, använder sina demokratiska rättigheter och framför vad man tycker om olika beslut. Däremot tycker jag att det är tveksamt om man ska ha en nödvärnsrätt. Man får nog ta konsekvenserna av vad man gör. Själva aktionen i sig kan man ju göra, men man kan också avbryta den när myndigheten, till exempel polisen, kommer till platsen och ber en att gå därifrån. Då har man ändå så att säga genomfört en aktion.

När det gäller frågan om djurplågeri tycker jag att det är väldigt viktigt att de som plågar djur får ett kännbart straff, men att det bör vara ett straff i form av fängelse eller böter till staten. Sedan får man kanske försöka se över frågan hur djuren ska tas om hand på bästa sätt. Där delar jag förstås Leif Björnlofs uppfattning att djuren inte ska plågas i onödan på något sätt. Men jag tror att det blir lite märkligt om man inrättar en brottsofferfond just för djur när vi har problem med att stärka våra brottsoffer, kvinnor och barn samt äldre och yngre män. Jag tror att det kanske är viktigt att börja där, så att våra brottsoffer får ett riktigt bra stöd. Sedan får väl djuren bli en annan fråga.

Anf. 106 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag har inte riktigt den homocentriska världsbild som Hillevi ger uttryck för. Jag menar att även djur ska ha rätt att kunna bli skyddade. Jag säger därmed inte att det ska ske på bekostnad av andra. Det är riktigt.

Jag vill gärna kort fortsätta med nödvärnsfrågeställningen, för den tycker jag är väldigt viktig. Det ligger också i nödvärnet att i den händelse det leder till saker som faktiskt kan gå fel och innebära en brottslig handling, man kan av misstag eller medvetet förstöra material eller skada någon, ska man naturligtvis, och det ligger också i den civila olydnadsmetodiken, ta sitt straff.

Jag tror faktiskt fortfarande att det finns behov av nödvärnsrätten i den bemärkelsen att beslut som fattas demokratiskt i en sluten församling, kanske i kommunfullmäktige eller här i kammaren, inte uppmärksammas av människor förrän de börjar genomföras. Det är då man reagerar. Vi får inse den praktiska verkligheten, att det är när grävskoporna kommer fram till fornlämningen som ska grävas bort som folk reagerar och börjar värna om den. Jag har full förståelse för deras aktiviteter, och jag tycker att vi som lagstiftare ska ta hänsyn till det.

Anf. 107 HELENA FRISK (s):

Herr talman! Det här är ett betänkande som behandlar ett väldigt stort antal frågor som rör straffrättens område, som tidigare också har sagts från talarstolen. Väldigt många motioner är det, närmare bestämt 245 stycken. Och de allra flesta frågorna är av sådan betydelse att de vore betjänta av att diskuteras mer grundligt än vad en sådan här debatt medger tidsmässigt, för det här är frågor som rör och berör människor. Det är frågor som känns i magen. Det märks inte minst i antalet motioner. Jag hoppas ändå att få med så mycket som möjligt på den tid som står till buds.

Jag vet att vi får kritik för att vi avstyrker alla motioner och reservationer, trots att vi i mångt och mycket faktiskt är överens. Varför avstyrker vi det som till synes är både klokt och bra? Jo, eftersom departementet redan arbetar med det som man efterfrågar, och det vet ju ni också. Ni kan tycka att det låter hur klyschigt som helst, men för mig handlar det mer om att göra saker rätt än att göra dem snabbt.

Märk väl, som Rolf Olsson också sade tidigare, att avstyrka motioner är inte något specifikt socialdemokratiskt fenomen. Det var på samma sätt när det var borgerlig majoritet här i riksdagen. Det kan man se i

gamla riksdagsprotokoll. Där hänvisas det också till utredningar, pågående beredningar och så vidare.

Fråga 1 till den i alla fall stundtals så kallade eniga alliansen blir därför: Varför är det så fel att utreda frågor nu, när det inte var det då? Dessutom, som vi har hört här också, föreslår ni själva i dagens betänkande ett antal utredningar. Det går inte riktigt ihop, i alla fall inte för mig.

I och för sig ska jag inte sticka under stol med att även jag ibland känner frustration över när saker och ting drar ut på tiden. Men i de flesta fall har jag förståelse för att det måste få ta tid, hellre det än att lägga fram oövertänkta förslag.

Nu över till att kommentera några av alla förslag som har lagts fram. Jag börjar med stalkning, det vill säga systematisk förföljelse.

Det är naturligtvis viktigt att den som utsätts för stalkning känner att han eller hon har samhällets fulla stöd, både när det gäller det straffrättsliga skyddet och när det gäller stödinsatser från myndigheter.

Den rapport och det kunskapsunderlag som Brottsförebyggande rådet har tagit fram visar också att förbättringar behöver göras. Vi tar naturligtvis till oss detta. Men vi delar också Brås uppfattning att vi i nuläget bör avvakta det betänkande som Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda lägger fram redan i april i år. Där handlar det bland annat om lagstiftningsfrågor.

Dessutom händer det trots allt saker. Det visar bland annat polisen i Kalmar och Södertörnspolisen som använder en metod som kallas SAM, *stalking manual* tror jag det heter på engelska, för att förhindra stalkning. Den innehåller en checklista med frågor som sedan ska ligga till grund för hot- och riskanalyser, som hur stor risken är för fortsatt stalkning, hur stor risken är för våld, vilka skyddsåtgärder som behövs, exempelvis besöksförbud, larmtelefon med mera.

Det arbetet leds av professor Henrik Belfrage, och metoden började användas förra sommaren. Den ska utvärderas 2007. Det är också viktig kunskap att ta del av. Det händer som sagt var saker på det området.

I betänkandet finns flera förslag som gäller människohandelsbrott och som jag kan sympatisera med. Handel med människor är ett fruktansvärt brott som måste bekämpas på bred front. Jag tror egentligen inte att vi har så olika uppfattningar i sakfrågan. Och precis det ni efterlyser finns också med i det utredningsuppdrag som lämnades i december förra året och som ska redovisas senast den 30 juni 2007.

Utredaren ska utvärdera tillämpningen av nuvarande lagstiftning och överväga förändringar i syfte att förstärka skyddet mot människohandel. Utredaren ska också särskilt undersöka om man ska ta bort kravet på olaga tvång och överväga ett starkare straffrättsligt skydd mot barn- och tvångsåktenskap. I uppdraget ingår också att ta ställning till Sveriges tillträde till Europarådets människohandelskonvention som antogs 2005. Konventionen fokuserar framför allt på brottsoffrens situation.

Handel med kvinnor och barn, som riskerar att utnyttjas sexuellt, är ett växande internationellt problem som måste bekämpas på global, europeisk och nationell nivå. Där har vi från svensk sida varit starkt pådrivande i EU. Det pågår arbete med att ta fram gemensamma standarder och metoder för att förhindra och bekämpa människohandel och prostitution inom EU. Ett av många exempel på det är det initiativ som justitieministern har tagit för att förhindra prostitution och människohandel i

samband med fotbolls-VM. Och jag kan lova att vi kommer att fortsätta att vara drivande i de här frågorna.

När det gäller sexköpslagen planeras flera åtgärder. Bland annat ska Socialstyrelsen påbörja en ny kartläggning av prostitutionen i Sverige under hösten.

Sedan arbetar regeringen med att ta fram en handlingsplan som bland annat ska omfatta en förstärkning och konkretisering av olika åtgärder mot prostitution och handel med människor för sexuella ändamål samt en genomgång av straffrättsliga åtgärder och åtgärder inom rättsväsendet. En utvärdering av sexköpslagen är också aviserad.

Det finns också flera förslag som rör barnpornografi. Det är utan tvivel så att lagstiftning som rör barnpornografi måste vara så heltäckande som det bara är möjligt. Det kan möjliggöra en effektiv bekämpning av denna allvarliga och för barnen mycket kränkande brottslighet. Men även här tycker jag att framlagda förslag har tagits om hand i och med att en särskild utredare har tillsatts. Utredaren ska titta på just det ni föreslår. Utredaren har dessutom möjlighet att fritt ta upp andra frågor inom ramen för utredningsuppdraget. Utredningen ska presenteras senast den 31 augusti 2007.

Jag tycker att preskriptionstiderna är generellt sett väl avvägda. Det här är en fråga som inte är helt enkel, precis som så många andra frågor i betänkandet. Det måste finnas mycket starka skäl för att ändra preskriptionsreglerna. Det kan det förstås finnas. Den 1 april 2005 förlängdes preskriptionstiden för till exempel vissa sexualbrott mot barn så att tiden börjar löpa först från den dagen barnet fyller 18 år. Bestämmelsen omfattar också grovt utnyttjande av barn för sexuell posering samt koppleri.

Även i det här fallet är regeringen på hugget genom att tillsätta en utredare, som bland annat ska överväga ändrade preskriptionsregler för vissa allvarliga brott. Uppdraget ska redovisas senast den 4 januari 2007. Det är bra.

Det går för långsamt. Ingenting händer. Det bara utreds och utreds, hör man från alliansens sida. En fråga som vi har utrett länge och som vi nu tycker att det är dags att lägga fram förslag om är buggning, det vill säga hemlig rumsavlyssning. Det är ett oerhört viktigt medel i polisens kamp mot den organiserade brottsligheten. Nu verkar det dessvärre vara kört, och jag skulle vilja höra alliansens kommentarer till hur ni ser på frågan. Är ni eniga i alliansen, eller inte? Hur lång hållbarhet har de förslag ni lägger fram tillsammans? Vad jag förstår har ni sagt att ni är för buggning, men bästföredatum kanske redan har gått ut. Vad vet jag? I vissa fall är det uppenbarligen okej att det tar tid, och i andra inte. Nu skjuts förmodligen förslaget om buggning på framtiden. Vill ni vara snälla och förklara hur ni tänker.

När det gäller psykiskt störda lagöverträdare delar jag reservanternas uppfattning att det behövs en reformerad lagstiftning. Det råder inget tvivel om att psykiskt störda lagöverträdare far illa. Det är naturligtvis inte bra. Det här är en fråga som vi i utskottet har engagerat oss extra i för att höja vår egen kunskapsnivå om hur dagens system ser ut och vad Psykansvarskommitténs förslag i huvudsak innebär. I och med att den nationella psykiatrisamordnaren har i uppdrag att titta på det som tas upp i motionerna, att en särskild utredare har i uppdrag att göra en översyn av ingripanden mot psykiskt störda lagöverträdare och det tillkännagivande

som riksdagen har gjort om att regeringen skyndsamt bör utreda hur hela eller delar av det finansiella ansvaret för den rättspsykiatriska vården skulle kunna övergå till staten vill vi inte heller här föregripa det arbete som pågår.

Avslutningsvis ska jag säga något om de motioner som rör påföljdsval och straffmätning. En del partier vill ha längre och hårdare straff medan andra partier drar åt andra hållet. Jag tror att vi här i kammaren kan vara överens om att den som begår brott också ska ställas till svars för detta. Vi måste ha en lagstiftning och straffsatser som är anpassade efter den verklighet vi lever i och som är så effektiva som möjligt. Därför är regeringens arbete med en allmän översyn av påföljdssystemet så viktigt. Där ingår att överväga vilka påföljder som ska finnas samt vilka kriterier som bör gälla vid valet av vissa påföljder.

Åklagarmyndigheten har fått i uppdrag att kartlägga hur domstolarnas straffmätning och påföljdsval ser ut i dag för att på så sätt skapa ett kunskapsunderlag.

Vi får inte vara så naiva och tro att bara för att vi har hårdare straff kommer minsann alla kriminella på att de ska bli hederliga. Det är ju snarare tvärtom. All forskning visar att längre straff inte leder till minskad brottslighet. Därför blir mina avslutande frågor till alliansens representanter:

Hur eniga är ni i synen på brott och straff? Jag vill ha svar från er alla. Är lösningen på alla problem hårdare straff? Hur många vill ni ha i fängelse? Är ni ute efter ett amerikanskt system med tio gånger fler mäniskor i fängelse? Vad står enigheten för egentligen? Det spretar – inte så lite heller.

Jag förväntar mig svar på frågorna. Med mindre än ett halvår till valet borde det vara dags att bekänna färg. Den respekten är våra väljare värda!

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 108 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Vissa viktiga lagstiftningsfrågor behöver utredas och gås igenom. Självklart är det så. Men det är bekymmersamt när det håller på i upp till sju år, som fallet är i frågan om utökat förverkande av det som man har fått genom brott. Vår uppfattning är att det är stötande för allmänheten när personer utan att ha ett hederligt arbete, utan att ha fått ett lån eller utan att ha fått ett arv kan åka runt i till exempel dyra lyxbilar och lyxbåtar där det står ganska klart att det är pengar från brottslig verksamhet som har använts för att förvärva egendomen.

Det lades fram ett förslag 1999, för sju år sedan, om utvidgade möjligheter till förverkande så att staten skulle kunna konfiskera sådan egendom där man inte kan visa att man har fått den med hjälp av hederliga pengar. Då är det märkligt att det tar så lång tid innan lagstiftningen kommer. Därför ställer jag denna konkreta fråga till Helena Frisk. Eftersom ni har kontakter rakt in i departementet kanske vi kan få en bra förklaring till vari svårigheten ligger och vad som konkret utreds. Då kanske vi kan få en förståelse för att utredningen har tagit så många år. För oss blir det obegripligt när det finns ett färdigt beredningsunderlag. Vad konkret är svårigheten? Vad sitter man och stångar sin panna blodig

Anf. 109 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Precis som jag sade i mitt anförande kan jag också känna frustration när saker och ting tar lång tid. Det är möjligt att den här frågan kanske inte står högst på dagordningen. Vi vet att regeringen jobbar hårt och har lagt fram många förslag under våren. Det är förslag som har varit viktiga att få lägga fram, bland annat frågan om buggning – som jag tog upp i mitt anförande.

Buggning är en fråga som vi faktiskt också har utrett. Vi började i mitten av 1990-talet. Nu lägger vi fram förslag, och vi tycker att det är oerhört viktigt att polisen får denna möjlighet i kampen mot den organiserade brottsligheten. Vi tycker att frågan har utretts färdigt, men nu kanske det inte blir något sådant förslag. Jag ställde ett antal frågor till er som jag gärna också vill ha svar på. Det kan inte gälla att det å ena sidan är viktigt att lägga fram förslag, och sedan å andra sidan att när förslag läggs fram är de inte bra i alla fall.

Anf. 110 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag fick inte något svar på den fråga som det här betänkandet behandlar. Vi diskuterar inte buggning nu. När det gäller buggning har jag respekt för att en del partier vill utnyttja sina grundlagsskyddade rättigheter att skjuta på en fråga som de inte känner sig bekväma med. Men den diskussionen kan vi ta när vi diskuterar buggning.

I det här betänkandet diskuterar vi ett utvidgat förverkande. Vad är svårigheten att komma fram till ett lagförslag? Då kanske vi kan vara behjälpliga med att dels få en förståelse, dels också bidra med var det sitter fast. Vad är det som utreds just nu som har pågått sedan den senaste propositionen om förverkande lades fram 2004? Själva betänkandet lades fram 1999. Sedan kom en proposition 2004, som inte tog upp frågan eftersom den skulle beredas ytterligare. Nu är det 2006 och fortfarande finns inget förslag.

Det är precis som Folkpartiet nämner i motion 480: *Go for the money!* Vi måste slå mot pengarna. Det är det som är det stora bekymret i all form av grov organiserad brottslighet. Det gäller också i all vardagsbrottslighet. Pengar är drivkraften. Kan vi slå mot brottslingarnas pengar och egendom kan vi också råda bukt på mycket av brottsligheten. I stället tror jag att vi störrar oss blinda på en mängd olika ganska tidskrävande och komplicerade hemliga tvångsmedel. Vissa av dem behövs, självklart, men det är sådana brott som det är mer än fyra års fängelse för i straffskalan. Det kanske inte är det som vanliga människor drabbas av i vardagen, tack och lov. Däremot tycker jag att den här delen, när det gäller utvidgat förverkande, är det som verkligen skulle kunna bryta brottskurvan och få en avhållande effekt.

Jag vill veta: Vad är det konkret som ni utreder? Vad är problemet?

Anf. 111 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Jag får inte heller några svar av Hillevi Engström på de frågor som jag har ställt, bland annat om hur eniga ni är i alliansen när det gäller brott och straff och hur ni ser på de frågorna. Det är oerhört

viktigt inte minst för väljarna, men det är också rätt intressant för mig att ta del av det.

Jag gav i och för sig inget tydligt svar när det gällde utvidgat förverkande. Det kan jag hålla med om. Jag tror att det bland annat kan handla om att det inte står högst på dagordningen i dagsläget. Vi har lagt fram massor av bra och kloka förslag de senaste åren, och massor av saker är på gång. Departementet jobbar för högtryck. Jag tycker att jag har gett ord åt det i mitt anförande när det gäller att tala om vad vi gör. Det är sexualbrottslagstiftningen. Vi försöker lägga fram förslaget om buggning.

Som sagt väntar jag också på svar.

Anf. 112 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det var ett nästan obegripligt anförande av Helena Frisk. Menar Helena Frisk att vi i oppositionen ska säga att "ja, regeringen har tillsatt en utredning, och nu måste vi vara nöjda"? Nej, det kan ju inte vara oppositionens roll.

Vi har uppfattningar i sakfrågorna. Vad som är den stora skillnaden är att Helena Frisk och övriga i majoriteten säger att en utredning är tillsatt men inte säger någonting över huvud taget i sakfrågan.

Vi från alliansen kan ta ställning till ett antal frågor. Ta exempelvis barnpornografibrott. Barn som är under 18 år men har sett äldre ut omfattas inte av lagstiftningen. Kan ni inte ens säga här i kammaren att det är fel att de inte omfattas av den lagstiftningen?

Buggning är inte frågan för dagens debatt, men jag kan debattera buggning precis så mycket som Helena Frisk vill. Men att man från Socialdemokraternas sida tar upp orden buggning och enighet i samma mening känns helt obegripligt.

Vi i alliansen är överens om att buggning ska införas. Vi har lite olika åsikter om hur det ska göras och tyngden av rättssäkerhetsgarantierna i förhållande till hur snabbt det måste genomföras. Men Helena Frisks socialdemokrater samarbetar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som över huvud taget inte ens vill ha buggning. Att man då talar om enighet känns konstigt.

Jag vet inte var Helena Frisk har fått uppgiften att vi mer eller mindre vill sätta alla människor i fängelse. Hon får nog läsa på lite bättre i alliansens rapporter. Alla de rapporterna finns på www.maktskifte06.se, och den sidan borde Helena Frisk studera. Jag skulle gärna ha läst på sidan www.vansterkartellen.se för att se vilka förslag ni erbjuder efter valet, men den sidan finns inte.

Anf. 113 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Nej, Johan Linander, ni behöver naturligtvis inte vara nöjda med de förslag som vi lägger fram och med att vi utreder och så vidare. Men grejen är att ni själva föreslår utredningar och sådant. Det jag vill ha fram är svar på frågan: Vad är det som är fel med att vi utreder, men det är inte fel när andra partier föreslår och efterlyser utredningar och översyner? Jag tycker inte att det kan vara mer fel att en socialdemokratisk regering utreder än att någon annan gör det. Det är den poängen jag försöker få fram.

Jag har inte sagt att alliansen vill att alla ska i fängelse. Det är inte alls det jag menar. Men det finns skillnader i alliansens politik när det gäller hur man ser på brott och straff. Det var det jag ville tydliggöra.

Prot. 2005/06:102
5 april

Straffrättsliga frågor

Anf. 114 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag ska ta det en gång till. Visst behöver man utreda hur saker och ting ska genomföras, men man kan ändå ha åsikter i sakfrågorna. Jag kan ha åsikten att det är fel att en 16-åring inte omfattas av barnpornografibestämmelserna därför att hon ser äldre ut. Jag kan redan nu ha åsikten att människohandelslagstiftningen inte fungerar som den ser ut nu och att vi behöver ta bort rekvisitet otillbörliga medel. Hur det ska genomföras behöver givetvis utredas, men det är två helt olika saker.

Visst finns det olika åsikter mellan de fyra allianspartierna i detaljer. Men vi har tillsammans tagit fram en mängd olika rapporter där vi presenterar vår politik. Vi säger öppet till väljarna: Det här är vad vi erbjuder efter valet. Vad gör vänsterkartellen? Har ni tagit fram något som helst program tillsammans? Vad är alternativet till alliansen? Ni samarbetar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som vill avvärja polisen och som inte ställer upp på att militären ska kunna användas ens vid de värsta terrorangreppen. Leif Björnlod brukar säga att målsättningen är att stänga alla fängelser.

Snacka om att det finns skillnader mellan partier. Vi i alliansen kan hantera våra skillnader. Vi kommer att sitta ned tillsammans, förhoppningsvis med väljarnas stöd, och ha en regering där vi kan samarbeta. Vi kommer att komma överens om alla frågor. Men det är redan nu tydligt att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte kommer överens. Socialdemokraterna måste söka stöd från andra partier för att klara av att lägga fram förslag som regering.

Anf. 115 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Ja, det var ett annat parti som var berett att stödja oss om vi tittar på förslaget om buggning. Jag tycker att det är behjärtansvärt och har stor respekt för att man klarar av att göra det.

Alternativet till alliansen är ett samhälle byggt på trygghet där alla människor får plats, där välfärden spelar lika stor roll, där de sociala klyftorna och uppväxten spelar lika stor roll för hur livet kommer att te sig som att ha mycket hårdare straff. Sådant leder inte till något bättre samhälle.

Det är ett alternativ till alliansen. Välfärden spelar stor roll för att vi ska få mindre människor i anstalter i framtiden.

Anf. 116 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Ja, Helena, vi har samarbetat länge och vi samarbetar. Vi är fullkomligt överens om 121 punkter – det har vi ett avtal om, och det står vi för. Sedan finns det många andra punkter som dyker upp. Vi befinner oss dessutom i ett år då vi ska ha ett val. Det påverkar. Men det har inte påverkat vår grundsyn.

Jag understryker också det Helena sade, att det är många förslag som har lagts under våren, väldigt många. Vi har inte varit med på alla, därför att vi har haft en avvikande mening. Jag tycker att vi har den självklara rätten och skyldigheten att lyfta upp att vi har det.

För att i någon mån indirekt rikta mig till Johan Linander, säger jag till dig att vi förstår att polisen måste använda sig av den moderna teknik som finns. Det inkluderar buggning. Men vi är inte med på att man skyn- dar fram en hafsigt lagstiftning som inte ger skydd, som inte är tydlig om vilka man ska avlyssna, skyldiga eller icke skyldiga. Vi ställer inte upp på det förrän det är utrett och klart. Det var av den anledningen ni inte fick hjälp med buggningen.

Du tycker att det är behjärtansvärt att Johan Pehrson ställer upp. Jag skulle använda ett annat ord i stället för behjärtansvärt i detta fall. Jag är väldigt rädd för den ändamålsglidning som jag ser kan förekomma i detta. Jag skulle gärna vilja höra hur Helena Frisk ser på konsekvenserna av de förslag som ligger när det gäller buggning och rättstänkandet kring det.

Anf. 117 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Som jag tidigare sade har vi utrett den här frågan under lång tid. Vi har funderat, och vi har stött och blött. Den har legat hos Lagrådet. I det förslag som nu ligger har vi tagit hänsyn till och tagit hand om de farhågor som Leif Björnlod framför.

Jag känner mig trygg i det förslag som är lagt. Nu blir det förmodlig- en inte det, utan det blir förskjutet något år eller så. Jag var i det här läget beredd att säga ja till förslaget, och jag känner mig trygg i det.

Anf. 118 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Då ska jag gå över till det ämne som vi egentligen disku- terar, nämligen straff och straffpåföljder. Det är ju det det handlar om.

Helena hade en början på en liten utläggning angående grundsynen på straff. Du nämnde bland annat att det historiskt sett inte finns några be- lägg för att långa fängelsestraff skapar mindre brottslighet.

Vad skulle Helena Frisk vilja se att vi sätter in i stället?

Anf. 119 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Det finns redan i dag ett antal påföljder i stället för långa fängelsestraff. Vi har fotbojan och utvidgningen av användningen av den. Vid fängelsestraff upp till sex månader kan man nu faktiskt ha fotboja. Det finns också möjlighet att i slutet av ett straff få fotboja och få komma ut så att man har chans att komma tillbaka i arbete. Vi vet hur svårt det är för människor att komma tillbaka när de en gång har hamnat på anstalt.

Jag tror att det är oerhört viktigt att man har sådana påföljder. Det finns också samhällstjänst som det är viktigt att ha och kanske utveckla mer i framtiden. Fängelsestraff i sig löser inga problem.

Anf. 120 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Vi skulle debattera det betänkande som heter *Straffrätts- liga frågor*. Några av oss har försökt göra det. Helena Frisk drar in bugg- ningsproppen, som möjligen snart kommer att diskuteras här. Jag måste ändå få möjlighet att förflytta Helena Frisk till någon form av verklighet.

Alliansen är splittrad när det gäller buggning, sägs det. Som Johan Linander sade: Hur splittrad är vänsterkartellen? Socialdemokraterna

vinglar för sig själva medan de två andra partierna har fjärrat sig från detta.

Vi i alliansen är överens om att buggning ska införas, men vi kristdemokrater är inte överens om att den proposition som ger Helena Frisk trygghet är färdig. Det är enkelt att peka på att det inte är färdigt när det gäller underrättelseskylldigheten. Det ska inom kort skickas ut för utredning.

Hur kan man komma med ett förslag och säga att en viktig del av buggningsproppen inte är färdig utan att det möjligen ska komma någon annan gång?

När det är färdigt tror jag att vi kommer att hitta en gemensamhet i alliansen. Då får vi möjlighet att införa detta.

Helena Frisk säger: Svara på hur många ni vill ska sitta i fängelse.

Vilken fullständigt korkad fråga. Svara på den själv. Hur många tycker du själv ska sitta i fängelse? Hur många tycker Vänsterpartiet ska sitta i fängelse? Hur många tycker Miljöpartiet ska sitta i fängelse?

Svara på det, så ska jag svara vad jag tycker.

Anf. 121 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! Det var jag som frågade först.

Jag använde buggning och det förslag som är lagt för att vi ständigt och jämt får kritik för att vi utreder för länge och inte lägger fram förslag tillräckligt fort. Det är alltid fel när vi utreder trots att ni själva föreslår utredningar.

Jag försöker få någon ordning på detta. Det går inte ihop för mig. Det gör nog inte det för er heller.

Nu lägger man fram ett förslag som vi tycker är bra och rättssäkert. Det känns viktigt att ge polisen de här metoderna mot den gränsöverskridande brottsligheten. Det hänger ju ihop. Detta kommer faktiskt att kunna användas även när det gäller människohandel. Därför har det med den här debatten att göra.

Jag vill försöka synliggöra att när vi utreder och lägger fram förslag är det fel. Själva vill ni utreda, men om vi utreder är det fel.

Nu börjar jag låta förvirrad. Ibland känns det förvirrat när man läser vad ni vill.

Anf. 122 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Jag är inte alls överraskad över att du låter förvirrad. Det du ska försvara måste förvirra vem som helst. Det är jag inte överraskad över.

Jag ska ta upp en sak som gäller likhet inför lagen. Jag sade att vi ligger ett steg före här också. Detta har man konstaterat i betänkandet på s. 67 – jag ska läsa en kort bit.

”När det gäller själva förekomsten av diskriminering finns det flera empiriska resultat som stöder tesen att vissa invandrargrupper (främst utomeuropeiska invandrare som kommer från fattiga länder) i genomsnitt döms hårdare (de döms oftare till fängelse, men döms även till längre fängelsestraff) än svenskar i de svenska domstolarna. Eftersom forskningsresultaten tyder på att brottsligheten hos de dömda ur dessa minoriteter inte tycks skilja sig från den brottslighet som personer ur majori-

tetsbefolkningen döms för, bör detta enligt betänkandet tolkas som tecken på strukturell diskriminering.”

Det finns alltså mer eller mindre klarlagt att det finns en strukturell diskriminering. Det är en av de saker som jag argumenterade för i mitt anförande.

Vidare står det: Inom Regeringskansliet planeras att under våren 2006 ge ett uppdrag för att undersöka detta.

Då vill jag veta: Hur långt har man kommit med planeringen? Det finns alltså inte någon utredning ännu, men det finns en planering. Jag, och möjligen de som tittar på, vill veta: Hur långt har planeringen kommit? När kan utredningen komma i gång?

Anf. 123 HELENA FRISK (s) replik:

Fru talman! För att vara väldigt konkret: Jag har tyvärr inget svar att ge. Jag vet inte exakt.

Jag känner oerhörd sympati för den problematik som du lyfter upp, Peter Althin. Jag kommer att se till att den här översynen kommer i gång så fort som möjligt. Det är en oerhört viktig fråga som vi inte kan acceptera. Likheter inför lagen måste vi ha.

Anf. 124 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Till följd av att jag missbedömde tiden på det förra betänkandet kom jag lite för sent och har som ordförande i justitieutskottet fått förmånen att betrakta den batalj som utspelats.

Jag börjar med det som inte hör hit. Efter vittnesbörd från bland annat Miljöpartiet att man plötsligt är för buggning – jag kan inte tolka inlägget på annat sätt – är man nu beredd att diskutera denna viktiga fråga.

Jag tycker att vårt utskott under den tid vi har ska vända på varje sten för att få en så bred uppslutning som möjligt kring denna viktiga lagstiftning. Vi bör se till att vi i utskottet gör de justeringar som är nödvändiga för att vi ska få en bred majoritet i riksdagen och därmed kunna få igenom den lagstiftningen för att svensk polis ska kunna få ett verktyg som är nödvändigt för att bekämpa väldigt allvarlig brottslighet. Det handlar om brottslighet som skördar människors liv, integritet och ekonomi i lång rad.

Som folkpartist och liberal betraktar jag alltid politiken ur de sämst ställdas perspektiv. Det här är verkligen en sådan fråga. Vilket perspektiv har man när det handlar om att bekämpa den här typen av brottslighet?

Jag hoppas att vi positivt ska jobba med det i utskottet.

Så till dagens fråga, fru talman.

Straffrätten är ju en svår fråga. Straffrätt behövs i ett samhälle. Vi har lagar som säger vad som är förbjudet och vilka straff som ska utmätas om man bryter mot dessa regler. Utgångspunkten är naturligtvis att man ska se till allmänprevention, individualprevention. Man ska se till det allmänna rättsmedvetandet. Man ska se till vad som är en lämplig påföljd för en viss person. Vi ser olika beroende på om en människa är ung eller vuxen. Vi tar viss hänsyn till om en människa begår brott för första gången eller för tionde gången.

Det finns reservationer i betänkandet där de olika partiernas ingångar till straffrätten generellt lyfts fram. Där vill jag peka på att Folkpartiet

liberalerna inte anser att generellt längre straff är någon lösning. Jag återkommer till detta. Men jag ska nämna några saker.

Grov organiserad brottslighet måste betraktas som mycket mer allvarligt än i dag i straffmättningshänseende. Jag tror att vi måste se på ett helt annat sätt på människor som begår brott efter brott och återkommer till att begå fler brott. Ett sådant exempel är människor som kör drograttfulla. De kör bil och är fullständigt påtända och fullständigt livsfarliga. Om man gör det för tionde gången kan jag lova att den personen mår mycket dåligt, och den person som riskerar att köras ihjäl mår ännu sämre om detta skulle hända. Därför vore det en välgärning om den person som gör detta fick ett något längre straff och kunde få kvalificerad vård och slippa må dåligt och riskera att skada andra.

Fru talman! Varför har vi fångelser? Hur många ska sitta där, var en fråga som ställdes nyss. Det finns väldigt mycket som vi ska göra för att förebygga brott i vårt samhälle.

Vi kommer att ha polisdebatter eftersom lokalt förankrade poliser förebygger brott. Det ska vi diskutera.

Men redan nu måste jag påtala följande för den majoritet som har styrt vårt land under ganska lång tid. Så länge ni inte ser till att vi har en missbrukarvård som blir mer effektiv och där det finns fler platser så att många människor kan hjälpas ur sitt missbruk, så kommer fångelserna att fortsätta att svämma över av människor som har narkotikaproblem. Det kan jag lova er.

Om man inte gör någonting åt allmänpsykiatrin kommer det att fortsätta att vara människor som hamnar i våra fångelser och mår mycket dåligt. Och om den utvecklingen fortsätter och vårt samhälle glider isär som det har gjort under den tid som ni har styrt, där fler och fler människor hamnar i utanförskap, skapas lätt miljöer där människor hamnar i kriminella miljöer och börjar begå brott.

Detta är några av brottslighetens orsaker som leder till att det är fullt i fångelserna och till att människor far illa.

Fru talman! Jag ska referera vad Socialdemokraterna själva kommer fram till. Vid den 35:e ordinarie partikongressen 2005 i Malmö sades följande:

Tryggheten i vardagen utmanas av klyftor och orättvisor, av missbruk och utslagning, men också av nya typer av organiserad brottslighet. Vi socialdemokrater vill bekämpa både brotten och dess orsaker.

Det är otroligt bra. Men varför går då missbrukarvården nedåt? Varför går allmänpsykiatrin nedåt? Varför stiger ungdomsarbetslösheten? Varför växer klyftorna av utanförskap där människor lever i miljöer där man har väldigt svårt att få kraft och makt över sina egna liv? Ni har ju sett till att brottslighetens orsaker i praktiken har ökat, enligt min uppfattning. Därför kommer det att leda till att vi får fler människor som hamnar i kriminalitet och som skadar sig själva och som skadar andra. Och alternativet till att ha fler fångelser är att verkligen satsa på det brottsförebyggande arbete. Och jag tycker att det är tråkigt att Socialdemokraterna inte lever som de lär. Det vore väldigt bra om man verkställde detta och bekämpade brottslighetens orsaker. Jag kan lova er att detta står allra överst på listan om alliansen får bilda regering efter valet.

Fru talman! Frågorna här i vårt betänkande är många, och en del är ganska svåra. Jag tycker att några saker är värda att lyfta fram.

Frågan om hedersmotiv är rätt intressant. Jag menar att det finns många människor i Sverige i dag som lever i miljöer som är oacceptabla. Det finns tiotusentals unga kvinnor i vårt land som är berövade sina grundläggande mänskliga rättigheter på grund av att de känner ett hot och ett tryck i fråga om hur de ska leva och hur de ska använda sin sexualitet. Detta kallas hederskultur. Det är inget konstigt. Vi hade en sådan kultur i Sverige också för 100 år sedan. Men sedan införde vi en massa rättigheter, och det står ganska klart för alla i Sverige i dag vad som är tillåtet och inte tillåtet.

Jag har träffat många människor som jobbar med att stärka unga tjejer och killar som ofta har invandrarbakgrund för att de ska ta sig ur denna situation. Jag tycker också att man straffrättsligt ska ta hänsyn till detta. Det är oacceptabelt att framför allt så många unga flickor i dag är berövade rätten till sina grundläggande mänskliga rättigheter. Det framgår av reservation 4.

I betänkandet tas ett antal frågor upp som enligt statistiken kommer att innebära att brottsligheten ökar. Vi pekar på stalkning, och vi pekar på *grooming*, och vi pekar på så kallad smygfilmning. Det är saker som i dag är tillåtna men som kränker människors integritet och människors rätt att få känna trygghet på ett allvarligt sätt.

Stalkning är alltså när personer blir förföljda av en annan människa. Men man når inte riktigt upp till det som i dag är straffbart. Men det är fruktansvärt obehagligt för dem som drabbas.

Grooming handlar om att unga kvinnor utsätts för inte sällan mycket galna män, åtminstone något konstiga, om jag uttrycker mig mildt, som på nätet försöker få tag i unga tjejer. Sedan uppstår en situation då dessa flickor utsätts för övergrepp. Det handlar oftast om flickor men även om pojkar. Detta är inte kriminaliserat i den omfattning som det borde vara.

Det talades tidigare i debatten om smygfilmning.

Allt detta innebär att man ökar skyddet för människor. Men det innebär också att det blir en ökad kriminalitet eftersom det är saker som vi i dag anser är oönskade, som delvis har drivits fram av den tekniska utvecklingen, men nödvändiga att förändra i ett samhälle som betraktar rättvisan från den sämst ställdas perspektiv, från den människas perspektiv som kanske är mest utsatt. Det kan ofta vara unga människor.

Vi pekar i en reservation från bland annat Folkpartiet på detta med rån. Jag tycker att det finns klara tecken på att en del av den brottslighet som vi ser i dag, inte minst den grova, sker utifrån en ganska klar riskkalkyl. Personer känner att om de begår ett värdetransportrån kan de komma över 30 miljoner kronor. Det är mycket pengar. Om man gör detta, vilka är då riskerna, och vad händer om man åker fast när man är på förberedelse- eller försöksstadiet? Vad händer om man har en attrapp i stället för ett riktigt vapen? Straffsatserna är faktiskt för låga när det gäller dessa försök och förberedelser eftersom det leder till en klar vinst. Om man blir dömd till ett och ett halvt års fängelse för försök eller förberedelse till grovt rån och har åkt fast för att polisen för tillfället har lyckats klara upp detta med underrättelser och så vidare, vilket inte gäller majoriteten av fallen, är det oacceptabelt att man kan få ett så lågt straff. Då är man snart ute igen och rånar en ny värdetransport. Och den gången lyckas man och har då kanske kommit över 20–30 miljoner.

Fru talman! Min talartid är kort. Vi har delvis diskuterat frågan om preskriptionstider. Socialdemokraten Helena Frisk tog upp den. Man tyckte att det i huvudsak var bra. Den stora förändringen när det gäller preskriptionstider är att vi har en helt annan möjlighet till teknisk bevisning i dag som faktiskt ställer det processekonomiska i ett annat ljus. Var ligger moralen i att ett brott ska vara förlåtet för att en viss tid har gått? Man kan ta mord som exempel. Var ligger det moraliska i att en människa som har mördat en annan människa efter 25 år helt ska slippa ifrån detta? Jag förstår inte detta. Det kan gälla också andra grova våldsbrott eller sexualbrott. Generellt när brott kan klaras upp ska brott också klaras upp. Det är i alla fall Folkpartiet liberalernas uppfattning. Människor har nämligen rätt att kräva att man ser till att ett brott klaras upp. Det är det absolut viktigaste. Vad gäller straffmätning är det självklart så att om lång tid har förflutit tar man hänsyn till det när straffet ska utmätas.

Fru talman! Folkpartiet står när det gäller detta svåra betänkande med komplicerade frågor bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservation 16.

Anf. 125 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Det var roligt att du kom hit, Johan. Och det var ännu roligare att höra att du konstaterade att det utan lag inte finns några brott. Det är ett gammalt klassiskt uttryck inom juridiken vill jag minnas. Det är sant. Vi bygger på antalet brott genom att utvecklingen går åt det håll som den gör.

Då kommer jag fram till det som du sade om att Miljöpartiet nu vill ha buggning. Jag sade tidigare här i kammaren till Thomas, när han satt där borta, att vi från Miljöpartiets sida givetvis vill ge polisen den tekniska utrustning som behövs för att kunna utreda brott. Men vi vill också så att säga säkra upp för oskyldiga samhällsmedborgare att kunna leva i samhället utan att leva som potentiella misstänkta brottslingar även om de inte har gjort någonting. Och det är här som vi tycker att gränsen när det gäller buggningen är oklar, möjligheten att bugga människor som inte är misstänkta för något brott. Här tycker jag faktiskt att man bör slå vakt om de människovärden som jag var van vid att höra liberalerna tala sig mycket varma för.

Vidare glädde du mig med ditt uttalande om att det gäller att bekämpa brottslighetens orsaker. Det patos som jag hörde dig prata med här i talarstolen glädde mig speciellt. Ser du att det kan finnas något samband mellan samhällets sociala struktur och antalet brottslingar?

Anf. 126 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Tack, Leif Björnlod! Buggning är ett straffprocessuellt tvångsmedel som kan användas när det finns en mycket mycket tydlig misstankegrad och det gäller ett mycket mycket allvarligt brott och när alla andra tvångsmedel inte anses vara möjliga att använda. Det är inte så att man vet att en person per definition är skyldig, men man har väldigt starka skäl att tro det. Då menar vi som stöder detta förslag att det integritetsintrång som det faktiskt innebär kan accepteras eftersom den här personen annars kommer att fortsätta med att skada och skövla andra människor – människor som ganska ofta är väldigt utsatta. Vi kan prata om människohandelns offer, om människor som lever under så kallad

beskyddarverksamhet från grovt kriminella mc-gång och om människor som riskerar att bli skadade för livet när de utsätts för grova väpnade rån, inte minst så kallade värdetransportrån.

Vi kan alltså acceptera detta verktyg bara om det finns en stark rätts-säkerhetsgaranti före domstolsbeslutet om buggning, under domstolsbe-slutet om buggning och efter domstolsbeslutet om buggning.

Jag har noterat att det finns några som tycker att det är helt avgörande att man redan nu exakt vet när underrättelsen ska ske. Det finns också några som har haft synpunkter på frågan om massmedieredaktioner. Jag har mycket stor respekt för detta; det vill jag säga. Jag vill att vi i denna kammare – nu är det inte så många här just nu, fru talman – ska nå en så bred överenskommelse som möjligt för att kunna stödja detta verktyg, som är nödvändigt för att minska den brottslighet som skadar så mycket integriteten i vårt land, som skadar så många människor och som faktiskt riskerar att i en förlängning i grunden skaka demokratin om vi inte gör någonting.

Anf. 127 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Du berörde ett par saker som jag hade tänkt komma fram till. Först gäller det informationen om vilka som har blivit avlyssnade. Jag tycker att det tydligt och klart ska slås fast att det ska ske. Tillika ska det också finnas en möjlighet att kräva skadestånd om skada förorsakats.

Du nämnde tidningsredaktionerna. Jag anser att det är skrämmande att man över huvud taget överväger möjligheter att avlyssna på de områ-den som normalt är sekretesskyddade enligt tryckfrihetsförordningen och grundlagen. Det där tycker jag känns väldigt skrämmande.

I min sista replik vill jag passa på att säga att det när jag hörde dig tala här från talarstolen lät ungefär som att all kriminalitet uppkommit i och med att den majoritet bildades som bildats. Du får läsa på historien bättre!

Vi kan gott konstatera att lagarna har blivit så många fler – därav långt fler brottslingar – men om vi tittar på hur det var längre tillbaka i tiden finner vi att brottsligheten då inte var speciellt mycket mindre.

Anf. 128 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Vi tar väl de straffrättsliga tvångsmedlen ett varv till. Jag måste upplysa Leif Björnlod om att varenda massmedieredaktion i dag kan utsättas för tvångsmedel – husrannsakan och hemlig telefonavlyss-ning. Den enda orsaken till att förslaget i fråga lagts fram och till att jag har kunnat ställa mig bakom det är att det ska finnas en princip om att använda tvångsmedel lika. Man har gjort ett absolut skydd för läkare, präster och advokater eftersom det där krävs en kvalifikationsgrund. Vem som helst kan ju starta en massmedieredaktion.

Det finns verksamheter som klassas som redaktioner och som håller på med bland annat vitmaktmiljö och vitmaktmusik – en mycket obehag-lig verksamhet där det förekommer mycket obehagliga tankar om vad man ska göra med andra människor. Om vi har ett ansvar och om vi har det perspektivet måste vi vara beredda att göra någonting åt detta.

Jag lyssnar dock på de argument som de har som känner en stor oro för detta. Det står tydligt i propositionen – det framgår om man läser noga – att det beträffande de här redaktionerna är fråga om extremt stora

överväganden. Mig veterligt är det väldigt ovanligt med husrannsakan. Det är också väldigt ovanligt med telefonavlyssning, och det kommer att bli ännu ovanligare i och med detta. Leif Björnlod, visa nu storhet! Vi tar detta i utskottet och gör någonting åt det.

Informationsskyldighet kan gälla retroaktivt – det är inga problem – men exakt var den ska ligga, exakt hur många som ska underrättas, måste vi faktiskt titta lite närmare på. Detta med skadestånd kan vi också föra in direkt om det finns en vilja. Men att bara stå här och säga att man är för brottsbekämpning utan att vara det framstår som lite konstigt.

När det gäller sociala orsaker säger jag bara följande: Under den tid som Leif Björnlod haft makten bland annat över Justitiedepartementet har satsningarna på missbrukarvård inte blivit fler utan färre. En viss uppryckning har nu gjorts i och med Kontrakt för livet – det erkänner jag – men missbrukarvård är mycket viktigare än att det ska vara några enskilda projekt. Vill vi se till att det finns ett förebyggande arbete måste det drivas mer långsiktigt än som sker i dag. Detsamma gäller allmänpsykiatri och inte minst satsningarna på unga människor i riskmiljöer. Barnfattigdomen i Sverige växer, och det är Leif Björnlod som regerar.

Anf. 129 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Som alltid är det givetvis intressant att lyssna på Johan Pehrson. Vi har också hört en hel del från de borgerliga bröderna och systrarna. Mycket har gått ut på den förmenta borgerliga enigheten.

Jag ska inte beröra buggning i min replik eftersom det kommer senare. Jag lovar Johan Pehrson att jag ska ta upp den saken rejält i ett senare sammanhang. Jag ska också ta upp frågor som har att göra till exempel med nämndemän som Johan Pehrson enligt tidningarna har uttalat att han har påverkat. Det ska bli intressant att höra Johan Pehrson utveckla det.

I dag tänkte jag få höra lite grann om hur det är med den borgerliga enigheten. Ni tycks vara oense redan innan ni har börjat samarbeta. Ändå ironiserar ni över att vi inte är eniga i alla frågor.

Vi presenterar i dag vår femtonde budget. Det mest konkreta ni har gjort är att plantera granar i Norrland, och det är inte mycket till politik. Vi ser gott om tecken till oenighet inom den borgerliga alliansen redan innan ni har kommit i regeringsställning, vilket vi på vänstersidan naturligtvis hoppas aldrig kommer att ske.

När jag har kommenterat tidigare vittnesbörd från borgerligt håll skulle jag vilja ställa en liten konkret fråga där jag tycker att det är viktigt att få klarhet. Det gäller reservation 16 om en översyn av sexköpslagen. Som jag uppfattade det yrkade Johan Pehrson bifall till denna reservation. Där finns det en mening som gör mig lite orolig. Johan Pehrson får gärna lugna mig på den punkten. I andra stycket på s. 83 står det:

”Omdömena om lagen har varit både positiva och negativa. Vissa menar att den får negativa konsekvenser framför allt för den prostituerade.” Jag skulle gärna vilja veta vad som menas med detta och vilken syn man i grunden har på lagen eftersom man skriver så här. Vad är det för negativa konsekvenser som avses?

Anf. 130 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag måste bli svaret skyldig beträffande det sistnämnda. Jag har inte betänkandet framför mig, men jag tar det alldeles strax. Du har tydligen hittat en mening där vi säger att lagen har varit både positiv och negativ. Ja, det finns rätt många straffrättsprofessorer som får sitta i tv och försvara den lagstiftning som du var med och stödde. Det är synd att du inte har hjälpt till med detta, för det finns människor som menar att den lagstiftning vi har är helt otillräcklig.

Vad vi är ute efter handlar om, tycker jag, att man ska överväga att "hjälplost tillstånd" också ska inbegripa "särskilt utsatt situation". Jag undrar om Rolf Olsson förstår hur den människa har det som hamnat i prostitutionsträsket och som i praktiken våldtas varje dag. Det kan finnas särskilt utsatta situationer i det avseendet som jag tycker att den kvinnan så att säga kan vara mycket skyddsvärd för. Det är väl detta som det här pekar på.

Här slår man sig för bröstet, mina damer och herrar – 15 budgetar! Vi har ett parti som säger sig stå för rättvisa och solidaritet och som marscherar under röda fanor för arbetets helgd. Arbeta till alla ropen skalla, brukar det väl låta – eller om det är tvärtom. Men, fru talman, det har varit år och budgetar som ni lagt fram där satsningen på de utsatta har uteblivit.

Vi har sett – jag måste upprepa detta – att det mesta när det gäller missbrukarvården, allmänpsykiatri, ungdomsarbetslösheten gått åt alldeles fel håll. Ändå har ni börjat prata om att de som är studenter och läser på läkarlinjen ska få mera pengar. Vad är det för solidaritet? Vi kan väl ge mera pengar till studenter, men någon gång måste väl också Vänsterpartiet satsa på de verkligt utsatta. Jag kan dock sätta *ett* plus i kanten i den budget som jag läst – några överenskommelser är väl inte riktigt klara ännu.

Jag tycker att satsningen på hemlösa verkligen är helt rätt. Jag skäms över ett Sverige där så många människor lever i hemlöshet. Detta beror delvis på att missbrukarvården – haverera är att ta i – kraftigt skurits ned, med en miljard kronor under tioårsperioden enligt den senaste utvärderingen. Nu är det lite bättre. Det går åt rätt håll, men utvärderingen visar att det totalt sett inte är bra. Hemlöshet hänför sig delvis till allmänpsykiatri, delvis till missbrukarvården, och där har ni inte någon solidaritet att tala om.

Anf. 131 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Hade det hängt på mängden ord som man uttalar om hur politiken ska bli hade Johan Pehrson och hans kolleger haft en fantastisk politik, det tror jag. Men de konkreta förslag till rättvisa och solidaritet som du hänvisar till uteblir helt. Jag ser inga som helst tecken på att er politik skulle leda till minskade klyftor, tvärtom. Den kommer att leda till vidgade jättelika klyftor. Vi kommer att få ett råare och hårdare klassamhälle med borgerlig politik, och därför ska vi naturligtvis jobba allt vad tygen håller för att hålla Johan Pehrson och de andra borgarna borta från regeringstaburetterna. Det är självklart.

Jag skulle också i sammanhanget vilja ge ett råd som en gammal partiledare som Johan kanske känner gav: Sälj inte skinnet förrän björnen är skjuten. Jag tycker det är bra.

Den senaste budgeten innehåller konkreta satsningar på förbättringar när det gäller arbete, inte minst för de unga. Den innehåller satsningar på bostäder. Den innehåller satsningar också på en sådan konkret sak som en handlingsplan mot människohandel och prostitution. Vi snackar inte, Johan Pehrson, vi handlar. 15 budgetar talar, det är mer än granarna i Norrland.

Anf. 132 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill understryka att det är ungefär 15 budgetar för mycket med tanke på hur svensk samhällsutveckling borde ha gått. Vi lever i en av de starkaste högkonjunkturerna. Då är det ofattbart att man inte kan göra en av de starkaste satsningarna på dem som är mest utsatta.

Jag lovar, Rolf Olsson, att jag inte skjuter någon björn, inte tuggat på något skinn, jag har inte gjort någonting. Jag vill bara lova dig att vi i Folkpartiet liberalerna står vid vår politik som vi går till val på. Den använder vi, den driver vi, och vi bedriver den i riksdagen oavsett om vi sitter i opposition eller om vi får förmånen att få väljarnas förtroende att sitta i regering. Rolf Olsson ska inte vara chockad: Folkpartiet står bakom sin politik.

Jag kan dock notera att det finns människor i verkligheten utanför dessa glasrutor som är chockade över att Vänsterpartiet inte står vid sin politik. Detta borde bekymra en vänsterpartist när vi närmar oss val.

Vi ska minska utanförskapet. Vi tänker satsa på en skola som levererar kunskap och framtidstro till våra unga. Här ska det inte vara någon evig fritid. Vi tänker ställa krav, för att ställa krav är att bry sig, menar vi. Vi kommer tillbaka till det i andra debatter. Finns det någon som är så otroligt livrädd, som har en sådan beröringsångest för att koppla ihop handling och konsekvens och agera tidigt mot inte minst unga lagöverträdare, är det väl Rolf Olsson.

Jag ska inte trötta Rolf Olsson med tanke på att han inte har rätt till fler repliker, men jag kan avsluta med att säga att mycket handlar om hur vi klarar jobben. Vi kan inte ha ett samhälle där människor inte jobbar utan går på bidrag, är arbetslösa och sjukskrivna, förtidspensionerade och inte får någon rehabilitering. Vi pratar om solidaritet.

Jag ser fram emot, Rolf Olsson, att höra dina besked på dessa frågor i en annan debatt.

Anf. 133 LARS LILJA (s):

Fru talman! Jag ska bryta den här allmänpolitiska debatten och försöka koncentrera mig på några av de motioner som är inlämnade och behandlade i det här betänkandet.

Efter ett över 30 år långt engagemang inom svensk idrottsrörelse har jag under de senaste åren mer och mer intresserat mig för problemen runt dopning.

Dopning för ofta tankarna till elitidrott. Ju mer jag har lärt mig om denna fråga, desto klarare kan jag konstatera att problemen är långt större och allvarligare utanför idrotten.

Svensk idrott har under många år bedrivit ett framgångsrikt arbete mot dopning, framför allt i Sverige men även internationellt. Idrotten genomför över 4 000 oanmälda dopningstester på de aktiva varje år.

Mycket få svenska idrottare har fällts för dopning de senaste åren, och knappast någon elitidrottare.

Tillhör man eliten får man räkna med dessa tester i samband med träning och tävling många gånger per år. De svenska idrottsutövare som tillhör den yppersta eliten måste ständigt informera RF:s, Riksidrottsförbundets, dopningskommission var de befinner sig i Sverige och i världen så att kontrollanterna ska kunna slå till när och var som helst. I Sverige finns en lag om förbud mot vissa dopningsmedel. Den lagen omfattar ett betydligt lägre antal preparat än idrottens så kallade röda lista, som innefattar över 200 preparat.

Fru talman! Dopning är, som jag tidigare sade, ett långt större problem utanför idrotten. De preparat som i första hand används är anabola androgena steroider, förkortat AAS. Dessa preparat används av personer som styrketränar för att få en snabb ökning av muskelmassan. Denna träning sker ofta i publika miljöer som gym, och då på både offentligt och privat ägda anläggningar. På ett antal orter i landet bedrivs samarbetsprojekt mellan gym och bland annat idrottsrörelsen för att motverka användandet av dopningsmedlen.

Biverkningarna av AAS är allvarliga. Forskningsläget är inte helt klart, men mycket tyder på att de ger psykiska bieffekter som depression men framför allt okontrollerat humör och aggressivitet. Flera av de senaste årens uppmärksammade övervåldsbrott, där gärningsmannen varit besinningslös i sitt våldsutövande, har begåtts av personer som använt AAS. I många fall med våld mot kvinnor finns missbruk av AAS i bakgrunden. Flickvänner till AAS-missbrukare har vittnat om rädsla för pojkvännens humörsvängningar och våldsbenägenhet.

AAS används dessutom av våldsbenägna brottslingar inom olika maktgrupper som kriminella mc-gäng och nazistiska grupperingar. Även i fängelsemiljöer förekommer missbruk av dopningspreparat likväl som av narkotika.

Tillgången till AAS är i likhet med narkotika stor. Under de senaste fem åren har tillgången på den illegala marknaden stadigt ökat. Medlen är lätta att få tag på genom Internet. I vissa länder kan man köpa AAS på apoteken utan recept. Förutom Internethandeln förekommer en omfattande smuggling. Handeln bedöms av polisen ha stora ekonomiska förtjänster, innebära ganska liten risk för upptäckt och ge ett förhållandevis lågt straff i händelse av lagföring. Smugglingen sker trots det ofta i samband med narkotikasmuggling. Enligt polisen anträffas narkotika vid vart tredje beslag av AAS.

Fru talman! Problemen och riskerna med missbruk av AAS är underskattade och är att jämföra med narkotikaproblematiken. Dopningsbrott bör jämföras med narkotikabrott. Minimistraffet för grovt dopningsbrott borde vara minst två års fängelse. Det gör att polisen kan bekämpa den typen av brottslighet på ett effektivare sätt genom till exempel så kallad teknikspaning. Det blir lättare att få tillstånd för husrannsakan, och möjligtvis leder det även till en högre prioritering av bekämpningen. Jag noterar i betänkandet att regeringen har för avsikt att initiera en översyn av lagstiftningen om bland annat narkotika och dopningsmedel där straffskalorna ska ses över. Jag hoppas givetvis, precis som socialutskottet anför, att denna översyn inleds så snart som möjligt. I takt med att ny kunskap tillförs om dopningsproblematiken utanför idrotten och den ökande klokskap som de ärade ledamöterna i justitieutskottet besitter är jag övertygad om att mina önskemål i denna fråga snart är tillgodosedda.

Anf. 134 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag har begärt ordet för att tala om otillbörlig påverkan. Det finns två motioner som utskottet har behandlat som handlar just om det och om att införa en särskild straffbestämmelse i brottsbalken, vilken skulle straffbelägga otillbörlig påverkan. Utskottets majoritet avstyrker motionsyrkandena. I reservation nr 8, undertecknad av Folkpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet, yrkas bifall till motionerna och till att en sådan särskild straffbestämmelse införs i brottsbalken eller att en ny utredning begärs. Jag tycker att riksdagen borde besluta så.

Det finns i dag en rad företeelser som pågår där religiösa sekter försöker värva medlemmar med i högsta grad tvivelaktiga metoder. Folk skuldbeläggs och kränks. Många, främst ungdomar, som råkar ut för detta har svårt att klara av det. Många kommer inte ur det. Det finns en rad exempel som visar att sådana här händelser många gånger slutar i tragedier.

Det kan inte vara rimligt att vi har en lagstiftning som inte på något sätt skyddar individen från människor som är beredda att använda vilka metoder som helst för att kränka och fönedra människor i det här landet, och som kan leda till att människor till slut tar sina egna liv för att komma bort från denna påverkan från andra.

Jag är fullt medveten om att det är en svår gräns att dra mellan tryckfrihet och religionsfrihet å ena sidan och skyddet för den enskildes integritet å den andra. Men ingen ska ha rätt att med otillåten påverkan skada en annan människa. Då har den personliga integriteten trätts alldeles för när.

Jag tycker att skyddet för den enskildes integritet har vägt alldeles för lätt i mycket av svensk lagstiftning på senare tid. Lagstiftningen till skydd för den enskildes integritet borde skärpas betydligt. Människor som blir kränkta av religiösa fanatiker eller extrema sekterister på ett otillbörligt sätt – också anhöriga kan drabbas, ofta föräldrar till oskyldiga intet ont anande ungdomar – känner förtvivlan över att detta får fortgå utan att det finns någon som bryr sig eller någon lagstiftning att tillgå för att komma åt dem som håller på med denna verksamhet och obehindrat kan fortsätta hur länge som helst, så att fler och fler råkar illa ut. Det borde samhället och vi som högsta lagstiftande församling inte tillåta.

Fru talman! Riksdagen har varit inne på att sätta stopp för detta, men regeringen har tvekat. Vid ett tidigare tillfälle då krav om skärpt lagstiftning framfördes stod riksdagen på de utsattas sida genom att begära en utredning och förslag från regeringen. En sådan utredning har genomförts. Utredaren föreslog att en lagbestämmelse skulle införas i brottsbalken som reglerar otillbörlig påverkan. Tyvärr fann regeringen inte att förslaget skulle föras vidare till riksdagen. Jag beklagar det. Att detta är ett problem tycker jag att den tidigare riksdagsbehandlingen har visat. Jag tycker regeringen borde göra ett nytt försök att lösa detta.

Det råder religionsfrihet i Sverige. Ingen vill begränsa den, inte jag heller. Den får dock inte ta sig vilka uttryck som helst. När folk skadas, blir kränkta och begår självmord för att komma bort från en religiös sekt har det gått för långt. Det kan inte vara liktydigt med religionsfrihet. Religionsfriheten kan inte få gå så långt att det blir tillåtet att kränka andra människors fri- och rättigheter i religionens namn. Man kan inte heller tillåtas bryta mot lagar som redan finns med hänvisning till att den religion man utövar påbjuder detta.

Om en människa blir manipulerad är den teknik som används för detta ointressant. Det väsentliga för rättssamhället måste vara att rättsligt skydda människor, individen som blir föremål för tvivelaktiga och otillbörliga metoder. Den integritetslagstiftning vi har måste inbegripa att inte bli hotad, förtalad, förolämpad, diskriminerad eller trakasserad. Det kan heller aldrig få vara tillåtet att genom tvång, hot eller utpressning, som dessa sektledare ägnar sig åt, tvinga andra att göra saker de inte vill.

När det gäller manipulation och otillbörlig påverkan tycker jag att rättsskydd saknas eller är mycket svagt reglerat. En lagskärpning skulle såväl gagna seriösa religionsutövare som stärka skyddet för den enskildes integritet. Jag tycker att regeringen bör ta sig en ny funderare på detta och pröva att införa en straffbestämmelse i brottsbalken som straffbelägger otillbörlig påverkan. I varje fall, fru talman, bör det utredas på nytt om den tidigare utredningen var bristfällig. I så fall bör man hitta en

annan lösning för att komma till rätta med detta som så många uppfattar som ett verkligt problem.

Med detta, fru talman, ber jag att få yrka bifall till reservation nr 8.

Anf. 135 LISELOTT HAGBERG (fp):

Fru talman! Det känns angeläget att komma upp i talarstolen efter Agne Hansson i samma ämne. Jag har suttit här och laddat i två timmar nu.

I dag känns det som att det med det betänkande som debatteras har tänts en liten gnista hopp, en liten gnista hopp hos de människor som jag har mött och som jag har talat med vid flera olika tillfällen. Det är människor som har berättat om sina livsöden, om hur de har blivit utsatta för manipulering eller, som det också kallas, otillbörlig påverkan. Andra har berättat om anhöriga som genomgått personlighetsförändringar efter att ha blivit utsatta för manipulation. I några fall har det gått så långt att människor har tagit sina liv.

För dessa människors skull är det positivt att situationen tas på allvar, att någon lyssnar. Tre av sju partier i Sveriges riksdag – Folkpartiet, Centerpartiet, Miljöpartiet – har ställt sig bakom en reservation om att utreda möjligheten att införa en straffbestämmelse om otillbörlig påverkan i brottsbalken. Jag vill förresten passa på att yrka bifall till den, det vill säga till reservation 8.

Det hade förstås varit ännu bättre om stödet varit bredare. Var och en har i och för sig möjlighet att rösta på reservationen alldeles strax.

Det här handlar nämligen inte om människor som ställer sig på barrikaderna. Många känner skam över den situation de hamnat i. De tiger och lider i det tysta. En och annan träder fram i något tv- eller radioprogram och berättar om vad de varit med om. Många av oss förstår inte hur det är möjligt att manipulera en människa så till den grad att hon eller han kan påverkas att göra nästan vad som helst för sektens eller rörelsens skull.

Det är först när en händelse som den i Knutby inträffar som vi reagerar på allvar. Många av oss följde mediernas rapportering från rättegången med pastorn i Knutby om hur han skickade sms till en församlingsmedlem, vilket drev henne till både mordförsök och mord. Det pastorn ägnade sig åt kan väl inte betraktas som något annat än just otillbörlig påverkan. Vad man bör komma ihåg är att detta inte är en isolerad händelse. Manipulering förekommer dagligen i vårt land.

Människor insjuknar på grund av att de har manipulerats av andra. I vissa fall sker detta i religionens namn under religionsfrihetens skydd. Enligt min uppfattning måste det finnas en gräns för vad som är tillåtet att göra i religionens namn. Det är inte rimligt att lagen är utformad så att den ger utrymme för den här typen av integritetskränkning.

Fru talman! Frågan om att införa en straffbestämmelse i brottsbalken om otillbörlig påverkan är inte ny, den har diskuterats tidigare. I utskottsbetänkandet nämns utredningen *I god tro* från 1998. Den innehåller, förutom förslaget om otillbörlig påverkan i brottsbalken, en rad andra förslag som skulle förbättra situationen för människor som utsatts för manipulation. Utredningen har dessvärre inte lett till några förslag från regeringen.

Efter åtta år känns det nu som att det tagits ett litet, litet steg framåt – ett litet steg som på sikt måste leda till ett ökat skydd för människor som utsatts för andra människors manipulation.

Fru talman! Jag hann innan tiden var ute, så nu får vi votera om det här betänkandet också.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 31 mars

UU15 Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m.

Punkt 2 (Vissa frågor om mänskliga rättigheter, FN m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)
3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

137 för res. 1

17 för res. 2

143 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

148 för utskottet

132 för res. 1

17 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 1 -

För res. 1: 45 m, 42 fp, 26 kd, 19 c

Avstod: 1 kd, 16 mp

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 5 (Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter)

1. utskottet

2. res. 4 (kd)

Votering:

270 för utskottet

27 för res. 4

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 45 m, 42 fp, 23 v, 19 c, 16 mp, 1 -

För res. 4: 27 kd

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 6 (Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation och könsrelaterad handel)

1. utskottet

2. res. 5 (kd)

Votering:

270 för utskottet

27 för res. 5

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 45 m, 42 fp, 23 v, 19 c, 16 mp, 1 -

För res. 5: 27 kd

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 8 (Konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet)

1. utskottet

2. res. 6 (v, fp, c, mp)

Votering:

196 för utskottet

100 för res. 6

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 44 m, 1 fp, 27 kd, 1 v

För res. 6: 1 s, 1 m, 40 fp, 22 v, 19 c, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 10 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU12 Vissa miljöfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU18 Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik

Punkt 1 (Säkerhetspolitiska utgångspunkter)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

164 för utskottet

132 för res. 1

1 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 16 mp, 1 -

För res. 1: 45 m, 42 fp, 27 kd, 18 c

Avstod: 1 c

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 2 (Epidemier och det vidgade säkerhetspolitiska begreppet)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

Votering:

269 för utskottet

27 för res. 2

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 45 m, 42 fp, 22 v, 19 c, 16 mp, 1 -

För res. 2: 27 kd

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 6 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 3 (Förenta nationerna)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

164 för utskottet

131 för res. 3

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 16 mp, 1 -

För res. 3: 44 m, 42 fp, 27 kd, 18 c

Avstod: 1 m

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 4 c, 1 mp, 1 -

Punkt 5 (Nato)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

255 för utskottet

41 för res. 4

1 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 45 m, 27 kd, 23 v, 19 c, 16 mp, 1 -

För res. 4: 41 fp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 6 (Globala och regionala utmaningar)

1. utskottet

2. res. 5 (v, mp)

Votering:

255 för utskottet

41 för res. 5

1 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 45 m, 42 fp, 27 kd, 18 c

För res. 5: 1 s, 23 v, 16 mp, 1 -

Avstod: 1 c

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 7 (Icke-spridningsavtalet)

1. utskottet

2. res. 6 (v, mp)

Votering:

255 för utskottet

40 för res. 6

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 45 m, 42 fp, 27 kd, 19 c

För res. 6: 23 v, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU23 EU-frågor

Punkt 1 (Vissa frågor med anknytning till behandlingen av det konstitutionella fördraget och EU-medlemskapet)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

3. res. 2 (v, mp)

Förberedande votering:

50 för res. 1

35 för res. 2

212 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

217 för utskottet

42 för res. 1

38 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 44 m, 26 kd, 6 v, 17 c

För res. 1: 42 fp

Avstod: 1 m, 1 kd, 17 v, 2 c, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 2 (Skydd mot diskriminering)

1. utskottet

2. res. 3 (fp, v, c, mp)

Votering:

198 för utskottet

99 för res. 3

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 45 m, 1 fp, 27 kd, 1 mp

För res. 3: 41 fp, 23 v, 19 c, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkterna 3–6

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU15 Ändringar i läkemedelslagstiftningen m.m.

Punkt 1 (Ändringar i läkemedelslagen m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, c)

Votering:

192 för utskottet

104 för res. 1

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 2 fp, 27 kd, 23 v, 16 mp, 1 -

För res. 1: 45 m, 40 fp, 19 c

Frånvarande: 21 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 3 (Producentoberoende information)

1. utskottet

2. res. 3 (v, mp)

Votering:

256 för utskottet

40 för res. 3

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 44 m, 42 fp, 27 kd, 19 c

För res. 3: 23 v, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 11 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 6 (Apoteksmonopolet)

1. utskottet

2. res. 6 (kd, m, fp, c)

Votering:

167 för utskottet

130 för res. 6

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 2 fp, 23 v, 1 c, 16 mp, 1 -

För res. 6: 45 m, 40 fp, 27 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Lars Leijonborg (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU22 Straffrättsliga frågor

Punkt 1 (Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl.)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

252 för utskottet

40 för res. 1

2 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 44 m, 40 fp, 27 kd, 19 c

För res. 1: 23 v, 16 mp, 1 -

Avstod: 2 fp

Frånvarande: 22 s, 11 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 10 (Otillbörlig påverkan)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, c, mp)

Votering:

220 för utskottet

77 för res. 8

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 45 m, 27 kd, 23 v, 1 mp

För res. 8: 42 fp, 19 c, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 13 (Otillbörliga medel vid människohandelsbrott)

1. utskottet

2. res. 11 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

146 för utskottet

148 för res. 11

55 frånvarande

Kammaren biföll res. 11.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 23 v, 1 mp

För res. 11: 45 m, 41 fp, 27 kd, 19 c, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 22 s, 10 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 18 (Översyn av sexköpslagen)

1. utskottet

2. res. 16 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

145 för utskottet

150 för res. 16

54 frånvarande

Kammaren biföll res. 16.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 23 v

För res. 16: 45 m, 42 fp, 27 kd, 19 c, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 35 (Barnpornografibrottets åldersrekvisit)

1. utskottet

2. res. 31 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

146 för utskottet

149 för res. 31

54 frånvarande

Kammaren biföll res. 31.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 23 v, 1 mp

För res. 31: 45 m, 42 fp, 27 kd, 19 c, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Peter Eriksson (mp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Prot. 2005/06:102
5 april

Punkt 37 (Preskriptionstid för barnpornografibrott)

1. utskottet

2. res. 33 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

145 för utskottet

150 för res. 33

54 frånvarande

Kammaren biföll res. 33.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 23 v

För res. 33: 45 m, 42 fp, 27 kd, 19 c, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 45 (Djurplågeri)

1. utskottet

2. res. 39 (mp)

Votering:

278 för utskottet

19 för res. 39

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 45 m, 41 fp, 27 kd, 22 v, 19 c

För res. 39: 1 fp, 1 v, 16 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Punkt 49 (Underlåtenhet att bistå nödställd)

1. utskottet

2. res. 41 (kd)

Votering:

267 för utskottet

28 för res. 41

2 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 42 m, 42 fp, 23 v, 19 c, 16 mp, 1 -

För res. 41: 1 m, 27 kd

Avstod: 2 m

Frånvarande: 20 s, 10 m, 6 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 1 mp, 1 -

Birgitta Ohlsson och Cecilia Wikström (båda fp) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 136 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Det är inte tal om annat än att drograttfylleriet på våra vägar är ett stort samhällsproblem. Det leder till enorma mänskliga kostnader och skördar dessutom väldigt många människoliv varje år. Denna utveckling måste stoppas. Åtgärderna är många. Har vi en utveckling i samhället där människor konsumerar alltmer alkohol är det inte konstigt att det leder till att många fler människor också kör bil med alkohol i blodet.

Det är väldigt viktigt att vi arbetar med det förebyggande för att motverka rattfylleri- och drograttfylleribrotten. Den tidigare debatten här i kammaren alldeles nyss handlade bland annat om vilka orsaker som driver fram brottsligheten. Det är klart att en människa som kör rattfull i bästa fall har bara ett kunskapsproblem som lätt kan påverkas eller har ett attitydproblem som går att förändra.

Om man har ett reellt alkoholproblem så är det mycket svårare. Det krävs behandling. Därför är tillgången på missbrukarvårdsplatser helt central i detta perspektiv.

När det gäller påföljdsval tycker vi från Folkpartiet liberalerna att det är centralt att man har en tydlig markering att rattfylleri är ett mycket allvarligt brott. Vi ser gärna en viss skärpning i synen på detta, framför allt vid grovt rattfylleribrott, det vill säga när man har mer än 1,0 ‰ i blodet. Då har man druckit väldigt mycket, och det går att konstatera att man tyvärr är ganska likgiltig inför den fara som man försätter andra människor i när man ger sig ut på vägarna i bilen.

Detta är *en* del, men jag tycker att den bild som framkommer i reservation nr 2 är ännu viktigare. Där pekar vi på vikten av att människor ådöms behandling. Det går inte nog att återupprepa att om man kör bil rattfull så har man ett kunskaps-, ett attityd- eller ett reellt alkoholproblem. Detta måste adresseras.

Därför kan man fundera på om man ska låta det vara som det är i dag, relativt sett frivilligt trots allt. Men jag tycker inte att vi kan acceptera detta. Det måste framgå av domstolens dom att man är skyldig att underkasta sig någon form av påverkansprogram. Det kan till exempel vara bara att man tio gånger måste gå och lyssna på vilka skador som kan uppstå och hur alkohol går in och ut ur blodet för att man ska kunna lära sig detta. Om man kör rattfull så har man ju något problem åtminstone med kunskapen. Annars kör man inte rattfull. Det är ingen som vill göra det; det är jag helt övertygad om. Människor vill inte köra rattfulla, men det finns en orsak. Det tycker jag måste framgå.

I dag har vi projekt som pågår där man med socialtjänsten som huvudman, i regel, direkt vid en kontroll där det avslöjas att någon har kört rattfull får kontakt. Man får veta att man kan få delta i ett program. Det har visat sig vara ganska positivt. Det är ju så tydligt att man blir skärrad själv när man drabbas av detta. Jag påstår ju att ingen i regel aktivt vill köra rattfull. Därför är man mottaglig för att delta i dessa program.

Detta borde inte vara konstigt. Det är en tydlig signal. Här pratar vi om en smartare påföljd och en humanistisk påföljd. Det handlar om behandling och påverkan, och det måste vara tydligt. I dag finns det en uppsjö av påföljder. Man kan till exempel få villkorlig dom och samhällstjänst. Det kan vara alla möjliga verksamheter, men det är ingen som slutar att köra rattfull om man inte adresserar kunskaps-, attityd- eller det reella alkoholproblemet.

En fråga som också har varit uppe när det gäller detta är frågan om eftersupning, som också delvis har hanterats av rattfylleriutredningen. Man har kommit fram till slutsatsen att detta inte är något stort problem. Man konstaterar att det kan vara 10–20 fall per år där eftersupning leder till att en person faktiskt inte får någon påföljd. Man tror dessutom att det kan vara något fler fall eftersom det leder till att man lägger ned åtalet därför att det inte går att bevisa. När man pratar med poliser och åklagare som jobbar med de här fallen säger de tydligt att en hel del inte ens kommer så långt därför att det tar så enormt mycket kraft att möta den person som inte sällan systematiskt ägnar sig åt detta. Då kommer man tillbaka till de generella straffreglerna.

De människor som kör rattfulla och drograttfulla gång på gång har väldiga problem. Jag tycker rejält synd om dem. Jag tycker att de är förtjänta av rejäl vård under lång tid. De behöver detta. Samhället skulle generellt må bättre av det, för de skulle därmed inte vara farliga på det sätt som de är nu. Eftersupning är ett reellt problem, och det tycker jag att vi måste adressera. Därför finns det en mycket bra reservation, reservation nr 5, som handlar om detta.

Om man går vidare tycker jag att man ska se vad man kan göra med andra myndigheter. När jag är ute med trafikpoliser och kollar hur man jobbar med nykterhetsfrågor ser jag att man kan komma fram till att de personer som arbetar med trafikinspektion, det vill säga trafikinspektörerna, också borde få ha rätt och möjlighet att ta ett alkoholutandningsprov. De går ju ändå igenom till exempel tung trafik, bromsar och ljus och sådant för att stärka säkerheten på våra vägar. Det borde inte innebära någon direkt utarmning av de polisiära befogenheterna, utan jag tycker att det vore att använda statens resurser något mer effektivt.

Samma sak gäller tullens tjänstemän. Vid våra gränser är det viktigt att tullen förutom att den uppfyller sin egen uppgift kan se till att den garanterar att människor som kommer, inte minst i tung trafik, till våra gränser för att transportera gods får mötas av en alkoholkontroll. Vi vet ju att detta är ett enormt problem. Det är ett problem som också ska mötas med andra åtgärder. Det är självklart att jag tycker att det är en fruktansvärd moral som finns på vissa av våra rederier och våra båtar som trafikerar Sveriges hamnar när man bjuder chaufförer på alkohol och så vidare på ett sätt som är helt oacceptabelt.

Fru talman! Jag tycker också att det är värt att lyfta fram frågan om beslag av fordon. Vi har kommit en viss bit på vägen när det gäller polisens möjligheter att beslagta nycklar. Det spelar roll. Jag känner personligen till fall där människor – kända rattfyllerister – har påträffats med bilnycklar. De har lovat att de inte ska ut och åka bil. Senare på eftermiddagen har de kört ihjäl en annan människa.

Här pratar vi om en integritetsavvägning. Det gäller människors rätt att trots ett missbruk och trots återkommande brottslighet bära bilnyckel.

Vi har nått fram dit. Jag tycker att man måste fundera på att det inte bara är en nyckel. Man måste fundera på om inte hela bilen under en tid faktiskt kan kontrolleras. Här handlar det om att skydda människoliv. En person som är väldigt påverkad av droger eller alkohol är livsfarlig på våra vägar. Detta är att ta tydlig ställning till vem det är som vi måste skydda. Jag menar att en tydlig lagstiftning på detta område också skyddar den person som riskerar att köra ihjäl en annan människa. Det är en vinn-vinn-situation, som det kallas. Det finns ingen förlorare, bara vi vågar ta ställning. Det är en målkonflikt som är mycket enkel att lösa, tycker jag.

Fru talman! Slutligen tycker jag att Centerpartiet har en rätt intressant reservation. Det gäller reservation nr 11 om hastighetsöverträdelser. Det har skett en viss skärpning med penningboten; vi håller i alla fall på att diskutera det. För de riktigt, riktigt grova hastighetsöverträdelserna, där människor är helt hänsynslösa – det gäller inte dem som kör 125 på en 110-väg utan dem som blåser på i 160 på en 90-väg – så tycker jag att det är värt att fundera på om det inte är riktigt att göra så som Centerpartiet föreslår, nämligen att i stället använda sig av dagsbot. Då skulle man markera allvaret. Jag lovar att det skulle få effekt på de absolut mest livsfarliga hastighetsöverträdelserna. Det är ju alkohol, hastighet och personlig säkerhet i bilen som avgör om vi ska nå någonstans när det gäller att få färre döda i trafiken. Folkpartiet tar detta till sig. Vi kommer att återkomma och diskutera med Centerpartiet. Vi kommer att diskutera i hela alliansen vad vi kan göra med detta. Jag tycker att det är en fråga som är väl värd att fundera på.

Fru talman! Jag ska inte hålla på mycket längre. Det vi pratar om är ett viktigt område. Det är målkonflikter som är tydliga, men för oss i Folkpartiet är det självklart att se till att våra vägar blir säkrare. Då måste man ha effektivare åtgärder och effektivare påföljder när det gäller rattfylleri. Det måste inte nödvändigtvis alltid vara längre straff – bara för de grövsta brotten. Men vi måste se till att alla får en påföljd som innebär behandling. Annars är verksamheten ganska meningslös, skulle jag vilja påstå.

Jag yrkar bifall, fru talman, endast till reservation nr 1 för tidsvinande. Men jag står självfallet bakom samtliga reservationer.

Anf. 137 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Det är någonstans i Sverige den 24 mars 2006. Jag citerar ur Sydöstran:

”Bilen körde sicksack på vägen och var nära att krocka med flera mötande fordon. Föraren avslutade färden efter att i hög hastighet försökt köra om en bilist på insidan. Han landade i en potatisåker – och smet sedan från olycksplatsen.

Den uppseendeväckande händelsen inträffade på den hårt trafikerade länsvägen mellan Sölve och Mjällby, i höjd med Sölvedal, vid tvåtiden i går eftermiddag. Vittnen på platsen berättade om vansinnesfärden som kunde slutat med en dödsolycka.

– Han körde fram och tillbaka, på fel sida av vägen. Bilister fick väja för att undvika kollision. Han höll bland annat på att krocka med postbilen, berättar en kvinna.

Ett annat vittne uppger att mannen med gasen i botten försökt köra om honom på insidan.

– Jag fattade först inte vad som hände. Nu är jag bara förvånad över att han inte välte när han körde ned i diket. Han körde rakt på en stor sten, säger vittnet och skakar på huvudet.

Kvinnan försökte förmå mannen att stanna kvar tills polisen kom. Men hon backade när han tog fram en skruvmejsel.

– Han verkade hotfull. Jag vågade inte ta någon diskussion med honom. Jag förstod att han var kraftigt drogad.

Så mannen försvann från platsen och hämtade, enligt vittnen, en cykel i ett hus i närheten. Polisens hundpatrull har försökt spåra upp honom.

Ännu vid sextiden i går kväll var mannen på fri fot. Enligt länsvakt-havande befäl är han känd av polisen. Han är i 35–40-årsåldern och hemmahörande i Sölvesborg.”

Fru talman! Detta var ordagrant återgivet från Sydöstran den 25 mars i år.

Enligt vår andra lokaltidning, BLT, den 22 mars säger trafikpolische-fen i Blekinge, Rolf Andersson, följande: ”Varje dag kör 16 000 rattfulla bilister på Sveriges vägar. För att förstå omfattningen går det att jämföra med taxibilar, som det i grova drag finns lika många av.”

Fru talman! I detta betänkande behandlas ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden 2004 och 2005 och också en motion väckt med anledning av proposition 2005/06:30. Och nu, fru talman, kommer majoritetens favorit i repris: ”Utskottet föreslår, i huvudsak med hänvisning till gällande regler och pågående arbete, att samtliga motionsyrkan-den avslås.”

Fru talman! Rattfylleriutredningen är visserligen klar, men det behö-ver ju inte betyda att förslag till förändringar och förbättringar kommer i närtid. Då det gäller den här typen av brottslighet, som dagligen utsätter oss vanliga Svensson för stora risker, ibland med dödlig utgång, har regeringen hitintills inte varit så snabb och haft en sådan brådska som när det gäller buggning och andra integritetskränkande åtgärder, för att ta upp en tråd från den förra debatten. Detta är i och för sig många gånger nödvändigt. Men man får inte glömma den brottslighet som drabbar vanligt folk. Det är sådana motioner som tas upp i denna så kallade mot-ionsslakt, för att låna ett uttryck som man använder i det här huset.

Vi moderater står bakom samtliga reservationer och särskilda yttran-den där vi finns med men yrkar bifall endast till reservation nr 1.

Fru talman! Vi moderater har i olika sammanhang föreslagit en på-följdsreform som bland annat innebär att hela straffskalan ska utnyttjas. Så är verkligen inte fallet i dag. I dag hamnar i stort sett alla påföljder strax ovanför minimistraflet, inte minst när det gäller de här brotten. I ganska många fall hamnar de till och med under minimistraflet. Det tar vi upp i vårt särskilda yttrande nr 2.

Om domstolen skulle börja utnyttja hela straffskalan och utgick från mitten vid så kallade brott av normalgrad, skulle vi varken behöva höja eller sänka några straffskalor. Det finns några undantag, och några såd-ana undantag kan vara rattfylleri, drograttfylleri och grov olovlig kör-ning, och det av alldeles speciella fall.

Jag vet ännu inte hur det har gått i det fall som jag inledde mitt anförande med. Men jag kan tillåta mig att spekulera lite grann. Jag har dessutom några års erfarenhet som nämndeman innan jag kom in i riksdagen och har konfronterats med sådan här brottslighet – lite grann i alla fall.

Mycket talar för att mannen som körde bilen var påverkad av alkohol och förmodligen av andra droger, saknade körkort men trots detta vanemässigt körde den bilen och många andra. Och dessa bilar uppfyllde troligtvis inte kraven på trafiksäkerhet.

Jag tar tillfället i akt att citera en av dagens motioner som en partikollega, Ulf Sjösten, har skrivit. Han uttrycker lite grann vad som händer dagligen på våra vägar. Om det är 16 000 som kör rattfulla, lika många som taxibilarna, är det inte helt ofarligt att möta en av dessa medtrafikanter.

Motionen lyder som följer: ”Ute i trafiken är drogmisbrukarna mycket farliga och det inträffar ofta allvarliga olyckor som en följd av deras framfart.

Enligt uppgift är det fråga om grovt kriminella, som inte är rädda för att bli rapporterade av polisen, som står för en stor del av denna brottslighet. Drograttfylleriet försvinner ofta bland andra brott som de åtalas för och ger i praktiken inte så stor effekt på straffet.

Rättsvårdande myndigheter har länge efterlyst en tydlig markering från samhällets sida att drograttfylleri är farligt.

Jag anser att man borde kunna döma till särskilt straff för drograttfylleri, där en höjning av straffskalan till ett års fängelse skulle innebära en möjlighet att begåra dem som begår brotten vanemässigt häktade. Detta skulle i sin tur innebära att man kunde bryta kedjan av upprepade drograttfyllerier.”

Dessutom skulle de här människorna i alla fall några dagar vara borta från trafiken, vilket kanske skulle skona en och annan medmänniska.

Fru talman! Vi anser att man måste ha möjlighet att döma särskilt för drograttfylleri och att man också ska kunna häkta i svåra fall för att få stopp på de här förarna. Detta uttrycker vi också i olika reservationer.

För dem som döms för rattfylleri ska kvalificerad vård ingå som en obligatorisk del av påföljden. Varför vågar eller vill majoriteten inte uttala detta? Varför gömmer ni er bakom en mening som den här: ”Utskottet ansåg att något hinder mot att bedriva en sådan typ av behandling inte torde föreligga och konstaterade att sådan verksamhet också förekom inom kriminalvården. Utskottet såg inga nackdelar med detta behandlingsinslag på frivillighetens grund.”

Jag tycker att det vore mycket bättre om ni vågade ta bladet från munnen och säga vad ni tycker. Vill ni att alla ska ha vård, så säg det i så fall! Vi är faktiskt valda till den här kammaren, i alla fall känner jag det så, för att framföra vad vi tycker är rätt och riktigt och inte gömma oss bakom några kryptiska formuleringar. Vill ni att folk ska ha vård, så säg det! Ni har ju suttit i tolv år, så se till att de får det då!

Fru talman! Vi vill också kriminalisera så kallad eftersupning. Här får majoriteten stöd av utredningen som har sagt att de inte tycker att man ska kriminalisera det. Men vi är inte tveksamma. Det har man gjort framgångsrikt i Norge, och vi tycker att vi ska göra det i Sverige.

Vidare tycker utskottsmajoriteten att det framstår som alltför långtgående att ge privatpersoner rätt att ta hand om berusade privatpersoners

nycklar och på så sätt hindra att en berusad förare sätter sig i bilen och kör. Jag tycker att det i stället borde vara var mans och kvinnas plikt att hindra den som är på väg att sätta sig berusad bakom ratten och ge sig ut i trafiken.

Fru talman! Detta tycker jag av två skäl. Det ena är att oskyldigas liv och hälsa kan skonas och räddas. Det andra är att man har möjlighet att hindra den som är på väg att begå ett allvarligt brott.

Ni socialdemokrater brukar ju med stor inlevelse och helt rätt gång efter annan tala om hur viktigt det är med brottsförebyggande arbete.

Fru talman! Det är dags att övergå från prat till handling.

Anf. 138 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! Betänkandet *Trafikbrott* avviker inte från det gängse mönstret i riksdagen: Avslag på samtliga motioner. Det har sagts förr här i kammaren i dag. Efter en sammanfattning på sex rader blir utskottsmajoritetens förutsedda slutsats att alla motionsförslag som vanligt bedöms vara kass, och alla bör de självfallet avslås.

I det fall det ändå skulle ligga något värde i någon detalj i något förslag säger man att regeringen redan har tänkt på det och givetvis har en utredning eller beredning som pågår som inte under någon omständighet bör eller kan föregripas eller förbigås. Så går det till, och så lägger vi ännu ett betänkande till handlingarna i överfulla arkiv.

Men tänk om det ändå inte vore helt fel att anta något av motionsförslagen. Trafikmiljön är inte problemfri och olycksfri. Det finns faktiskt behov av förändring. Vägverket har visat att minst var femte dödsolycka och varannan singelolycka med dödlig utgång är alkohol- eller drogrelaterad.

Det finns alltså anledning att seriöst beakta varje seriöst förslag och det utan varje dags dröjsmål.

Fru talman! Jag väljer att nämna tre goda förslag som med sömngångarens skenbara säkerhet avvisas.

Nr 1: Likhet i bötesystemet. Vi föreslår helt enkelt att böter för trafikbrott ska drabba lika, oavsett förarens nationalitet. Man ska inte ha förhandsdispens från påföljd beroende på nationalitet, det vill säga fribrev för brott mot vilotider och fortkörning. Det snedvrider konkurrensen inom yrkestrafiken men ökar framför allt genom förutsedd straffeftergift för vissa förare skaderisken i trafiken. Riksdagen har vid tre tillfällen tillkännagivit för regeringen att åtgärda denna fråga. Ändå visar utskottet inkonsekvensen, nästan fräckheten, att föreslå avslag.

Nr 2: Eftersupning. Nuläget tillåter en olycksdrabbad förare att öka på promillen efter olyckan eller hävda att så skett. Det kan då bli omöjligt att bevisa att promillen fanns före olyckan. Förövaren undgår därmed straff, ett elegant sätt att helt lagligt undgå lagens inte så långa arm. Rattfylleriet tillåts passera utan åtgärd, och den skyldige går fri. Det enkla förslaget är att i likhet med Norge helt enkelt kriminalisera intag av alkohol eller narkotiskt preparat den närmaste tiden efter en trafikolycka. Men nej, det var inget bra förslag tydligen.

Nr 3: Utred rätt för enskilda att tillfälligt beslagta startnyckel för att förhindra förestående rattfylleri! Nyligen infördes rätten för polisman att tillfälligt beslagta fordonsnyckel eller fordon från den berusade som är i färd med att ge sig ut och köra för att förhindra trafikbrott och trafiko-

lyckor. Vi menar att åkturen hindras och att brott och olycka förebyggs lika effektivt oavsett om nyckeln omhändertas av en polis eller av en annan person. Självklart måste samma regelverk som vid polisens ingripande gälla med skyldighet att snarast rapportera åtgärden till överordnad instans. Vi vill bara inledningsvis få möjligheten utredd i syfte att förebygga brott och olyckor. Men nej, nej och åter nej.

Mer har föreslagits. Mer finns att säga. Det gäller vikten av snabb och kompetent hantering av trafiknykterhetsbrott, påverkansprogram och annat. Den intresserade, det vill säga den som inte ingår i majoritetsgrupperingen och just därför inte vill hitta något av värde, kan läsa våra motioner och vidare i betänkandet.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag understryka betydelsen av att polis och övriga rättsväsendet tar på största allvar att en allt större del av trafiknykterhetsbrotten orsakas av andra droger än alkohol. Inte minst visade utskottets utfrågning den 23 februari att det finns brister i kunskaper och utrustning när det gäller drogfylleri. Det finns här ett klart behov av att öka och fördjupa kunskaperna. Det finns anledning att understryka rättsväsendets och även Vägverkets ansvar för att initiera och stödja forskning inom området. Det finns samtidigt ett klart behov av att sätta i verket den kunskap som redan finns, efterhand också den nya kunskap som förhoppningsvis tillkommer genom polisens framsynta stöd till framtida forskningsinsatser.

Med detta, fru talman, vill jag säga att jag självklart liksom Kristdemokraterna i övrigt står bakom alla våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservation nr 3.

Anf. 139 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Tidigare i dag och de senaste veckorna har vi haft betänkanden med sådant som vi har debatterat så många gånger förut, men det här är ändå lite nytt. Det är första gången vi debatterar trafikbrott på det här sättet. Lite förnyelse är inte fel.

Till det här betänkandet har Centerpartiet tio reservationer. Man skulle kunna sammanfatta allihop i orden hårdare tag mot rattfylleri och andra trafikbrott men också stöd och behandling till dem som behöver hjälp att lämna ett missbruk.

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservation 5 under punkt 8 om eftersupning, även om vi givetvis står bakom samtliga våra reservationer, som man brukar säga.

Jag tror att det är viktigt att man utgår från två utgångspunkter när man pratar om rattfylleri, dels att det är ett grovt brott som drabbar väldigt många människor med lidande och död, dels att de allra flesta som kör rattfulla faktiskt har ett missbruksproblem som de önskar bli av med. De här två utgångspunkterna måste på något sätt gå att förena. Polisen och tullen måste kunna använda effektiva åtgärder för att hindra rattfylleri, och de som blir tagna ska inte kunna skylla ifrån sig på eftersupning utan ska få ett fängelsestraff när det handlar om grovt fylleri. Under avtjäningen av straffet ska de få någon form av påverkansprogram och behandling för att kunna bli av med sitt missbruk.

Just när det gäller eftersupning som samtliga i alliansen vill kriminalisera medan majoriteten som vanligt väljer att avvakta regeringens ställningstagande läste jag en artikel i den utmärkta tidningen Skånska Dag-

bladet för någon vecka sedan. Rubriken var "Eftersupning, en lucka i lagen som används alltmer". Jag tänkte citera lite ur artikeln. "Problemet med eftersupning har blivit allt större i takt med att polisens resurser minskat. Polisbristen gör att det ofta tar lång tid innan polisen kommer fram till olycksplatsen och då finns det också större möjligheter för den rattfulle att undkomma straff genom att hävda att han eller hon eftersupit."

Tidningen hänvisade också till rattfylleriutredningen som ju har gjort en undersökning bland polismyndigheterna om eftersupning. De allra flesta polismyndigheterna svarade att mellan 1 och 5 % av alla misstänkta rattfyllerister kommer undan eftersom de åberopar eftersupning. Samtidigt som rattfylleriutredningen kommer fram till att det är mellan 1 och 5 % av alla fall säger man att det är ett så litet problem att det inte behöver åtgärdas. Det tycker jag snarast är häpnadsväckande. Visst finns det avancerade metoder att fastställa när spriten intogs. Men hur många tror att en stressad polisman en sen fredagskväll väljer det tidsödande arbetet i stället för att tyvärr acceptera eftersupningsargumentet och låta personen i fråga gå?

Fru talman! Jag tänkte också säga något om det som Johan Pehrson var inne på tidigare och som kanske är ett av Centerpartiets minst populära förslag. Så det är tur att det är helt tomt på åhörarläktaren. Men det kommer kanske med i protokollet i alla fall. Det handlar om dagsböter i stället för penningböter.

Det finns mängder av bilförare som varje dag kör för fort och mycket för fort, som beräkande kör för fort. Bötesbeloppet är fortfarande så lågt att det för väldigt många människor inte är speciellt kännbart om man blir tagen och får böter. Man kanske inte kör mer än 29 kilometer i timmen för fort. 30-gränsen där man blir av med körkortet är betydligt mer kännbar.

De fasta bötesbelopp som vi har i dag är 800 kr upp till 2 000 kr vid riktigt grova hastighetsöverträdelser. Regeringen föreslår visserligen att öka på dem, men det är fortfarande lika för alla. Därmed blir det väldigt olika för olika personer. För en student som käkar nudlar för att få studiemedlen att räcka till är 2 000 kr väldigt mycket pengar, men för en höginkomsttagare som en riksdagsledamot är inte 2 000 så väldigt kännbart. Det gör också att människor beräknar risken att åka fast till någon gång vart femte år och ständigt kör för fort.

Frågan är om det är så värst rättvist att det är lika belopp för alla. När det gäller många andra brott säger vi att dagsbotsystemet är mycket mer rättvist, eftersom det gör att straffet blir lika kännbart oavsett ekonomisk situation. Vare sig man är höginkomsttagare eller låginkomsttagare ska det kännas lika mycket.

Systemet med dagsböter vid hastighetsöverträdelse fungerar i dag även i Finland. Där gäller det när någon har kört mer än 20 kilometer i timmen för fort. Jag tror att det skulle fungera alldeles utmärkt även i Sverige. Det skulle göra att böterna kan bli oerhört höga om man är en riktig höginkomsttagare. Det blir lika kännbart som för en student som kanske får ett par hundra kronor i böter.

En övergång till dagsböter skulle i princip omöjliggöra de försäkringar mot fortkörningsböter som en rad företag erbjuder på nätet. Mot en

premie kan man försäkra sig så att företaget betalar fortkörningsböterna. Sedan är det bara att gasa på.

Det finns tydligen inte något lagligt sätt att stoppa de här försäkringsbolagen, eller vad man ska kalla dem. Ett bolag i Norrtälje var först. När jag letade på nätet i går hittade jag bolag i Norrköping, Malmö, Stockholm och Göteborg. Det finns säkert fler.

Det finns uppenbarligen en marknad för detta. Folk betalar in en årlig premie och sedan kan man gasa på och behöver aldrig vara rädd för att behöva betala böterna. Det finns oftast en gräns vid 30 kilometer i timmen för de här försäkringarna. Man kan ju hålla sig till 29 kilometer per timme över gränsen utan behöva riskera något alls.

Fru talman! Jag vill slutligen säga något om rabatt på böter vid flera trafikbrott. Ett tv-program för några veckor sedan uppmärksammade rabattsystemet. Det gällde utländska lastbilschaufförer som vid flera brott samtidigt fick betala den högsta boten och fick rabatt med 50 % på resten. Det handlade om hamnarna hemma i Skåne. Det var inte sällsynt att stoppade lastbilar hade för tung last, för dåliga bromsar, för dåliga däck, man hade brutit mot vilotidsreglerna med mera. Det är inte acceptabelt att man får rabatt på bötesbelopp.

När jag för väldigt många år sedan cyklade utan ljus fick jag böter både för att jag saknade framljus och bakljus. Det blev ingen rabatt på det. Självklart ska det inte vara rabatt när utländska lastbilschaufförer kör i Sverige och begår flera brott samtidigt.

Den här frågan finns tyvärr inte med i betänkandet eftersom det inte fanns någon direkt motion om detta. Centerpartiet har tagit upp frågan när det gäller bötesbelopp. Vi har motionerat i denna fråga. Frågan kommer upp senare i vår i utskottet och här i riksdagen.

Anf. 140 CHRISTER ERLANDSSON (s):

Fru talman! I dag behandlar vi justitieutskottets betänkande om trafikbrott. Det tar bland annat upp frågor om påföljder, trafikbrott och olika åtgärder för att förebygga trafikbrott.

I betänkandet redovisar vi ett antal stora arbeten som pågår inom flera områden för att öka trafiksäkerheten. Det rör både reaktion på brott, nya befogenheter för myndigheter och organisationsfrågor. Därför uttalar utskottet att vi inte ser något behov av att föregripa detta pågående arbete från regeringens sida. Vi yrkar därför avslag på samtliga lagda motioner. Däremot yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Fru talman! Varje år dör hundratals människor i trafiken. Varje år skadas tusentals människor i vår trafik. 2005 omkom 440 personer i vägtrafiken. Det är en förbättring mot föregående år. Men siffror som dessa kan vi aldrig acceptera trots att de är så låga som dem vi hade under andra världskriget. Vi kan aldrig vara nöjda när människor dör i trafiken.

Av de fordonsförare som dog i trafikolyckorna var nästan var tredje alkoholpåverkad. I Vägverkets årliga attitydundersökning säger sig drygt 15 % av männen i åldern 25–54 år ha kört bil någon gång under året efter att ha druckit alkohol. Det visar inte bara på stora kunskapsbrister om alkoholens påverkan vid bilkörning utan också om en stor omdömeslöshet. Man riskerar ju inte bara sitt eget utan även andras liv.

Den senaste tidens rapporter om rattfylleri bland yrkeschaufförer visar en särskilt skrämmande utveckling. Ett lastbilsekipage kan väga upp

till 50 ton. Det ställer höga krav på yrkeschaufförerna. I alla sammanhang där man framför sådana ekipage alkoholpåverkad utgör de en dödsfälla för alla trafikanter som vistas på vägarna.

När vi ser hur mycket gods- och persontrafiken ökar och att vi knappast ser någon avmattning inser man rätt snabbt att den ökade trängseln på våra vägar ställer fortsatta krav på förbättrad säkerhet och trygghet för alla som vistas i trafiken.

Den 23 februari hade justitieutskottet och trafikutskottet en mycket intressant utfrågning om rattfylleri. Vi fick i många intressanta inlägg se att det anmälda ratt- och drogfylleriet ökar kraftigt efter den nedgång vi haft tidigare.

Det finns förklaringar som till exempel polisens sätt att arbeta och lagändringar. Men det finns även mycket som talar för att rattfylleriet ökat under de senaste åren. Till den ökade trafiken ska vi även lägga det faktum att vi svenskar dricker alltmer. I Sverige har vi den högsta konsumtionen av alkohol på 100 år. Alla dessa faktorer är naturligtvis oroande.

För mig är det självklart att alkohol och droger inte ska förekomma i trafiken. Där borde nolltolerans vara en självklarhet.

Fru talman! De insatser som kan göras för att få bort droger och alkohol från trafiken är många. Det kan handla om vårdinsatser men även förebyggande insatser och tidig attitydpåverkan. Det kan handla om ökade befogenheter för myndigheter att agera och markeringar i strafflagstiftningen. Det kan även handla om att införa ny teknik eller att organisera arbetet på ett effektivare sätt.

Personligen tror jag att insatserna måste göras på alla de områdena.

I december 2003 tillsattes Rattfylleriutredningen. Utredningen hade i uppdrag att se över flera av de områden som jag nyss har nämnt. Utredningen redovisade en delrapport i januari 2006. Den är ute på remiss fram till den 12 maj. Utredningen har även fått ett tilläggsdirektiv om att överväga att ge tjänstemännen vid tullen och Kustbevakningen samma befogenheter som polismännen att bland annat ta alkoholutandningsprov. Detta uppdrag kommer snart att redovisas.

Många motioner berör de här ämnena som snart kommer att redovisas för oss i riksdagen. Det innebär att vi snart kommer att få en helhetsbild och ett antal förslag att ta ställning till efter det att utredningarna har varit på remiss och regeringen har berett ärendena.

Det finns naturligtvis de som tycker att det går för långsamt. Som ni ser i betänkandetexten arbetar Regeringskansliet redan nu med ett förslag att införa en helt ny straffbestämmelse om grovt vållande till annans död vid fordonstrafik och vållande till kroppsskada eller sjukdom vid fordonstrafik. Det är bra.

Det kommer att innebära att straffen skärps och att samhället visar allvar med att rattfylleri är oacceptabelt. I andra delar får vi ge oss till tåls ett litet tag.

Jag är dock säker på att flera förändringar kommer. Jag delar till exempel utredningens uppfattning att den så kallade Skellefteåmodellen bör utvecklas. Det finns också andra insatser vi kan göra.

Utan fordon går det inte att köra rattfull. Därför tycker jag att det är värt att även se på möjligheten att förverka fordon som använts vid allvarliga trafikbrott. Även denna fråga bereds ju nu i departementet.

Däremot anser jag och utskottet inte att man ska ge utökade möjligheter för privatpersoner att tillfälligt ta hand om berusade personers fordonsnycklar. Det vore att ge privatpersoner alltför långtgående befogenhet. Dessutom kan envar i dag handla i nödrätt för att förhindra brott under vissa omständigheter. Så kan denna fråga lösas redan i dag.

Ett ytterligare instrument som vi ska använda är alkolås. Vi har redan i dag sett att fordonstillverkare satsar på alkolås. Tekniken utvecklas hela tiden. Många myndigheter installerar alkolås i sina fordon. Jag skulle vilja se att alla offentliga verksamheter ställde krav på alkolås vid sina upphandlingar. Om alla nya bilar och tunga fordon hade väl fungerande alkolås skulle mycket vara vunnet. Därför är det viktigt att vi med kraft fortsätter att driva frågan om alkolås på tunga fordon inom EU.

Väl medveten om att jag inte tagit upp alla motioner tänker jag ändå sluta med att yrka avslag på samtliga motioner och reservationer och bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 141 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag hörde att Christer Erlandsson sade att han tycker att det är för långtgående att ta nycklarna från en som är berusad och sätter sig i bilen. Då blir min korta fråga: Hur skulle Christer Erlandsson göra om hans granne kom raglande till bilen och sätter sig i den för att köra och Christer Erlandsson står bredvid?

Anf. 142 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Fru talman! I det läget innebär det att jag kommer att utnyttja nödvärn. Men innan jag gör det kommer jag att prata med människan. Jag tror att man många gånger kan tala människor till rätta. Man kan också erbjuda alternativ, till exempel att man ska ta taxi från en fest eller liknande. Det kommer jag att förorda. Jag tror att man kan tala många människor till rätta.

Dock kan det vara vissa problem med människor som är mycket djupt drogade.

Anf. 143 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag skulle göra precis som Christer Erlandsson. Men sedan sade Christer Erlandsson att det dock kan vara problem med dem som är mycket drogade. Och då är det ännu allvarigare om man inte kan tala denna person till rätta.

Hur skulle Christer Erlandsson göra om han misslyckas med att tala denna person till rätta, eller om han misslyckas med att få vederbörande att ta en taxi? Det kommer ju kanske till ett avgörande.

Anf. 144 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Fru talman! I ett sådant läge, beroende på hur det kommer att utveckla sig, har jag i Sverige möjligheten till nödrätt om det krävs. Och den kommer jag i sådana fall att använda mig av.

Men det finns några andra saker att tänka på, Jeppe, nämligen på vilket sätt som vi jobbar förebyggande för att inte komma i dessa situationer. Då tänker jag på det som du själv sade i ditt anförande om att det är bra om man kan förebygga brott. Det tycker jag också att man bör göra.

Jag tänker på tillgången på alkohol, där Moderaterna mycket klart säger att vi ska avskaffa Systembolaget och försäljningsmonopolet, tillåta alkoholförsäljning i vanliga butiker och avskaffa den restriktiva alkoholpolitiken som vi övriga partier i riksdagen hittills har varit överens om. Moderaterna för en ansvarslös alkoholpolitik, skulle jag vilja säga. Och det i sin tur skapar en hel del av de problem som vi har med förare med alkohol i kroppen.

Därför är det bättre om Moderaterna försöker lyssna på de synpunkter som samtliga andra riksdagspartier har fört fram när det handlar om att ha en restriktiv alkoholpolitik. Beträffande tillgängligheten kan vi se hur det är i fråga om kontrollen i butiker där man säljer öl, i relation till Systembolaget, och på vilket sätt ungdomar, och även minderåriga, kommer åt öl.

Anf. 145 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Vi ska kanske inte tjata mer om utredningar och så vidare. Det känns som om vi är klara med den frågan för i dag åtminstone.

Men jag tänkte ändå testa Christer Erlandsson när det gäller två frågor, dels om eftersupning, dels om rättvisan att ha fasta penningbelopp i fråga om böter.

Jag ska börja med frågan om eftersupningen. Rattfylleriutredningens kontroll hos polismyndigheterna visar att mellan 1 % och 5 % av de misstänkta rattfyllerifallen inte rapporteras eftersom eftersupning åberopas.

Då är frågan om Christer Erlandsson och Socialdemokraterna tycker att detta är ett så litet problem att man inte behöver göra någonting åt det eller om det är ett så pass stort problem att man faktiskt behöver vidta några åtgärder, och då är frågan vilka. Vårt förslag är en lagstiftning som den som man har i Norge i fråga om eftersupning.

Det andra som jag tänkte testa Christer Erlandsson på gäller böterna vid hastighetsöverträdelser. När det gäller de flesta andra brott anser vi från samhällets sida att det ska vara ett lika kännbart straff för alla vad gäller bötesbelopp, man får alltså en dagsbot, och beroende på inkomst får man mer eller mindre att betala in. Men när det gäller fortkörning kan de som är lite mer välbärgade helt enkelt ta risken och köra för fort eftersom det ändå blir så pass låga bötesbelopp att det inte stör. Och man vet att man inte åker fast dagligen. Med ett dagsbotssystem skulle bötesbeloppen kunna bli väldigt mycket högre för dem som är oerhört rika. Det tror jag också skulle få dessa människor att vara lite lättare på gasen och inte överskrida hastighetsbegränsningarna lika mycket åtminstone.

Anf. 146 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska börja med frågan om eftersupningen som är allvarlig, precis som Johan säger. Däremot är det enligt de uppgifter som jag har 1 ½–2 % av samtliga rattfylleriärenden som är av den kategorin. Det är väldigt allvarligt.

Däremot är det positivt att den tekniska utvecklingen och hjälpmedlen för polis och åklagare har utvecklats, vilket gör att det i de flesta fall går att motbevisa sådana påståenden om eftersupning genom bland annat en kombination av urinprov och blodprov. Sedan har vi också det nya bevisinstrumentet, Evidenzer, som man påtalar från åklagarmyndigheter-

na och polismyndigheterna. Men det finns också med i denna rattfylleriutredning som regeringen handlägger. Och det kommer senare att komma ett förslag. Den 12 maj går remisstiden ut, och det är 75 olika remissinstanser som har fått möjlighet att komma med synpunkter.

När det gäller frågan om böter vid hastighetsöverträdelser kommer det i proposition 2005/06:122 att föreslås att böterna grovt förenklat ska fördubblas. Detta ska träda i kraft den 1 oktober 2006.

Utöver detta kommer man att ha en genomgripande analys av förhållandet mellan penningböter och dagsböter. Det blir föremål för överväganden inom ramen för det allmänna påföljdssystemet som regeringen tidigare skickat ut och som kommer.

Anf. 147 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag ska börja med frågan om eftersupning. Visst kan man säga att dessa möjligheter till urin- och blodprov finns. Men om vi återgår lite grann till verkligheten så vet en stressad polisman eller en bilist som kommer till en olycksplats att ledningscentralen vill att de snabbast möjligt ska köra till nästa ställe. Det finns ju inte så många poliser ute på helgkvällarna. Tror vi verkligen att de tar sig tid till detta? Det visar sig att de inte gör det eftersom de flesta polisdistrikt svarar att mellan 1 % och 5 % av alla misstänkta rattfyllerifall inte rapporteras över huvud taget. Man struntar alltså i det på plats. Man kan inte visa att det inte var eftersupning, och då struntar man i det därför att man har bråttom till nästa ställe. Det hade varit mycket lättare om man hade haft tydliga regler om att det är förbjudet att eftersupa och att man alltså har begått ett brott ändå.

Christer Erlandsson talade om en översyn. Jag antar att han menar riksåklagarens översyn av straffskalorna. Det är bra om man då också tittar på hastighetsöverträdelserna. Jag hade inte kunskap om att även det skulle finnas med i riksåklagarens uppdrag. Men om det gör det och om riksåklagaren tittar även på detta, så tycker jag att det är bra.

Anf. 148 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller eftersupningen redogjorde jag för vad som gällde utifrån 1 ½–2 % och likadant i fråga om vad polis och åklagare gett uttryck för. Det är enligt denna delrapport och utredning som vi har fått. Om det är relevant eller inte vet jag inte. Men utredningen pekar på detta. Då får vi också beakta de 75 remissinstanser som har på sig till den 12 maj att komma med synpunkter även på dessa delar.

Därefter kommer en beredning från regeringens sida. Sedan får vi se hur vi tar ställning här i riksdagen i den frågan, beroende på vad det är för underlag. Med det underlag vi har nu säger åklagare och polis att man klarar den delen, enligt utredningen.

Anf. 149 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Christer Erlandsson och Socialdemokraterna är mycket oroade över den alltmer ökande alkoholkonsumtionen i vårt samhälle. Jag ser ett stort problem i att människor bygger upp så stora lager med alkohol i sina hem. En annan nackdel är att väldigt många människor tjänar pengar på svartförsäljning. Detta leder på sikt,

menar jag, till att Systembolaget i grunden hotas. Vi har ju i dag situationen att många människor skaffar sin alkohol på annat håll.

Jag vill påminna Christer Erlandsson om att det ändå är regeringen och Christer Erlandsson som har ett ansvar för att försöka göra något åt detta så att vi får situationen att människor i framtiden handlar sin alkohol på Systembolaget och vi inte har denna enormt omfattande import som jag menar är kraftigt pådrivande. Människor som bor i eget hus har ibland mer alkohol i källaren än de har olja i villatanken. Det är klart att det leder till en ökad konsumtion, vilket påverkar människor att oftare köra bil berusade, enligt min uppfattning.

Anf. 150 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar Johan Pehrsons syn här, att ökad alkoholtillgänglighet leder till ökad konsumtion, ökade alkoholskador, mer våld, familjetragedier och troligtvis även ett ökat antal rattfyllerier – så enkelt är det.

Men, Johan, jag är väldigt orolig över ert samarbete med Moderaterna i de här frågorna. Samtliga vi andra riksdagspartier är ju helt överens om en restriktiv alkoholpolitik. Jag tycker att det är tråkigt att vi inte tillsammans kan lyckas övertyga Moderaterna så att vi har en samstämmighet i riksdagen. Tyvärr har vi inte det, men här är Johan och jag helt överens.

Anf. 151 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Ja, du och jag är överens om vikten av att ha så höga skatter som möjligt. Såvitt jag förstår Socialdemokraterna är vi också överens om att det är ett stort problem att Sverige i dag har ett alkoholmonopol i upplösning – människor handlar sin alkohol någon annanstans. Men det är konstigt att du i ditt anförande ägnar så mycket tid åt att angripa Moderaterna när det ändå är du som här och nu som företrädare för regeringspartiet har ett stort ansvar för att göra något åt detta så att vi kommer till rätta med det här. Jag ser en lösning i att sänka alkoholskatten i Sverige för att få människor att inte importera alkohol och fylla sina källare, källarförråd och garderober med så mycket alkohol som i dag sker. Det är ett ansvar som ligger på dig. Jag tycker att ni borde ha försökt sträcka ut en hand eller så. Vi har ju nu en situation där detta riskerar att förvärras.

Jag återkommer till frågan om rattfylleri. Jag är mycket glad över att ni där har antagit alliansens förslag när det gäller synen på att grovt rattfylleri ska få ett högre straffvärde. Det är ju en exakt kopia, och detta är mycket bra.

Kan man tänka sig att när det gäller utredningen och det arbete som nu pågår skicka med synen på att det beträffande den person som framför ett stort tjänstefordon – låt säga en stor lastbil – och som visar på 0,2 ‰ men i övrigt inte kommer upp till 1,0 ‰ automatiskt kan betraktas som grovt rattfylleri? Att sitta i en jättelång lastbil och köra alkoholpåverkad – då är man ju i tjänst – anser jag trots allt är mycket värre. Det borde bli en total gräns där. Vid 0,2 ‰ har man liksom väldiga problem. Då kör man inte tunga fordon i Sverige. Då krävs det i stället ännu större säkerhetsavstånd än som kan krävas av människor i allmänhet. Jag undrar om ni är beredda att titta närmare på detta.

Jag tycker att det är värdefullt att vi tillsammans skärper kontrollen vid våra gränser med alkobommar och med tulltjänstemän som också kan jobba med alkoholkontroller. Där verkar ni vara villiga att ansluta er till en linje som jag tycker är bra.

Anf. 152 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik:

Fru talman! I princip har vi redan skärpt det hela så som Johan Pehrson efterlyser. De tekniska hjälpmedlen gör att de toleranser som tidigare behövdes nu har krympts ned nästan till 0. På det sättet är de värden som presenteras egentligen mycket högre jämfört med tidigare. Det i sin tur gör att vi redan har sänkt toleransnivån.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

14 § Vissa konsumentfrågor

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU20
Vissa konsumentfrågor.

Anf. 153 MARIA HASSAN (s):

Fru talman! Jag ska presentera lagutskottets betänkande 20, ett motionsbetänkande. De frågor som vi i dag kommer att debattera berör oss varje dag och ibland flera gånger per dag. Alla är vi konsumenter. Konsumentpolitiken är viktig för välfärden.

I betänkandet finns det nio reservationer. Avslag yrkas på samtliga. Hillevi Larsson kommer att argumentera för utskottets ställningstagande.

Anf. 154 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! I betänkandet berörs olika frågor på konsumentpolitikens område. Jag tror att den här debatten blir lite av en förövning inför den stora konsumentpolitiska debatt som riksdagen har senare i vår när vi behandlar den konsumentpolitiska propositionen. Av den anledningen kommer vi i Folkpartiet att fatta oss ganska kort i den här debatten.

Vi har en reservation som gäller vilseledande produktbeteckningar som berör problemet med renommésnyltning – att mindre seriösa näringsidkare använder beteckningar som förknippas med väletablerade produkter eller väletablerade tjänster för att på ett vilseledande sätt marknadsföra produkter som i själva verket inte har samma egenskaper eller samma kvalitet.

Detta är ett stort problem. Vi anser att erfarenheterna talar för att problemet har blivit större. I dag täcks det här av marknadsföringslagens bestämmelser. Men med tanke på att erfarenheterna, tycker vi, talar för att det är svårt att i sak pröva dessa bestämmelser anser vi i reservation 5 att det behöver göras en översyn av marknadsföringslagens bestämmelser samtidigt som Sverige ska driva på också inom EU för att se till att skydda fler produktbeteckningar än som i dag skyddas.

Jag vill passa på att säga några ord om resegarantisystemet som behandlas under punkt 14. Resegarantisystemet är en fråga som riksdagen årligen har debatterat under en följd av år sedan det nuvarande resegarantisystemet infördes. Det är ett system som är viktigt ur konsumentsynpunkt men som i dag är konstruerat på ett sådant sätt att det missgynnar de små näringsidkarna inom resebranschen på ett sätt som försvårar nyetablering och som försvårar för små och medelstora företag.

Till följd av tidigare tillkännagivanden från riksdagen är nu äntligen ett beredningsarbete på gång på Regeringskansliet. Vi ser med förväntan fram emot resultatet av den översynen. På grund av det har vi ingen reservation i år, men vi kommer att följa denna fråga mycket noga från Folkpartiets sida.

Med de orden, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 5 om vilseledande produktbeteckningar.

Anf. 155 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! I det här betänkandet delar vi utskottsmajoritetens uppfattning i mångt och mycket. Av betänkandets nio reservationer står vi bakom två, en ihop med Folkpartiet, Centern och Vänstern om vilseledande produktbeteckningar. Den andra står vi ensamma bakom, och den handlar om könsdiskriminerande reklam. Den är oerhört angelägen, och därför tänker jag offra lite krut på den under några minuter här. Det är reservation 6, som jag inledningsvis yrkar bifall till.

Ett samhälle som erkänner alla människors lika och okränkbara värde måste reagera när kvinnor systematiskt kränks och utnyttjas. Ett allvarligt problem i det sammanhanget utgör de sexklubbar som företrädesvis finns i våra storstäder. Den bild av kvinnor som sprids av klubbarna är starkt kränkande. Sexualbrottskommitténs betänkande från 2001 visar också tydligt att en omfattande kriminell verksamhet är kopplad till sexklubbarna. Brott mot sexköpslagen, koppleri, narkotikabrott, olaga hot, misshandel och utpressning följer i sexklubbarnas spår.

Sexklubbarnas verksamhet måste därför bekämpas, liksom de så kallade porr-bilar som i flera år kört runt i Stockholm med stora reklamskyltar med lättklädda kvinnor och gjort reklam för verksamheten.

Fru talman! Vi har en lag som förbjuder sexköp, men vi klarar inte av att få bukt med reklam som bjuder ut kvinnor till försäljning. Det kan inte accepteras. Alltfler medborgare reagerar på sexualiseringen av det offentliga rummet och på den objektifiering av kvinnan och hennes kropp det medfört.

I november 2004 beslutade fullmäktige i Stockholms stad att göra ett tillägg i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna för att kunna förbjuda de bilar som på ett mycket uppseendeväckande sätt gör reklam för sexklubbarna. Länsstyrelsen hävde dock beslutet med motiveringen att förbudet strider mot yttrandefriheten. Länsrätten fastställde i dom länsstyrelsens bedömning, och så gjorde även kammarrätten förra året.

Länsstyrelsen i Stockholm menar i en skrivelse till regeringen att eftersom det inte med ordningsföreskrifter eller på annat sätt gått att åtgärda de kringfarande porr-bilarna med utmanande reklam för en verksamhet som kan utgöra täckmantel för kriminell verksamhet, kan det vara anledning att på nytt se över frågan. Det är nu mer än tio år sedan rege-

ringen senast behandlade frågan, och länsstyrelsen anser att regeringen bör överväga behovet av en lag mot könsdiskriminerande reklam.

Företrädare för regeringen har i en interpellationsdebatt sagt sig vilja avvakta resultatet av det arbete som regeringen påbörjat när det gäller sexualiseringen av det offentliga rummet, och man vill satsa på riktlinjer, självreglerande organ och påverkanskanaler utanför lagstiftningen.

Det kan väl i och för sig vara en lovvärd inställning. Problemet är dock att de som ligger bakom sexklubbarnas verksamhet inte är mottagliga för opinionsbildning eller för att medverka till självreglering.

Anmärkningarna till näringslivets etiska råd har mer än fördubblats det senaste året. Men det är knappast värt mödan för rådet att behandla dem eftersom sexklubbarna, i motsats till de flesta seriösa företag, inte bryr sig om rådets uttalanden.

I debatten om förnedrande reklam har yttrandefriheten överordnats andra värden, värden som är lika grundläggande för vår demokrati. I debatten förträngs dessutom att yttrandefriheten på goda grunder redan är inskränkt, till exempel när det gäller reklam om alkohol och tobak. Frågan är alltså inte om vi inskränker yttrandefriheten utan *hur* vi inskränker den.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att det gått för långt när kvinnor systematiskt kränks och förnedras i reklam, och vi begär därför att regeringen ska tillsätta en utredning som har till uppgift att ta fram förslag på hur vi kan förbjuda reklam som kränker människovärdet på det sätt som till exempel porrbilarna gör.

Utskottsmajoriteten hävdar att könsdiskriminerande reklam är helt oacceptabel men vill ändå inte agera eftersom man erfarit att Regeringskansliet bereder frågan i vilken omfattning sexualiseringen i reklamen har ökat. Vidare har utskottet erfarit att Regeringskansliet avser att på nytt ta ställning till behovet av en reglering. Det skulle vara intressant att veta vad Regeringskansliet bereder, hur länge beredningen har pågått och när man kan vänta sig att regeringen tar ställning till behovet av en reglering, ett behov som länge har varit högst påtagligt.

Anf. 156 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! I det här betänkandet har Vänsterpartiet åtta av de nio reservationerna och ett särskilt yttrande.

Reservation 1 handlar om den osäkerhet som många människor känner inför förekomsten av genmodifierad mat. Här kräver vi i Vänsterpartiet informationsinsatser och märkning, en nationell strategi för konsumentupplysning om genmodifierad mat.

I reservation 2 begär vi att det införs krav på miljöinformation för bildäck som innehåller cancerframkallande högaromatiska oljor, HA-oljor.

I reservation 3 vill vi att biltillverkarna ska åläggas att ge information om bilars bränsleförbrukning och att den nuvarande EU-körcykeln görs om så att den bättre motsvarar verkliga förhållanden.

I reservation 4 kräver vi märkning av skinn och päls från djur.

I reservation 5 tar vi tillsammans med Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern upp frågan om vilseledande produktbeteckningar. Det har Martin Andreasson så fint berättat om i sitt anförande, så det går jag inte in på, men det är en viktig fråga.

I reservation 9 begär vi att den konsumenträttsliga lagstiftningen samlas i en balk genom att vi inför en konsumentbalk.

Fru talman! Så till reservation 8 om märkning av manipulerade fotografier. Eftersom vi har så många reservationer har jag valt att bara gå in på frågorna i reservationerna 8 och 7.

Jag tycker att det är mycket märkligt att utskottet i det här betänkandet avstyrker en motion om märkning av manipulerade fotografier med motiveringen att förslaget ”väcker ... en rad frågor av såväl rättslig som praktisk natur”. Det är precis, fru talman, vad utskottet säger på s. 14 i betänkandet.

Utskottsmajoriteten menar att det kan ifrågasättas om förslaget är förenligt med upphovsrättslagstiftningen. Det är märkligt att lagutskottet kan uttala sig med en sådan säkerhet innan förslaget över huvud taget blivit utrett. Lagutskottet frångår sina tidigare principer just i den här enskilda frågan. Om en utredning skulle komma fram till att en sådan här märkning är helt omöjlig att genomföra, skulle jag naturligtvis inte säga något om det. Men så länge vi inte har undersökt frågan tycker jag att det är oerhört märkligt att lagutskottet gör de här uttalandena.

Jag skulle vilja fråga er vad grunden är till detta och vad ni har på fötterna i den motiveringen. Nu vill ni inte ens se över frågan. Varför är ni i majoriteten av utskottet motståndare till en sådan här utredning? Är det inte viktigt att visa vilka fotografier som är så manipulerade att inte ens fotomodellerna själva kan leva upp till bilderna?

Jag hoppas att ni i utskottsmajoriteten inser att det finns enorma problem speciellt bland ungdomar och barn med den kroppsfixering som råder. De här bilderna, som ni i utskottsmajoriteten inte vill märka, bidrar faktiskt till att tjejer och killar får anorexi och bulimi. Ser ni inte det?

Eller har ni något bättre förslag på hur vi ska ta itu med problemet? I så fall vore jag tacksam om ni kunde berätta för mig hur ni har tänkt. Jag kan i alla fall se ett värde i att konsumenterna får veta om en reklambild är manipulerad eller ej. Det är inte okej att lura människor på det här sättet, speciellt inte när barn och ungdomar riskerar att bli sjuka av de här osunda normativa idealen.

Osunda ideal, fru talman, för mig över till en annan av mina reservationer, och det är reservation nr 7, nämligen om ett förbud mot könsdiskriminerande reklam. Utskottet har avslagit Vänsterpartiets motion som handlar om att utreda om ett förbud är möjligt, bland annat med tanke på tryckfriheten, med motiveringen att frågan om sexualiseringen i reklamen har ökat bereds inom Regeringskansliet. Sedan ska man tydligt ställning till om det behövs en reglering eller inte.

Fru talman! För mig och för oss i Vänsterpartiet är det här inte en fråga om moral. Vi vill inte moralisera över nakna och lättklädda kroppar, och det vet ni, i alla fall ni som känner mig. Det är inte nakenheten i sig som är problematisk utan det som den används till.

Vi lever i ett av världens mest jämställda länder, men detta land är fortfarande ett patriarkat. I vårt land har män fortfarande mer makt än kvinnor. Det är bara att konstatera. Män misshandlar och våldtar fortfarande kvinnor.

Att acceptera könsdiskriminerande reklam är tyvärr som att i förlängningen acceptera detta ojämsställda samhälle som vi lever i. Det är ett problem när kvinnokroppar, för fortfarande är det speciellt kvinnor som

framställs på det här sättet, hanteras som varor som kan köpas och säljas. Vad ger det för signaler? Jag tänker igen på barn och ungdomar som i ännu mindre grad än vi vuxna kan värja sig mot reklamens suggestiva inverkan.

För mig är det här så enkelt. Det handlar om vad vi vill ha för sorts samhälle. Det handlar inte om att vi vill begränsa människors rätt att uttrycka sina åsikter, för det kan man göra utan att framställa kvinnor som produkter som är till för att konsumeras.

Och visst är det, fru talman, viktigt med branschens självsanering. Men som den ser ut i dag tycker vi i Vänsterpartiet att den inte har tillräcklig udd, att den är tandlös. Därför tycker vi att det vore bra med en sådan här lagstiftning.

Fru talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation nr 7 om könsdiskriminerande reklam och även till reservation nr 8, just på grund av att utskottet har hanterat frågan så oerhört märkligt, som handlar om märkning av manipulerade fotografier. Men jag står så klart bakom alla de andra reservationer i betänkandet som Vänsterpartiet står för.

Anf. 157 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag ska börja med att fylla på Tassos anförande med att jag är omanipulerad och äkta vara, så ni kan titta på mig om ni väldigt gärna vill.

Vissa konsumentfrågor heter det här betänkandet och tar upp en mängd olika ströfrågor som var och en är viktiga på sitt håll. Jag tänkte använda lite grann av min talartid om det här betänkandet utifrån den erfarenhet som jag har från affärsgolvet på Ica i Sollebrunn. Jag är nämligen av den bestämda uppfattningen att det här med information till konsument är oerhört viktigt för att ge kunskap. Och det är kunskap som ger makt.

Min bakgrund, det som jag är tjänstledig från när jag tjänstgör här i riksdagen, är mitt arbete som styckare, kallskänka i Icabutiken i Sollebrunn. Jag har även suttit i kassan, haft hand om grönsakerna, mejerierna och allt som ni vet kan behöva göras, tomglasautomater och så vidare.

Det jag har mött under alla mina år på Ica är enormt många kunder och konsumenter som har ställt frågor och krav och velat ha än det ena, än det andra. Jag har som yrkesprofessionell, antingen jag har varit styckare eller kallskänka, försökt att ta reda på svaren på de frågor man har ställt.

Det jag har sett är att det finns enormt stora brister på märkningsområdet. Jag har en motion som är lämnad till riksdagen men som inte har kommit med i det här betänkandet, utan den ligger nog och skvalpar i något annat betänkande. Den handlar just om innehållsförteckning, ursprungsmärkning och även miljömärkning, så att kunder ska ha betydligt enklare att göra kloka val.

Det som finns i dag när det gäller livsmedel är enormt stora krav på vilken prismärkning som ska finnas. Det ska finnas ordinarie priser, extrapriser, kilopriser och jämförpriser. Det ska vara väl märkt på alla de här fronterna. Men när det gäller kvalitet finns det ingen märkning mot kund. Det finns heller inte speciellt mycket i innehållsförteckningarna som man som konsument klarar av att förstå vad det faktiskt handlar om. Då kan man fundera på om det inte skulle vara betydligt bättre att ge

även den informationen, inte för att jag ska bestämma vad kunden ska köpa, utan för att kunden ska ha en möjlighet att använda sin kunskap och använda den som ett maktmedel i butiken.

Det jag säger i motionen som inte ligger med här handlar om de här sakerna: innehållsförteckning, ursprungsmärkning och även miljödeklARATIONER på olika varor. Jag säger inte att det ska lagstiftas fram. Hade jag varit konsumentminister hade jag sett till att bjuda in de stora branschorganisationerna som sysslar med livsmedels- och råvaruproduktion. Jag skulle också se till att bjuda in Ica, Coop, Hemköp och alla andra stora organisationer som är de som möter kunden för att gemensamt hitta former för märkning.

Sveriges Konsumentråd jobbar med de här frågorna och är det närmaste en konsumentorganisation som vi har här i Sverige. Jämfört med övriga Europa har vi en väldigt svag konsumentrörelse. Jag hoppas att Konsumentrådet ska lyckas bli ännu starkare och vassare på det här området, för det behöver vi. Där har man tagit fram förslag till märkning, så det finns flera som jobbar på det här området.

Jag ska också ta upp lite grann kring reklam och sexualiseringen av det offentliga rummet. Vi har hört Kristdemokraterna och Vänsterpartiet, som nästan är överens i den här frågan, vilket känns bra. De brukar inte vara överens när vi debatterar i lagutskottet, i alla fall inte när jag är med, så det känns lite bra. Trots det tänker jag inte riktigt gå med på lagstiftningen. Vi har arbetat fram ett annat förslag som vi tycker skulle vara bättre.

Som förbundsordförande i Centerkvinnorna har jag agerat mycket i de här frågorna. Vi har även använt oss av det instrument som finns för att anmäla.

Om jag nu inte haft den stora talarstolen i vägen hade jag kunnat visa en av de reklambilder som vi anmälde. Jag ska i stället försöka göra det i ord, även om det hade varit mer spännande utan talarstol – bara så ni vet det.

Det man ser på bilden är en bar mage – nu blev ni glada att ni slapp se den, eller hur? Tröjan är uppdragen så långt det går utan att man ser mer än rundningen på bröstet, för självklart är det en flick- eller kvinnekropp, och byxorna är neddragna så långt det går utan att könshåren syns. Då kan man fundera: Vad är det reklam för – får jag höra några kvalificerade gissningar? Navelsmycke kanske? Samarin? Brunkräm eller solskyddskrämer? Det finns många olika saker som på något sätt skulle kunna ha en viss koppling till bilden, men det finns ingen naturlig koppling. I stället var det mobiltelefoner som skulle säljas med just den bilden.

Vi anmälde bilden till det som i dag finns att anmäla till, nämligen Näringslivets Etiska Råd, som jag skulle vilja beteckna som en uddlös organisation som inte fyller sin funktion – tyvärr. Självklart fick vi inget gehör. Tyvärr händer i de allra flesta fall ingenting med de anmälningar som görs dit. Vi föreslår ändå den linjen eftersom jag tror att den tanken och den idén skulle kunna ha sin funktion.

Vi vill därför inrätta ett etiskt råd med representanter för medierna – både ägare och journalister – samt för näringslivet, men framför allt skulle en majoritet av rådet bestå av konsumenter. Jag tror att lagstiftning är väldigt svårt. Det finns oerhört många gränsdragningsproblem som man aldrig helt och hållet kan klara av att lösa.

I stället tror jag att det handlar om att bygga upp en konsumentmakt, dels via ett etiskt råd, dels genom en stark konsumentorganisation. Jag tror på möjligheten att använda information som ger kunskap som i slutändan ger makt. Det är den viktigaste delen i allt som rör konsumentfrågor.

Anf. 158 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag tänkte börja med de frågor som hittills i debatten varit mest brännande. Den första gäller märkning av manipulerade fotografier. Vi delar helt inställningen att utseendefixeringen är ett jätteproblem. Den psykiska ohälsan bland ungdomar växer, och det hänger tyvärr samman med utseendefixeringen.

Vi vill emellertid vidga problemet. Det handlar nämligen inte bara om manipuleringen av bilden, där man skapar rosor på kinden, en lite mer solbränd hud, drar in midjan lite grann eller vad det nu kan vara, utan redan i valet av modell sker ett urval. Åldersgruppen är mycket begränsad och många är väldigt smala. Därmed är också mångfalden, som egentligen vore att eftersträva, väldigt liten. Dessutom är det hela ofta sexualiserat genom att kvinnor främst framställs som sexobjekt för männen. Redan där har man försökt påverka ungdomars uppfattning, och manipuleringen av bilden är egentligen bara kronan på verket. Den är bara det sista lilla steget.

Vi tror att skolan har en stor roll att spela genom att faktiskt diskutera sexualiseringen, utseendefixeringen och de osunda idealen, där modellerna ofta är hårdbantade, plastikopererade och till råga på allt manipulerade. Bilden är alltså manipulerad genom att man ändrat kroppsform eller något annat. Därför ser vi detta som ett mycket större problem.

Nästan alla bilder är i dag manipulerade på ett eller annat sätt. Till och med valaffischer är ofta lite manipulerade. Likaså manipuleras människors privata bilder; tänderna görs lite vitare och andra småsaker justeras. Även i andra avseenden är bilderna ofta manipulerade, till exempel genom att man lagt på en annan bakgrund. Och då är frågan: Var ska man dra gränsen för manipulering? Vad ska räknas som en alltför stor förändring mellan hur det såg ut från början och hur det ser ut efteråt? Vi är rädda för att frågan kommer att bli urvattnad eftersom nästan alla bilder i så fall får märkningssymbolen. Och när symbolen finns överallt ser man den inte längre till slut.

Då är det betydligt mer intressant att se *hur* bilderna är manipulerade, vilket ju är kärnan i det hela. Regeringen har bland annat tagit initiativ till projektet Flicka, som vänder sig till unga tjejer för att stärka deras självförtroende. Man har där gjort före-och-efter-bilder genom att man tagit en bild på en helt vanlig tonårstjej och sedan på nästa bild visat allt som kan göras med bilden genom att förändra den så att man i vissa fall nästan inte känner igen människan. På så sätt kan man visa för ungdomarna att inte ens modellerna lever upp till de osunda, sjuka idealen, som ju inte har någonting med naturlighet att göra.

Jag tror att det behövs mycket mer sådant, alltså att man går på djupet med dessa frågor, i stället för den lilla märkningen. Den kan de facto innebära förändringar i upphovsrättslagen eftersom man påtvingar detta, vilket kan medföra svåra gränsdragningsproblem. Det viktigaste argumentet i sammanhanget är dock att märkningen bli uddlös när nästan alla

bilder är manipulerade och det inte framgår av märkningen hur bilden är manipulerad. Det är just det som är problemet.

När det gäller den andra frågan, den om könsdiskriminerande reklam, kan man se ett tydligt samband mellan dessa två frågor. Det är framför allt kvinnor som är manipulerade, även om det naturligtvis också finns manliga modeller. Främst är det dock kvinnliga modeller som manipuleras just för att passa in i en stereotyp form. Ofta är bilderna dessutom sexualiserade.

Tidigare ställningstagande har gått ut på att om lagstiftning är det enda alternativet för att komma till rätta med den könsdiskriminerande reklamen, ja då är vi beredda att ta det steget. Men det är sista utvägen. I första hand försöker vi hitta andra lösningar. Orsaken till det är att det kan komma att handla om en inskränkning av yttrandefriheten, vilket kan få andra konsekvenser som man då måste överväga. Lagstiftning är alltså inte på något sätt uteslutet. Tvärtom finns den möjligheten kvar, och vi har sagt att om omfattningen av den könsdiskriminerande reklamen blir väldigt stor kan det bli aktuellt. I så fall får regeringen återkomma.

Regeringen har nu satt i gång ett arbete som handlar om sexualiseringen i reklamen, just för att problemet blivit så pass stort och det inte verkar lösa sig av sig självt. Tvärtom blir det bara värre och värre. Det är inte så länge sedan som det arbetet sattes i gång, och det intressanta är att arbetet på ett sätt är förutsättningslöst. Regeringen är alltså beredd att göra regleringar och i sista hand lagstifta. Därför finns det stora möjligheter för utredningen att arbeta.

Men eftersom utredningen arbetat under så kort tid vore det märkligt att nu kräva långtgående resultat. Att införa tvingande lagstiftning är ju väldigt speciellt, och därför är det extra viktigt att ärendet bereds ordentligt så att man redan på förhand kan se de effekter det kan medföra och hur dessa ska hanteras. Här pågår det alltså ett arbete.

När det gäller förslaget om inrättande av ett etiskt råd bestående av en majoritet konsumenter är det mycket intressant, och jag hoppas att det och andra goda idéer också når Regeringskansliet och det arbete som pågår där. Sedan får vi ta ställning så småningom. Vi vill dock inte föregripa regeringens arbete genom att redan nu ta ställning, men det är roligt att det händer saker.

Jag vill passa på att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det pågår redan mycket arbete, vilket är orsaken till de många avstyrvandena i betänkandet. Vi får alltså avvakta och se vad som händer med det arbete som pågår.

Jag kan ta två exempel på frågor som är mycket viktiga. Det första gäller fakturaskojeri. Det har blivit ett gigantiskt problem, och det växer. Dessutom är det inte enbart företag som drabbas, vilket var fallet i början, utan nu drabbas även privatpersoner. Man skickar långtgående krav för att skrämja upp folk. Ofta har kravet en porrknäytning för att mäniskor ska tycka att det är pinsamt att anmäla det och i stället bara betalar. Utskottet har varit väldigt skarpt i denna fråga. Vi kom fram till att ogrundade ansökningar om betalningsförelägganden, alltså ogrundade fakturor, ska vara skadeståndsgrundande på samma sätt som det redan är när det gäller ogrundade konkursansökningar. Detta har tillkännagivits för regeringen, och regeringen arbetar faktiskt nu med ett förslag med

den inriktningen, och under det här året kommer det att komma en departementspromemoria.

Det andra området, där det pågår mycket arbete som är viktigt, gäller resegarantisystemet. Man har sett att framför allt små reseföretag, till exempel på Gotland där man är beroende av både båtresa och logi, drabbas av nuvarande system. Därför har Jordbruksdepartementet satt i gång ett arbete för att finna modeller för att ställa säkerhet för de här små reseföretagen. Vi tycker att tiden är mogen för detta, och det är väldigt tillfredsställande att regeringen nu arbetar med det.

Anf. 159 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Ja, det handlar, Hillevi Larsson, om den könsdiskriminerande reklamen. Jag fick uppfattningen, när du stod där uppe och pratade, att du inte alls är motståndare till att det kan behöva lagstiftas om det här. Du sade att det har ökat och så vidare. Sedan sade du också att det är väldigt viktigt att det bereds väldigt noggrant. Det kan jag också hålla med om.

Det här är mycket angeläget. Därför skulle jag vilja fråga: Har Hillevi Larsson någon uppfattning om hur lång tid det kan ta för regeringen att bereda frågan för att så småningom komma fram till ett ställningstagande om att man bör överväga lagstiftning?

Anf. 160 HILLEVI LARSSON (s) replik:

Fru talman! Vad jag har förstått har detta hög prioritet för regeringen. Det är något som de arbetar hårt med. Det är Jens Orback som driver den här frågan, och vad jag har förstått ska man få fram någonting så snabbt det är möjligt. Jag vet inte exakt när det blir, men det är ingenting som har lagts i en byrålåda, utan tvärtom arbetas det aktivt.

Men precis som Ingemar Vänerlov själv säger är det viktigt att man verkligen utreder alla aspekter av det här, så att det inte kommer som en överraskning i efterhand. Därför är det viktigt att det inte förhastas. Det är också viktigt att man remitterar det här till så många berörda instanser som möjligt, så att man får intressanta synpunkter i förskott.

Anf. 161 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jo, jag frågar lite grann dels eftersom det är angeläget, dels eftersom vi har sett skrämmande exempel på när regeringen avser saker och ting. Ta bara det här med fastighetsmäklarlagen, när den skulle ses över! Jag tror att vi väntade i sju år innan det verkligen hände någonting. Och det vore förfärande om vi nu skulle vänta i fem år eller kanske fyra år eller tre år.

Jag tycker att det är bra att Hillevi Larsson säger att det är högsta prioritet och att det kommer att ske så snabbt som möjligt. Därmed kan nog riksdagen räkna med att regeringen inom ett år bör ha kommit till klarhet i om det behöver lagstiftas om de här sakerna eller inte.

Anf. 162 HILLEVI LARSSON (s) replik:

Fru talman! Jo, jag tror säkert att det finns ett förslag inom ett år. Skulle så inte vara fallet och det inte finns goda skäl för det – goda skäl skulle ju vara att man arbetar intensivt men att man ytterligare vill se

över några möjligheter eller höra några instanser – finns det ju möjlighet för riksdagen att kräva att det händer något. Jag berättade ju precis att vi har gjort ett tillkännagivande när det gäller resegarantlagen, så det finns möjligheter att återkomma, men det är alldeles för tidigt att redan nu kräva något sådant. Vi får följa arbetet, och det här har hög prioritet för regeringen, så jag tror inte att det finns någon risk att det förhalas i onödan.

Anf. 163 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen lade ju sent omsider den konsumentpolitiska propositionen på riksdagens bord, så lagutskottet fick bryta ut några frågor och behandla dem lite grann i förtid. Det är därför titeln på det här betänkandet är *Vissa konsumentfrågor*.

Moderaterna har flera motioner och flera yrkanden för att stärka konsumentmakten, bidra till bättre och bredare utbud och lägre priser för den enskilda konsumenten. Alla dessa förslag kommer att behandlas i samband med den konsumentpolitiska propositionen, som kommer att behandlas av utskottet senare under våren. Det gör att karaktären på det här betänkandet nu är något splittrat. Mycket handlar om produktmärkning, produktinformation och marknadsföring. Och det är förstås en viktig del av marknadssekonomi att ge korrekt och tydlig information som hjälper konsumenten att fatta sitt beslut.

Vi vet att reklamen berör, engagerar, bjuder in till debatt och dessutom är en viktig del i vår samhällsekonomi. Det är sällan någon som säger det. Därför vill jag här påpeka att det ofta är mycket konsumentvänligt med sponsring och reklam. Det bidrar till att göra produkter billigare, till att kulturarrangemang blir av. Annonser för med sig att dagstidningar blir mycket billigare för dem som prenumererar på dessa. Och reklam i tv gör att tv-program kan produceras och sändas.

Jag tror inte att jag behöver det, men jag vill gärna peka på inför utskottet att det förs en väldigt intensiv debatt om gränserna för reklam och gränserna för marknadsföring. Utskottet har fått sällskap av självaste statsministern, som tillsammans – sida vid sida, axel mot axel – med statsrådet Jens Orback under det senaste året har påstått att sexualiseringen har ökat i medier och reklam och menat att lagstiftning är sättet att möta det problemet.

Jag tror att det ibland finns starka skäl att rikta kritik mot reklam, annonser och medier. Det gör det tveklöst. Reklam är kraftfullt och berör. Just därför har reklamakare, tidningsredaktörer och annonsörer ett stort ansvar. Reklam som inte respekterar eller som förlöjligar slår oftast direkt tillbaka på annonsören. Löften som inte infrias riskerar att få katastrofala följder för den som gör reklamen eller för varumärket.

För företagen finns både lagar och etiska riktlinjer som reglerar vad man får och inte får kommunicera. Branscherna arbetar med självsanering i form av egenåtgärder, där näringslivet självt slår fast viktiga regler för hur reklamen ska utformas. Det är ett viktigt sätt och som regel ett framgångsrikt sätt att föra debatten och samtidigt värna så viktiga värden som vår yttrandefrihet.

Samtidigt får man inte göra det för enkelt för sig. Det finns en tendens att reklamen just får bära hundhuvudet för det som egentligen är mycket djupare och svårare problem i form av fördomar, missuppfatt-

ningar och orättvis behandling ute i samhället och inte bara i reklamens värld.

Jag vill säga inför kammaren att det som statsministern och statsrådet Orback uttalar sig *för* är någonting som är tämligen kulturradikalt, tämligen långtgående. De säger att vi med lagar ska förbjuda det som inte upplevs passa för stunden eller som inte ligger i linje med den för stunden politiskt korrekta uppfattningen eller passar de politiska normerna.

Vi har i dag här en sammansättning med statsministern, Ingemar Vänerlov och Tasso Stafilidis som gärna vill dra gränser och agera reklam-poliser i sammanhanget.

Jag vill då bara stryka under det som Hillevi Larsson tidigare också var inne på, att det är stora värden som står på spel, grunderna för vår tryck- och yttrandefrihet.

Det är som sagt viktigt att debattera och ibland protestera mot reklam. De egenåtgärder som näringslivet driver inom området reklam och marknadskommunikation är mycket viktiga. För den som vill ta del av den debatten, själv vara delaktig och driva på diskussionen finns Internetsajten www.klagareklam.se som gör det möjligt för alla att rikta anmälningar mot reklam som träder över och passerar gränsen.

Det är så diskussionen ska föras. Och det görs oftast ganska bra, genom en levande debatt om etik och yttrandefrihet. Ska den etiska nivån höjas, vilket det finns goda grunder för, är just en flexibel självreglering inom branscherna effektivare än en stel lagstiftning som urholkar grunderna för vår yttrandefrihet.

Debatten behövs, och självsanering är mycket viktigt. Men vi ska nog tänka oss för några varv innan vi börjar kompromissa med det som är grundbultar i en öppen demokrati.

Anf. 164 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Oj, oj, vad spännande det skulle vara om det blev maktskifte till hösten! Lagstiftning eller självsanering, vad säger de andra systrarna och bröderna i alliansen egentligen om den frågan? Hm!

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 9. Jag står i princip bakom de flesta reservationer som finns i betänkandet. Miljöpartiet sitter inte med i utskottet med ordinarie plats. För tids vinning yrkar jag endast bifall till den tidigare nämnda reservationen.

Jag vill fortsätta med det Henrik von Sydow talade om med marknadsekonomi. Ett av argumenten i en marknadsekonomi är att konsumenterna kan bestämma vad som produceras och hur. Det är ett viktigt inslag i marknadsekonomin.

Konsumentinflytande har också varit av betydelse i miljöarbetet. Många konsumenter vill ta ett miljöansvar i sitt handlande. En förutsättning för att konsumenterna ska kunna spela denna roll är att de har tillgång till adekvat information.

Näringsidkarna förväntas själva tillhandahålla information som de anser gagnar deras försäljning. Det finns också etablerade system för märkning av produkter med positiva miljöegenskaper.

Däremot kan näringsidkare inte i samma utsträckning förväntas tillhandahålla information som inte förväntas öka försäljningen. Därför ställer samhället krav på viss typ av information.

Ibland ställs informationskrav i särskild lagstiftning. Ibland uppnås enighet om krav genom förhandlingar mellan myndighet och branscher i frivilliga överenskommelser. Ibland tillämpas ett mer generellt informationskrav i lagstiftningen.

Sverige har en marknadsföringslag som bland annat ska garantera konsumenterna relevant information. Det uttrycket står i 4 § i marknadsföringslagen. Där sägs: "Vid marknadsföringen skall näringsidkaren lämna sådant information som är av särskild betydelse från konsument-synpunkt".

Fru talman! I praktiken är den information som är tillgänglig för konsumenten ofta bristfällig. Dock har den svenska konsumentpolitiken en lång tradition av att sluta frivilliga branschöverenskommelser. Fördelarna kan vara många, som att EU inte kan utgöra något hinder och att frivillighet kan uppfattas som mer positivt än tvingande.

En annan fördel är att man kan få lämpliga regler på ett smidigare sätt än genom lagstiftningen. Men samtidigt är det ett tidskrävande sätt att arbeta, och det går inte att ha någon formell insyn i hur reglerna följs.

En ganska vanlig uppfattning är ändå att de många frivilliga uppgörelserna är bristfälliga och att de därför inte fungerar i praktiken. Regeringen bör göra en översyn av hur de frivilliga överenskommelserna har fungerat. Det ska redovisas hur de följs i praktiken.

Dock finns det ändå tillräcklig erfarenhet för att komma fram till slutsatsen att det behövs göras en översyn av lagstiftningen som har till syfte att stärka konsumenternas rätt till produktinformation.

Ett exempel som tas upp i den ena motionen från oss i Miljöpartiet i betänkandet är när det hösten år 2002 kom fram uppgifter i medierna om päls- och skinnindustrin i Sydostasien. Det var skrämmande bilder i tv av hur hundar knivhögs till döds och hur katter dränktes eller kvävdes med snaror. Man gick till och med så långt att man flådde både katter och hundar levande.

Allt detta gjordes för att få fram skinn för export till bland annat Sverige och den övriga EU-marknaden. Uppgifter kom fram att skinnen bland annat användes som kragar på jackor. Naturligtvis fanns det ingen märkning som visade att skinnen kom från hundar eller katter.

Utifrån ett konsumentperspektiv är det mycket viktigt att det finns märkning på de produkter som finns att köpa på marknaden. Utan ett sådant system blir det omöjligt för oss konsumenter att kunna avgöra vad det är vi köper. I dag finns sådana uppenbara brister i märkningssystemet.

Det finns ingen uttrycklig skyldighet för producenter och handlare att upplysa om vilken typ av skinn som används. Det är också uppenbart att en del producenter medvetet väljer att inte märka sina produkter med att det till exempel är hundskinn, eftersom de troligtvis kommer på tanken att de inte skulle kunna sälja produkten med en sådan märkning här i Sverige.

Risken är då att producenterna väljer att saluföra sina skinnprodukter med falsk märkning eller något intetsägande som "äkta skinn". Utifrån detta är det oerhört viktigt att regeringen snarast inför regelverk för märkning av skinn så att vi konsumenter enkelt och lätt kan se vilka djur skinnprodukterna kommer ifrån.

Detta är ett typexempel på en fråga som har stötts och blötts under ganska många år. Det har inte hänt någonting sedan hösten år 2002 när det var aktuellt. Det står att regeringen utreder frågan. Vi kan också tolka det som att regeringen funderar eller förhalar.

Återigen står vi här med en riksdagsmajoritet bestående av sossar, moderater, folkpartister, kristdemokrater och halvhjärtade centerpartister som inte vill ge det beskedet hur länge det ska få fortsätta. När ska det komma krav på att det ska vara märkning?

Det är inte så lätt för många konsumenter att enkelt hitta vilka rättigheter och skyldigheter man har. För att stärka medborgarnas makt vore det bra med en översyn av lagstiftningen för att så långt som möjligt samla all konsumentlagstiftning i en gemensam konsumentbalk.

Det skulle betyda att bland annat konsumenttjänstlagen, konsumentköplagen och produktsäkerhetslagen skulle ges en enhetlig och konkurrensneutral tillämpning på de olika sektorerna i ekonomin. Även de delar av marknadsföringslagen som berör konsumentskydd skulle kunna ingå i en konsumentbalk.

Jag är ganska övertygad om att en sådan förändring också skulle gynna konsumentorganisationerna runtom i landet genom att göra det enklare och mer effektivt att tillvarata konsumenternas intressen.

Frågan om konsumentbalk är inte ny. Det fanns för tio år sedan en utredning. Det ansågs i den i utredningen att det var alldeles för många nackdelar. Det lades aldrig fram något förslag.

Vi har nu gått med i EU. Det fanns bland annat en hänvisning till EES-reglerna var ganska krångliga. Vi är som sagt nu med i EU och har en helt annan marknad att verka i både på gott och ont.

Vi handlar med varor och tjänster över landgränserna. Med det följer att vi konsumenter känner oss alltmer hjälplösa eftersom vi inte har kunskap om vilka regler som gäller i EU samt mellan de olika länderna i EU.

Fru talman! Det finns i dag en mängd olika varor och tjänster från den offentliga sektorn som erbjuds oss konsumenter under former som alltmer liknar den konkurrensutsatta marknaden. Den starka och tydliga gränsdragning som tidigare fanns mellan privat och offentligt håller på att suddas ut.

Erfarenheterna med att samla till exempel miljölagstiftningen i en miljöbalk tycker jag talar för att en konsumentbalk ska skapas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

15 § Fastighetsmäklare

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU21
Fastighetsmäklare.

Anf. 165 MARIA HASSAN (s):

Fru talman! Lagutskottets betänkande 21 är ett motionsbetänkande. I det finns tolv motionsyrkanden om fastighetsmäklare och ett yrkande om besiktningsmän. Det pågår ett regeringsarbete om dessa frågor. Majorite-

ten i lagutskottet vill inte föregripa framtida överväganden. Därför yrkar vi bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motionsyrkanden. Men det är nu ett bra tillfälle att argumentera.

Prot. 2005/06:102
5 april

Fastighetsmäklare

Anf. 166 BERTIL KJELLBERG (m):

Fru talman! Äntligen! Efter år av tjat har regeringen i december 2005 tillsatt en utredning som ska göra en välbehövlig översyn av fastighetsmäklarlagen. Sent ska syndaren vakna.

Jag ska ta upp frågan om besiktningsmän och deras ansvar. Att köpa eller sälja sin bostad är den enskilt största affär som vi gör i våra liv. Vi gör det kanske en eller två gånger, och någon mer betydande erfarenhet får vi inte av sådana affärer. När vi ska sälja eller köpa en bostad vänder vi oss ofta till en fastighetsmäklare som får vårt uppdrag att förmedla en försäljning eller att genom honom köpa en bostad. När vi har köpt fastigheten har vi ofta stora förväntningar. Tyvärr blir ett antal fastighetsköpare mycket besvikna efter köpet när de upptäcker att fastigheten som de har köpt har fel som de inte har märkt före köpet eller som de inte har räknat med.

Fastighetsmäklaren gör ingen besiktning av fastigheten före köpet. Jordabalkens regler är sådana att säljaren ska lämna uppgifter till köparen, men det är köparen som ska undersöka fastigheten så noggrant att hon eller han upptäcker fel som finns på fastigheten. Om det är fråga om så kallade dolda fel så svarar säljaren för dem.

Att upptäcka fel på en fastighet kan få förödande konsekvenser för privatekonomin för både en köpare och en säljare. Det kan medföra års-långa tvister i domstolarna. I de flesta fastighetstvister i domstol gäller tvisten om köparen har fullgjort sin undersökningsplikt eller om det är fråga om ett dolt fel. För att fullgöra sin undersökningsplikt före köpet vänder sig ofta den presumtiva köparen till en besiktningsman för att få hjälp.

Hur väl besiktningsmannen fullgör sin uppgift har stor betydelse för den enskilde köparen. På marknaden finns en stor osäkerhet när det gäller vad den enskilde fastighetsköparen kan förvänta sig av besiktningen avseende såväl omfattning som kvalitet. Ofta tror fastighetsköparen att besiktningens omfattning är betydligt större än vad den är i verkligheten. Detta är ett konsumentproblem som inverkar menligt på den välfungerande bostadsmarknaden.

Fru talman! Vi anser därför att det finns starka skäl att omgående tillsätta en utredning som utreder besiktningsmännens uppdrag. Ett alternativ är att ge den nyligen tillsatta utredningen om fastighetsmäklare tilläggsdirektiv. Regeringen har visserligen sagt att man tänker tillsätta en utredning hösten 2006 som ska göra en översyn av skyddet för konsumenten inom tjänstesektorn. Tyvärr är min erfarenhet av regeringens tidsangivelser inte den bästa. Jag är rädd för att den aviserade utredningen inte kommer i gång före våren 2007. Erfarenheten från insolvensutredningen förskräcker.

En utredning om det rättsliga skyddet för konsumenter vid köp av tjänster kommer också att behandla ett stort antal tjänster. Troligen kommer den inte att göra något avtryck i lagstiftningen förrän tidigast i slutet av nästa mandatperiod.

Förslaget om besiktningsmannens uppdrag är så specifikt och har så stor betydelse för den enskilde och bostadsmarknaden i stort att ett lagförslag bör komma omgående. Därför är det en god idé att göra detta till en egen utredning eller att koppla den till fastighetsmäklarutredningen genom tilläggsdirektiv.

Fru talman! Slutligen yrkar jag bifall till reservation 2 under punkt 2.

Anf. 167 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Även vi inom Folkpartiet liberalerna känner en tillfredsställelse över att utredningen om fastighetsmäklare nu verkligen har kommit i gång. Fastighetsmäklare spelar ju en viktig roll och har en betydelsefull ställning i samband med ett villaköp, i synnerhet för konsumenterna. Det är ett stort steg som man kanske inte tar så många gånger i livet.

När det gäller utredningen har vi gjort bedömningen att direktiven är så omfattande och välformulerade att de täcker de frågeställningar som har kommit upp om lockpriser och om hur man eventuellt ska reglera budgivningssituationer, som ju har blivit vanliga nu under senare tid.

I frågan om besiktningsmän ställer vi oss bakom den reservation som är avgiven. Besiktningsmän spelar också en stor roll i det här sammanhanget. Jag har precis som Bertil Kjellberg erfarenhet av, och vet, att den vanligaste tvisten i svenska domstolar handlar om fastighetsköp. Det är tvister mellan köpare och säljare, mellan köpare och besiktningsmän och ibland mellan köpare och fastighetsmäklare eller möjligen säljare och fastighetsmäklare. Totalt sett är detta ett stort område som våra domstolar får arbeta mycket med.

Det är absolut nödvändigt att man gör någonting åt de här frågorna. Nu vill vi att man ska se över just besiktningsmännens situation. Vi tycker att det är så speciellt med besiktning av fastigheter att det inte kommer att bli någon bra lösning att ta med detta i den stora översyn som regeringen har aviserat. Den här frågan bör lösas separat.

Vi har tidigare i Folkpartiet sagt, och det står vi fortfarande fast vid, att man borde göra en ännu vidare översyn och se över felreglerna i jordabalken. Man borde pröva om det danska systemet, som nu har varit i kraft i några år, skulle kunna vara en lösning för oss. Det danska systemet för villaköp och villaförsäljningar är just att man har en obligatorisk besiktning och att det utlåtande som besiktningsmannen lämnar ifrån sig har en avgörande betydelse för de eventuella felaktigheter i fastigheten som kan dyka upp vid ett senare skede.

Men i det här betänkandet nöjer vi oss med att stå bakom reservationen.

Anf. 168 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Ärendet i dag handlar om fastighetsmäklare och fastighetsmäklarlagen. Jag yrkar bifall till reservation 2 under punkt 2.

Mina kolleger Jan Ertsborn och Bertil Kjellberg har redan talat om innehållet i reservationen som rör besiktningsmän. Jag tänker därför uppehålla mig lite grann vid det som jag har tagit upp från vårt parti när det gäller det särskilda yttrandet.

Min motion handlar om lockpriser och öppen budgivning. Det är mycket som har hänt i och med IT-revolutionen – inte att förglömma –

som har gjort att mäklarnas marknadsplatser ofta återfinns på nätet. Det har medfört att branschen är både mer åtkomlig och mer överskådlig.

Fru talman! Med dagens låga ränteläge har människor helt andra förutsättningar att laborera med sin privatekonomi. På samma gång ser vi hur fastighetsmarknaden utnyttjar detta för att locka till sig kunder. Fastighetsmarknaden omsatte 137,1 miljarder år 2004. 144 000 småhus och bostadsrätter bytte ägare. En mycket stor andel av bostadsöverlåtelseerna sker genom landets ungefär 5 400 registrerade fastighetsmäklare. År 2004 såldes bara i Stockholm 91 % av alla småhus via mäklare. Bostadsmarknaden utgör med andra ord en enorm spelplats för något som vi alla behöver – trygga bostadsförhållanden.

Fru talman! I dag är diskrepansen ofta stor mellan det pris som mäklaren anger i marknadsföring och det pris som säljaren verkligen vill ha. Även om vi vet att det finns goda seder och bruk inom branschen finns det ändå de som inte håller sig till det. Detta med olika priser leder till att konsumenten har svårt att beräkna var det slutgiltiga priset faktiskt kommer att landa. Därmed har man svårt att avgöra hur mycket man behöver låna på banken för att få köpet att gå ihop.

Mäklarsamfundet har självt angett att mäklare ofta lockar med priser som helt enkelt inte är verklighetsanpassade och att användandet av lockpriser är ett brott mot god mäklarsed och därmed också mot fastighetsmäklarlagen, kan man tycka.

Jag har själv varit utsatt för detta. När vi skulle sätta ut vårt hus till försäljning var det en av de mer etablerade mäklarfirmorna i det här landet som hade en mäklare som presenterade ett förslag där vi skulle lägga oss väldigt lågt för att locka till oss många intressenter. I de fall som man har granskat i det här avseendet har skillnaden mellan utpris och slutpris varit så stor som 53 %.

Det är framför allt de med sämre hushållsekonomi som är de allra svagaste i det här sammanhanget. Fastighetsmäklarnämnden har uttalat att mäklare har en skyldighet att ange det korrekta priset för ett objekt och att ett pris som väsentligt avviker från det som bedöms som det marknadsmässiga priset kan leda till att intresserade kunder vilseleds. I själva verket visar en undersökning att så många som tre av fyra bostadsköpare är rädda för att bli lurade.

Fru talman! En bostadsrättsaffär eller ett husköp är för de flesta, precis som min kollega Bertil Kjellberg anger, den största och viktigaste investeringen i livet. Det är en affär som påverkar ens privatekonomi långt fram i tiden. Köpet kan vara avklarat på en dag, men räntorna får man kanske dras med i stort sett hela livet. Därför fordras ett särskilt skydd för konsumenterna. En reviderad fastighetsmäklarlag till förmån för konsumenten skulle kunna utgöra första steget i den tryggheten. Vi är därför väldigt glada för att det nu har kommit i gång en sådan översyn av fastighetsmäklarlagen, men det tog sju år från det att det påpekades i den här kammaren.

Vi utgår naturligtvis ifrån att det här med lockpriser finns med, och det finns anledning att tro att det finns med i översynen. Men det är inte lika tydligt när det gäller budgivningsförfarandet. Det är ett närstående problem där konsumenterna också drabbas, fru talman. Det handlar om det slutna budgivningsförfarandet. I andra länder har man infört en så kallad budlogg för att öka transparensen. En sådan registrerar uppgifter om

budgivare, tidpunkter, belopp och lämnas till köpare och säljare efter avslutad affär. En modernisering av fastighetsmäklarlagen är av största vikt för alla parter för att öka konsumentskyddet och för att fastighetsmäklarna ska ha tydliga regler att gå efter, och där kan till exempel en budlogg vara ett bra komplement.

I direktivet till utredningen ingår nu att belysa hur mäklare marknadsför förmedlingsobjekt. Förhoppningsvis kommer också konkreta förslag att läggas fram som leder till att den bild som jag beskrivit här förändras.

Kristdemokraterna har i sin motion krävt just detta, och jag har därför avstått från ett särskilt yrkande beträffande lockpriser och öppen budgivning och nöjer mig tills vidare med att invänta utredarens förslag i just den här frågan. Men som tidigare har sagts, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 2 under punkt 2.

Anf. 169 REZENE TESFAZION (s):

Fru talman! Den 15 december förra året beslutade regeringen om en översyn av fastighetsmäklarlagen. Vi är många som har sett fram emot den översynen. Man bör också notera att regeringen nu tar ett bredare grepp om frågorna än vad riksdagens tidigare tillkännagivande har omfattat.

Utgångspunkten för den socialdemokratiska regeringens direktiv är att konsumenten ska ha ett gott skydd vid affärer som avser det egna boendet. En annan utgångspunkt är att utredaren ska uppmärksamma hur förmedlingsobjekt marknadsförs och hur mäklare agerar vid budgivning.

Efter att ha sett TV 3:s program Insider för en tid sedan känns den här diskussionen extra viktig. När vi köper eller säljer en villa eller en bostadsrätt vill vi veta att affären går riktigt till. Vi vill känna oss trygga med att vi har rätt information, att budgivningen sköts på ett bra sätt och att mäklaren står som en opartisk garant för både säljarens och köparens intressen.

Ett husköp är ett mycket viktigt beslut för människor, och då måste vi kunna lita på mäklare. Det är därför viktigt att utredaren också får möjligheter att undersöka den praxis som har bildats beträffande begreppet god mäklarsed och överväga om titeln fastighetsmäklare bör skyddas.

Tack vare att regeringen har gett ett brett uppdrag till utredaren finns det anledning att anta att utredningen kommer att behandla de motionsämnen som varit aktuella i fråga om fastighetsmäklare.

Bertil Kjellberg föreslår i en motion ett tillkännagivande om behovet av att utreda besiktningsmannens roll. Jag kan instämma i det som Kjellberg uttrycker. Frågan är viktig, och jag är positiv till att frågan utreds.

I den konsumentpolitiska propositionen talar regeringen också om att göra en övergripande översyn av det civilrättsliga skyddet inom tjänstesektorn. Det är positivt om även denna fråga kan tas upp i sammanhanget. Det finns inte heller anledning att nu föregripa de ställningstaganden som en framtida utredning kommer fram till.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande LU21 och avslag på motionerna.

Fru talman! Det är intressant att återvända till en debatt som lagutskottet har ansvar för. Det var ett av mina första utskott i riksdagen när jag kom hit för ungefär tolv år sedan. Agne Hansson från Centerpartiet var då utskottets ordförande. Ett av de uppdrag som jag fick var att ingå i den grupp som utskottet tillsatte för att bland annat se över fastighetsmäklarlagen. Det här gjordes kort tid efter det att fastighetsmäklarlagen trätt i kraft. Utskottet ville då utvärdera effekterna av den nya lagen och bedöma om syftet med lagen hade uppnåtts. Utvärderingen ledde också till att det senare tillsattes en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn. En bred översyn gjordes och förslag om ändringar lades fram.

Fastighetsmäklare

Så gick det några år. Och inget är naturligtvis så bra att det inte kan bli bättre, och så är det dags igen för en utredning. Samhället förändras hela tiden. Vi får nya levnadsmönster. Vi rör på oss på ett helt annat sätt än bara för tio år sedan. Vi är européer. Alltfler i Sverige har fler bostäder samtidigt, både inom landet och utomlands. Bostaden är också hemmet, som fler av er har sagt. Det är en livets viktigaste investeringar, och det är därför väldigt betydelsefullt hur bostäder säljs och köps.

Det är betydelsefullt hur fastigheterna förmedlas. Det är där fastighetsmäklaren har en viktig roll att spela, eftersom bostäder ofta byts genom en fastighetsmäklares roll. Hon eller han ska vara en opartisk ställföreträdare som ska ta till vara både säljarens och köparens intresse. Kärnan i uppdraget är att mäklaren ska sammanföra parter som har ett intresse av att sluta ett avtal med varandra. Det traditionella sättet är att man ser på en mäklare som att det är en mycket sakkunnig person som både säljare och köpare kan lita på. Det är därför viktigt att fastighetsmäklarlagen ger så klara direktiv som det är möjligt så att både konsumenter och mäklare kan arbeta efter den.

Det finns som sagt åter en utredning som ska se över lagstiftningen. Av det här betänkandet och också av de direktiv som utredaren har fått framgår det att utredaren ska lägga fram förslag som ska ge konsumenter ett gott skydd anpassat till nuvarande förhållande vid affärer som avser det egna boendet. Jag har ingen anledning att misstro utredaren. Jag tror att utredaren kommer att komma med bra ändringsförslag, men jag hade hoppats att lagutskottets majoritet skulle bifalla de motioner som ändå finns i detta betänkande. Åtminstone borde man ha haft en mening om de motioner som lämnats och kanske skickat dem, gjort en klar deklaration och skickat dessa till utredaren. Nu hoppas jag ändå att utredaren är av den kaliber att han lyssnar på debatter i riksdagen. Jag anser dock att vi har en mycket märklig behandling av motioner som riksdagsledamöter framställer till riksdagen. Ofta återkommer motionerna år efter år. Det har min motion bland annat gjort. Lika ofta har de avslagits. Jag tycker att det är lite tråkigt att man gör så med riksdagsledamöters motioner. Ofta har ju motionerna kommit till efter kontakt med medborgarna. Vi är ju folkets förtroendevalda. Vi har fått se hur det ser ut i verkligheten, och så kommer man fram till att det kan vara något som man kan väcka en motion om i riksdagen, öppna upp för en fråga och en diskussion och kanske ett förslag till beslut. På det här området tycker jag att det behövs en förändring.

Lagutskottet har alltså behandlat vår motion där vi kräver att det ska ges ett tillkännagivande till regeringen om att bostadsrättsmäklare måste

ha ett tydligt informationsansvar gällande när man förmedlar så kallade oäkta bostadsrätter. Det begär vi efter att vi har sett att det är så få egentligen som känner till att det finns oäkta bostadsrätter. Det är inte så underligt att det är så. Inte ens vår samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin kände till problematiken med den boendeformen när jag ställde henne en fråga på riksdagens frågestund här i kammaren. Hon lovade att hon skulle titta på saken och komma tillbaka.

Fru talman! Det är alltså viktigt att bostadsrättsmäklare informerar dem som står i beredskap att köpa en oäkta bostadsrätt. De ska bli väl informerade om vad det innebär. Det innebär försämringar rent skattemässigt den dag man vill sälja sin oäkta bostadsrätt.

Jag hade i går en interpellationsdebatt med finansminister Nuder. Jag blev uppriktigt sagt glad åt hans inställning när det gällde den här boendeformen. Han såg att det fanns problem. Han ansåg att man skulle se över skattebestämmelserna och ansåg att vår kritik mot skattebestämmelserna för den här boendeformen var berättigad. Då tog jag även upp informationsansvaret för fastighetsmäklaren. Men på frågan vad regeringen skulle göra åt det passade han och sade att det inte var hans bord trots att han ansåg att även det förslaget var berättigat.

När jag nu fick se att lagutskottet i dag har frågan på sitt bord och avstyrker motionen blir jag naturligtvis besviken, inte främst för att det är min motion, men jag blir besviken när jag ser att lagutskottet inte inser betydelsen av att det är oerhört viktigt att människor som står i beredskap att köpa en oäkta bostadsrätt garanteras den information som de måste ha för att inte hoppa i galen tunna. Därför yrkar jag, fru talman, bifall till reservation 1 där Viviann Gerdin för Centerpartiets räkning framfört kravet om ett tydligt informationsansvar för fastighetsmäklare. Jag står även bakom reservation 2.

Det allra bästa vore om vi inte hade den här problematiken utan att vi alltid ägnade oss åt äkta vara, äkta bostadsrätter. Men den frågan passar ju inte in i det här betänkandet. Så jag tvingas säga som finansminister Nuder: Den hör inte hemma på det här bordet. Men, fru talman, det aktualiserar ändå frågan om hur utskottet i riksdagen ska se ut nästa mandatperiod. Vilka frågor ska sammanföras från dagens utskott för att kunna behandlas i ett sammanhang så att ingen kan säga att en fråga inte hör hemma på bordet? Vi måste få se en helhetslösning för bostadsfrågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

16 § Styrningen av integrationspolitiken

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU6
Styrningen av integrationspolitiken (framst. 2005/06:RRS2).

Anf. 171 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Först och främst vill jag yrka bifall till den gemensamma alliansreservationen nr 1 och till den moderata reservationen nr 2.

Kvällens debatt i kammaren kring detta betänkande handlar om styrningen av den svenska integrationspolitiken. När jag tittade efter sist var det många socialdemokrater uppsatta på talarlistan. Jag ser inte så många här, men de lär behövas i avsaknad av den ansvariga ministern själv. Jag tycker att det är lite svagt av Jens Orback att inte ta sig tid att komma till kammaren när vi debatterar hans område, i synnerhet ett valår.

Fru talman! Detta politikområde kan utan omsvep betecknas som ett misskött sådant. På punkt efter punkt ser vi hur sysselsättningsgraden för utrikesfödda är lägre i Sverige än för infödda, något som skiljer oss från övriga Europa och världen. Orsakerna till detta måste självfallet sökas i vårt land. Det är inte något som enbart kan förklaras med en enkel formel, utan det handlar om den samlade politik som förs av den socialdemokratiska regeringen.

Människor som kommer till Sverige ses inte som individer med förmåga att klara sig själva utan betraktas alltför ofta som offer. Med denna mentalitet skapas fiktionen av att människor är svaga, okunniga och oanställbara. Vi håller i dag på att få områden i vårt land där unga människor växer upp utan att ha en enda person i sin omgivning som har en normal lön. Alltför många är i stället beroende av en kombination av socialbidrag och svartarbete.

I spåren av arbetslöshet och utanförskap följer ungdomsbrottslighet och gängkriminalitet. För två veckor sedan kom en studie från Lunds universitet som gjorts som intervjuer med ungdomsrånare i åldern 15–17 år. Den visar hur fruktansvärd utvecklingen håller på att bli. Jag citerar ut Sydsvenska Dagbladet från den 21 mars.

”En av pojkarna i studien exemplifierar den aggressiva hållningen i förhållande till andra grupper i en mening som har fått ge namn åt själva studien: ’När vi är ute på stan och rånar, så krigar vi, vi krigar mot svenskarna’”.

Av intervjusvaren framgår att rånen i första hand inte utförs för att komma över pengar. Drivkraften är i stället spänningen och tillfredsställelsen över att få utöva makt. Så här uttrycker en av pojkarna det: ”Makt för mig är att svenskarna ska se på mig och lägga sig ner på marken och pussa mina fötter”. Så ser det ut i Malmö, i Sverige, i dag den 5 april 2006. Så ser resultatet av tolv års socialdemokratisk integrationspolitik ut.

Fru talman! Konsekvenserna av regeringens politik är som allvarligast i storstadsområdena där arbetslöshet och uppgivenhet breder ut sig, till och med nu i den högkonjunktur som Sverige faktiskt befinner sig i.

När vi söker orsakerna finns det ingen enskild fråga som är viktigare än den olycka som ligger i att den svenska välfärdsmodellen bidrar till extra höga marginaeffekter för just de grupper som har svag förankring på arbetsmarknaden, exempelvis invandrare. Dessa grupper får i högre grad inkomststöd via socialbidrag som trappas av krona för krona vid stigande inkomster och som därför ger hundraprocentiga marginaeffekter.

Vi överväger från moderat håll att föreslå att en statlig etableringspeng införs för nyanlända flyktingar och anhöriginvandrare. Etableringspengen skulle utgå en viss period efter det att uppehållstillstånd har beviljats och inte avräknas mot en eventuell arbetsinkomst.

Vi föreslår också att arbetsgivare som anställer en nyanländ flykting eller anhöriginvandrare som deltar i undervisning i svenska för invandrare på minst halvfart under arbetstiden får en lönesubvention med 75 % av lönen så länge undervisningen pågår, dock högst tre år. Lönen bör utgå i enlighet med gällande kollektivavtal.

Allianspartierna har i sina budgetar för hösten lagt förslag om att arbetsgivaravgiften ska slopas för privata arbetsgivare som anställer personer som befunnit sig långt från arbetsmarknaden under en längre tid. Den föreslagna rättigheten har fått namnet nystartsjobb. Den har tidigare omfattat människor som har varit långvarigt borta, långvarigt socialbidragsberoende utan arbete samt flyktingar och anhöriginvandrare som beviljats uppehållstillstånd.

Vi moderater föreslår nu tillsammans med alliansen att nystartsjobben även ska omfatta nyanlända flyktingar som lyckas få ett arbete under asylprocessen innan uppehållstillstånd har beviljats.

Vi ifrågasatte syftet med inrättandet av ett integrationsverk. Vi har inte haft anledning att ompröva vår åsikt. Det är vår uppfattning att Integrationsverket successivt bör avvecklas. Vi föreslår i stället att Migrationsverket får ta över Integrationsverkets ansvar för att distribuera kommunersättningar vid flyktingmottagande.

Fru talman! Den vårbudget som tydligen blev klar i dag i uppgörelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern innehåller följande om integration som jag har hämtat från regeringens hemsida.

Jag ska penetrera förslagen och titta lite på vad de innebär.

100 skolor, 1 000 resurspersoner. För att förbättra elevernas resultat i skolan ska 1 000 resurspersoner med utländsk bakgrund anställas på skolor i segregerade områden. De ska fungera som stöd i undervisningen och bidra till att fler ungdomar kan gå ut skolan med fullständiga betyg.

Detta är precis samma sak som har sagts av regeringen i mer än tio års tid. I lite mindre format kommer jag ihåg det från debatter i Malmö kommunfullmäktige så långt tillbaka som 1998. Vad Sverige i stället behöver är fortbildade lärare, flera alternativa skolor i förorterna, en skola som satsar på kunskaper för de här eleverna. På det satsar inte den nuvarande regeringen.

Snabb etablering av nyanlända invandrare. Arbetsförmedlingen får ett sammanhållet ansvar för att nyanlända invandrare snabbt kommer i arbete. Försöksverksamheten startar den 1 juli 2006 som ett geografiskt avgränsat försök under två år.

Det är självklarheter – ånyo självklarheter. Vem tycker inte att en arbetsförmedlings uppgift är att förmedla arbete? Problemet är att dessa myndigheter är utomordentligt dåliga på att göra det på ett effektivt sätt. Det har flera undersökningar konstaterat. Hade regeringen velat vara offensiv hade man i stället sökt en samordning av de många myndigheter som i dag strävar i olika riktningar och skapat en politik som ställer krav och ger möjligheter till dem som kommer till Sverige att delta i en meningsfull introduktion i näringslivet. Det gör man som sagt inte.

Ökade bidrag till antidiskrimineringsbyråer. Det borde knappast beröras. Sedan när bidrog en antidiskrimineringsbyrå med något konstruktivt? Antidiskrimineringsbyrån i Malmö gjorde förra året en uppföljare till Centrum mot rasisms ökända attack mot glassen Nogger black genom att anklaga glassbolaget GB för att glassen 88 i själva verket är en hemlig

kod för Heil Hitler, svarande mot åttonde bokstaven i alfabetet. Denna organisation ska nu få ännu mer av skattebetalarnas pengar. Tack, men nej tack.

På regeringens hemsida läser vi slutligen: Ökat stöd till kommunerna. Kommuner som tar emot dem som fått permanent uppehållstillstånd med den nya asyllagen får ökat stöd. Totalt anslås ca 600 miljoner kronor 2006 till en kommunstimulans för att öka antalet kommunplatser. Dessutom ökas schablonersättningen från 2007.

Här kommer vi till den riktigt intressanta frågan – kvällens clou, skulle man kanske kunna säga. Under i stort sett hela 90-talet har frågan om flyktingmottagandet varit ett stridsäpple mellan staten och landets kommuner. Konflikten har främst handlat om utformningen av ersättningen per flykting, det vill säga regeringens metod med schabloner.

De svenska kommunerna är *fed-up* med regeringens attityd till problemet. Det är inte att undra på. I min hand har jag det brev som i förra veckan skrevs från en enig kommunstyrelse i min hemstad och valkrets Malmö till regeringen med uppmaning att lösa ett antal problem som den tillfälliga lagen genererar och att hantera problemet i stor. Det är inte mycket stöd för den politik som regeringen och stödpartierna för. Tvärtom kräver Malmö exakt det som vi moderater kräver, nämligen att staten ska ta över hela ansvaret för finansieringen av flyktingmottagandet och sluta med en schablonisering som är otillräcklig.

Nu kommer regeringens gottepåse på 600 miljoner, lagom till valet naturligtvis. Med ca 25 000 kr per person – det är ungefär vad det blir – ska alltså den nedåtgående trend vändas som vi sett exempel på under tio års tid. Det är inte seriöst, särskilt inte när Integrationsverket har slagit fast att 90 % av anslaget till introduktion går direkt till försörjningsstöd, alltså till socialbidrag. Regeringen skulle såvitt jag och mitt parti kan bedöma kunna fyrdubbla summan från 600 miljoner till 2,4 miljarder, från 25 000 till 100 000, och det skulle ändå inte ändra en enda bokstav i den problematik som vi har framför oss.

Regeringen ägnar sig i stället åt krypskytte mot de av landets borgerliga kommuner som inte anses göra sin plikt och ta emot de flyktingar som strömmar fram ur den tillfälliga asyllagstiftningen. Uppenbarligen har bara 48 av de 250 kommuner som tillfrågats sagt ja. Majoriteten av landets kommuner är socialdemokratiskt och inte borgerligt styrda. Vad borde slutsatsen bli?

Möjligheten att erbjuda både bostad och arbete är hyfsat begränsad i rätt många kommuner. Många människor är redan utan arbete i vissa kommuner, i andra finns inte bostäder. Mängden pendlare i Sverige har ökat dramatiskt. Att pendla kostar pengar. Det finns det lite av i den schablon som staten i dag ger.

Linjen är tydligen att de borgerliga kommunerna är ensamma ansvariga för att regeringens politik havererar. Man behöver bara titta på uttalandet i Aktuellt i politiken från slutet av februari. Där svarar statsrådet Jens Orback att Danderyd ska höja skatten med 25 öre och bygga hyresrätter. Det är lite goddag yxskaft över den argumentationen.

Har Jens Orback hört talas om finansieringsprincipen, det vill säga att staten ska finansiera de åtaganden som man ger kommunerna? Hur löser ett eventuellt bostadsbyggande i kommunerna problemet med framtida

socialbidragsberoende som ytterst beror på en socialdemokratisk politik som ger färre och inte fler nya jobb?

Vi moderater har full förståelse för de socialdemokratiska och borgerliga kommunalråd som tvekar och som säger nej till att skriva avtal med Integrationsverket om att ta emot flyktingar. Det saknas helt enkelt en långsiktig finansiering av flyktingpolitiken på det sätt som Malmö talar om i sitt brev.

Det är definitivt inte något Columbi ägg att bara fixa kommunplaceringarna. De som flyttar ut i landet återfinns ju ändå i storstadskommunerna inom något år – i Gällivare i går i Helsingborg i dag. Vad tänker regeringen och stödpartierna göra åt den saken? Det skulle vara mycket intressant att få höra här i kväll.

Slutsatsen är alltså knappast att bara satsa på att fler kommuner ska ta emot. Kombinerar inte det med åtgärder som gör det mer attraktivt kommer inte problemet att lösas. Den grupp vi talar om är ju den som redan har fått uppehållstillstånd. De upphör att vara människor som kan placeras ut enligt en uppjord mall. De har full frihet att röra sig över ytan.

Det är också uppenbart att Socialdemokraterna i regeringen, trots alla försök att skylla över saken på andra, har försatt sig själva i den röra som nu råder. Moderaterna har inte efterfrågat den nya asyllagen. Vi har tvärtom med kraft argumenterat emot den, och som enda parti i kammaren röstat emot den. Att den genomfördes var beklagligt eftersom det som nu händer gick att förutse.

I sin iver att behålla makten valde Socialdemokraterna en annan väg. Vänsterpartiet och Miljöpartiet krävde, som bekant, lagen för att låta Göran Persson stanna kvar som statsminister. Jag tycker därför att Socialdemokraterna här i kammaren är skyldiga Malmös kommunpolitiker, och andra som undrar över regeringens linje ett svar på frågan: Hur ska introduktionsersättningen hanteras i framtiden?

En tanke vore att det skulle utgå bonus till den kommun som åstadkommer något och lyckas få folk i arbete. Vi pratar då om nya jobb, inte bara sysselsättningsåtgärder. Malmö skulle inte under socialdemokratiskt styre bli särskilt kompenserat i så fall. Det har vi sett flera exempel på. Är det något av Malmös förslag som Socialdemokraterna över huvud taget är beredda att pröva? Det är en lång lista.

Herr talman! Valet i september får visa om väljarna vill ha mer av den misslyckade integrationspolitik som bedrivs eller om man vill ha något fungerande. Jag är ganska övertygad om att debatten i dag kommer att visa precis var skiljelinjerna går inför den 17 september.

Anf. 172 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Jag står bakom Folkpartiets alla reservationer, men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall enbart till reservationerna 1 och 3.

I det betänkande som vi diskuterar i dag behandlas en framställan från Riksrevisionens styrelse baserad på en av de viktigaste utvärderingar som har gjorts av den socialdemokratiska integrationspolitiken. Det handlar om Riksrevisionens rapport *Från invandringspolitik till invandringspolitik* från mars 2005.

Det är en titel som säger allt om hur det har gått med den omvandling av den gamla invandrapolitiken som gjordes 1997 och som skulle ge upphov till en helt ny politik, det som därefter har kallats integrationspolitik.

Som Riksrevisionen har konstaterat blev det inte alls något nytt utan bara en upprepning av den gamla misslyckade politiken, och med samma resultat, kan man tillägga, det vill säga ett växande utanförskap för alltfler personer som har flyttat eller flytt till Sverige.

Man kan i Riksrevisionens rapport läsa:

”År 1997 beslutade riksdagen att införa en ny integrationspolitik, som avsåg att ersätta den tidigare invandrapolitiken ... I propositionen slår regeringen fast att den förda politiken kommit att förstärka en uppdelning av befolkningen i ett ’vi’ och ett ’dom’. Politiken hade därigenom bidragit till det utanförskap som många invandrare och deras barn upplever i det svenska samhället ... Riksrevisionens granskning visar att integrationspolitiken ännu inte har fått avsett genomslag. Säråtgärder utifrån invandrarskap har inte begränsats till den första tiden i Sverige. Regeringens mål- och resultatstyrning har till stora delar fortsatt att baseras på de utgångspunkter som invandrapolitiken vilade på.”

Med andra ord, herr talman, har den politik som har förts efter reformen 1997 ännu mer förstärkt utanförskapet och uppdelningen av samhället mellan ”vi” och ”dom”. Det är vad det långa socialdemokratiska regeringsinnehavet har betytt. Därför är det nedslående att konstatera att som svar på denna häftiga kritik ändrar man inte politiken utan tillsätter en utredning till.

I stället för att följa Riksrevisionsstyrelsens förslag om att förtydliga integrationspolitikens mål och handla annorlunda har man nu tillsatt en ny utredning. Typiskt för denna regering.

Herr talman! Utöver nya utredningar har regeringen också satt i gång en omfattande kampanj i syfte att skönmåla verkligheten och övertyga den som övertygas kan om att ”kuggarna tar i”, att äntligen går det bättre.

I riksdagens särskilda debatt om situationen i utsatta förorter den 14 oktober 2005 upprepade integrationsministern Jens Orback orden ”kuggarna tar i” sju gånger. Och Jens Orback har fortsatt att upprepa mantrat ”kuggarna tar i” så fort tillfälle ges. Och så gör Socialdemokraterna i kör numera.

Men verkligheten vill inte ge ministern eller socialdemokratin rätt. Kuggarna tar inte i bara därför att Jens Orback och hela det mäktiga socialdemokratiska propagandamaskineriet upprepar det, lika lite som en lögn blir sanning för att den upprepas tusen gånger.

Herr talman! Tre viktiga rapporter har under de två senaste veckorna visat att verkligheten går åt motsatt håll än vad regeringen påstår och att kuggarna inte alls tar i. Dessa rapporter visar entydigt ett land med växande klyftor, ett land där inte alla är med.

Den första rapporten är Rädda Barnens rapport *Skilda uppväxtvillkor*, om utvecklingen av barnfattigdomen bland barn till ensamstående mellan 1991 och 2003. När rapporten presenterades på DN Debatt kunde följande läsas:

”Flertalet barn har fått det bättre sedan 2000-talets början. Samtidigt har vissa barn fortsatt att ha det sämre, och skillnaderna har ökat. Av dem som fått det sämre finns de flesta i Stockholm, Göteborg och Malmö,

framför allt i vissa av storstädernas stadsdelar ... Barn själva födda utomlands eller med föräldrar födda utomlands, löper fyra gånger högre risk att växa upp i barnfattigdom än barn med helsvensk bakgrund.”

Detta är socialdemokraternas Sverige, herr talman.

Den andra rapporten är Socialstyrelsens rapport *Social rapport 2006*. Den bekräftar med all tydlighet bilden av ett land där klyftorna växer. Där står:

”Majoriteten av Sveriges befolkning har fått det bättre efter 1990-talets lågkonjunktur. Samtidigt står det fler utanför såväl arbetsmarknaden som socialförsäkringsskyddet jämfört med 1990. Många av dem är utrikesfödda. Den etniska segregationen har ökat i storstadsregionerna. I de ekonomiskt mycket resurssvaga storstadsområdena bor knappast några infödda svenskar.”

Den bild som *Social rapport 2006* ger gäller tyvärr inte bara i storstäderna. Det visas på ett mycket tydligt sätt i den tredje rapporten som jag vill kommentera i dag, *Utanförskapets karta 2006*. Det är tredje året i rad som Folkpartiet presenterar en liknande rapport, och vi har sett hur läget ständigt försämras.

För två år sedan kunde vi konstatera att Socialdemokraterna fick förvalta den längsta högkonjunktur i modern historia och misskötte uppgiften kapitalt. På slutet av den långa uppgången som kulminerade 2002 fanns det fler människor i utanförskap än någonsin tidigare under en liknande period. De områden som präglas av mycket låg sysselsättning, undermåliga skolresultat och andra tecken på utanförskap ökade från 3 år 1990 till 130 år 2002.

I *Utanförskapets karta 2006* konstaterar vi en fortsatt försämring av läget. Antalet utsatta områden ökar ännu mer och uppgår nu till 157. Antalet människor som bor i utanförskapsområdena har på två år gått upp med 25 %, från 402 000 till 503 000 individer. Det är en halv miljon, herr talman. 157 mycket utsatta bostadsområden är inte ett litet misslyckande som vi talar om. Och utsattheten i dessa områden växer. Detta är definitivt inte en bild av ett land där alla är med.

Herr talman! Varför har det gått så här? Varför detta växande utanförskap? Varför denna förödande uppdelning av vårt samhälle? Är det för att svenskarna är rasister, som många på vänsterhåll hävdar?

Argumentet utbasuneras nuförtiden från Rosenbads presskonferensrum genom regeringens officiella integrationsutredare. Så låt oss titta lite närmare på denna förklaring till integrationsmisslyckandet.

Herr talman! All forskning pekar på att attityderna till invandrade personer inte nämnvärt har förändrats i Sverige under de senaste 40 åren. De har faktiskt blivit en aning mer toleranta. Hur kan då dessa i grunden oförändrade attityder förklara en så dramatisk förändring av invandrarnas ställning på arbetsmarknaden som den som har inträffat sedan mitten på 1970-talet?

Det kan de givetvis inte göra. För att kunna begripa denna förändring måste vi tala om helt andra saker, som man från vänsterhåll inte så gärna vill tala om.

Det jag tänker på är den tillväxtpolitik som Socialdemokraterna har bedrivit i årtal, en politik som leder till att för få jobb skapas. Där finns utanförskapets verkliga hemlighet, inte i svenska folkets påstådda rasism.

Låt mig, herr talman, exemplifiera med några siffror:

I mars 2005 fanns det enligt Statistiska centralbyrån 39 300 jobb färre än i mars 1985. 20 år och minus 39 300 jobb är den svenska tillväxtens tämligen unika facit. Samtidigt har det tillkommit ytterligare 470 900 personer i arbetsför ålder.

Det fattas alltså över en halv miljon jobb. Det är grunden till alla andra problem. Utanförskapet kommer aldrig att effektivt kunna bekämpas om inte den grunden förändras. Vi har haft en socialdemokratisk tillväxtmodell som skapar utanförskap. Detta vill Socialdemokraterna förtiga. Därför väljer man att i stället för att erkänna sina egna misstag skuldbelägga hela svenska folket. Det är ett ynkligt grepp!

Detta enorma jobbunderskott är bakgrunden till den diskriminering som finns i Sverige och som inte är hårdare än i andra länder men som slår oändligt mycket hårdare i en situation där det finns ett så stort jobbunderskott som det i Sverige.

Slutsatsen av detta är inte bara att vänstern driver en skamlig desinformationskampanj, utan slutsatsen är också att en allmän politik för tillväxt med jobb är den viktigaste särskilda integrationsåtgärd som tänkas kan.

Det handlar om en företagervänlig politik som gör det lättare att anställa. Det handlar om att behandla dem väl som tar risken att starta eget och om att göra det möjligt för egenföretagare och småföretagare att ta det beslut som så många i dag inte vågar ta, nämligen beslutet att anställa någon. Vi måste minska både riskerna och kostnaderna för ett sådant beslut. Det är en bra integrationspolitik, och det kommer vi med all kraft att driva efter valsegern i september 2006.

Hela vår övriga integrationspolitik, som vi i detalj har redovisat i olika sammanhang, är ett komplement till denna generella politik för tillväxt med jobb – en politik som genom att gynna alla också gynnar de mest utsatta i vårt samhälle.

Herr talman! Folkpartiets övriga integrationspolitik kan inte sammanfattas på några få minuter. Jag nöjer mig därför med att nämna några viktiga punkter i vårt integrationsprogram:

- en jobb- och utvecklingsgaranti under den tid man inte får en riktig anställning,
- en skola som inte sviker barnen och där svenska språket prioriteras med all kraft,
- en skärpt kamp mot diskriminering där den offentliga sektorn går i spetsen med avidentifierade jobbansökningar och där skadeståndsbeloppen för diskriminering väsentligt höjs samt
- en tredubbling av antalet närpoliserna i utanförskapsområdena.

Allt detta och mycket mer bör göras för att bryta utanförskapet. Socialdemokraterna har fått tolv år på sig att visa att man kan göra det. Verklighetens dom mot partiet är inte nådig. Därför kommer mycket mer att utlovas under de kommande månaderna i syfte att dölja regeringens integrationsfiasko. Jens Orback och Socialdemokraterna har vaknat och insett att valet närmar sig. Nu lovar man 1 miljard i stället för en genomtänkt politik mot utanförskapet. Men väljarna kommer inte att låta sig

duperas på detta sätt. Det behövs mer för att dölja tolv år av misslyckande.

I detta anförande instämde Anne-Marie Ekström (fp).

Anf. 173 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om styrningen av integrationspolitiken. Utgångspunkten är Riksrevisionens skarpa kritik mot regeringens styrning och uppföljning på det här området. Kritiken är berättigad, för i själva verket handlar det om en avsaknad av styrning och uppföljning.

Myndighetsstyrningen är otydlig och präglas av punktinsatser, säger Riksrevisionen. Uppföljningen är bristfällig, och det saknas kunskap om de eventuella effekterna av de insatser som man gjort.

Målet är naturligtvis ett samhälle med lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla – detta oavsett vilken bakgrund man har. Styrningen av integrationspolitiken har i själva verket varit så svag att skillnaderna har ökat snarare än minskat på det här området.

Jag skulle kunna rada upp en mängd statistik som belyser detta förhållande, som visar på det stora utanförskapet på arbetsmarknaden i form av bostadssegregation och på område efter område i samhället. Jag ska inte trötta kammaren med statistik och siffror, men bilderna är tydliga – ja, alltför tydliga – i vårt land.

Under de senaste 50 åren har hundratusentals människor flyttat till Sverige – nya invånare som har berikat vårt land. De allra flesta av dem är människor som har kommit hit med drömmar, med livsprojekt och med kraft att bygga ett nytt liv i ett nytt land. Dessvärre kan vi konstatera att drömmarna och kraften i alltför många fall har fått sig allvarliga törnar i det nya landet.

Jag kan föreställa mig att dessa hundratusentals nysvenskar som befinner sig i ett utanförskap har lite svårt att ta till sig statsministerns budskap om att alla ska med. Det kan närmast uppfattas som ett hån mot dessa människor, för de är verkligen inte med. Om de nu enligt statsministerns vision ska med är det ändå så att ett gigantiskt misslyckande ligger bakom.

Var femte person som i dag bor i Sverige har utländsk bakgrund. Här finns en mångfald som vi kristdemokrater tycker att det är viktigt att bejaka. Det gör vi utifrån vår människosyn men också därför att vi tror att mångfald skapar dynamik och ekonomisk utveckling i ett samhälle. Vi har naturligtvis ingen naiv tro på att det här uppstår av sig självt. Här krävs det en aktiv och målinriktad politik. Det är just den politiken som nu saknas enligt Riksrevisionens granskning och enligt den verklighet som vi ser runtomkring oss. Vi skulle önska ett annat utfall av politiken för de många nya svenskarnas skull men också för hela vårt samhälles skull – för samhällsklimatets skull.

Herr talman! Vi kristdemokrater har en rad invändningar mot dagens bristfälliga politik och en rad förslag till förbättringar. Det har vi uttryckt i ett antal reservationer. Jag återkommer till några av dem. Men i grunden handlar det väldigt mycket om hur vi vill bygga mångfaldens samhälle. Jag vill förmedla en bild till kammaren.

Visionen om en lyckad integrationspolitik kan liknas vid ett träd. Trädet har rötter åt olika håll. På samma sätt har det svenska samhället och människor som bor här rötter i olika kulturer. Några av rötterna har betytt mer än andra för att ge vårt svenska samhälle ett stabilt fäste.

I grundskolans läroplan kallas den här värdegrunden för västerländsk humanism och kristen tradition. Det är egentligen samma sak som uttrycks i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna: Alla människor i ett gott samhälle måste göras medvetna om de gemensamma kulturella och demokratiska arven.

Rötterna förenas i en stam. Trädstammen uttrycker det som vi alla behöver vara överens om för att samhället ska fungera. Man skulle kunna kalla det för ett etiskt minimum.

Med starka och förgrenade rötter och med en stabil stam kan kronan växa fritt och breda ut sig åt alla håll. Kronan visar den skapande kraften, friheten och mångfalden av människor.

Mångfaldens Sverige är alltså inte en vildvuxen buske utan rötter. Individens frihet och rätten för alla att forma sina egna liv fordrar respekt för grundläggande värden. Rötterna och stammen måste vara stabila för att trädet ska kunna slå ut i blom.

Den här bilden kan beskriva visionen om ett samhälle där vi bejaktar mångfalden och där alla får vara med, där ingen hålls tillbaka och där ingen lämnas efter, som vår partiledare brukar uttrycka det.

Herr talman! I skuggan av den tillfälliga asyllagstiftningen har debatten om kommunernas ansvar blossat upp igen. För en tid sedan var till och med två socialdemokratiska statsråd ute och ondgjorde sig över borgerligt styrda kommuner – dessa skulle vara mer ovilliga att ta ansvar än socialdemokratiskt styrda.

Var man har hämtat underlaget för det påståendet är svårt att förstå. Jag tror egentligen inte att kommunerna generellt är ovilliga att ta ansvar för nyanlända flyktingar. Frågan är bara vilka förutsättningar den förda politiken ger kommunpolitikerna. Det krävs naturligtvis en ambitiös nationell politik för fler jobb, och det kärvs en rad reformer av integrationspolitiken. För allt detta är det ytterst regeringen som har ansvaret och inte kommunpolitikerna i första hand. Då är det ganska magstarkt att skuldbelägga enskilda kommuner för påstådd ovilja att ta ansvar.

Vi kristdemokrater vill avskaffa systemet med förhandlingar och avtal med kommunerna om placering av flyktingar. Den nuvarande ordningen skapar politiska motsättningar, det kan vi se mycket tydligt just nu. Den missgynnar dessutom de människor det handlar om. Vi vill i stället att stödet till nyanlända fritt ska följa individen i form av det som vi kallar för en utvecklingspeng. Den skulle kunna ge resurser till försörjning under en begränsad tid och vidare till svenskundervisning och arbetspraktik, allt efter personens eget val.

Herr talman! Varje kommun bör med regelbundenhet ordna introduktionsmöten med nyanlända personer. Där ska man få information om kommunen, om jobb och företag, om svenskundervisning med mera. Man ska få veta om sina rättigheter och möjligheter men också om skyldigheter och de förväntningar som samhället har på oss alla. För en god introduktion räcker det naturligtvis inte med ensidiga kontakter mellan nyanlända och myndigheter. Det så kallade civila samhället behöver engageras ännu bättre än i dag. Här finns nämligen stora resurser att ta

till vara. Varje nyinflyttad skulle kunna erbjudas en kontaktfamilj, och rekryteringen kan ske just genom föreningar och organisationer. Det finns en rad exempel på detta som utskottet har studerat i Kanada och på andra håll. Ett lyckat exempel på nära håll är försöket i Stockholm med personliga flyktingguider.

Herr talman! Alla arbetsgivare ska enligt lag bedriva ett aktivt arbete mot diskriminering. Staten har ett särskilt ansvar att vara ett föredöme på detta område. Fem år efter det att man fått i uppdrag att upprätta handlingsplaner för etnisk mångfald bland de anställda har fortfarande en tredjedel av myndigheterna inte gjort det. Statskontoret har visat att mångfaldsarbetet inte ses som en naturlig del av myndigheternas verksamhet. De handlingsplaner som ändå har tagits fram har inte haft någon större effekt. Det är regeringen som bär ansvaret och som måste se till att arbetet påskyndas och sker effektivt. De handlingsplaner som trots allt tas fram måste också få avsedd verkan. Det får de inte om målen är så diffusa som de är i dag. Ett första steg bör vara att minst en femtedel av de anställda i staten, kommunerna och landstingen har ett annat ursprung än det traditionellt svenska.

Herr talman! Även vi kristdemokrater vill avveckla Integrationsverket, inte för att Integrationsverkets tjänstemän gör ett dåligt arbete. Det finns en rad oerhört engagerade, duktiga och kunniga medarbetare. Men vi tror att det i grunden är feltänkt att ha en särskild statlig myndighet för integration. Vi har inget jämställdhetsverk eller tillgänglighetsverk. Jämställdhet och tillgänglighet ska genomsyra verksamheten, och det ska också mångfalden och integrationen göra och inte läsas in i en särskild myndighet.

Herr talman! Det är viktigt att betona medborgarskapets rättigheter och skyldigheter. En form för detta kan vara ett ge alla nya medarbetare, medborgare, en medborgarbok. Där ska medborgarskapets innebörd göras tydlig och samhällets grundvärderingar beskrivas. Den här boken skulle också kunna ges till varje svensk medborgare som fyller 18 år. Medborgarboken bör förmedla den värdegrund som beskrivs i skolplanen om människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet och alla människors lika värde. Överlämnandet av boken bör kunna ske i samband med en ceremoni i hemkommunen där man välkomnar och uppmärksammar de nya svenskarna och dem som blivit myndiga. Jag tror inte att man ska underskatta betydelsen av att då och då manifesteras de värden som vi bekänner oss till.

Herr talman! Jag står självfallet bakom alla de reservationer vi kristdemokrater har själva och tillsammans med andra partier. Här yrkar jag dock bifall endast till reservationerna 1 och 8.

Anf. 174 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Att se ut över Sverige i dag är att se ut över ett land med stora klyftor mellan dem som är födda i arbetarklassen och dem som är födda med guldsked i munnen, mellan män och kvinnor, mellan infödda och invandrare. Vi lever i ett samhälle som präglas av orättvisor men också av människor som organiserar sig och kräver förändring av dessa orättvisor. Javisst, här i kammaren är välrepresenterade också de som försöker upprätthålla de grundläggande orättvisorna. Vi ska återkomma till det i debatten. För vår del är det ändå viktigt att kunna se att många

människor agerar – jag ska återkomma till det – för att förändra och åstadkomma en varaktig förändring av de djupa klyftor som vi ser.

På frågan om integrationspolitiken har misslyckats är svaret: Visst har den det, delvis därför att integrationspolitik aldrig kan lyckas om det är enstaka resurser riktade bara till människor med utländsk bakgrund, delvis därför att det varit otillräckliga insatser i kampen mot diskriminering. Både generella insatser, mycket kraftfullare än de vi hittills har sett, och kamp mot diskriminering mer riktad och fokuserad än den vi hittills har sett är absolut nödvändiga.

Vad har vi hittills hört av debatt från riksdagens talarstol denna sena kväll? Jo, vi har av Tobias Billström från Moderaterna fått höra att man motsatte sig den tillfälliga asylagen. Det är ingen nyhet, men det är värt att påpeka igen för den flyktingfamilj som med stöd av den tillfälliga lagen nu har fått chansen att bygga en framtid i Sverige att hade Tobias Billströms parti fått bestämma hade de inte fått stanna, därför att de då ansetts tynga det svenska systemet för mycket. Det är värt att notera synen på vad som är problem och inte i den beskrivningen. För oss är det välkommet att 12 000–13 000 människor redan har fått chansen att bygga en framtid i det här landet med stöd av den lagen.

Mauricio Rojas valde att rabbla rapporter, låtsas om som han inte förstår begreppet institutionell rasism alls, som om det vore samma sak som att man påstod att folk i allmänhet i Sverige var rasister. Det är att ställa sig själv vid sidan av den debatt som förs i dag. Var lite försiktig, Mauricio Rojas, med att ta ut valsegern i förskott. Visserligen är vi många som ser att tolv år av socialdemokratiskt styre inte har varit tillräckligt, men vi är också tillräckligt många i det här landet som inte är beredda att ge dig och ditt parti ens tolv sekunder.

Så får vi av Sven Brus lågmält, hederligt anfört, sin vana trogen alltså, höra att medborgare kanske skulle heta medarbetare. Det var en felsägning, tror jag, men det var inte så illa tänkt. Kanske är det perspektivet vi ska försöka ha lite oftare. Men den västerländska humanismen och den kristna traditionen likställs med de mänskliga rättigheterna, och därom finns det en hel del att tvista. Många är nog väl medvetna om att också andra stora religioner och också andra delar av världen har bidragit till att skapa de mänskliga rättigheterna, och de är gemensamma för vårt arbete både här och i andra delar av landet.

Herr talman! Det är inte lätt att komma överens med socialdemokratin i förhandlingar. Det har det inte varit i de här budgetförhandlingarna heller. Jag tar upp frågan därför att det vi nu diskuterar, integrationspolitiken och dess styrning och framförande, har budgetpropositionen trots allt bäring på.

Jens Orback, som dessvärre inte är här i dag – och jag beklagar det – presenterade i DN Debatt den 27 mars några av sina förslag inför dessa förhandlingar. Generellt sett var det ett obefintligt könsperspektiv på de förslag han lade fram, och det var en himla massa nya projekt.

Den som så småningom kan läsa den vårproposition som vi kommer att anta här i kammaren med bred majoritet kommer att kunna se att det är mycket mindre projekt. Det är dessutom ett tydligare könsperspektiv i propositionen nu. Man får då förstås fundera över varifrån de förslagen till förbättringar har kommit. Jag vet svaret.

Men det är ändå en genomgång nu, och det kan man konstatera av ett antal insatser som inte alls ska förringas. Det är lätt att kasta i väg dem och säga: Det här hjälper ingenting. Men då läser man illa eller är illa insatt.

Det vi nu gör är att vi satsar på 1 000 nya jobb i förskolor och skolor i förortsområden. För vår del är det viktigt att det är utbildad personal och att anställningarna sedan kan permanentas, inte fler tillfälliga satsningar utan permanenta anställningar i offentlig sektor. Se där en inledning på något som kan bli större.

Vi utvecklar och permanentar satsningen på arbetsplatsintroduktion för invandrade. Vi gör flera satsningar för att skapa jämlika förutsättningar för företagande. Den som tror att vi motsätter oss företagande har dålig koll på verkligheten. Läs om de satsningar som nu kommer att genomföras!

Vi aviserar försök med avidentifierade ansökningshandlingar i offentlig sektor för att detta sedan också ska kunna prövas i den privata sektorn. Det kommer mer pengar till arbetet mot diskriminering, för validering och kompletterande utbildning och för lärlingsutbildning. Vi kommer också att uppmuntra asylsökande att arbeta under väntetiden.

När det gäller insatsen mot diskriminering, låt mig säga det, låter det på Tobias Billström som om de lokala antidiskrimineringsbyråerna bara bedriver kampanjer mot glass. Men de gör ju mycket mer än så, ett mycket mer värdefullt arbete. De samlar nämligen ihop människors upplevelser av diskriminering och för dessa vidare, många gånger också till prövning. Det finns ett antal exempel där prövningen har lett till fällanden. Men det är klart att om man inte tycker att diskriminering är något problem i allmänhet, då är antidiskrimineringsbyråerna ett problem.

Visst, detta är icke tillräckligt. Det finns en mängd andra insatser, mer omfattande och mer strukturella, som behöver genomföras.

Rätten till arbete – 1 000 jobb är för lite. Varför inte 200 000 offentliga nya jobb? Det är fullt möjligt och realistiskt att genomföra. Den satsningen kommer.

Rätt till bostad handlar om bostadsanvisningslag, obligatoriska bostadsförmedlingar, byggandet av nya hyreslägenheter, insatser för att spränga sönder segregationen i de mest etniskt rena områdena, i våra innerstäder och i våra förortsområden där villaboendet dominerar.

Rätt till utbildning handlar om resurser. Det handlar också om att skapa mötesplatser på skolorna, att säga nej till utvecklingen där den som har en viss bakgrund väljer en viss skola oberoende av om bakgrunden är en viss klasstillhörighet, en viss etnisk tillhörighet eller en viss religion. Skolan ska vara en mötesplats för olika värderingar, för olika erfarenheter. Skolan ska inte vara en plats där vi speglar oss i våra likar, för då möter vi icke utmaning, då möter vi inte förändring.

Det som väl är kvällens clou är kommunersättningen. Den som så småningom tar del av vårpropositionen kommer att kunna se att visst är det så att det avsätts pengar för att man nu tillfälligt tar emot fler personer som kommer att behöva kommunplaceras. Avsaknaden av en sådan satsning skulle ju innebära att man skulle kommunplacera en mängd människor utan att ge kommunerna de bidrag som behövs för att kommunerna ska få möjligheterna. Men det är inte det enda som görs. Det avsätts faktiskt också ersättningar under flera kommande år, just ef-

tersom vi bland annat har sagt att kommunersättningen under lång tid har varit underfinansierad. För vår del – det är också en del av det här betänkandet – tycker vi att detta borde följas upp av att man också tydliggör kommunernas skyldighet och ansvar, för det är inte Malmö kommun som har undertecknat Genèvekonventionen. Det är faktiskt inte heller Södertälje som har sagt att man har rätt att stanna och åtnjuta skydd undan förföljelse i Sverige. Det är vi gemensamt, och då bör vi också gemensamt se till att människor får chansen till en värdig tillvaro i det här landet.

Nu är det dags för det tredje steget i integrationspolitikens utveckling. Vi har sett två tidigare steg.

Steg 1: Låt oss hjälpa invandrare. Låt oss stötta dem så att de kan få chansen att bli bättre, komma in, passa in. Det är otillräckligt och flera gånger felaktigt.

Steg 2: Börja se och inse diskriminering och de hinder som finns för människor att delta och försöka att bryta ned dem. Det är bra och nödvändigt men otillräckligt.

Nu är det dags för ytterligare ett skifte. Det är dags att rikta blicken mot de människor som finns innanför, de som finns inne i maktens centrum, de som innehar beslutsfatarpositionerna i politiken och i näringslivet. Det är dags att rikta sökarljuset mot dem som har de finaste lägenheterna och husen och fråga: Hur uppstod denna segregation? Hur kom det sig att vissa plötsligt hade en tiorummare på Strandvägen medan några andra, de vi brukar tala om, lever tio stycken i en tvårumslägenhet i Rinkeby eller i Kista.

Det här paradigmskiftet, det här skiftet av perspektiv tror jag är helt nödvändigt, och det börjar komma i debatten. Det är inte alla som vill se det än, men det är alldeles uppenbart att det är den vägen som integrationspolitiken måste ta, att man ser klass, att man ser de ojämlikheter och orättvisor som finns.

I det sammanhanget, herr talman, vill jag passa på att yrka bifall till reservation 26 under punkt 3.

Det är nödvändigt med förändring, men låt oss inse att förändringen måste komma inte bara i förortsområden utan också i de områden i vårt land där segregationen är som tydligast och som mest uppenbar.

Anf. 175 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Kalle Larsson, jag blev väldigt nyfiken på ett påstående. Du nämnde 200 000 nya offentliga jobb och sade mycket säkert att den satsningen kommer. Då förutsätter jag att ni har kommit överens med Socialdemokraterna om detta. Annars vore det ju ganska konstigt att ett parti som kanske får 5–6 % av rösterna kan säga så säkert här i kammaren att den satsningen kommer. Har jag tolkat dig fel, eller vad har du för förklaring till detta?

Anf. 176 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! När Mauricio Rojas begär replik förväntar man sig att det ska komma en replik som man åtminstone ska behöva bemöta. Nu kommer det en fråga om hur vi har tänkt genomföra våra förslag, och den ska jag förstås besvara.

Den satsningen kommer säger jag därför att jag dels har historisk insikt, dels en viss framtidstro.

Historisk insikt har jag därför att vi tidigare har haft avsevärt fler personer än så anställda i offentlig sektor. Det var ju först när den borgerliga regimen fick chansen i början av 90-talet som de riktiga välfärdsneddragningarna började. Dessförinnan fanns det många människor som arbetade i offentlig sektor, en offentlig sektor som för övrigt – låt mig säga det som en bisats – behöver förändras, demokratiseras, effektiviseras så att människor får göra ett vettigt arbete. Men det fanns anställda.

Framtidstro har jag därför att jag är helt övertygad om att det inte duger att säga: Det mesta går rätt bra, kuggarna tar i. Vi får se hur det blir sedan. Det duger inte heller att säga: Vi kan inte se att kuggarna tar i. Låt oss alltså inte använda maskineriet över huvud taget, utan låt människor klara sig bäst de kan – vilket verkar vara den linje som Mauricio Rojas parti vanligtvis företräder. Och sköter de sig inte, låt oss tredubbla antalet poliser så löser vi nog de ordningsproblem som uppstår.

Anf. 177 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Kontentan blir att ditt löfte bygger på din insikt om hur det var och din tro på hur det kan komma att bli. Kalle Larsson är inte seriös. Du har egentligen ingenting att säga, och därför kan du kasta fram en sådan sak. Alla vet kanske inte att det är så tomt som det är, och därför har jag ställt frågan. Du vet att du inte har något annat bakom den politiken än ditt parti, dina förhoppningar och din tro.

Anf. 178 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Det fanns en tid när det var vanligt att människor trodde att jorden var platt. Sedan kom det människor som sade att det nog inte var så. De bemöttes med ungefär samma attityd som den som Mauricio Rojas nu använder för att bemöta mig: Det där är bara något som du tror. Det är bara något som du fått för dig kommer att genomföras. Men så blir det inte. Ni är alldeles för få som tycker på det viset.

Nej, jag ska inte säga att jag är en drömmare. Det är mycket möjligt att vi inte får 200 000 jobb. Det kanske bara blir 150 000 eller 180 000 jobb. Men den politiska poängen med det resonemanget är, Mauricio Rojas, att det är möjligt att genom politisk förändring skapa arbetstillfällen och se till att den offentliga sektorn blir en motor för hela den samlade ekonomin. Det skapar förutsättningar också för integration, eftersom fler människor behövs, och för en välfärd som kan komma fler till del. Dessutom skapar det förutsättningar för en mängd arbeten i den privata sektorn.

Vi kan väl mötas om 50 år, Mauricio Rojas och jag, eller låt oss vara lite mer optimistiska och säga om 30 år, och se vem av oss som hade rätt, om det gjordes några anställningar eller inte, om man kunde påverka eller inte. Jag vet vilket av dessa alternativ jag tänker försöka åstadkomma.

Anf. 179 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Jag börjar mitt anförande med att yrka bifall till reservation nr 1. Jag står givetvis bakom alla mina reservationer, men för att spara kammarens tid yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

När vi nu ska diskutera Riksrevisionens styrelses skrivelse om styrning av integrationspolitiken instämmer jag i den kritik som framförs om den förda politiken inom detta område. Den svenska integrationspolitiken är ett av de senaste decenniernas stora politiska misslyckanden. Trots att en femtedel av den svenska befolkningen har utländsk bakgrund, och trots att miljarder kronor satsats på integration, är integrationen i Sverige ändå sämst bland alla OECD-länder.

Stora grupper invandrare befinner sig i ett utanförskap vad gäller arbetsmarknaden, socialförsäkringssystemen, utbildningen och bostadsområdena. Orsakerna till invandrades svårighet att etablera sig finns bland annat i dåligt företagsklimat, diskriminering, passivisering och brist på motivation till följd av bidragsberoende.

Herr talman! Kritiken är riktad mot regeringens styrning av myndigheter, som varit otydlig och ofta har präglats av punktinsatser. Uppföljningen har varit bristfällig, och kunskap saknas ifall de genomförda insatserna medverkat till de förbättringar som var avsedda. Bristerna i styrningen har på ett allvarligt sätt medverkat till den svaga utvecklingen mot lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett bakgrund.

Vi kan tyvärr konstatera att de förbättringar som vi hoppades på inom integrationsområdet, när förändringarna gjordes 1997, lyst med sin frånavaro, och skillnaderna har snarare ökat än minskat.

De insatser som regeringen redovisat efter Riksrevisionens granskning anser jag inte på ett tillfredsställande sätt svarar mot kritiken. Riksdagen måste därför begära att regeringen förtydligar de integrationspolitiska målen i enlighet med förslaget från Riksrevisionens styrelse. Regeringen måste också förbättra återrapporteringen till riksdagen av resultaten av integrationspolitiken och i högre grad redogöra för resultat, måluppfyllelse och utfall av de insatser som gjorts.

Herr talman! En fungerande integration skapas inte genom specialinsatser från välvilliga byråkrater utan genom att hinder rivs och genom människors eget samarbete i vardagen. Vi i Centerpartiet vill förändra integrationspolitiken så att människorna själva får mer makt och inte fastnar i inlåsande system.

Vi vill ha en politik som präglas av öppenhet och som ger goda förutsättningar att påverka ens eget liv, oavsett från vilket land man kommer. Vi behöver ett bättre klimat för arbete och företagande så att alla människor kan leva på lönen av sitt eget arbete. I likhet med jämställdhetspolitiken måste integrationspolitiken genomsyra alla politiska områden.

Om vi ser tillbaka kan vi konstatera att de människor som kommit till vårt land lämnat värdefulla bidrag till samhällets sociala, ekonomiska och kulturella dynamik. Det går inte att vrida klockan tillbaka och tro att vi kan upprepa det som skett, men vi kan lära av historien och ta till vara det som då gjordes bra.

Givetvis finns det goda exempel på att integration kan lyckas och fungera på ett bra sätt också i dag. Jag kan nämna ett par orter där man lyckats väl med integrationen av våra nya svenskar, nämligen Ragunda i Jämtland och Värnamo i Småland. Det är två kommuner där man på ett föredömligt sätt arbetat aktivt med att ordna utbildning, bostäder och arbete åt nya svenskar. Det är viktigt att visa på exempel där man lyckats.

Att man lyckats beror inte på styrning uppifrån, utan det beror mer på att förslag vuxit fram underifrån.

Herr talman! Centerpartiet anser att vi måste arbeta målmedvetet för att bryta det utanförskap som är alltför vanligt bland de flyktingar och andra invandrare som kommit hit. Ett sätt som vi tycker är värt att pröva är att alla som kommer till Sverige ska erbjudas en värdperson eller värdfamilj som kan lotsa in de nya svenskarna i vårt samhälle.

Jag tror att studieförbunden skulle kunna spela en viktig roll i att utbilda och förmedla kontakter mellan svenskar och flyktingar och övriga invandrare. Jag är övertygad om att denna introduktionsinsats för nyanlända personer skulle bygga broar mellan svenskar och de nyanlända i stället för de djupa klyftor vi ofta upplever i dag.

Herr talman! En annan fråga som vi i Centerpartiet lyft fram tidigare finns med i detta betänkande, nämligen att delaktigheten behöver öka i utsatta bostadsområden. Alltför ofta bor människor med invandrarbakgrund och infödda svenskar var för sig. Det beror inte alltid på att personer med invandrarbakgrund väljer att bosätta sig i invandrartäta områden. Ofta beror det på att de har svårt att få bostad i andra områden.

Vi behöver bostadsområden med olika boendeformer för att förhindra den segregation som vi upplever i dag. Det är viktigt att det finns billigare bostäder, billigare boenden, varvat med mer påkostade boenden, att lägenheter varvas med villor och hyresrätter blandas med bostadsrätter. Om det blir större variation i bostadsområdena ökar det möjligheten för människor med olika bakgrund att träffas.

För att motverka bostadssegregation krävs många olika insatser. Det behövs öppna arenor för delaktighet och kollektivt beslutsfattande, organisering och egenmakt. Detta kan ske genom ökad egenförvaltning av bostadsområden, skola, barnomsorg och äldreomsorg.

Herr talman! Jag har lyft fram några frågor och områden där det behövs förändringar. Det finns dock ytterligare ett område som jag vill lyfta fram, nämligen den diskriminering som sker i vårt samhälle. Med en ökande mångfald i det svenska samhället krävs riktade utbildningsinsatser för personer som arbetar inom skola och omsorg, polis och domstolsväsende – detta för att snabbt kunna hjälpa människor till rätta i det svenska samhället och ge det stöd som de nya svenskarna kan behöva.

Anledningen till att många invandrare är dåligt etablerade på den svenska arbetsmarknaden tror jag många gånger beror på diskriminering. Det finns flera undersökningar som visar att det förekommer diskriminering inom svenskt arbetsliv. Utrikes födda, personer med ”icke-svenskt” utseende, andra- och tredjegerationens nya svenskar har svårare att komma in på arbetsmarknaden än etniska svenskar, trots att många av dessa personer med utländsk bakgrund har den kompetens och utbildning som efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden.

I dag finns det inte någon utarbetad strategi för hur vi ska få bukt med diskrimineringen av invandrare, och behovet av en omfattande kartläggning och ett synliggörande av diskrimineringen på den svenska arbetsmarknaden är stort. Om vi får en ökad kunskap om detta kan olika åtgärder som förhindrar och förebygger diskriminering sättas in. Men det är en fråga som måste behandlas med stor skyndsamhet.

Det som känns extra sorgligt är att den offentliga sektorn – staten, landstingen, regionerna och kommunerna – är mycket dålig på att ge

jobb åt invandrare. Detta är ju områden som vi som politiker i större utsträckning kan påverka än den privata sektorn.

Allra sist vill jag också nämna hur viktigt det är att vi tar till vara den resurs som de nya svenskarna är. Jag tror att jag har sagt det här i alla debatter där de här frågorna har tagits upp. Det handlar om att vi från början ser till att människor som kommer hit får ett mottagande, får en hälsokontroll och att de parallellt med att de börjar lära sig det svenska språket också får delta i arbetsplatspraktik. Att de får möjligheten att validera sin utbildning och börja läsa svenska där de står skulle innebära att alltför av de nya svenskarna skulle komma i arbete mycket fortare än vad de gör.

Tänk om vi kunde ha en vision, att Sverige skulle kunna bli vad Amerika var på 1800-talet för hundratusentals svenska emigranter! Det var löftets land, landet där man kunde skapa sig en framtid för sig och sin familj genom sitt eget arbete. Den drömmen kan vi bära med oss, att Sverige ska få vara så här för andra.

Anf. 180 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! År 1997 beslutades målen för integrationspolitiken av riksdagen och har därefter kompletterats vid två tillfällen. Målen är

- lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt för olikheter inom de gränser som följer av samhällets grundläggande demokratiska värderingar och som alla oavsett bakgrund ska vara delaktiga i och medansvariga för.

De här målen är sektorsövergripande och gäller för hela samhället och hela befolkningen. Integrationspolitiken riktar sig alltså inte bara till invandrade utan till hela befolkningen och hela samhället.

Jag ska berätta om ett besök i Rinkeby i fredags där jag mötte helt andra värderingar än dem som de flesta av oss vill mötas av. Det jag fick höra och se är i klass med det som avslöjades i samband med listningen av människor på det kommunala bostadsbolaget i Malmö för några år sedan. I det här fallet var det inte ett kommunalt bostadsbolag.

Byrån för lika rättigheter i Rinkeby hade uppmärksammat att allt inte stod rätt till när en moské i Rinkeby fått uppsägning av sitt hyreskontrakt. Jag ville bilda mig en egen uppfattning om vad som pågick och åkte dit. Under 14 års tid har människor haft en moské i en källarlokal. I lokalen har man också bedrivit socialt arbete i form av olika aktiviteter. Det har varit verksamheter för mammor och barn, och Föräldrar på stan har haft sin träffpunkt där. Bara att tvingas ha en moské i en källarlokal säger kanske något om hur man från samhällets sida ser på islam.

Under åren har man inte varit utsatt för något som skulle kunna liknas vid bråk med hyresvärderna. För några år sedan fick man en ny privat hyresvärd, och då började helt plötsligt saker hända. Man har nu fått lokalen uppsagd, och i fredags var det sista dagen innan man skulle vräkas.

Flera andra hyresgäster har också fått meddelande om uppsägning av sina lägenhetskontrakt. Dessa hyresgäster har senare fått rätt i domstol. Jag fick också tillfälle att höra på bandade upptagningar av telefonsamtal mellan hyresvärderna och moskéns föreståndare. Tanken från föreståndaren var att man skulle diskutera hyreskontraktet och komma fram till en gemensam lösning. Det jag hörde gjorde mig verkligen beklämd. Hyresvärderna kallade somalierna för smutsiga. Han menade att flera av hyresgästerna skulle skickas tillbaka till sina ursprungsländer med Migrationsverkets hjälp. Han pratade också om enskilda namngivna personer med ord som jag här inte vill ta i min mun.

Herr talman! Diskrimineringen i Sverige är stor, och den strukturella diskrimineringen är ännu större. Miljöpartiet vill att man tar diskriminering, på vilken grund det än må vara, på allvar. När ska vi sluta tro att vi är så jättebra på att inte diskriminera i vardagen, öppna ögonen och göra något åt saken? Diskrimineringen i Sverige kostar årligen flera miljarder, för att inte tala om det lidande som de som drabbas utsätts för, oavsett om det är på grund av etnicitet, religion, kön, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Jag anser att man måste tydliggöra utanförskapet. Det kan göras genom forskningsuppdrag som har regionalt fokus på just utanförskap. Det kan göras genom att man upprättar samhällskontrakt med samhällets alla aktörer – fastighetsägare, fack, arbetsgivare, stat, kommun med flera – där det bland annat bör garanteras att individen inte utsätts för diskriminering. Kontraktet bör innehålla förebyggande arbete, mekanismer för uppföljning och rapportering samt en strategi för ökad medvetenhet hos statliga, regionala och kommunala aktörer. Vi måste se över hur anställda i myndigheter och inom den offentliga sektorn likaväl som inom den privata bemöter människor i vardagen. Det kan också handla om hur man gör bedömningar på Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller inom sjukvården. Det har visat sig att kvinnor bedöms annorlunda än män, och det gäller förmodligen i dubbel bemärkelse för de kvinnor som har sitt ursprung i annat land.

I regeringens skrivelse *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering*, som kom 2001, redovisade regeringen det pågående och kommande arbetet på området. Handlingsplanen har ännu inte fått någon samordnad uppföljning eller utvärdering. Flertalet av åtgärderna, som redovisades i den, har genomförts, men vissa insatser återstår att genomföra. För närvarande kan inte heller en helhetsbedömning göras av vilka åtgärder som återstår och vilka åtgärder som redan är genomförda. Jag anser därför att det behövs en uppföljning av planen.

Jag anser också att de lokala frivilligorganisationernas kunskaper och erfarenheter måste tas till vara och spridas. Det förutsätter avtal mellan kommuner och organisationer om hur arbetet ska utföras. Jag anser att staten också ska föregå med gott exempel och verka för att de lokala och regionala organisationer som får statliga bidrag, som exempelvis antidiskrimineringsbyråerna, ska få en officiell status som antidiskrimineringsutvärderare och att deras åsikter ska vägas in i beslut som fattas. Det borde också införas regionala diskrimineringsombudsmän som får ett offentligt uppdrag att tillvarata diskriminerades intressen.

Herr talman! Jag stöder givetvis alla reservationer som Miljöpartiet har i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 15, under punkt 5.

Prot. 2005/06:102
5 april

Anf. 181 ANITA JÖNSSON (s):

Herr talman! Anledningen till den här debatten i dag är dels en framställning från Riksrevisionens styrelse angående styrningen av integrationspolitiken, dels motioner väckta under den allmänna motionstiden 2004 och 2005 som berör kommunalt flyktingmottagande, insatser mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering samt arbete mot utanförskap och segregation i storstäderna. Dessutom behandlas motioner om svenskt medborgarskap.

Riksrevisionens styrelse har kritiserat när det gäller svårigheten att följa upp de övergripande målen för integrationspolitiken och vill se att regeringen återkommer med förslag om mer precisa mål som är lättare att följa upp. Utskottet gör samma bedömning men noterar att regeringen redan har utvecklat sitt system för uppföljning av integrationspolitiken i budgeten för 2006. Systemet består bland annat av 24 konkreta mål inom olika områden. Dessutom redovisas 69 indikatorer, som ska visa hur de olika politikområdena utvecklas.

Berörda myndigheter, 55 stycken, har fått i uppdrag att följa utvecklingen, och Integrationsverket ska göra en samlad analys. Även andra institutioner som länsstyrelser och kulturinstitutioner har fått integrationspolitiska uppdrag. Utskottet kan alltså konstatera att regeringen har förstärkt sin styrning av myndigheterna och på ett tillfredsställande sätt redan tillgodosett förslagen från Riksrevisionens styrelse.

Herr talman! Låt mig gå över till att kommentera reservationerna. Den första reflexionen jag gör är att de fyra borgerliga partierna inte kunnat enas om en reservation på punkten Integrationspolitikens inriktning med mera. Den andra är att som alltid när vi diskuterar de här frågorna ger man gärna en bild av eländes elände.

Vad säger då alliansen? Jo, överraskande nog en hel del som vi kan vara eniga om, och det är bra. Det gäller vikten av att snabbt komma in på arbetsmarknaden, samordning av myndigheter och åtgärder för att bryta de diskriminerade strukturerna. Hur vi ska komma dit har vi dock fortfarande olika uppfattning om.

Folkpartiet tycks tro att om vi bara konkurrensutsätter skola, vård och omsorg får fler med invandrarbakgrund jobb. Kristdemokraterna beskriver satsningar på utbildning, språkförskolor och en starkare diskrimineringslagstiftning som något som kväver den enskildes kraft och initiativförmåga och kallar det till och med för integrationsindustri. Kristdemokraternas slutsatser och begrepp verkar mer vara utformade för att väcka uppseende i medierna än att visa på alternativa förslag.

Flera motioner och reservationer berör kommunernas flyktingmottagande. Det är en fråga som är mycket aktuell med anledning av att fler personer har fått uppehållstillstånd men fortfarande bor kvar i Migrationsverkets boende. Svensk migrationspolitik bygger på att våra nya medborgare får möjlighet att bosätta sig i några av våra kommuner. Det är en angelägenhet för hela samhället.

När vi i fjol i den här salen beslutade om en tillfällig lagstiftning för att möjliggöra att framför allt gömda barnfamiljer skulle få en ny pröv-

*Styrningen av
integrationspolitiken*

ning visste vi att det skulle innebära att fler invandrade skulle få uppehållstillstånd. Tyvärr ser vi nu att den nästan fulla enighet som fanns i beslutet inte delas med partiföreträdare i kommunerna.

Att kommuner har olika förutsättningar är självklart. Men jag tycker att det är särskilt anmärkningsvärt att vissa kommuner med god lokal arbetsmarknad, bra möjlighet att erbjuda boende och utomordentliga förutsättningar att ordna goda introduktionsinsatser ändå väljer att inte delta i mottagandet.

Resultatet blir att det försämrar möjligheten för en snabb etablering av alla nyanlända. Det innebär i förlängningen ökade ekonomiska och humanitära kostnader för hela samhället. Jag själv bor i en välmående kommun, Lomma, där vi bygger så det knakar. Men den så kallade alliansens företrädare har sagt nej till Integrationsverket. Ett av flera dåliga argument var att de invandrade inte hade stått i bostadskö.

Vi har alla ett ansvar för att fler kommuner medverkar till att ta emot dem som nu har fått uppehållstillstånd. Regeringen har som sagts tidigare aviserat att man i vårpropositionen kommer att höja ersättningen till kommunerna.

I några reservationer kritiserar man introduktionsinsatser för nyanlända. Som jag sade tidigare har regeringen fastställt nya mål. Ett av dessa är att nyanlända vuxna invandrades möjligheter till en snabb etablering ska öka. Åtgärder som då krävs är bland annat höjning av kvaliteten i svenskutbildning för invandrade, möjligheter att kombinera utbildning, arbete och praktik och snabb validering. Ams har därför fått ett tydligare ansvar.

I några motioner talar man om att staten måste vara en förebild och inte diskriminera. Utskottet delar den uppfattningen och ser därför positivt på att regeringen nu har gett flera myndigheter uppdrag som syftar till att utveckla ett strategiskt arbete mot diskriminering och för likabehandling.

Ett prioriterat område inom integrationspolitik är arbetet med att förebygga och motverka främlingsfientlighet, rasism och diskriminering.

Låt mig därför redogöra för en del av de insatser som sker inom olika politikområden de kommande åren. På det sättet svarar jag även på flera av era reservationer.

Vi ser vardagsrasism dagligen. Killen som är mörk blir nekad att komma in på krogen. Tjejen med ett utländskt namn blir inte kallad till anställningsintervju. Har du ett annorlunda namn får du ingen bostad.

Vi fick för någon månad sedan ett bra bevis på att vårt förhållningsätt till det nya och lite okända löses bäst genom samtal och dialog. Jag tänker på debatten som uppstod i samband med Muhammedbilderna i dansk press. Snabbt tog ministern kontakt med företrädarna för islamiska församlingar för att visa respekt för olikheter och diskutera hur man skulle möta människors upplevelse av kränkning. På det sättet undvek vi uttryck som vi kunde se i andra länder.

Nytt från den 1 april är att vi nu har ett förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling i de verksamheter som omfattas av skollagen. Ytterligare insatser som stärker skolor och förskolor är de 225 miljoner kronor i budgeten för år 2006 och 2007 som riktas till de utsatta stadsdelarna.

Här kan jag inte låta bli att kommentera en artikel som var i Aftonbladet i måndags. Den får stå som förebild för allt det goda som sker med hjälp av myndigheter, organisationer och enskilda i vardagen.

Rubriken var: ”Skolsuccé, Botkyrka klarar betygen med bravur.” Antalet elever som klarar kunskapsmålen har ökat från 26 % till 85 % på två år på Borgskolan. Nio av tio elever har invandrabakgrund, och många har ett annat modersmål än svenska. Genom ett systematiskt arbete tillsammans med lärare, elever och föräldrar har skolan lyckats.

Artikeln avslutas med att en elev som är 14 år säger: Just nu finns det inget som kan bli så mycket bättre. Det är roligt att gå i skolan, och lärarna och undervisningen är riktigt bra.

Alla de goda exempel som finns måste på ett bra sätt komma andra till del. Regeringen bereder nu förutsättningar för att inrätta ett urbant kunskapsinstitut för att samla och sprida erfarenheter.

De 20 miljarder kronor som satsats inom arbetsmarknadspolitiken ger goda möjligheter att öka sysselsättningen i de stadsdelar där behoven är störst.

Socialdemokraterna presenterade i dagarna ett tiopunktsprogram. Vi har redan hört en del av de punkterna. Jag blir väldigt konfunderad när Tobias Billström inte kan se att 100 skolor som ska anställa 1 000 resurspersoner just handlar om att skapa kunskap. Elever som har kommit när de kanske är 12, 13 år till Sverige får möjlighet att på sitt eget språk lära sig det som handlar om matematik eller kanske inom några andra områden. Det är en mycket bra insats i tiopunktsprogrammet.

De andra punkterna vi har hört om handlar bland annat om stöd till lärlingsutbildning och att försöka få en snabbare etablering av nyanlända invandrare.

Miljardsatsningen är viktig och behövs för att Sverige ska bli ett föregångsland på integrationsområdet. Det är alltför sällan som vi hör något om allt det positiva som sker, om alla de företag som startas av invandrare och att alltför ungdomar med invandrabakgrund läser vidare på högskolan. Man ska vara aktsam med retoriken och inte spela på den rädsla och okunskap som segregationen skapar.

Samtidigt som man talar om egenmakt och individens roll målar man upp en bild av invandrare som bidragsberoende och oförmögna att ta egna initiativ. Analysen går helt enkelt inte ihop. Det som kan tilläggas är att i vanlig ordning har dessa analyser en tendens att vara alltför ensidiga. Man lägger för mycket fokus och skuld på individen och ser därmed inte helheten.

Vi kan ibland i vår debattlust om regler och lagar och tävling om vem som vet och kan bäst lätt glömma vad integrationen egentligen handlar om. Det är vår gemensamma uppgift att se till att ingen hamnar utanför och att ingen blir diskriminerad. Vi har alla ett ansvar, du och jag, våra vänner, beslutsfattare, svenskar och invandrare, myndigheter, kommuner och arbetsgivare. Alla människor med olika bakgrund, kunskaper och erfarenheter som bor i vårt land är en tillgång och en förutsättning för vårt välstånd. Den kraften måste tas till vara.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I detta anförande instämde Luciano Astudillo, Mona Berglund Nilsson, Lennart Klockare, Kurt Kvarnström och Mariann Ytterberg (alla s).

Anf. 182 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Anita Jönsson nämnde mycket snabbt Riksrevisionens kritik i sin inledning. Det var nästan så att hon var lite orolig för att gå djupare in i det, tyckte jag.

Men varför hoppade du över delen med den allvarliga kritiken som har riktats från Riksrevisionen mot de insatser som har gjorts för att få människor snabbt i arbete, Anita? Den satsning som nu läggs fram från regeringens sida om att arbetsförmedlingarna ska ha ett sammanhållet ansvar är någonting som Riksrevisionen redan har kritiserat i sin framställning. Den har pekat på att man inte klarar av att leverera och uppfylla de målsättningar som har funnits och som har åvilat arbetsförmedlingen. Hur ska mer av samma vara kunna lösa problemet?

Sedan har vi frågan om den tillfälliga lagstiftningen. Den genomfördes ju på ett oförnuftigt sätt, som vi har kritiserat. Därför ställer vi oss inte heller bakom den här i kammaren. Den leder till problem därför att kommunernas misstänksamhet har ökat. Jag har en fråga till dig. Nu görs det en tillfällig höjning av schablonersättningen. Det framförs kritik från ett mycket stort antal kommuner mot att ersättningsnivån inte är sådan att man klarar av de löpande kostnaderna, till exempel i form av socialbidragen. Vad avser ni att göra när pengarna är slut och människor fortfarande befinner sig utanför arbetsmarknaden?

Anf. 183 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! En av de viktigaste åtgärderna som den socialdemokratiska regeringen vidtar är att se till att vi har en god ekonomi i det här landet. Välståndet ökar. Vi ser att tillväxten nästa år troligtvis kommer att bli ännu högre än beräknat, nämligen 3,7 %. Det innebär också att det skapas arbetstillfällen. Det är genom arbete som människor får möjlighet att känna tillhörighet med det samhälle som de lever i. Detta är en viktig åtgärd.

När det gäller kommunernas möjlighet att ta emot nya medborgare tycker jag trots allt att det har blivit en diskussion som jag inte riktigt känner igen. Det är som om kommunerna skulle stå vid sidan om vad vi gör i riksdagen. Det är naturligtvis så att om man får uppehållstillstånd så förutsätter det att man bor någonstans i våra kommuner. Även om vi nu i vårpropositionen kommer att anslå ytterligare medel så handlar det framför allt om hur vi ser på de människor som vi genom internationella överenskommelser har sagt ska få en fristad i Sverige.

Jag noterade när Tobias Billström höll sitt anförande att han började med att tala om att vi måste se på de här människorna som starka personer som har någonting med sig som handlar om att de vill bli sedda och att de vill ha ett arbete. Men senare i anförandet talade Tobias Billström om att det är besvärligt för kommunerna därför att det här bara kommer att generera socialbidrag. Jag får inte det resonemanget att gå ihop.

Anf. 184 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Då ska jag reda ut begreppen för Anita Jönsson. Först och främst fick jag inget svar på frågan om Riksrevisionens kritik, som

du gled över i början. Men du har ju en replik till, och möjligheten att komma tillbaka.

Så sent som i går var jag på ett seminarium som handlade om *jobless growth*, det vill säga det faktum att vi har en hög tillväxt i Sverige och befinner oss i en högkonjunktur men att det ändå inte kommer några nya jobb i den omfattning som det borde göra. Det kommer framför allt inga jobb till de grupper som står en bra bit från arbetsmarknaden. Jag tycker att Anita Jönsson ska ta och fundera på det.

Vi har faktiskt ett grundlagsstadgat kommunalt självstyre. Det måste man ta hänsyn till när man stiftar lagar här i riksdagen. Jag nämnde finansieringsprincipen i mitt anförande, och jag tycker att Anita Jönsson borde svara på frågan om schablonersättningarna.

Vi har ett gemensamt förslag från alliansen som går ut på att göra flyktingmottagandet till en nationell angelägenhet och lyfta bort ansvaret och säga: Vi tar kostnaderna! På det viset kan vi sluta att ställa kommun mot kommun på det sätt som nu sker i den socialdemokratiska retoriken. På det viset kan vi också förenkla.

Vad som nu växer fram är misstänksamhet, där man misstror människor. Man tror att de kommer att bli socialbidragstagare, och därför säger man nej. Naturligtvis ska detta kombineras med andra åtgärder. Jag har läst upp en lång lista med skatteförenklingar och annat som också är alliansens gemensamma förslag. Men jag noterar, Anita Jönsson, att från dig kom det inga nya förslag på åtgärder för att förenkla företagande eller få människor in på arbetsmarknaden. Det tycker jag är beklagligt.

Anf. 185 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Det tiopunktsprogram som kommer att presenteras i vårpropositionen och som innebär 1 miljard kronor för integrationsinsatser kan jämföras med de noll kronor som Moderaterna satsar på integrationsinsatser. Jag kan konstatera att det som Tobias Billström talar om – och det som jag ser om jag tittar på era motioner – handlar om att arbetskraften ska bli billigare och flexiblare, att skatterna ska bli lägre och att den offentliga sektorn ska privatiseras.

Vi ser hellre att vi genom olika gemensamma insatser på utbildning, validering och lärlingsutbildning skapar nätverk. Vi vet att ett av de starkaste incitamenten för att komma in på arbetsmarknaden är att man har en kontakt någonstans. Därför tror vi att vi med dessa åtgärder också fortsättningsvis kommer att se det som vi ser i dag om vi går in på Ams hemsida, nämligen att arbetslösheten sjunker och att alltfler håller på att få ett arbete.

Anf. 186 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag har först ett par kommentarer till Anita Jönssons anförande. Anita Jönsson ondgör sig över att vi kristdemokrater får viss uppmärksamhet i medierna för en del av våra förslag. Jag kan möjligen förstå att det kan kännas besvärande för en företrädare för regeringspartiet. Men är det inte bra, Anita Jönsson, att det skapas debatt om de här frågorna och att de lyfts fram och får uppmärksamhet? Den uppmärksamheten tycker jag är ett kvitto på att det är bra förslag som vi kommer med.

Anita Jönsson gör samma sak som statsråden Jens Orback och Barbro Holmberg gjorde för ett tag sedan; de lyfter som exempel fram borgerliga kommuner som har sagt nej till att ta emot flyktingar. Men så enkel är inte bilden, Anita Jönsson. Det här är mycket mer komplext än så. Kommuner av skiftande politisk kulör har reagerat på samma sätt.

Jag skulle vilja ställa en fråga om kommunplacering. Vi kristdemokrater har föreslagit att man ska avskaffa den här formen av kommunplacering och ge en utvecklingspeng till varje individ. Vi tror att det skulle skapa förutsättningar för att individen själv kan göra egna val. Det visar på en tilltro till individen. Det nuvarande systemet ger egentligen fel signaler till individerna. Kommunplacering är ett förfärligt ord i sig, tycker jag, och det skapar även de motsättningar som vi i dag ser mellan stat och kommun och mellan kommuner. Det är helt fel signaler både för individen och för samhället.

Jag skulle vilja be Anita Jönsson att här kommentera den reform som vi föreslår. Vi vill ge tilltro till individen och ge en utvecklingspeng som skulle kunna leda till arbete, till utbildning och till ett eget val för varje individ.

Anf. 187 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Jag delar Sven Brus tankar om att det vore bra om man kunde bosätta sig där man vill utifrån de förutsättningar som man har när det gäller det arbete som man har haft tidigare. Det kanske behövs någon form av utbildning och så vidare. Man borde kunna bosätta sig i en kommun som gör att man på det sättet skulle kunna komma fortare in i det vardagsliv med arbete och vänner som vi alla önskar att vi kan ha.

Med dagens system är det detta som vi försöker uppnå genom att Integrationsverket har en roll i att försöka föra samtal med samtliga kommuner för att se vilka möjligheter det finns när det gäller arbete och boende utifrån de önskemål som den invandrade har. Det handlar om vilka jobb han eller hon har haft tidigare till exempel. På detta sätt kan man på ett bra sätt kombinera detta.

Jag ser ju att det måste vara ganska svårt om man kommer som flykting från ett annat land med helt andra förutsättningar att veta exakt hur man på bästa sätt ska kunna hitta den plats som ska ge bäst sfä eller ett arbete. Man kanske har jobbat som tekniker tidigare, till exempel.

Jag tycker att detta att Integrationsverket har samtal med kommunerna egentligen är ett ganska bra system. Problemet är ju att kommunerna inte ställer upp på samma sätt i de här diskussionerna.

Jag såg i Andreas Carlgrens veckobrev senast att han gav ett antal exempel på personer som väntade på Migrationsverkets anläggningar för att komma ut i kommuner. Det handlade om att man precis såg vilka kommuner som hade varit väldigt bra för de här personerna, men kommunerna sade nej. Då hjälper det inte med någon enskild peng till en enskild individ för att lösa de problemen.

Anf. 188 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Jag har väldigt svårt att hålla med om att det system vi har i dag är ett bra system. Den verklighet vi ser ger ju en helt annan bild. Den ger en bild av stora motsättningar mellan stat och kommun. Det är stora problem för de enskilda människorna. Visst finns det behov av att

reformera det här systemet. Jag tycker att det känns väldigt konstigt att kalla det för bra.

I anslutning till det tidigare skulle jag också vilja säga att den här pengarna självfallet inte bara ska sättas i handen på människor, utan den ska naturligtvis följas av vägledning om hur man ska kunna gå till väga.

Vi kommer in på Integrationsverkets roll. Vi kristdemokrater tycker att vi borde avskaffa den myndigheten, inte därför att den gör ett dåligt jobb utan därför att den ger fel signal. Vi har faktiskt ingen statlig myndighet för jämställdhetsarbete. Vi tycker att det ska genomsyra alla myndigheter och all verksamhet. Vi har ingen särskild statlig myndighet för tillgänglighetsfrågor. Det ska också genomsyra all verksamhet. Men för mångfald och integration har vi helt plötsligt en myndighet. Vad ger det för signal till övriga myndigheter och till det övriga samhället? Som jag sade i mitt huvudanförande ser vi att förverkligandet av mångfaldstankar har släpat efter på en rad områden enligt Riksrevisionens kritik. Ger inte det fel signaler att vi har stängt in det här i en myndighet? Borde inte detta genomsyra all verksamhet, både offentlig och privat?

Anf. 189 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Först har jag en kommentar med anledning av hur ersättningssystemet till kommunerna ser ut. Jag är naturligtvis öppen för att fundera på om det kan göras bättre än vad det är i dag. Det pågår ju diskussioner om detta, inte minst i den utredning som nu ser över integrationspolitiken i ett lite större perspektiv. Den har också möjlighet att fundera på om man skulle kunna göra på ett annat sätt för att det ska bli bättre.

Sedan har vi Integrationsverkets vara eller inte vara. Jag tycker tvärtemot Sven Brus. Genom att man har talat om att man ska ha en speciell myndighet för integration tycker jag att man visar att det här har så stor betydelse på samhällets alla politikområden att vi vill samla all den kunskap och erfarenhet som finns inom integrationspolitiken på ett och samma ställe.

Den 19 april kommer vi att få en ny integrationsrapport. Jag har fått lite förhandsinformation om detta. Jag tycker att man gör ett väldigt gott arbete genom att titta på strukturer, genom att göra jämförelser med andra länder och genom att skapa kontaktnät mellan myndigheter och organisationer som gör att Integrationsverket verkligen har en roll att spela på det här politikområdet.

Anf. 190 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! I mitt anförande nämnde jag flera rapporter från Rädda Barnen och Socialstyrelsen som visar en viktig sak, nämligen att klyftorna växer i socialdemokratins Sverige. Jag skulle vilja veta om Anita Jönsson vet några andra rapporter som säger motsatsen. Det skulle vara mycket intressant att veta om det över huvud taget finns någon seriös rapport som säger att klyftorna inte ökar i socialdemokratins Sverige.

Är det inte besvärande att efter tolv år vid makten få se den här verkligheten att klyftorna växer? Om det nu är besvärande, har ni gjort något fel eller finns det några andra omständigheter, något som inte ingår i ert ansvar, som bär skulden för detta? Kan du nämna ett exempel på någonting som ni inte har gjort rätt?

Anf. 191 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! En anledning till att vi har vårt politiska uppdrag är väl att vi ser att ett samhälle aldrig blir färdigt och att det ständigt behöver göras förändringar utifrån att världen inte ser likadan ut från den ena dagen till den andra. Låt mig konstatera att en av de viktigaste frågorna för socialdemokratin är rätten till arbete. Det möjliggör också en frihet för den enskilde och för familjen. Det ger de här barnen en större möjlighet till en god ekonomi.

Låt oss se på vad den socialdemokratiska regeringen har åstadkommit under de här åren. Under de här tolv åren har vi ständigt haft en reallöneökning. Det har alltså blivit mer pengar i börsen varje år. Med tanke på att Mauricio Rojas pratade om att ni kanske skulle ta makten, tycker jag att det är viktigt att svenska folket vet att de där tre åren då Folkpartiet hade möjlighet att bedriva en ekonomisk politik blev det till och med minus i statens kassa så det blev minus även i barnfamiljernas plånböcker. Den viktigaste frågan som vi har arbetat med är människornas möjlighet till arbete.

Anf. 192 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Anita Jönsson inte kan namnge en enda rapport som säger att klyftorna inte växer i socialdemokratin i Sverige. Sedan verkar du inte tycka att det är så besvärande att detta händer efter tolv år vid makten. Jag frågade om ni har gjort något fel. Det borde finnas lite självkritik när Rädda Barnen, Socialstyrelsen och så många andra säger att detta inte går så bra. Den enda du har att säga är att reallönerna har ökat. Du går tillbaka till tre år av borgerligt styre efter en katastrof som Socialdemokraterna skapade i slutet av 80-talet. Tolv år av makt kräver lite mer ansvar. Har ni gjort något fel? Finns det någon som förnekar att klyftorna ökar i ert Sverige?

Anf. 193 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Det beror naturligtvis på vad man jämför med, Mauricio Rojas. Vi kan jämföra med andra länder inom OECD och Europa. Då ser vi att Sverige är ett av de länder som har högst sysselsättningsgrad bland kvinnor och män. Vi har en föräldraförsäkring som gör att länder kommer till Sverige för att de är så imponerade och gärna vill ta över den modell för familjepolitik som Sverige har. Vi har byggt ut barnomsorgen under de här åren. Fyra- och femåringar har i dag möjlighet att få plats inom barnomsorgen. Jag skulle kunna göra den här listan ännu längre bara för att visa vad som sker genom politiska insatser utifrån en medveten politik som handlar om att göra människor fria genom arbete och en bra familjepolitik.

I internationella jämförelser ser vi också att alltfler människor med utländsk bakgrund har arbete i Sverige i dag. Låt oss titta på vem som får uppehållstillstånd i Sverige och jämföra det med de sydeuropeiska länderna.

I Sydeuropa är det framför allt arbetskraftsinvandring medan det i Sverige är flyktinginvandring. Trots det klarar Sverige sig bättre när det gäller att ge människor arbete.

Anf. 194 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag fortsätter lite efter förra replikskiftet även om det inte var därför jag begärde ordet. Rapporten visar att Sverige är sämst på integration av alla OECD-länder. Jag tycker därför inte att det finns något att berömma sig av för Anita Jönsson, att man skulle vara så bra när det gäller att ha människor i arbete. Vi har oerhört många nya svenskar som inte får en chans att komma in på arbetsmarknaden. Jag tog upp det när vi hade den offentliga utfrågningen med utskottet, just hur vi passiviserar människor som kommer hit. De väntar väldigt många gånger flera år innan de över huvud taget får någonting meningsfullt att göra, möjligtvis några få timmars svenskundervisning per dag. Det gör att de här människorna som inte får en chans att komma ut på en arbetsplats har väldigt svårt att ta sig ett arbete när de väl har lärt sig så pass mycket svenska att de klarar av det.

Jag tog upp det då, och jag har gjort det i många andra sammanhang. Jag kan förstå att en del behöver få viss hjälp med att komma i kapp som människor, kan behöva hälsundersökning och sådant, men när man väl har landat i Sverige parallellt med att man då lär sig svenska språket skulle man få arbetsplatspraktik. Det sade vi när vi pratade om integration när Integrationsverket startade, och vi har pratat om det många gånger tidigare också. Därför är jag förvånad att inte Socialdemokraterna lägger större kraft på det. Om man menar att alla människor ska ha rätt till arbete, som Anita Jönsson sade tidigare, tycker jag att man verkligen ska jobba på att de nya svenskarna fick en chans att ta sig in på arbetsmarknaden parallellt med att de lär sig svenska språket.

Jag kommer från en kommun som har haft väldigt stor arbetskraftsinvandring på 60- och 70-talet. De människorna – jag har träffat många av dem – kom direkt från Jugoslavien bland annat och många länder nere i Europa. De kom ena veckan. Nästa vecka började de arbeta och läste svenska parallellt med det. De kom in i det svenska samhället på ett mycket positivt sätt. Varför jobbar man inte på samma sätt i dag?

Anf. 195 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Världen ser inte likadan ut i dag som den gjorde för 30–35 år sedan när man från Sverige åkte runt i länder för att rekrytera människor till arbete i Sverige. Men självklart tycker jag precis som Birgitta Carlsson att vi ska ha precis samma idé när vi utformar politiken, nämligen att människor snabbt ska komma in på arbetsmarknaden.

Birgitta Carlsson, vi var nog på samma hearing som utskottet hade om integrationspolitiken. Där var det väldigt klart från Integrationsverkets företrädare som talade om att OECD jämför, jag tror hon sade, äpplen med stolar. Jag kan ibland undra varför vi ska göra oss sämre än vad vi egentligen är i Sverige när det gäller integrationspolitiken. Hon talade om att om man tittar på Sverige inom EU bedöms Sverige vara ett av de bästa länderna när det gäller själva förutsättningen för integration. Det handlade om saker som tillgänglighet till arbetsmarknaden, lätthet att få medborgarskap, antidiskrimineringslagstiftning, tillgång till träningsprogram, svenskundervisning och liknande.

Om man tittar på OECD och jämför olika länder måste man fundera på vad som jämförs i statistiken. Det är det jag talade om innan. Vem är det egentligen som får komma in i landet? Är det arbetskraftsinvandring

eller är det till stor del flyktinginvandring? Vilka länder kommer man till och vilket språk har man? Av de som invandrar till de engelskspråkiga länderna som Storbritannien talar 80 % redan språket. Detsamma gäller Frankrike, där de flesta är fransktalande. Det är självklart att det är lättare om man har samma språk som i landet man kommer till. Trots det klarar sig den svenska integrationspolitiken bra i en internationell jämförelse.

Anf. 196 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Då ska jag börja med en helt annan fråga. I början på sitt anförande sade Anita Jönsson att vi spretar åt olika håll. Om Anita Jönsson verkligen läser våra reservationer på många punkter kan man se att vi var väldigt snarlika. Jag beklagar att vi inte klarade av att ta den tid som krävdes för att skriva ihop oss bättre. Även om man tycker att vi har tagit god tid på oss med det här betänkandet så var det ändå knappt om tid när vi skulle skriva ihop oss med reservationerna. Den ambitionen hade vi fast vi aldrig hann med det.

Jag vill också lyfta fram det som handlar om kommuner. Jag kommer själv från en borgerligt styrd kommun. Vi fördubblar vårt mottagande jämfört med vad vi har tagit emot tidigare, så det är inte alla kommuner som inte ställer upp på det här. Det som kan vara problem i en del kommuner är att man inte alltid har så mycket tomma bostäder så man direkt kan ta emot så många. Det tar ju tid att få fram bostäder.

Det finns en hel del saker där vi är överens. Men när det gäller att fler måste komma i arbete snabbare tycker jag att Anita Jönsson måste kunna erkänna att man inte har lyckats med det i Sverige, oavsett vad man jämför med. Jag kan hålla med om att svenska språket kanske inte är lika lätt att lära, men arbeta kan du göra många gånger ändå. Många av de här människorna behärskar ju också engelska, och det har du nytta av på en svensk arbetsmarknad. Jag kan inte vara nöjd med det sätt som människor får vänta många år innan de kommer ut i arbete i Sverige.

Anf. 197 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Herr talman! Om det finns ett betänkande och fyra olika reservationer från alliansparterna måste ju slutsatsen bli att man inte har kunnat ena sig om integrationspolitikens inriktning. För om ni är så samstämmiga måste ni på den tiden faktiskt ha kunnat skriva ihop en gemensam reservation.

När det gäller utanförskapet på arbetsmarknaden är ett stort problem diskrimineringen, vilket vi har berört väldigt lite i dag i vår debatt. Det handlar om den strukturella diskrimineringen, att människor stängs ute för att de har annorlunda namn. Man har ett förfaringsätt som gör att man stänger ute människor med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden. En tidigare rapport som Integrationsverket har lämnat visar just på det. Om man var kvinna, mörkhyad och kom från Afrika hade man allra svårast att komma in på arbetsmarknaden, även om man tog bort allting som handlade om utbildning och klass och det enda som var kvar var att man var född i ett annat land. Jag ser verkligen fram emot att vi på olika sätt arbetar för att i våra egna organisationer ge människor möjligheter, att människor med annan etnisk bakgrund får möjlighet inte minst att få ett politiskt uppdrag i den här kammaren, nämligen riksdagen. Där kan vi se att vissa partier lyckas bättre, och andra lyckas inte alls.

Anf. 198 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! I den här sena timmen tänkte jag än en gång påpeka det som min partikollega Mauricio Rojas sade, att det allra viktigaste för att integrationen ska fungera är att ta bort bristen på arbete så att fler människor kan få ett riktigt arbete och komma in på arbetsmarknaden. Genom att man kommer ut på arbetsmarknaden får man också lättare att lära sig svenska språket.

Men för att fler människor ska komma ut på arbetsmarknaden behövs det åtgärder för att förbättra företagsklimatet, till exempel göra det lättare att anställa. Där har Folkpartiet och alliansen en rad förslag som även Tobias Billström tog upp tidigare. Det är viktigt att det är fler människor som ska ha arbete, som ska komma in på arbetsmarknaden. Det räcker inte med att de som redan är inne på arbetsmarknaden får mer i plånbocken. Det är inte någon bra integration.

Herr talman! Det behövs många fler åtgärder. Jag roade mig med att titta på Folkpartiets huvudmotion som handlar om integration. Jag kunde konstatera att de yrkanden som vi har lagt ska behandlas eller har behandlats inom en rad olika utskott. Det är arbetsmarknadsutskottet, näringsutskottet, skatteutskottet, socialutskottet och nu socialförsäkringsutskottet. Integration är alltså något som genomsyrar alla områden, precis som både Sven Brus och Birgitta Carlsson har sagt tidigare.

Herr talman! Jag tänker hålla mig till att prata om kvinnors situation när det gäller integration.

Kvinnor har i många fall ännu längre till delaktighet i samhället än män, mycket på grund av att det i många kulturer inte är vanligt att kvinnor arbetar utanför hemmet. Det allra bästa sättet att komma in i samhället är, som har sagts tidigare, att ha ett arbete.

Den rapport som Mauricio Rojas pratade om tidigare som Folkpartiet har tagit fram om utanförskapsområden visar att kvinnor i utanförskapsområdena har en mycket låg sysselsättningsnivå. Den är i snitt mellan 45 och 50 %. Total sysselsättningsnivå för alla kvinnor i hela landet är 75 %.

Herr talman! Det behövs således många olika insatser för att förbättra kvinnornas möjlighet att komma in i samhället. Även för kvinnor är det arbete och språk som är det viktigaste.

Språk är också viktigt för att kvinnorna, och även männen, ska kunna kommunicera med sina barns lärare.

I dag saknar tyvärr många kvinnor kunskaper i svenska språket över huvud taget. Dessa kvinnor måste få särskilt stöd. Jag vill nämna några projekt som vi har genomfört eller håller på att genomföra i Borås.

Borås är en borgerligt ledd kommun. Borås kommun tar emot nästan dubbelt så många flyktingar som tidigare. Nu tar man emot 282; tidigare har man tagit emot 150. Det finns alltså borgerliga kommuner som tar emot flyktingar.

Det projekt som jag vill berätta om rör kvinnor som bor i ett av de utsatta områdena. De har haft svårt att lära sig språket av olika skäl. De har inte fått möjlighet. Man har nu gjort så att kvinnorna får vara kvar i sitt bostadsområde. Där är också kvinnornas barn på dagis. De lär sig svenska och samhällskunskap och får dessutom praktisera inom någon kommundel där de bor. Detta har tidigare varit ett projekt, men det har

varit så lyckat att det numera är permanent inom kommunen. Det har alltså kunnat etableras.

Ett annat exempel är ett projekt där i huvudsak somaliska kvinnor, men även män, lär sig svenska tillsammans med svenska lärare och med sina egna landsmän. De får undervisning på svenska på förmiddagen och läxhjälp med somaliska lärare på kvällen.

Jag har besökt dem och träffat dem. Jag har insett att de har en vilja att komma ut och jobba. De vill lära sig språket. Det finns mycket vilja även hos kvinnor att komma ut på arbetsmarknaden.

Problemet är bristen på arbete, men även diskriminering. Invandrarna är ju de som är längst från arbetsmarknaden. När det saknas jobb är det de som är längst från arbetsmarknaden som gallras undan först.

Herr talman! Det behövs en mer utbredd arbetsmarknad för kvinnor. Jag vet att jag tar en risk när jag nämner subvention av hushållsnära tjänster i det här sammanhanget. Jag tar ändå den risken.

Vare sig vi vill kännas vid det eller inte utför i dag många invandrarkvinnor hushållstjänster på en svart marknad. Med en skattereduktion så att fler människor har råd att betala vitt för hushållstjänster tror jag att många fler kvinnor, i synnerhet invandrarkvinnor, skulle kunna få ett riktigt arbete med vit lön. Ett vitt arbete innebär pensionspoäng och att man är försäkrad när man jobbar.

Några av oss var i Skövde och träffade några invandrarkvinnor som var på utbildning för att lära sig städa. Vi som var där – jag, Birgitta och Sven – vet att det är ett kvalificerat arbete, vare sig man städar i en skola eller i ett hem. Kvinnorna hade många kemikalier att lära sig och olika typer av golv och material att hålla reda på.

Herr talman! Det behövs naturligtvis ett mycket mer företagsvänligt klimat för att fler arbeten ska skapas till gagn för både kvinnor och män, men det skulle ta hela natten att berätta om alla förslag som Folkpartiet och övriga allianspartier vill genomföra.

I den förra valrörelsen förde Folkpartiet fram krav på att de som vill bli svenska medborgare – inte för att arbeta och vistas i Sverige – ska ha vissa språkkunskaper. Debattens vågor gick höga. Jag kände själv ett visst motstånd till att börja med. Det tog slut när jag var på torget i ett av våra invandrantäta områden. Jag frågade några kvinnor om de tänkte rösta i valet. Jag fick knappt något svar, bara en nickning mot mannen som stod bredvid.

Det slog mig att om vårt förslag gick igenom skulle dessa kvinnor ha större möjlighet att tala för sig själva.

Språkrav för svenskt medborgarskap – inte för att arbeta – skulle kunna gynna integrationen för kvinnor i hög grad.

Jag vill säga att kvinnor är mer utsatta än män på en hel del andra sätt. Det gäller även om man är född svensk, men invandrarkvinnor är många gånger mer utsatta än svenskfödda. Okunskap och sedvänjor bidrar till det.

Herr talman! Ingen i Sverige ska få utsättas för könsstympling, barnäktenskap eller hedersvåld. Där kräver Folkpartiet skärpt lagstiftning. För att undvika det är det viktigt att alla nyanlända till Sverige, oavsett om man kommer som asylsökande eller som make/maka till någon som redan är svensk medborgare, får en introduktion till det

svenska samhället och den värdegrund som genomsyrar samhället med jämställdhet och respekt för alla människors lika värde.

Herr talman! Folkpartiet anser att vid en sådan introduktion måste frågor som handlar om just förtryck mot kvinnor på olika sätt tas upp. Informationsmaterial ska tas fram på de vanligaste språken så att ingen kan säga att man inte visste.

I ett liberalt Sverige är det alldeles klart att kvinnor och män har lika rätt att leva sina liv som de själva önskar.

I detta anförande instämde Mauricio Rojas (fp).

Anf. 199 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag ska prata om min motion Sf 220 och ur den peka på det som jag ser som den största utmaning som Sverige och därmed socialdemokratien står inför i det som vi kallar integrationspolitik.

Motionen är kort och till synes enkel. Den handlar om medborgarskapet. Den går i korta drag ut på att alla barn, födda i Sverige, ska ha rätt att bli svenska medborgare oavsett föräldrarnas bakgrund och medborgarskap.

Jag menar att synen på medborgarskap intimt hänger samman med hur vi ska klara de utmaningar vi står inför. I dag baseras den svenska medborgarskapslagstiftningen på den så kallade härstamningsprincipen. Det betyder att ett barns medborgarskap bestäms av föräldrarnas medborgarskap, till skillnad från den territoriella principen som anger att barnet får medborgarskap i det land där det föds.

Utskottet skriver att införandet av denna ordning ”skulle förutsätta betydande principiella och praktiska överväganden”. Jag håller med utskottet om att frågan är principiellt viktig. Jag tycker däremot att ett genomförande av denna reform på sikt är nödvändig.

Herr talman! I dag har mer än 16 % av Sveriges befolkning utländsk bakgrund. År 2010 kommer vart tredje barn som föds i Sverige ha en eller båda föräldrarna som är födda i ett annat land. I min hemstad, Malmö, har redan 40 % så kallad utländsk bakgrund, och hela 52 % av ungdomarna som är 18 år och yngre har en eller båda föräldrarna som är födda i ett annat land.

Sverige och svenskheten förändras. Politiska ambitioner för att klara av anpassningen till dessa förändringar kallar vi till vardags för integrationspolitik. Men jag vill hävda att den förändring som Sverige går igenom kan bli lika omvälvande som när Sverige gick från jordbrukssamhälle till industrisamhälle.

Ja, herr talman, förändringen i befolkningssammansättning som Sverige genomgår kan vara en lika stor utmaning och lika omvälvande för oss som steget in i industrisamhället var för demokratis pionjärer.

För oss socialdemokrater är utmaningen dubbel. Det var vi socialdemokrater som byggde bron mellan det gamla bondesamhället och det moderna industrisamhället och som möjliggjorde det moderna framgångsrika välfärdssamhälle som Sverige är i dag med en välfärd som gör livet drägligt för det stora folkflertalet, en skola för alla, en likvärdig vård och omsorg samt trygghetssystem. Det var vi socialdemokrater som tog Sverige ur fattigdom och underutveckling till att bli ett rikt välfärdssamhälle som än i dag hävdar sig väl i den globala konkurrensen. Nu utma-

nas 100 år av facklig och politisk kamp, och på ett sätt som för oss kanske är oväntat.

Larmsignalerna är flera och återkommande. Nyligen skrev Socialstyrelsen i rapporten *Social Rapport 2006* att ”den etniska segregationen har ökat i de tre storstadsregionerna. Den ekonomiska segregationen är däremot oförändrad. Det har också skett en polarisering när det gäller den sociala omgivningen som infödda svenskar respektive de ’synliga’ invandrargrupperna, dvs. de vars utseende och/eller utseende uppfattas som främmande av majoritetsbefolkningen, lever i.”

Hur underlättar vi övergången från industrisamhället till det samtida Sverige som vi lever i i dag? Hur bryter vi utanförskapet och segregationen? Går det över huvud taget?

Herr talman! När Sverige gick från jordbrukssamhälle till industrisamhälle gick socialdemokratin som sagt i bräschan för denna förändring. Precis som den unga socialdemokratin bejakade industrialismen, måste vi nu bejaka den nya värld som redan föds. Vi gjorde det genom att hävda jämlikheten och rättvisan. Vi gjorde det genom att bejaka moderniseringen. Vi höll aldrig fast vid föråldrad teknik och gamla produktionsätt när ny teknik visade sig vara överlägsen eller effektivare.

Jämlikheten och rättvisan hävdar vi än i dag: arbete åt alla, en välfärd som ger oss trygghet i förändringen.

Herr talman! Ja, absolut. Vi socialdemokrater känner redan till en del av verktygen. Vi står inför samma utmaningar nu som då. Det handlar om hur vi möjliggör social rättvisa, jämlikhet och generell välfärd. Det är grundläggande socialdemokratiska värden och klassisk jämlikhetspolitik. Därför var storstadssatsningen viktig, och därför är tiopunktsprogrammet som integrationsminister Jens Orback presenterade i förra veckan riktigt. För att bryta segregationen krävs det nämligen resurser och att de omfördelas och ges till områden där arbetslösheten är hög och den sociala utslagningen stor. För att bryta segregationen behöver resurser gå till att stödja personer att erövra språket, komplettera eller validera utbildningar och yrkeserfarenheter. För att bryta segregationen krävs mer resurser för att motverka diskrimineringen och riva de diskriminerande strukturer som vårt samhälle tyvärr fortfarande vilar på. Marknadens osynliga hand löser inte det.

Vår politik är rätt. Det kommer att krävas både en hårdare och en tuffare kamp mot orättvisor och klassklyftor framöver för att bryta utanförskapet.

Men, herr talman, jag tror att Sverige står inför större utmaningar än så. Inte bara bilden av Sverige behöver ändras, utan även bilden av vilka som befolkar Sverige behöver ändras. Det finns nämligen ingen återvändo. För vem är svensk eller invandrare i Sverige där snart var femte person har rötter i ett annat land? Vem är svensk eller invandrare i Malmö där redan i dag mer än 50 % av ungdomarna har en eller båda föräldrarna som är födda i ett annat land.

Att bryta segregationen och utanförskapet är en av Sveriges viktigaste uppgifter. Men hur vi tar oss an uppgiften är minst lika viktigt.

Vi är inte ensamma. Hela Europa brottas med samma utmaning. I land efter land ställs frågan: Hur ska vi bryta utanförskapet och segregationen? Och går det över huvud taget?

Sverige, precis som många andra europeiska länder, befinner sig vid ett viktigt vägskäl. Ska vi bejaka den etniska, språkliga och kulturella mångfalden som finns i Sverige och göra den till en självklar del av vårt land, eller ska vi hålla fast vid en svenskhet som bygger på en gammalmodig syn, där den som uppfattas som annorlunda, där den som inte har ett namn som klingar svenskt, och där den som har ett utseende som inte stämmer överens med schablonbilden förblir avvikande och osvensk?

I Frankrike har först debatten om rätten att bära huvudduk i skolan och senare höstens upplopp skakat om hela landets grundvalar. I bland annat Holland och Danmark hårdnar tonläget i invandrarfrågan för var dag som går. I vårt grannland Norge är numera Framstegspartiet enligt de senaste opinionsundersökningarna det största partiet. Också i Sverige har en del förförts att använda en tillspetsad retorik om så kallade invandrare. Inte minst har den forna socialliberala kraften i svensk politik, Folkpartiet och deras talesman Rojas, som tyvärr har lämnat kammaren, gjort detta till en folkpartistisk huvudgren.

Men Frankrikes, Hollands och Danmarks sätt att hittills hantera den så kallade invandrarfrågan leder bara ut på ett sluttande plan där segregering och diskriminering ökar, inte minskar. Frankrike, Holland och Danmark för en politik som förstärker uppdelningen mellan ”vi” och ”dom” och inte suddar ut den.

Vår stora utmaning, Sveriges stora utmaning, ligger i att försöka forma en alternativ politik, en politik som bygger på ett nytt ”vi”, ett mer inkluderande ”vi”, ett ”vi” där alla oavsett bakgrund får plats – jag, du och alla vi.

Ett viktigt sätt att göra det på är genom att reformera medborgarskapet. Synen på medborgarskapet måste på sikt förändras så att alla barn födda i Sverige får rätten att bli svenska medborgare. Medborgarskapet är nämligen intimt förknippat med de rättigheter, möjligheter och skyldigheter som samhället ger oss alla. Det är alltså en viktig symbol för tillhörighet. Tyvärr är medborgarskapet i dag knutet till förlegade principer om härstamning och därmed också starkt förbundet till etnicitet och ursprung.

Herr talman! Världen har kommit till oss, och vi har blivit en del av världen. Vi har ömsat skinn. Vi svenskar kan numera tala och göra oss förstådda på mer än 150 olika språk. I dag startas vart femte företag av någon född i ett annat land. Hälften av dem som tar ut läkarlegitimation har en utländsk utbildning, och 25 % av alla doktorerade har utländsk bakgrund. Också i politiken, i näringslivet och i akademien slår sig det nya Sverige in och blir en självklar del av Sverige precis lika självklar som Zlatan Ibrahimovic är i idrotten och operasångaren Tito Beltran är i kulturen. Vilken tillgång och vilka möjligheter det ger oss i den värld av globalisering och internationalisering som vi lever i.

Världen har kommit till oss, och vi har blivit en del av världen. Sverige har förändrats. Svenskheten har förändrats. Vi måste ta till oss detta med både hjärnan och hjärtat. Först då hävdar vi socialdemokrater fullt ut vårt historiska arv och våra historiska värderingar om jämlikhet, rättvisa och modernisering.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

17 § Museer och utställningar – särskild ordning

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU20
Museer och utställningar – särskild ordning.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

18 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Framställning
2005/06:RS5 Ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagens
myndigheter

Motioner
med anledning av prop. 2005/06:112 Viktigare än någonsin! Radio och
TV i allmänhetens tjänst 2007–2012
2005/06:Kr30 av Kent Olsson m.fl. (m)
2005/06:Kr31 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)
2005/06:Kr32 av Berndt Ekholm (s)
2005/06:Kr33 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
2005/06:Kr34 av Nina Lundström (fp)
2005/06:Kr35 av Dan Kihlström m.fl. (kd)
2005/06:Kr36 av Margareta Andersson (c)

med anledning av prop. 2005/06:128 Anpassning till nya EG-bestämmel-
ser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.
2005/06:MJ19 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)
2005/06:MJ20 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)
2005/06:MJ21 av Anita Brodén m.fl. (fp)
2005/06:MJ22 av Jan Andersson m.fl. (c)

med anledning av prop. 2005/06:163 Ett regionalt förhöjt grundavdrag
2005/06:Sk9 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp, m, kd, c)

med anledning av prop. 2005/06:166 Barn som bevittnat våld
2005/06:Ju36 av Beatrice Ask m.fl. (m)
2005/06:Ju37 av Johan Linander m.fl. (c)
2005/06:Ju38 av Johan Pehrson m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2005/06:169 Effektivare skattekontroll m.m.
2005/06:Sk12 av Per Landgren m.fl. (kd)
2005/06:Sk13 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp)
2005/06:Sk14 av Ulf Sjösten (m) och Jörgen Johansson (c)

med anledning av prop. 2005/06:174 Förenklade skatteregler med anledning av ny redovisningslagstiftning
2005/06:Sk10 av Per Landgren m.fl. (kd)
2005/06:Sk11 av Lennart Hedquist m.fl. (m, fp, kd, c)

Prot. 2005/06:102
5 april

med anledning av skr. 2005/06:139 Nationell IT-strategi för vård och omsorg
2005/06:So31 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)
2005/06:So32 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)
2005/06:So33 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd)
2005/06:So34 av Kenneth Johansson m.fl. (c)

Konstitutionsutskottets betänkande
2005/06:KU8 Regeringens krisberedskap och krishantering i samband med flodvågskatastrofen 2004

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2005/06:MJU6 Jakt och viltvård – särskild ordning
2005/06:MJU9 Djurskydd m.m. – särskild ordning

19 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 5 april

2005/06:335 av *Carl B Hamilton* (fp) till försvarsminister Leni Björklund

Avancerat partnerskap för Sverige i Nato

2005/06:336 av *Kenneth Johansson* (c) till statsrådet Ylva Johansson

Fortsatta utvecklingsinsatser för primärvården

2005/06:337 av *Per Bill* (m) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin

Den småskaliga vattenkraften

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 april.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 5 april

2005/06:1363 av *Olle Sandahl* (kd) till statsrådet Ulrica Messing

Ersättning för lagring av timmer

2005/06:1364 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Utbyggnad av tvärleden

2005/06:1365 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Thomas Östros

Standardisering

2005/06:1366 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Svenska ungdomars språkstudier

2005/06:1367 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Upphandling av avfallshantering

2005/06:1368 av *Linnéa Darell* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Aktivitetsersättning och bosättningstid

2005/06:1369 av *Solveig Hellquist* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Möjlighet för sexualbrottsdömda att ta del av pornografi

2005/06:1370 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Carin Jämtin
Internationella åtgärder mot barnsexturism

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 april.

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 5 april

2005/06:1272 av *Ronny Olander* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Utlandsfödda företagares möjligheter att få lån och krediter

2005/06:1307 av *Liselott Hagberg* (fp) till näringsminister Thomas Östros

Osund konkurrens

2005/06:1308 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Utbyggnaden av E 6

2005/06:1309 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Infrastrukturpolitiken och utvecklingen på landsbygden

2005/06:1310 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Screening för tjocktarmscancer – försöksverksamhet i Uppsala

2005/06:1311 av *Axel Darvik* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky

Handläggningstider för examina

2005/06:1313 av *Henrik von Sydow* (m) till statsrådet Jens Orback
Skärpta djurskyddskrav för minkuppfödning

2005/06:1315 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Fortsatt stöd till Västerås flygplats

2005/06:1316 av *Mats Einarsson* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Postens ansvar för distribution av rasistiskt och invandrarfientligt material

2005/06:1317 av *Nyamko Sabuni* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Riktlinjer för goda matvanor

2005/06:1318 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Lena Sommestad
Redovisning av klimatutsläpp

2005/06:1319 av *Hans Backman* (fp) till statsminister Göran Persson
Regeringens underlåtande att genomföra riksdagsbeslut

2005/06:1320 av *Sven Gunnar Persson* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Konsekvenser för konsumenter av EU-förslag om ekologiska livsmedel

2005/06:1321 av *Anne Marie Brodén* (m) till finansminister Pär Nuder
Flygskattens effekter

2005/06:1322 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Carin Jämtin
Biståndet till Aceh

2005/06:1323 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan
Friskolor och segregation

2005/06:1324 av *Kent Olsson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Yrkesfiskaravdraget

2005/06:1325 av *Monica Green* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
24-timmarsmyndigheten

2005/06:1326 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Undernäring på särskilda boenden

2005/06:1327 av *Henrik von Sydow* (m) till statsrådet Lena Hallengren
Politiseringen av sfi-undervisningen

2005/06:1328 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Utbyggnaden av E 22

2005/06:1330 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Ibrahim Baylan
Betyg och yttrandefrihet

2005/06:1331 av *Henrik von Sydow* (m) till statsminister Göran Persson
Strategi för att effektivare uppfylla riksdagens beslut

2005/06:1332 av *Henrik von Sydow* (m) till statsminister Göran Persson
Respekten för riksdagens beslut

2005/06:1333 av *Henrik von Sydow* (m) till statsminister Göran Persson
Rutiner för verkställande av riksdagsbeslut

2005/06:1334 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till finansminister Pär Nuder
Den svenska bärnärigen

2005/06:1335 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Isbrytarnas lokalisering

2005/06:1336 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Utredning om ohälsa och kvicksilverexponering

2005/06:1337 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetssskador av kvicksilver

2005/06:1338 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Glömda barns upprättelse

2005/06:1339 av *Göran Persson* i Simrishamn (s) till statsrådet Jens Orback
Rätten till sjukpenning och politiskt arbete

2005/06:1340 av *Ronny Olander* (s) till näringsminister Thomas Östros
Enklare regler för företag

2005/06:1341 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
Rasistisk propaganda och Posten

2005/06:1342 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Berit Andnor
Rättspsykiatri

Prot. 2005/06:102
5 april

2005/06:1343 av *Lars Gustafsson* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Investeringsbidrag till mindre bostäder och hyreslägenheter i tillväxtområden

2005/06:1344 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Ulrica
Messing

Väg 73, Nynäsvägen

2005/06:1347 av *Krister Hammarbergh* (m) till försvarsminister Leni
Björklund

Utbildningen av civilpliktiga i Jokkmokk

2005/06:1348 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Carin Jämtin
Asyl till afghansk konvertit

2005/06:1349 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Carin Jämtin
Yacoub Hanna Shamoun

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 18 april.

22 § Kammaren åtskildes kl. 21.00.

Förhandlingarna leddes

andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 7 §
anf. 32,

av tredje vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 80 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 111 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 139 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 171 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

SVEN JOHANNISSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Val av ny riksrevisor	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
5 § Hänvisning av ärende till utskott.....	2
6 § Förnyad bordläggning.....	3
7 § Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik	3
Utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU18	3
Anf. 1 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	3
Anf. 2 CECILIA WIGSTRÖM (fp)	7
Anf. 3 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	10
Anf. 4 KENNETH KVIST (v).....	11
Anf. 5 AGNE HANSSON (c).....	12
Anf. 6 LOTTA HEDSTRÖM (mp).....	14
Anf. 7 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	16
Anf. 8 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	16
Anf. 9 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	16
Anf. 10 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	17
Anf. 11 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	17
Anf. 12 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	18
Anf. 13 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	18
Anf. 14 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	19
Anf. 15 KENNETH G FORSLUND (s).....	19
Anf. 16 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	21
Anf. 17 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	21
Anf. 18 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	22
Anf. 19 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	22
Anf. 20 AGNE HANSSON (c) replik	22
Anf. 21 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	23
Anf. 22 AGNE HANSSON (c) replik	23
Anf. 23 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	24
Anf. 24 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	24
Anf. 25 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	25
Anf. 26 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	25
Anf. 27 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	26
Anf. 28 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	27
Anf. 29 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	27
Anf. 30 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	27
Anf. 31 KENNETH G FORSLUND (s) replik.....	28
Anf. 32 BIRGITTA AHLQVIST (s)	28
Anf. 33 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	30
Anf. 34 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik.....	31
Anf. 35 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	31
(Beslut fattades under 12 §.).....	31

8 § EU-frågor	31
Konstitutionsutskottets betänkande 2005/06:KU23	31
Anf. 36 TOBIAS KRANTZ (fp)	31
Anf. 37 INGVAR SVENSSON (kd)	33
Anf. 38 MATS EINARSSON (v)	35
Anf. 39 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	36
Anf. 40 MATS EINARSSON (v) replik	36
Anf. 41 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	37
Anf. 42 MATS EINARSSON (v) replik	37
Anf. 43 INGVAR SVENSSON (kd) replik	37
Anf. 44 MATS EINARSSON (v) replik	38
Anf. 45 INGVAR SVENSSON (kd) replik	38
Anf. 46 MATS EINARSSON (v) replik	39
Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (c)	39
Anf. 48 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	41
Anf. 49 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	43
Anf. 50 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	44
Anf. 51 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	44
Anf. 52 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	45
Anf. 53 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	45
Anf. 54 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	46
Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	46
Anf. 56 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	47
Anf. 57 INGVAR SVENSSON (kd) replik	47
Anf. 58 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	48
Anf. 59 INGVAR SVENSSON (kd) replik	49
Anf. 60 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	49
Anf. 61 BILLY GUSTAFSSON (s)	50
Anf. 62 MATS EINARSSON (v) replik	52
Anf. 63 BILLY GUSTAFSSON (s) replik	52
Anf. 64 MATS EINARSSON (v) replik	53
Anf. 65 BILLY GUSTAFSSON (s) replik	53
Anf. 66 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	53
Anf. 67 BILLY GUSTAFSSON (s) replik	54
Anf. 68 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	54
Anf. 69 BILLY GUSTAFSSON (s) replik	55
Anf. 70 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	55
Anf. 71 BILLY GUSTAFSSON (s) replik	56
Anf. 72 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	56
Anf. 73 BILLY GUSTAFSSON (s) replik	57
Anf. 74 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	57
Anf. 75 BILLY GUSTAFSSON (s) replik	58
Anf. 76 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	58
Anf. 77 BILLY GUSTAFSSON (s) replik	58
Anf. 78 KENNETH KVIST (v)	58
Anf. 79 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	60
Anf. 80 KENNETH KVIST (v) replik	60
Anf. 81 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	61
Anf. 82 KENNETH KVIST (v) replik	61

(Beslut fattades under 12 §.).....	61
9 § Ändringar i läkemedelslagstiftningen m.m.	61
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU15	61
Anf. 83 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	61
Anf. 84 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp).....	63
Anf. 85 CHATRINE PÅLSSON (kd)	64
Anf. 86 GUNILLA WAHLÉN (v)	65
Anf. 87 KENNETH JOHANSSON (c)	66
Anf. 88 CONNY ÖHMAN (s)	67
Anf. 89 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	68
Anf. 90 CONNY ÖHMAN (s) replik	69
Anf. 91 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	69
Anf. 92 CONNY ÖHMAN (s) replik	69
Anf. 93 JOHAN ANDERSSON (s).....	70
(Beslut fattades under 12 §.).....	70
10 § Straffrättsliga frågor	70
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU22	70
Anf. 94 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	70
Anf. 95 PETER ALTHIN (kd)	74
Anf. 96 ROLF OLSSON (v).....	76
Anf. 97 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	77
Anf. 98 ROLF OLSSON (v) replik	78
Anf. 99 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	78
Anf. 100 ROLF OLSSON (v) replik	79
Anf. 101 JOHAN LINANDER (c)	79
Anf. 102 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	81
Anf. 103 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	83
Anf. 104 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	83
Anf. 105 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	84
Anf. 106 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	84
Anf. 107 HELENA FRISK (s)	85
Anf. 108 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	88
Anf. 109 HELENA FRISK (s) replik	88
Anf. 110 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	89
Anf. 111 HELENA FRISK (s) replik	89
Anf. 112 JOHAN LINANDER (c) replik.....	89
Anf. 113 HELENA FRISK (s) replik	90
Anf. 114 JOHAN LINANDER (c) replik.....	90
Anf. 115 HELENA FRISK (s) replik	91
Anf. 116 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	91
Anf. 117 HELENA FRISK (s) replik	91
Anf. 118 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	92
Anf. 119 HELENA FRISK (s) replik	92
Anf. 120 PETER ALTHIN (kd) replik.....	92
Anf. 121 HELENA FRISK (s) replik	93
Anf. 122 PETER ALTHIN (kd) replik.....	93

Anf. 123 HELENA FRISK (s) replik.....	93
Anf. 124 JOHAN PEHRSON (fp)	94
Anf. 125 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	96
Anf. 126 JOHAN PEHRSON (fp) replik	97
Anf. 127 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	97
Anf. 128 JOHAN PEHRSON (fp) replik	98
Anf. 129 ROLF OLSSON (v) replik	99
Anf. 130 JOHAN PEHRSON (fp) replik	99
Anf. 131 ROLF OLSSON (v) replik	100
Anf. 132 JOHAN PEHRSON (fp) replik	100
Anf. 133 LARS LILJA (s).....	101
Anf. 134 AGNE HANSSON (c)	102
Anf. 135 LISELOTT HAGBERG (fp).....	104
(Beslut fattades under 12 §.)	105
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar	105
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 31 mars	105
UU15 Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m.	105
MJU12 Vissa miljöfrågor.....	106
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	107
UU18 Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik	107
KU23 EU-frågor.....	109
SoU15 Ändringar i läkemedelslagstiftningen m.m.	109
JuU22 Straffrättsliga frågor.....	110
13 § Trafikbrott	113
Justitiekottets betänkande 2005/06:JuU23.....	113
Anf. 136 JOHAN PEHRSON (fp)	113
Anf. 137 JEPPE JOHNSSON (m).....	115
Anf. 138 OLLE SANDAHL (kd).....	118
Anf. 139 JOHAN LINANDER (c).....	119
Anf. 140 CHRISTER ERLANDSSON (s).....	121
Anf. 141 JEPPE JOHNSSON (m) replik	123
Anf. 142 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	123
Anf. 143 JEPPE JOHNSSON (m) replik	123
Anf. 144 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	123
Anf. 145 JOHAN LINANDER (c) replik.....	124
Anf. 146 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	124
Anf. 147 JOHAN LINANDER (c) replik.....	125
Anf. 148 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	125
Anf. 149 JOHAN PEHRSON (fp) replik	125
Anf. 150 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	126
Anf. 151 JOHAN PEHRSON (fp) replik	126
Anf. 152 CHRISTER ERLANDSSON (s) replik.....	127
(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	127
14 § Vissa konsumentfrågor	127
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU20.....	127
Anf. 153 MARIA HASSAN (s)	127

Anf. 154	MARTIN ANDREASSON (fp)	127
Anf. 155	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	128
Anf. 156	TASSO STAFILIDIS (v)	129
Anf. 157	ANNIKA QARLSSON (c)	131
Anf. 158	HILLEVI LARSSON (s)	133
Anf. 159	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	135
Anf. 160	HILLEVI LARSSON (s) replik	135
Anf. 161	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	135
Anf. 162	HILLEVI LARSSON (s) replik	135
Anf. 163	HENRIK VON SYDOW (m)	136
Anf. 164	MIKAEL JOHANSSON (mp)	137
	(Beslut skulle fattas den 6 april.)	139
15 §	Fastighetsmäklare	139
	Lagutskottets betänkande 2005/06:LU21	139
Anf. 165	MARIA HASSAN (s)	139
Anf. 166	BERTIL KJELLBERG (m)	140
Anf. 167	JAN ERTSBORN (fp)	141
Anf. 168	YVONNE ANDERSSON (kd)	141
Anf. 169	REZENE TESFAZION (s)	143
Anf. 170	RIGMOR STENMARK (c)	144
	(Beslut skulle fattas den 6 april.)	145
16 §	Styrningen av integrationspolitiken	145
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU6	145
Anf. 171	TOBIAS BILLSTRÖM (m)	145
Anf. 172	MAURICIO ROJAS (fp)	149
Anf. 173	SVEN BRUS (kd)	153
Anf. 174	KALLE LARSSON (v)	155
Anf. 175	MAURICIO ROJAS (fp) replik	158
Anf. 176	KALLE LARSSON (v) replik	158
Anf. 177	MAURICIO ROJAS (fp) replik	159
Anf. 178	KALLE LARSSON (v) replik	159
Anf. 179	BIRGITTA CARLSSON (c)	159
Anf. 180	MONA JÖNSSON (mp)	162
Anf. 181	ANITA JÖNSSON (s)	164
Anf. 182	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	167
Anf. 183	ANITA JÖNSSON (s) replik	167
Anf. 184	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	167
Anf. 185	ANITA JÖNSSON (s) replik	168
Anf. 186	SVEN BRUS (kd) replik	168
Anf. 187	ANITA JÖNSSON (s) replik	169
Anf. 188	SVEN BRUS (kd) replik	169
Anf. 189	ANITA JÖNSSON (s) replik	170
Anf. 190	MAURICIO ROJAS (fp) replik	170
Anf. 191	ANITA JÖNSSON (s) replik	171
Anf. 192	MAURICIO ROJAS (fp) replik	171
Anf. 193	ANITA JÖNSSON (s) replik	171
Anf. 194	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	172
Anf. 195	ANITA JÖNSSON (s) replik	172

Anf. 196 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	173
Anf. 197 ANITA JÖNSSON (s) replik	173
Anf. 198 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	174
Anf. 199 LUCIANO ASTUDILLO (s)	176
(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	178
17 § Museer och utställningar – särskild ordning	179
Kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU20.....	179
(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	179
18 § Bordläggning.....	179
19 § Anmälan om interpellationer	180
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	180
21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	181
22 § Kammaren åtskildes kl. 21.00.	183

Elanders Gotab, Stockholm 2006